Quadragesimale diui con-
cionatoris Pauli wān docto-
ris sacre theologie in ecclesia
collegiata patauiēsi Nota-
bile et magistrale De preser-
uatione hominis a peccato
per eundem ibidē ad popu
lum predicatum.

Incipit registrum super

xix. sermones sequentes in tractatulo de preseruatōe hominis a peccato. Primo terminoꝝ scd'm materias practicas ⁊ alias magis necessarias p ordinem alphabeti: distinguendo in quemlibet sermonez per litteras alphabeti vt premissum est: ita vt numerus positus ostendat sermonem in quo materia quōd queritur inuenitur ⁊ lr̄a alphabeti vna vel plures locum eiusdez sermonis vel plurium si plures numeri ponunt̄. Naz sepe de vna materia tractatur in diuersis sermonibus Et quantum ad hoc ponitur numerus diuersorum sermonum ⁊ lr̄arum alphabeti vt patebit.

E

F

G

H

Sequit̃ registrũ exemplorũ.

Sermo Primus

Sermones wann de preseruatiōe hominis a peccato. Thema Miserere anime tue placens deo et contine ⁊ congrega cor tuū in sanctitate eius Ecclesia.xxx.

s Ummum studium summa sciētia ē illa qua qs scit se preseruare a peccatis A Nam per hoc homo agnoscit quid facere vel omittere aut q̄liter deo placere debeat: quomodo ei potest illi deesse gratia diuina qui studiū suum ad hoc confert vt preseruetur a peccatis. certe nequaquā. illo eñ modo iuxta verbum thematis homo miseretur anime sue ⁊ placebit deo et ꝑ consequens aniam suam saluat: ymo non solum animā sed ⁊ corpis salutem acquirit Unde Crisꝰ i li. de repa. lapsi dicit. Si animam negligimꝰ nec corpꝰ saluare possumꝰ. nō eñ anima ꝑ corpore sed corpus ꝑ anima factum est: qui ergo qd primū est negligit ⁊ inferius est excolit vtrūqz corrūpit qui vero ordinē seruat et qd primū est colit etiam si negligat qd scdm est: per primi salutez saluabit et secundū. ac si dicere vellet finaliter. qui diligentiam sue studium suū adhibet corpi suo negligendo ea que sūt anie: ille perdit finaliter vtrūqz scz corpus ⁊ animaz. qui vero diligentiā suā conuertit ad ea que sunt ad anie salutem etiam si corpꝰ negligat vtrūqz saluabit finaliter scz aiaz ⁊ corpus. Ideo sapiens non dixit miserere corporis tui: sed miserere anie tue ꝛc. quia in misericordia anime includitur misericordia corpori debita.

Miserere anime tue placens deo ꝛc. vbi supra

Circa hec vba thematis cogitaui aliq̄ dicere que valeant ad preseruatiōz hois a peccato B Nam illa est summa anime misericordia. Sūt aūt q̄tuor vt dicit Uincencius in spc. morali li. iij. par. j. dis. j. que non modicū suffragant ad preseruanduz

hoīem a pctō: q̄ si hō iugiter hr̄et p̄ oculis nūquā assentiret pctis: sed toto conatu fugeret pctm̄ vt venenū mortiferꝫ ¶ Et sunt hec quatuoꝛ infra notata ex q̇bus finaliter depēdebit tractatulꝰ iste in sermonibus sub scriptis collectus

Quatuoꝛ vtilia ad p̄ſuād a pec
- Ratōnalis aīe dignitas siue ꝯditō generosa
- Eiusdē rōnal' aīe discussio siue circūspectio
- In pugna defensio suipiꝰ ṽtuosa seriosa
- Diuini verbi imentio studiosa.

Primū igit̄ multū valēs ad p̄ſuandū hoīeꝫ a pctō est rōnalis aīe dignitas ⁊ ꝯditō generosa. Nā si q̇s diligēter inspiceret aīe dignitatē qn̄cūqꝫ de pctō tēptaret̄ nullatenus pctō assentiret. Hec aūt aīe dignitas principalit̄ ꝯsistit in tribꝰ ¶ Prīo q2 hāc deꝰ sup alias creaturas nobilē fecit et cū maioꝛi deliberatōe creauit: q̄si delibērādo dicēs. Faciamꝰ hominē ad ymaginē et silitudinem nr̄am. Gen̄. j. Ecce ad ymaginē ⁊ silitudinē nr̄aꝫ dicit. i. pr̄is filij ⁊ spūſcti non dicit ad ymaginē angloꝝ. eadem ṽtute. i. iusticia originali siue naturali oꝛnauit vsum ratōnis ⁊ arbitriū libertatis dedit vt ad quid vellet volūtateꝫ suā ꝯuertere posset: dedit ⁊ illi fastigiū inferioꝝ: intellectꝰ cacumen ⁊ discernēdi facultatē: legis natr̄alis ⁊ scripte sciam: spūſſancti gratiam: ⁊ angeloꝝ societatem.

Scdō q2 beatissima trinitas aīam sibi elegit in habitaculū. Pater in filiā: filius in spōsam: ⁊ spūſſanctus sibi eam ꝯsecrauit in templū: vt patꝫ in m̄ltis locis ve. ⁊ no. testa. De primo Johan. j. Dedit eis potestatem filios dei fieri his q̄ credunt in nomine eius. De scdō q2 inter xp̄m hoīem ⁊ quālibet aīam fidelē est q̇ddaꝫ matrimoniū spūale: scdm̄ illud ad Ephes̄. v. Sacr̄m hoc magnum est. Dico aūt in xp̄o et ecc̄ia. De tercio dicit apl's j. ad Coꝝ. 3. Tēplū dei estis vos ⁊ spūs dei hit̄at in vob: habitat aūt specialiter deus per gr̄am in homie. s̄m aīaꝫ

nō ſm corpus:licet vbiqȝ ſit p eſſentiā:pſentiā:⁊ potētiā vt patet p mgr̄m diſt.xxxvij pri. Tercio qa pa aīa filius dei in mundū venit:carnem paſſibilē ⁊ mortalē aſſūpſit. euāgelica documēta pꝓpoſuit:ſctitatis exempla prebuit ſacra inſtituit mirabilia opa oſtēdit:p eius redemptione i numera mala ſuſtinuit:ſanguinem ſuū fudit:mortē ptulit p hac liberāda ad iferos deſcēdit:p illius ſpe ꝯfortāda ꝓpria virtute a morte ſurrexit:p hac docēda ⁊ ad amorem ſuū inflāmāda ſpūmſanctum miſit p hac reuocāda ab erroribus ⁊ ad veritatē fidei reducenda diſcipulos ſuos p vniuerſum orbem diſpſit:eoſqȝ in numeris tormētoꝝ ⁊ mortis generibus expoſuit. Pro hac exaltanda eclos aſcēdit ⁊ regnum eterne beatitudinis ei preparauit. Ecce quanta ꝓpter animaȝ deus pater:deus filius:⁊ deus ſpūſſanctus fecit:q̄nte ergo ipſa eſt nobilitatis et dignitatis:quis poteſt ad plenum exprimere. Nec ſi qs attēderet :nō vtiqȝ ipam vilipenderet nec p viliſſimo pcti ꝯmercio cam venalē dyabolo traderet :nec vllo mō leoni viliſſimo turpiſſimo et crudeliſſimo eam ꝓſtitueret. Vñ hāc anīe dignitatē ꝯſiderās. Bern̄.in medita.ſuis dicit. Totus ſiqdeȝ mūdus ad vnius anie preciū eſtimari non poteſt p qua xpi ſanguis effuſus eſt ⁊ q̄ nō niſi xpi ſanguine redemi potuit. D E cōtra ſi qs diligēter attenderet vilitatē pcti:ꝙ vilē ⁊ miſerā q̄m fedā ⁊ fetidā:q̄m deformē ⁊ abhoiabilem deo ⁊ āgelis eius ſctis reddat aīam peccatricē:quot ⁊ q̄nta mala ꝓueniāt anie p pctm̄:nullo mō ⁊ nulla rōne peccaret Nā pctm̄ aiaȝ puat oībus bonis ſuis meritorijs vite eīne imo omni merito chriſti dn̄i ⁊ totius militantis eccleſie: ſaltem peccatū mortale Vñ peccatum mortale corrumpit naturā anīe q̄ntuȝ ad bonum:maclāt eam:obligat eā eternis penis :maxima ei infert dāna. Nam ſi pctm̄ non eſſet nihil eſſe poſſet qđ homini obeſſet ymmo ſi pctm̄ nō eſſet ſingl'a homi ꝓdeſſet

siue ꝓspera siue aduersa tn̄ ꝺ
malicia pcti mortalis intēdo
deo auxiliāte facere vnū vel
plures sermões: futuris tpi-
bus. Hec itaqꝫ de primo vi-
delicet dignitate rōnalis aie
qꝺ valet ad ꝓ̄suandū hoiem
a pctō. O deus quot sunt
ymo q̄si innumeri q̄ corpus
suuꝫ ⁊ res tpales siue vilem
gl̄am mōi longe nobiliorem
estimāt ꝙ aiam suā tam dig
nam. Unde ꝓ corpē sepe et
tpalibus grauissima sustinēt
tormenta ⁊ ꝓ vili gloria vbi
pro aia vix sustinere possent
vt ad modicū tpus se retra-
herēt a voluptate ⁊ gl̄ia ter
rena Si in particl'ari illos e
numurare vellem⁹ q̄s ē q̄ so
lum singl'os hoim stat⁹ enu-
merare possit sic errantium
tacco de singl'is ꝑsonis: po-
nam⁹ in exēplū nobiles ⁊ cli
entes q̄ ex eo solo ne dicat̄
ꝙ fuerit dn̄o ifideles ⁊c. ab-
hoiabilia ꝑpetrāt mala ⁊ gra
ues sustinēt penas sepe cor-
poris ⁊c. Jōo dr̄ ang⁹ i quo
dā ſmōe. Quid est qꝺ velis
hr̄e malum: dices mihi nihil
omnino: nō vxorē: nō filiū: n̄
filiā nō ꝑuū: nō ancillā: nō tn̄

nicā postremo n̄ caligā: ⁊ tu
vis hr̄e vitā malā rogo te ꝑ
pōe aiaꝫ tuā calige tue E
Scōm qꝺ mltū vꝫ ad ꝓ̄ ſuā-
dū hoieꝫ a pctō ē seriosa sui-
ipsi⁹ circūspectō: si enim hō
semetipm sine dissilatiōe di-
ligēter discuteret et oēs sue
aie latebras oēs sensus suos
tā iteriores q̄m extriores so
licite visitarꝫ nūquā peccarꝫ
Qualit̄ āt hoc fieri dēat: do
cet bea. ber̄n. ad fr̄es de mō
te dei dicēs. Mane ꝓ̄terite
noctis fac a te metipo exac-
tōem ⁊ vēture diei tu tibi in
dicito canōꝫ Uespe. i. sero ꝓ̄
terite diei rōꝫ exige ⁊ supue
niētis noctis tibi fac iditōeꝫ
⁊ p⁹ pauca subiūgit vt si qꝺ
fuit intmissuꝫ: si qꝺ neglectū
si qꝺ impfectū: suo loco: suo
mō: suo tpe: nō maeat ipuni
tuꝫ vl' icōpēsatū: quāuis aūt
sic quotidie seipm circūspicē
⁊ discutere sit valde vtile: sa-
lubre ⁊ ꝯsulendū cuilibꝫ fide
li: imo qui hec faceret spare
hꝫ ⁊ firmit̄ de dō ꝯfidē ꝙ non
ꝑmittat eū mala morte itire
siue in peccatis mortalibus
vitaꝫ finire quin etiam si nō
si confessus decederet ꝑ sola

contritionem siue peccatoꝝ suoꝝ detestationez deus sibi omnia peccata dimitteret. lat tamē nō est preceptū vt quilibet quottidie hoc faciat sb pena mortalis peccati:sȝ nullus a tali discussione se bene poterit excusare die dñica ⁊ in maioribus festiuitatibꝰ ex hoc precepto sabbata sanctifices:quia ex tali obligatur tūc deum diligere super oia. Ut dicit Scotus dis.xxxvij. xxxij.sen.quō autez diligere valeat peccator mortal' sine discussione tali suiipsiꝰ.non bñ itelligo ¶ Ex hoc pȝ ꝙ summe neccessariū est hoi discutere seipm ꝓ tpe ad sensum premissum . vnde cum tota vita hois sit temptatio ꝫm illud Job vij.Milicia est vita hominis super terram Alia lr̄a habet temptatio est ⁊c̄.expedit omo vt homo le custodiat ⁊ defendat iuxta p̄missa verba Bern̄.sicut patet in sequentibꝰ sermonibꝰ Rursus quia nō solum ab extrinseco.i.a temptatione hostili generat̄ in nobis peccatum:imo etiā a nobis ipsis idest a corruptione nr̄a intrinseca ⁊ nosipsi frequenter damus hostibꝰ occasionez temptandi ideo summe neccessaria est nobis circūspecta nr̄a custodia Exemplū .Sicut enī qñ abbates decani priores in monasterijs omni die circūeunt ꝑscrutantur ⁊ visitant oīes officinas ⁊ omia latibula ne fiat in eis aliquid inordinatū:vel ne lateat aliquid inhonestū taȝ diu regularis disciplina seruatur:qñ vero ꝑlati negligunt vel contemnunt discutere vel corrigere tunc perit regularis obseruancia disci.⁊ reli.honestas.Simili mō si mgr̄ pueroꝛum in scolis aut parentes negligunt corrigere excessus ⁊ defectus discipuloꝝ ⁊ filiorum tunc in eis crescūt pc̄ta Namfacilitas venie p̄bet incentiuū delinquēdi.Sic etiā est in aīa ꝙ qñ semetipsaȝ discutit ꝑscrutat̄ ⁊ visitat omia latibula cordis sui ⁊ oēs sensus suos ⁊ siqd inordinatū inuenerit statim corrigit:tunc ordinata sunt oīa.nec potest ibi latere vel manere aliquid inhonestū. Ideo dicit in ps. xviij.Anima mea in manibꝰ

incis sp ꝛ legem tuã nõ sum oblitus: q̃si diceret ꝓpheta si hõ diligenter discutit animã sue conscienciã suã: tunc nõ obliuiscetur legẽ dei: ꝛ sic nõ peccabit: si vero peccatũ ad missum iuenerit: illud ibi manere vel morari non ꝑmittet Debet ergo homo diligẽter inspicere ne sit in ei⁹ corde aliquã mala cogitatio: aut in lingua iordinata locutio: aut in sensib⁹ viciosa delectatio hec ei faciẽdo seriose seipm̃ discutit ꝛ circũspicit: et ꝑ cõsequens a peccato seruabit. vt s̃. Attamẽ de custodia cordis, oris: et sensuũ posterius in alijs sermonibus patebit.

S Tercium qd̃ multũ valet ad ꝓseruandum hoiem a peccato est suiipius defensio virtuosa: q̃a dyabol⁹ multipliciter nos impugnat: idõ neccessariũ est ꝙ hõ resistat fortiter: ꝛ viriliter se defẽdat qd̃ non potest facere nisi habeat arma virtutũ: ꝓpter qd̃ dicit Aplũs ad ephe. vj. Induite vos armaturam dei vt possitis stare aduersus insidias dyaboli. Ista sunt vtiq3 arma fortissima dicente boecio. j. de ꝯso. phĩc. Talia tibi contuleram⁹ arma: q̃ nisi prior abiecisses inuicta te firmitate tuerentur. Qui huius modi arma portat diuina virtute ꝓtegitur cui principalit̃ innititur: q2 ipse ĩ deo est et deus in eo. Non est ergo mirum: si fortiter pugnat ꝛ viriliter opatur q̃ diuina virtute pugnat ꝛ opat̃: sicut fecerũt sãcti pr̃es indeserto Anthonius ꝛ alij. Talem vtiq3 q̃m diu stat cum deo ꝛ in deo nõ potest dyabolus vincere nec audet inuadere: sicut nec lupus ouem q̃m diu stat iuxta pastorem. Vñ nõ est qui audeat homini nocere vel cum ledere vl' tangere ꝙ diu stat iuxta regem. Ita puer dũ videt ꝙ aliquis velit eum verberare cito currit ad matrez ꝛ se sub alis ei⁹ custodit. Ita q̃mdiu vult homo stare cum deo non potest eum dyabolus impugnare: Scd̃m illud. j. johãnis. iij. Omnis q̃ manet in deo nõ peccat. Sic ergo patet ꝙ virtutes sunt arma nr̃a: quibus pugnam⁹ cõtra diabolum ꝛ eũ vincimus Pugnamus eñi ꝑ fidem ve

re credēdo q deus non dere
linquit in se sperātes finalit
Et q dyabolus nullā habet
potentiam ad nos temptan-
dum nisi deus sibi permittat
Sicut.b.Anthoni⁹ dū multi
venirent demones et cū ver
berarent dixit si alicui⁹ potē
tie essetis sufficeret vnus ad
pugnandū ꝯtra me:sed quia
nulla vobis est facultas vin-
cere me conamini ꝑ multitu
dinem:qd tū facere nō pote
stis.Ita ꝑ spem et caritatē ꝛ
alias virtutes morales acq̇si
tas ꝛ infusas pugnare possu
mus de.quib⁹ latius dicaꝫ in
sequētib⁹ Quartū qd mul
tum valet ad ꝓseruandū ho-
minez a peccato ē diuini ver
bi intentio studiosa Multū
eñi efficax est dei verbuꝫ:qd
siue sit cogitatū interius siue
ꝓlatū exterius:siue celeriter
inspiratum:dū modo reuerē
ter est susceptum:memoriter
obsꝫuatū ꝛ fideliter opi mā-
cipatum ꝓseruat hoīeꝫ effica
citer a pc̄to.Hoc exptus di-
cebat ps̄:In corde meo ab-
scondi elsquia tua vt nō pec
cem tibi ps̄.j.j⁹.Pro quo ē
notandū q verbū dei diligē-
ter est audiendū:deuote susci
piendū:ꝛ memoriter retinē-
dum:sollicite custodiendū et
fideliter exequendū.Et hoc
multiplici ratiōe fit̄ pꝫ infra

Verbū dei su-
scipiendum

- Propter ei⁹ eximiā dignitatē q̄ originalit̄ deriuat̄ a verbo increato.
- Propter ei⁹ ꝓciositatē
- Propter eius sanctitateꝫ
- Propter eius multiplicem vtilitatem.

Primo ꝓpter eius exi-
miam dignitatē quia origina
liter deriuatur a verbo icrea
to ſm illud Eccle.j.Fons sa
pientie verbū dei in excelsis
. Attende cū quanta re-
uerentia auditur verbum ali
cui⁹ principis:Sicut dicitur
Ecclesia.xiij.Diues locut⁹
est et omnes tacuerūt:ꝛ ver
bum illius vsqꝫ ad nubes per
ducent Quanto magis quā-
do nobis loquitur deus:ver
bum eius debemus reueren
ter audire.retinere medulli
ter:ꝛ inuiolabiliter obserua
re.ideo commendat Aposto
lus Thessalo.aliquos.j.Ad
Thessa.ij.dicens.Grās agi
mus deo sine intermissione:

qm̄ cuꝫ accepissetis a nobis
verbū auditus dei accepistis
illud non vt verbū hoim:sed
sicut vere est v̄bū dei q̇ opat̃
in vobis Scd̄o ꝓpter eius
p̄ciositatē.attende q̄m sollici
te custodiat̃ thesaurꝰ:ꝛ quā-
to p̄ciosioꝛ tanto vigilantius
custodit̃.Uerbū autē dei est
thesaurus infinitus:quo qui
vsi sunt participes facti sunt
amicicie dei.Pro quo ē ad
uertendū exemplū familiare
Qui cm̄ thesaurū tp̄alēꝫ dn̄i
sui custodiunt:si illo vtuntur
aut ex illo amicos acquirunt
fures sūt ꝛ infideles dn̄o suo
ꝛ dn̄m suum damnificāt:nec
illo pn̄t vti vl' amicos sibi ac
quirere sine dn̄i sui damno.
Nō sic aūt est de isto thesau
ro verbi dei:quia quāto plus
thesauro isto vsus fueris q̄n
to in plures eum dispſeris ꝛ
amicos inde acquisieris tan
to maiorem dei amiciciaꝫ ob
tinebis.Nec mirū quia infi-
nitus est ille thesaurꝰ homi-
nibus non deo.i.ad vtilitatē
nō dei sed hominū taꝫ ip̄ius
cui conseruandꝰ cōmittitur.
q̄m illoꝝ hominū quibus cō
municat̃ ibi J X Nota ꝙ
religiosi libenter thesauros
magnoꝝ hominū in deposi-
tum recipiunt:scientes quia
vbi est thesaurus tuus ibi est
ꝛ coꝛ tuuꝫ Mathei vj.Ita
nos thesaurū sapiēcie dei li-
bent̃ custodire debemꝰ vt eꝰ
ꝛ multoꝝ amiciciaꝫ acquira
mus. Tercio ꝓpter eius
sanctitatem.Nota si sudoꝛē
qui fluxit de coꝛpoꝛe xp̄i vel
lacrimam de oculo vel stillā
sanguinis de quocūqꝫ mem
bꝛo possemus habere cū ma
gna reuerencia haberemus:
quanto magis verbum qḋ de
coꝛdis eiꝰ intimis emanauit
Vn̄ ps̄.Eructauit coꝛ meū
verbum bonū ꝛc̄.p̄sᵒ.xliiij.
Hoc inquam verbum de dei
coꝛpoꝛe ꝓductum:ꝑ legē.ꝓ-
phetas ꝛ apostolos nob̄ mis
sum imo ꝑ ip̄m dei filiū:ver
bum scꝫ carnem factū:nobis
audibilem.visibilem.verbalē
ꝓpinatum:vt saltim verbum
eius cōtemnere nō possemꝰ
ƀm illud p̄s.Misit verbum
suum ꝛ sanauit eos Igitur a
quocūqꝫ ꝓferatur verbū dei
non est attendendū a quo:sꝫ
cuiꝰ Vn̄ Math.x Nō vos
estis qui loquimini sed sp̄us

patris vr̄i qui loquitur in vo
bis Quarto ꝓpter eiꝰ mul
tiplicem vtilitatem. Sane in
numera sūt bona qui verbuz
dei facit in aīma. Unde Sa
piencie vij. Uenerunt mihi
omnia bona pariter cuz illa.
scz sapia. innumerabilis ho-
nestas ꝑ manus illius zc̄. ꝓ-
pterea di. Augu. Et habetur
v̄ba. j. q. j. Interrogo. ꝙ ver-
bum dei nō minus est q̄ cor
pus xp̄i z ꝙ non minus reus
est qui verbū dei negligēter
audit: q̄ qui sua negligencia
corpꝰ xp̄i i terram cadere ꝑ
mittit. In sequentibꝰ tñ de-
clarabūtur plures vtilitates
verbi dei. Sic ergo habetis
q̄tuor vtilia ad preseruanduz
hominē a peccato vel ad re-
surgēdum a peccatis: si quis
est in peccato mortali: videli
cet aīme rationalis dignitas
eiusdē anime suiip̄us diligēs
discussio impugna defensio.
z verbi dei diligens attentio
Hec igitur attendendo vere
quis miseret̄ anime sue pla-
cens deo. qd̄ nobis pstare di
gnetur pater fi. z spiritussā.

Omni custodia serua cor
tuum: qm̄ ex ipso vita proce
dit. Prouer. iiij.

Sermo Secundus

Uā necesse sit ho
mini bñ custodire
cor suū ne ex ipso
mors. anīc procedat bene te
statur dn̄s in euāgelio dicēs
Mathei xij. Ex corde ex-
eunt cogitationes male fur-
ta homicidia adulteria zc̄.
Et sapiens dicit. Peruerse
cogitatiōes separant a deo
Sapie. j. Ideo nunc postq̄m
in genere dixi de his qui pre
seruant hominum a peccato
videlicet de dignitate ratio-
nalis aīe de suiip̄iꝰ discussiōe
in temptatiōe defenssione z
diligenti verbi dei auditione
z meditatiōe Cogitaui i par
ticulari ꝓseq̄ ea q̄bꝰ hō se ꝑ
seruare vel resurgere a pctīs
possit. Et qz sicut cor est pri
cipium vite naturalis ita est
et principium vite vl' mortis
moralis Ideo primum de cu
stodia cordis cogitaui nunc
sermonem facere tangendo
multiplicia genera cogitatiō
num cordis nociua a quibus
se hō in corde custodire debz
ne ꝓgrediantur vsqz ad con
sensum verum vel interp̄ta-

tiuū peccati mortalis. iuxta verba thematis Omi custodia serua cor tuū Ex quo omne peccatū in voluntate ꝓcedit ex inordinata cogitatione tanquā ex radice: quia nihil volitū nisi cognitū voluntas eīm de se est ceca ⁊ nō fertur in incognitū. sed in id potius qd per rationē est dictatū aut cogitatū. ideo necesse est scire qualiter homo custodire debeat cor suū: ne ex cogitatiōe perducatur in peccatum. Ad cuius euidentiam est. Notādū ꝙ tria sūt genera cogitationū ꝺm vincenciū in speculo morali li. iij. para. j. di. ij. vt patebit infra

Cogitationum alie sunt
Utiles ⁊ fructuose.
Uolubiles ⁊ ociose
Culpabiles ⁊ viciose.

Cogitatiōes vtiles ⁊ fructuose sunt: qñ ex voluntate ⁊ ꝓposito homo versatur in eis in honorem dei: ⁊ ad vtilitatē aīe sue vel proximi sui. De cogitationib⁹ que fiunt ad honorē dei dicit̄. j. Re. ij. Deus scientiarū dn̄us ⁊ ipi preparant̄ cogitatiōes tales sunt cogitationes quib⁹ hō cogitat dei beneficia sibi et alijs impensa: siue cogitationes quib⁹ modis homo possit deo fuire et placere. Uñ [illegible] Omē temp' [illegible] quō [illegible] de deo nō cogitas hoc [illegible] ta perdidisse. De cogitationib⁹ aūt que fiunt ad vtilitatem anime dicitur. Jsaie xxxviij. recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine aīme mee: tales sunt cogitationes quib⁹ homo cogitat de peccatis suis quibus deū offendit ad detestanduȝ ⁊ confitendū ea. Sed cogitationes que fiunt ad vtilitatem ꝓximi: sūt tales quibus homo cogitat qualiter ꝓximo consulat vt bona faciat aut mala deuitet vel quibus homo consulit ꝓximo. ad releuādum euȝ ī damnis corporis aut rerum [illegible] temporaliū ⁊c̄ sicut de his dicitur prouerbiorū viij Ego sapiētia habito in consilio eruditis intersum cogitationibus. B Ex his patȝ quomō cogitatiōes vtiles fructuose ⁊ bone sunt

in triplici differentia videli-
cet ad honorem dei. vtilitate
aie sue aut pximi sui. Sed
diceres sunt ne cogitatiões
male etiā qñqз fructuose. qñ
viriliter et cito eis resistitur
etiam qñcunqз male sunt.
ymmo nō possunt esse a deo
male ꝛ enormes siue horribi
les: quin sint homini habēti
eas fructuose ꝛ vtiles si stati
eis resistit. i. si non acceptat
eas cuз beneplacito vel non
delectat̄ in eis. sed statim se
opponit ꝛ detestat̄ eas neqз
nocēt etiaз si cencies aut mil
lesies in vna hora redirent
Unde Greg. Cogitatio cui
non consentitur non est ma
la sed materia exercende vir
tutis. De his plura dicaз cū
predicauero de temptatione
Uñ in vitaspatrū. Quidam
senex cuidā interroganti de
cogitatiōibus malis respon-
dit Mortuos ne timeas. sз
viuentes fuge. i. cōsensu vel
opere peccatum non opare:
q̄si diceret Cogitatiões quā
tumcūqз male sine consensu
vero vel interpretatiuo sunt
mortue ideo nocere non pos
sunt: quidā etiam frater senē
interrogauit quid faceret cō
tra diuersas cogitatiões: cui
senex nō pugna cōtra oēs
sed contra illaз qui caput est
earū. Unde ꝯtra inmundas
cogitatiões nihil a deo valet
sicut eas spiritualibꝰ patribꝰ
reuelare in quaꝝ reuelatiōe
hostis confusus fugit vt sca-
biosus qñ eius scabies nuda
tur ¶ Secūdo sunt cogi
tatiões inutiles et infructuo
se ꝛ ociose. Et hoc triplicit̄.
Primo qñ dyabolꝰ ingerit
cordi assidue malas cogitati
ones tūc sunt sine fructu suo
queз intendunt demones qñ
sunt sine cōsensu ne placeāt
ꝛ tunc necessario habet eua-
nescere ꝛ deficere vt ventus
ꝛ fumus Unde in vitaspatꝝ
Dixit abbas pastor Cogi-
tationes sunt vt securis q̄ ni
hil opatur nisi aliquis ei ma
num porrigat: sз remanз oci-
osa Item dixit quidam sicut
vestes incluse in capsa exter
minātur ꝛ putrefiunt si fue-
rint ibi longo tpe sic cogita-
tiões in cordibꝰ nr̄is inficiūt
nos nisi eiecerimꝰ eas Se
cundo sunt ociose q̄ sūt vane
ꝛ volatiles vt ventus. vñ in

vitaſpa. Interrogauit frater
q̇ḋfaceret qꝛ multe cogita-
tiones in anima ſua venie-
bant ⁊ ꝑinclitari ſibi videba
tur in eis ⁊ duxit eum ſenex
ſub aere dicens. Expande
manum ad ventum ⁊ appꝛe-
hende qui cum diceret ſe nō
poſſe ventum retinere. Reſ.
Sic non potes cogitationes
ꝓhibere ne veniant ſed tuū
in eis reſiſtere ❡ Ter-
cio ſunt ocioſe qꝛ nō ſunt de
his qui ad deū pertinent. vñ
Berñ. vbi ſ̄. Omne temp⁹
⁊c̄. Vñ in collationib⁹ patꝝ
dixit quidam. Mens hois
eſt vt mola quā incurſus aq̄-
rum voluit ⁊ quieſcere nō ſi-
nit: ſed neccesſario ipſius eſt
voluere et reuoluere q̄tquid
ei miniſtratur ſiue frumentū
ſiue lolium: ita mens circum
acta temptationib⁹ habɀ vo
luere ⁊ reuoluere ſiue bonaſ
ſiue malas cogitationes qui
miniſtrantur ei. Unde Job
xxix. Cogitationes mee va-
rie ſuccedūt ſibi: ⁊ mēs mea
in diuerſa rapitur Sed di
ceret quis quid vtile eſt ꝯtra
tales cogitatiōes. Reſpondɀ
Uincē. vbi ſ̄. ꝙ ſtabilitas lo
ci multū valet cōtra iſtas co
gitationes. Vñ in vitaſpatꝝ
Dixit quidā frater ſeni. Co
gitationes me mutant et tri
bu āt. Rñdit ſenex. In cella
tua ſede quēadmodū enim ſi
aſina alligata ſit ⁊ pull⁹ eius
geſtiat ⁊ currat huc ſiue illuc
⁊ quocūqɀ venerit ſꝑ ad ma-
trem ſuā reuertit̄. Ita erūt
cogitatiōes ei⁹ qui pꝛopter
deū in cella reſidet. naɀ ſi ad
modicū mutant reuertuntur
tñ ad eum. Sic etiaɀ q̇ audit
vanitates mundi: cogitās re
ſpicere ꝑ feneſtram ⁊ videre
ſi intus manent cogitatiōes
minus nocent ❡ Quar
to ſunt cogitationes culpabi
les ⁊ vicioſe ⁊ illaꝝ ſunt qua
tuoꝛ genera. Alie enī ſunt cu
rioſe: alie libidinoſe ⁊ moꝛo
ſe: alie ꝯſenſu pernicioſe: alie
ī defenſiōe culpe magis mali
cioſe ⁊c̄. Primū ergo gen⁹
vicioſioꝝ cogitationū eſt cu
rioſitaſ Eſt aūt curioſa cogi
tatio qñ ſtudet hō quō ſciat
⁊ cognoſcat homo ea q̄ non
ꝑtinent ad ſalutē. licɀ directe
talia nō repugnent ſaluti: vl
qñ homo nimis ſe implicat
circa vana vt phi de quibus

ait ps̄. Euanuerunt in cogi-
tationibꝰ ſuis: ⁊ obſcuratū ē
inſipiens cor eorū. Econtra
dicit̄ ꝓuer. xij. Cogitatiōes
iuſtoꝝ iudicia ⁊ conſilia im-
piorum fraudulēta Et ibidē
xxx. dicit̄ Cogitatiōs ꝯcilijs
roborant̄: qḋ fit qn̄ hō ſe im
plicat in cogitatōnibꝰ q̄ ſunt
recto iudicio ⁊ con cilio ma
gis vtiles Secundū genꝰ
qn̄ ſunt libidinoſe ⁊ moroſe.
.i. qn̄ homo delectat̄ in ma
lis cogitationibꝰ ⁊ morat̄ in
eiſdem. Unde in collationi
bus patrum dixit quidam ſe
nex. Anima eſt admodū aq-
le que cum deſcēdit de alto
contēplationis inſidet cada
ueri delectationis carnalis.
Item i vitaſpatꝝ. Quidam
ſenex quereti cauſam paſſio
nū ſuarum dixit Infeſtāt te
paſſiones qꝛ vaſa earum in
tra te ſunt: ſcʒ cogitatiōes ⁊
imaginatiōes carnales. mo-
ram ibi faciendo. qn̄ eas nō
eicis viriliter ⁊ velociter: p-
terite cogitationes dum in
anio ludunt et illudūt Ideo
dꝛ Ieremie. iiij Laua a ma
licia cor tuum iheruſalem vſ
qʒ quo morabunt̄ in te cogi
tatiōes noxie. Hinc legitur
in vitaſpatꝝ Quidam frater
venit ad quendā ſenē dicēs.
Ora ꝓ me quia a ſpū forni-
catiōis ſollicitor: ⁊ orauit ſe-
nex ꝓ eo Iteꝝ venit ideʒ pe
tens Et ſenex idē fecit. Cū
aūt iterū veniēs idē diceret
rogauit ſenex deū vt oſtēde-
ret ſibi cauſaʒ quare non ex
audiret̄: qui viditſpiritū for-
nicationis iuxta fratrem illū
ſedentē ⁊ quaſi ludentē cum
eo. Angelꝰ aūt bonꝰ miſſus
eſt in adiutoriū eiꝰ: ſimiliter
⁊ indignabat̄ aduerſus illuʒ
ꝙ non ꝓſternebat ſe deo ſep
potius delectabat̄ in cogita
tionibꝰ ſuis. Annunciauitqʒ
ſenex fratri qui viderat mo-
uens ꝙ obſiſteret cogitatio-
nibꝰ ſuis malis ⁊ audiuit fra
ter ſenē: et inuenit requiem.
Item ait quidaʒ ſenex ſic ap
ponitur amaritudo vberi vt
puer ſeperet̄ ab eo: ita dele-
ctationi cogitationis appo-
nēda eſt amaritudo cruciatꝰ
eterni. Ex illis patʒ ꝙ ho
mo caute ſe cuſtodire debet
ne dum de peccato cogitat
ad dolendū immitat ei dya-
bolus delectationē carnaleʒ

vt delectet̄ in eo de quo do
lere ꝛ flere volebat. Unde
Sophōie.iij. Diluculo ꝯsur
gentes corruperunt omnes
cogitatiōes suas ¶ Ter
ciū genus cogitationū vicio
saꝝ dicunt̄ cogitationes ꝑni
ciose q̄ ꝑueniūt vsqꝫ ad ꝯsen
sum mortalis peccati tūc ei
sunt sicut fetus vippere qui
corrodēdo matrem suā occi
dunt ꝛ ventrē de quo nascū
tur dilacerant ꝛ disrumpunt
Sic eñ vippera a fetib⁹ su-
is intra se positis lacerat̄ et
occidit̄: ita nos cogitatōnes
nostre in cordib⁹ nostris or-
te: et in ventre memorie nu
trite ꝑ ꝯsensuꝫ occidūt. Jdō
dicit̄ Jeremie vbi s̄. Usqꝫ
quo morabunt̄ in te cogitati
ones noxie Et Danie.xiij.
Senes pleni iniqua cogita-
tione ꝛc̄. Quartū genus q̄
sunt cogitatiōes magis ꝑni-
ciose.qñ scꝫ pctm̄ i corde te-
gitur.occultat̄.excusat̄. ꝛ de
fendit.qd̄ est grauissimū ge-
nus pcti De talib⁹ cogitati
onib⁹ dr̄.Sapie.j. Peruer-
se cogitatiōes separāt a deo
Magna vtiqꝫ puersitas est
velle deo occultare quod ip
sum latere nō potest Unde
Job xlij.dixit. Job domio.
Scio ꝙ omīa potes.ꝛ nulla
te latet cogitati o: maior etiā
puersitas est. velle excusare
et defēdere qd̄ accusari ꝛ cō
dēnari debꝫ. Jdō dicit̄ Jsa.
lv. Derelinquat impi⁹ viaꝫ
suā: ꝛ vir iniqu⁹ cogitatōes
suas ꝛ reuertatr ad dn̄m ꝛ
miserebit̄ eius. Et sequitur.
Non eñ cogitationes mee
cogitatiōes vestre: neqꝫ vie
mee vie vestre dicit dn̄s Sic
ergo habetis ex premissis tri
plices cogitatōnes: videlicꝫ
vtiles et fructuosas volubi-
les ꝛ viciosas et culpabiles
et viciosas et distinctionem
earundem ꝛ ꝑ ꝯsequēs qūo
homo debeat custodire cor
suum in talibus cogitationi
bus ne vsqꝫ ad ꝯsensum pec
cati mortalis perueniant.

¶ Dubitat̄ quibus mo-
dis debem⁹ repugnare dya-
bolo qui communiter est au
ctor malarū cogitationū ꝛc̄
Ad hoc rn̄det wilhelm⁹ pa
risiensis in li.d̄ vir.tract.vij.
ca. De temptatiōe ꝛc̄. ꝙ cō-
uenientissim⁹ modus repu-
gnandi serpenti infernali est

contritio capitis ei9. quemadmodū docet dn̄s Gen̄.iij Loquēs ad serpentē de muliere qui figuraʒ tenet ecclesie. Ipsa conteret caput tuū Serpens enī caput pre ceteris membris custodit: ideo homo conari debet ad eius ɔtritōneʒ. Caput vero eius intelligi potest vel sup̄bia vł initiū temptatōnis vł pctm̄ cordis antequā exierit. Cōtritio capitis sup̄bie multuʒ valet ad repugnandū ei: hac ɔtritōem facit hūilitas; que multum valet ad triumphandum de dyabolo. Humilitas enim ad modum astuti luctatoris est: qui dum vi det se deicere hostem facit corruere. Nam ipsa euadit omnes laqueos dyaboli. sicut btūs Anthonius vidit in spiritu totum muuduʒ plenū laqueis dyaboli: ⁊ dum suspirans dixisset quis hos poterit trāsire: audiuit vocem dicentē. humilitas sola gloriā victorie totam deo tribuit.

Scdo caput temptatōnis est conterendū: quia principio tēptatiōis est resistendū scđm illud Poete. Principijs obsta sero medicina paratur. Et in ps̄. Beat9 qui tenebit et allidet paruulos suos ad petrā: dyabolus cm̄ quasi paruulus est in principio temptationis ⁊ tunc facilius potest occidi ⁊c̄.

Tercio caput serpentis conterendū est: quia peccatum destruendum est antequā extra per locutionē vel operationeʒ processerit. Si cogitatio cor intrat cito pugnandum est contra eam: ⁊ specialiter orando. vn̄ Gregorius. Quanto grauiori tumultu cogitationū carnaliuʒ premimur tanto orationi debemus insistere ardentius. Ad hec valent exempla sup̄ dicta de hac materia plura dixi in sermonibus sup̄ epistolis. sermo. lviiij. circa literas k.l.m.n.o.p. Rogemus ergo deum quatenus nobis det hic gratiam custodiendi cor nostrum: vt sic corde puro bene custodito: valeam9 eum sicuti est contemplari in perpetuum Amen.

De custodia lingue siue oris. Sermo Tercius

Mors ⁊ vita in manib9

lingue. puerbiorum. xviij.

In precedenti sermone audistis de custodia cordis: et de diversitate cogitationum bonarum et malarum: qualiter etiam illis sit repugnandum. Nunc consequenter post custodiam cordis videndum est de custodia lingue. Non enim potest cor bene custodiri: nisi in lingua etiam in custodia habeat. Ita enim est commune puerbium. in quo corde pletur in eodem os superhabundari videtur. et vulgariter. wes das hercz vol ist des geet der mund über. Summe ergo necessarium est custodire linguam ex qua mors et vita procedit. ipsa neqz lingua inflammat rotam nativitatis nostre. Jacob. 3. i. inflammat omnia opera nostra qui dicunt esse rota propter ipsorum volubilitatem. Nam sicut in rota id est principium et finis sic in actibus nostris quando homo credit finire tunc incipit ideo necessaria valde est nobis custodia lingue.

Mors et vita in manibus lingue.

Circa hec principaliter videnda sunt duo ad presens. Primo quoniam necessarium et difficile sit lingua compescere Secundo quoniam diligenter sunt cavenda peccata lingue Tercio circa hec exempla et doctrinas Et signanter quare deus homini dedit linguam. A Circa primum Notandum sicut Vincen. in spe. mo. li. 3. p. j. dis. 3. quod bene necessarium est linguam compescere et custodire quia iuxta thema mors et vita etc. vnmo secundum apostolum Jacob. 3. lingua dicitur ignis universe iniquitatis. Et hoc ideo secundum glosam: quia universa facinora aut committuntur aut disponuntur per linguam sicut vicia peccata: unde fornicationes et adulteria disponuntur per eam: secundum periuria et falsa testimonia committuntur per eam aut defenduntur mala per eam. Et subdit apostolus Jacobus ubi supra. Lingua constituitur in membris nostris qui maculat totum corpus et inflammat rotum nativitatis nostre inflammata a ihenna: idest suggestionem dyaboli. Nam secundum glosam Jehenna dyabolus est: quia propter ipsum est facta. Ex quo patet. quod sicut iehenna semper ardet sic dya-

bolus vbicūqz sit in aere vel sub terra semp fert secū tormenta flammaꝝ suaruz. Et hac pena dyabolus ꝯmotus flāmam viciorū suggerit hominibꝰ:ꝛ suggesta p linguaz apperit:ꝛ p cetera membra ad effectum pducere cogit. vt dicit Augꝰ.de ancona sup predicto verbo apostoli.
Scdo infertur ꝙ lingua hominis quodāmodo in domabilis est:imo minus domari potest quaz bestie silvestres valde feroces patz illud per apostolū vbi supra dicentem omnis natura bestiaꝝ volucrum ꝛ serpentū ꝛ ceterorū animaliū domatur et domita sunt a natura humana:linguam autē nullus hominum domare potest :causam subiungit. Est enim inquietum malū:ꝛ plena veneno mortifero.ꝙ aūt sic bestie domite sint tangit Glosa dicēs imanissimā aspidem legiṫ a prefamilias in egipto domitam fuisse:qui cottidie de cauerna egrediens de mēsa sua annonam accipiebat:legiṫ etiā tygridem mansuetū fuisse factū in india:ꝛ de india destinatū anastasie principi. Ita etiā videmus leones ferocissimos domari:similiter aquilas:nisos accipitres:sed linguā malā nemo domare potest ideo sapiēs.Ecci.xxviij post multa mala q̄ ex lingua ꝓuenire testaṫ dicēs Attende ne labaris in lingua ꝛ cadas in ꝯspectu inimicoꝝ insidiantiū tibi:ꝛ sit casus tuꝰ insanabilis in mortez.
Sup quo verbo di. Vin.in spe.mo.li.3.pa.j.de custodia lingue:ꝙ q̄tuor sunt in vbis istis ꝯsideranda. Primū ꝙ lingua lubrica est ꝛ in lubrico ꝯstituto ꝛ ideo multū inimica:qꝛ p eam facilius ꝛ frequentius cadimus ꝓpterea maior diligētia requiriṫ circa custodiā eius Et ideo dicit attende scz ꝓpter lubricitatem lingue. Scdm ꝙ aduersarij nostri multū īfestāt nos de peccatis lingue:quia vbi castrū inueniṫ debilis ibi fortius inpugnaṫ:freqūetius enim tēptamur de pctō lingue q̄m de alijs:ideo vigilācius ꝛ fortius est obsistendū
Terciū qꝛ non facilis est casus ligue sed et difficulter

resurgit:faciliter eni hõ de-
trahit:sed valde difficulť fa-
mam restituit:ideo dr̃ vbi s̃.
ꝛ sit casus tuus insanabilis.
Quartũ est ꝓpter peccatũ
lingue grauitate :qꝛ videlicꝫ
sũt ad mortẽ vicꝫ q̇ culpe est
mors prima ꝛ in mortẽ iehẽ
ne q̃ est mors scd̃a Ex illis
ergo inferť ꝙ in peccato lin
gue faciliter labimur et fre-
quẽter:et ad hoc fortius in-
pugnamur:ꝛ cũ maiori diffi
cultate resurgimus:ac ꝑ hoc
in mortẽ primã ꝛ scd̃am inci-
dimꝰ ꝓpter ꝙ lingua ẽ sũal
de diligenter custodienda
Exemplũ illius habemꝰ in
vitaspatꝛ qđ narrat Vincẽ.
vbi s̃:Legiť enim ibidem ꝙ
cuidã de senibus sanctis per
spm̃sanctum reuelatũ est :ꝙ
cum fratres ꝯuenissent ꝛ lo
querentur de his que perti-
nebant ad edificatõem.vide
bat sanctos angelos iuť eos
stantes et letantes:delecta-
bantur enim in eloquio dei
ꝛ leuabant manus suas qua
si deo gratias agentes. Cũ
aũt de secularibus loquerẽ-
tur vel de inꝑtinentibus ad
salutem:statim angeli indig

nantes longius recedebant
ꝛ demones in specie porco-
rum accedebãt ꝛ delectabã-
tur in volputatibus :ꝛ pleni
fetoribus pollucbãt eos Cũ
autem postmodũ loquerenť
de edificatõe:iterũ veniebãt
angeli vt prius. agentes et
mouentes:manus leuabant
eos a sordibus. Sanctꝰ aũt
senex ibat ꝑ monasteria pꝰ
multũ fletum ꝛ vlulatuꝫ mo
uens fratres ꝛ dicens Caue
te fratres a multiloquio et
ociolis sermonibꝰ ꝛ seruate
linguã per quã malus interi
tus anie generať. ꝛ ꝑ quam
deo ꝛ sctis angelis odibiles
sumꝰ:v̇ba enim inutilia infir
mam faciũt mentẽ ꝛ euacu-
ant aĩam nostrã.Quis du-
bitat quin angeli sic sint pre
sentes ꝛ letenť:dũ pater aut
mater instruit liberos aut fa
miliã q̃liter orare aut ḋo ser
uire debeãt:vel an sciant ex
aminent:vel q̇ sint dei prece
pta:aut pctã mortalia :aut q̃
liter ꝯfiteri debeãt.Econuer-
so demones letanť dũ ꝑntes
delectanť in vit iꝑijs puero
rum aut verbis vanis ꝛ scur
libus sicut inueniuntur q̃ de

lectautur in malis ꝓuerbijs
pueroꝝ. querentes q̇d dixit
aut fecit ille aut illa ⁊c̄. Hec
de p̄ma pte q̄ꝫ difficile sit cu
stodire linguam ⁊c̄. C
Circa s̄cdm est aduertendū
q̄ꝫ pctā lingue sunt studiose
⁊ diligenter cauenda ꝓpter
tria videlicet q̄ꝛ deo sunt in-
iuriosa. Sc̄ðo: ipsi loquēti p-
niciosa. ⁊ tercio ꝓximo mul
tipliciter dānosa. Primo
pctā lingue sunt deo iniurio
sa ⁊ ꝯtra eiꝰ ordinatōem: ptꝫ
q̄ꝛ deꝰ dedit ꝓpter seipsum
homini linguā vicꝫ ad se lau
dandū ⁊ sibi grās agendū ꝓ
omibus bonis et bn̄ficijs q̇
fecit: et quotidie nobis facit
⁊ se factuꝝ ꝓmisit. vt hoies
ei sacrificēt sacrificiū laudis
⁊ annuncient opera eius in
exultatōe. Hoc est ei officiū
angeloꝝ. Et ideo quantum
ad hoc pticipamus cum an-
gelis s̄ctis in hoc exilio Vn̄
aplus. j. ad Coꝝ. iꝫ. dicit. Si
nguis hoim loquar ⁊ ange
lorum. caritatēꝫ aūt non ha-
beam nihil sum ⁊c̄. Ubi di-
cit Uincentiꝰ. Linguis ho-
minum loquit̄: peccata pro-
pria confitendo humiliter ⁊
orando. Laudando vero de
um linguis loquit̄ ⁊ angelo
rum. Et ideo Jaco. vbi su-
pra dicit q̄ꝫ in lingua benedi
cimus deum ⁊ tamē p ipsam
male dicimus homines. s. q.
ad similitudinē dei facti sūt:
⁊ per ꝯsequens maledicimꝰ
deū: quia qui maledicit crea
turam maledicit ⁊ creatorēꝫ
qui fecit illam vt dicit Aug.
de ancona super eodem ver
bo. D Ex hoc infertur
q̄ꝫ valde grauiter peccant et
nequiter ingrati sunt: q̇ ver-
ba blasphemie vel alia huiꝰ
modi ꝓferunt contra deum
quia lingua est data homini
ad deum laudandum Se-
cundo cauenda sunt sollicite
peccata lingue: quia ipsi lo-
quenti sunt perniciosa et ei
faciūt m̄lta mala vt ptꝫ īfra.

Pctā ligue:
- Omne bonum mortificant et inficiunt
- Pecca multiplicant
- Personam reddunt odibilem
- Personam reddunt damnabilem

Pꝛimo ergo peccatū lin/
gue omne bonū moꝛtificat.
coꝛrūpit ⁊ inficit sicut modi
cum venenū infusum in vas
vini vel balsami. Unde Ja/
cobꝰ vbi s̄. dicit. Ligua ꝯsti/
tuitur in membꝛis nr̄is qui
maculat totū coꝛpus. Et se/
quit̄. Est enim inquietū ma
lum plena veneno moꝛtife/
ro: q̄liter aūt omne bonū qḋ
est in hoīe maculat ⁊ coꝛrū/
pit ḋꝛ Jacob. j. Si q̇s putat
se esse religiosū nō refrenās
linguā suā sed seducēs coꝛ su
um huiꝰ vana ē religio. Ex/
emplū demoniali de q̄ loqui
tur Grego. iiij. dyalogoꝝ. ꝙ
post moꝛtē suā cū esset sepul
ta in ecclesia visa est ardere
a capite vsq̄ȝ ad renes: sed a
lumbis ⁊ deoꝛsuȝ remāebat
intacta cuiꝰ causaȝ assignat.
Gre. qꝛ cū esset casta ⁊ reli/
giosa in alijs in lingua tamē
erat viciosa. Scḋo lingua
pctā mltiplicat vn̄ facit ho/
minē mltiplieciter viciosuȝ et
de pctō coꝛruere i pctm̄. vn̄
ꝓuer. xxvj. Os lubꝛicū opat̄
ruinas Et ibidē. xxv. Sicut
vrbs patēs ⁊ absq̄ȝ muroꝝ
ambitu: sic hoꝛno q̄ non pōt
in loquēdo cohibere spiritū
suuȝ. Un̄ in vitaspatꝝ legit̄.
ꝙ cum quidaȝ sen ex iret ad
beatum Anthoniuȝ inuenit
quosdam alios fr̄es q̇ ibant
ad eum qui in naui et in via
multa loquebant̄: ⁊ de diuer
sis sciptuꝛis ⁊ de ope manu
um: ⁊ ille senex tacebat. Cū
autē ꝑuenissent ad sanctum
Anthoium ait seni Bonos
fratres habuisti socios itine
rum: cui ait. Boni sunt sed
habitatio eoꝝ non habet ia/
nuam qui vult intrat in coꝝ
stabulū ⁊ soluit iumentū: fa/
cit enim lingua hoīem sicut
domū sine hostio. archā sine
sera: ciuitatē sine rectoꝛe: na
uem sine gubernatoꝛe. equū
sine freno. vas sine opculo.
¶ Tercio lingua facit
hoīeȝ odibilē: nec mirū quia
omnē gr̄aȝ effundit ⁊ abicit
Un̄ Eccī. ij. Sapiēs in ver
bis seipsum amabilem facit
gratie antē fatuoꝝ effundeu
tur. Et infra acharis: id est
sine gratia: quasi fabula va/
na in oꝛe disciplinatoꝝ assi/
dua erit: q̇a scȝ nec ipē repu
tatur. nec fides eius sermo/
nibus adhibet̄. immo verba

eius fabulosa videntur ꝛ velud fabula deridentur. Sed econtra dicit͛ Eccl͞i:vj. Lingua eucharis.idest gratiosa in bono homine abundabit. Vn̄d Bern̄.ait Lingua in lubrico posita lata et tenuis optimum instrumentū ad euacuandū cor. Unde sensibiliter videmus ꝙ homines linguosi sunt aridi indeuoti ꝛ omni bono sp̄uali vacui.sicut igitur linguas igneis scꝫ igne celesti mentes apostoloꝝ replete:solidant͛ :exicantur:et sp̄ūsancto replent͛ .sic linguis igne mali gno succēsis:replentur :exiccant͛ corda:ꝛ spiritussancti gr̄a euacuantur. O deus quot sunt tales lingue igne dyabolico succense que delectantur ꝓximorum famam denigrare rixas ꝛ iurgia concitare :cōtumelias blasphemias et ꝑiuria proferre:q̇s nouit has dinumerare: certe deus qui omniuꝫ corda nouit. Ex illis infertur ꝙ lingua mala reddit hominem valde odibilem vel odiosum alijs.vnde Ecclesi.ix.dicit͛. Terribilis in ciuitate sua vir linguosus ꝛ temerarius in verbo suo odibilis erit. Et iterꝝ ibidem.ij. Est tacens qui inuenitur sapiens:ꝛ est odibilis qui procax est ad loquendum. Et.xxv.capl͂o dicitur. Mulier linguata homi q̄eto grauissima scꝫ ad sustinēdum recta sicut ascensus arenosus in pedibus octani.

Exemplum Hec est ergo causa quare multi habēt exosas vxores suas ꝛ male tractant quia malas habent linguas De hoc refert Vincēti⁹ vbi supra. Exemplūꝫ de quadā iuuencula qui dum a vetula requireret quid facere posset Unde pacem viri sui habere posset ꝛ amorem ꝛ vnde erat ꝙ eam tam male tractaret. Vetula respondit vt iret post venatores dicens ꝙ lepores quos insecūtur canes doceret eam quō pacem ꝛ amorē viri sui haberet si interrogaret eos:ipsa autē hec faciēs cum videret lepores fugiētes nec de verbis eius curātes reuersa ad vetulā ꝯquerebat͛ se illusam. Cui vetula in veritate lepus optime te docuit:et si

non v̄bo tñ exēplo:sicut em̄ lepus nō rebellādo nec de v̄bis curando:sed fugiendo ⁊ canes declinando euadebat ita ⁊ tu potes. Sic ergo ptz ꝙ lingua mala reddit hoiem odiosum non solū homibus sed etiā deo ⁊ angelis ei⁹ vt ptz s̄.in exēplo circa l̄raz. ¶

¶ Quarto lingua red/dit hoiem dānabilez sicut ptz Luc.xvj. De diuite epulōe qui ꝓpter loquacitaté suam damnatus est ⁊ eterne pene supplicio cruciat᷑.vt di.Grego. Nec vnā aq̄ guttā potuit īpetrare. Et ideo singl'r dā/natis dr Apocal'.xvj. Mā/ducauerūt linguas suas p̄ doloꝛib⁹ ⁊ blasmauerūt deū celi:qꝛ per queq̀s peccat ꝑ hec torquet᷑ Sapie.ij. Ideo qui ꝑ linguas suas peccauerunt in linguis pꝛecipue crucian᷑t

¶ Tercio pricipalit᷑ cauenda sunt pctā lingue quia primo sūt multipl'r dānosa. ⁊ hoc pōt declarari ex m'ltis causis infra signatis qꝛ ligua multa mala facit ꝓrimo.

Lingua
- Proximum succendit ⁊ per hoc, seminat infamias discoꝛdias ⁊ rancoꝛes.
- Inquinat.emittendo immūdiciā ⁊ fetoꝛem:
- Seducit ⁊ educit in erroꝛem
- Pungit ⁊ vulnerat ymmo moꝛtem generat

Primo lingua ꝓrimum succendit ⁊ ꝓuocat ad iracū diam ⁊ furoꝛē.ꝺm illud Job xlj. Alitus eius pꝛunas arde re facit et flāma de oꝛe eius egredit᷑ ad modū vehemoth siue dyaboli. Similiter Ia/co.3.dicit᷑. Lingua nr̄a ignis est inflammata a iehēna ⁊c̄. Et Eccle.xxviij/dicit᷑ Lin/gua testificans adducit moꝛtez.si sufflaueris quasi ignis ardebit:⁊ si expueris sup il/lam extinguetur. De hoc tā git Vinceu.in spe.vbi supꝛa multa exempla. Et inter ce/tera dicit. Exemplū. Cum mulier cum quadam vicina sua litigaret et illa esset im/placabilis altera expādit pal lium suum dicens sicut audi uerat in sermonibus, Dña

ista vestra vituperia sunt mi
bi valde necessaria quasi pre
ciosum aurum: et lapides pre
ciosi ad mea debita peccata
quibus multum obligor per
soluenda: et ad coronam eter-
nam mihi fabricandam pro-
sciatis ergo satis de his in
hoc pallio. Et ideo bene di-
citur prouerbiorum. xv. Re-
sponsio mollis frangit iram
sermo durus suscitat furorem
Huius exemplum habemus
in vitaspatrum. Dum abbas
macharius montem ascende
ret et quidam discipulus eum
precederet deo: nam cuidam sa-
cerdoti ydolorum currenti et
grande lignum portanti cla-
mauit quo curris demon At
ille indignatus tantum eum
verberauit quod eum quasi ex-
animem reliquit. Item tandem
idem sacerdos ydolorum cur
rens obuiauit beato macha
rio qui eum salutauit dicens
Salueris laborator salueris
qui admirans ait: quid inue-
nisti in me boni vt ita me sa
lutares. Cui macharius: quia
vidi te laborantem ignorans
quo curreres: at ille: et ego
tua salutatione compunctus ser-
uum magni dei te esse cogno
sco: et dixit ei quomodo pro
verbis contumeliosis alteri in
tulerat verbera. Et tenens pe
des eius rogauit vt eum mo-
nachum faceret: quod asserebat
quod aliter eum non dimitteret.
Tunc alium fratrem qui vulnera
tus ambulare non poterat ad
ecclesiam manibus detulerunt.
Fratres autem videntes illum esse
conuersum admirati sunt et
multi ex paganis propter illum
sacerdotem suum ad fidem con
uersi sunt. Ideo dicebat ma
charius. sermo durus et malus
etiam bonos peruertit: humilis
et bonus malos conuertit in
bonum etc. Ex quo patet quomodo
per linguam succedentem semi-
nantur discordie: rixe: ranco
res et infamie. sicut patet ad ex
perientiam multi aliorum sermo
nibus malis concitati se vindi
cantes infamant. et quandoque non so
lum ad verba contumeliosa sed et
verbera perueniunt. Secundo lin
gua inquinat emittendo immun-
diciam et fetorem. quod fit dupliciter
videlicet vel per verba contumeli
osa vel per verba immunda. Per
verba contumelie: quia litigiosi
et contumeliosi filies sunt princi

bus. de quibus dicit̃. ꝙ post q̃ diu pugnauerunt rostro ⁊ vnguibus: ad vltimũ posterioribus ꝓprijs pugnãdo mutuis stercoribus proiectis in faciebus se maculãt. Exemplum. Sic homines linguosi post litigia se fedant vituperijs ⁊ litigiosis verbis similes iudeis crucifigentibꝰ christum. qui postq̃ xp̃o maledicebant in eius faciez cõspuebant. Per verba vero imundicie lingua multos inquinat: quia sicut dicitur Jabi. 3. Lingua maculat totum corpus scz ecclesie. ꝫm illud. j. Corin. xv. Corrũpunt bonos mores colloquia praua frequẽter enim luxuriosi v̄bis suis impudicis trahunt alios ad luxuriã. Tercio lingua seducit ⁊ deducit alios in errorez. Unde ecc̃i. v. Lingua imprudẽtis subuersio illiꝰ est. Imprudẽs quippe primo subuertit̃. postmodum subuertit alios per linguã suã sic fuit ligua arrij: q̇ fere totum mundũ subuertit ⁊ infecit: etiaz ipsum papam leonẽ et multos ĩpatores ꝓ cuius peste tot et tante ꝑsecutiones orte sũt in ecclesia dei: ꝙ q̇cũqz ꝯtradicebant sibi ad mortem querebantur. vel i exiliuz relegebantur: vt Athanasiꝰ alexandrius p̃triarcha: beatꝰ Hylariꝰ ⁊ bea. martius. De cuiꝰ ortu secte legit̃ in hi. eccle. li. xj. ⁊ de ꝓcessu eius ⁊ infectione et ꝑsecutione facta katholicis. Similiter li. xv. sic etiã pestifera fuit lingua manichei ⁊ signãter machometi qui fere totam ecclesiã orientalez ⁊ meridianã subuertit: sicut ⁊ hodie hec secta viget fortissime. Sic ⁊ lingua pestifera Jo. hus. ⁊ Jo. rokaczan. quot infecerunt in bohemia clarum est. Et vtinã non aliquos extra illud regnũ. De hac lingua dicit̃ Apock. ix. ꝙ angelus abissi qui presidebat locustis per quas designantur heretici' dicebat exterminans. Et postea in eodem capitu. ꝙ de ore eorum ꝓcessit ignis. i. verba inflammantia ad iram ⁊ fumus: q2 excecantia per errorẽ ⁊ sulphur: quia fetentia per blasphemiam vel luxuriam

Quarto ⁊ vltimo lingua

mala pungit ꝛ vulnerat ꝛ tā
dem mortē generat Vñ ps.
Dētes eoꝝ arma ꝛ sagitte
ꝛ lingua eoꝝ gladius acut⁹
Et Jere.ix. Sagitta vulne-
rans: ꝛ lingua eoꝝ dolum lo
cuta est. Quot autē lingua
eoꝝ mortem generat patet.
quia primo suā postea mul-
toꝝ aliorū: non vni⁹ tantum
sed q̄nq3.decē.viginti.centū
mille ꝛc. Scdm illd Job.xx
Occidit eū lingua vippere.
Et Eccl.xxviij. Multi ce-
ciderūt in ore gladij. sed nō
sic q̄si qui interierūt p linguā
suā. btūs qui tectus est a lin-
gua nequā ꝛ qui in iracūdiā
illius non transiuit: ꝛ vincu-
lis illi⁹ non est ligat⁹. Et se-
quit̄ mors illi⁹ mors nequis-
sima. Ex illis ergo pt3 q̄n
ta mala ꝛ dāna lingua mala
facit inter ꝓximos: nec satis
est in iam expressis malis. i-
mo nō est hō viuens in ter-
ra qui ad plenū narrare pos
sit maliciam lingue male ꝛc.
Hec de scdo. ¶ Tercio
pricipaliter dubitat̄ ex quo
tot mala eueniunt ex lingua
qnare tūc deus dedit homi-
nibus linguas ꝛc. Ad hoc
respondet Vincenti⁹ in spe
culo vbi supra: q̄ deus dedit
nobis linguas propter plu-
ra vt infra.

Deus dedit nobis linguas
- Propter seipsum videlicet ad se laudanduz ꝛ sibi gratias agendum
- Ad conceptus nostros inuicem exprimēdos ꝛ ad corpus sustendandum.
- Ad ꝓximorum salutem procurandum
- Ad consecrandum sua misteria et ecclesiasti-ca sacramenta.

Primo ergo deus dedit
nobis linguas propter seip-
sum ad se laudandum et sibi
gratias agendum de omni-
bus nobis dominis collatis
vt patet supra circa literam.
L. Secundo deus dedit
nobis linguas ad cōceptus
nostros inuicem exprimen-
dos ꝛ ad corpus alendum ꝛ

ſuſtendandū ſcōm duo ope-
ra nature ad qui nobis ē da
ta: guſtum videlicȝ ⁊ loque-
lam. ⁊ qđ adhuc eſt maius ⁊
melius dedit eam nobis ad
veniam impetrandā in ꝯfeſ-
ſione: ⁊ ad grām ⁊ meritum
ꝓmerendā in oratione. Vñ
Iſa. xlv. Mihi curuabitur
omne genu ⁊ ꝯfitebit̃ oīs
lingua. ſicut latiꝰ de hoc ha-
betur de ꝯfeſſione ⁊ orōne.
Tercio deus dedit nobis
linguā ad ꝓximoꝝ ſalutē ꝓ-
curandū: docendo: monēdo.
ꝯſulendo: corripiēdo: arguē-
do: ꝯſulēdo: ⁊ huiuſmōi. ſm
illud Iſaie. l. dñs dedit mihi
linguā eruditā. i. ad ꝓximoꝝ
eruditiōem: ideo ſequit̃. Vt
ſciam ſuſtentare eum qui la-
pſus eſt verbo. Et Eccī. vj.
Lingua eucharis ī bono ho
mine abundabit: q̄ ſcȝ ꝑ dei
grām ſciat ⁊ poſſit ꝓximos
a malo retrahere ⁊ ad bonū
attrahere. Talis fuit lingua
petri ⁊ pauli ⁊ alioꝝ apoſto
loꝝ: qui cū eſſent pauci: hūi-
les ⁊ abiecti: totum mundū
modico tpe ad fidē xpiꝑ dei
grām ꝯuerterūt. Talis etiaȝ
fuit lingua beati Augu.. hie-
ronimi. Ambroſij. gregorij.
⁊ alioꝝ doctoꝝ ſanctoꝝ ⁊ p̄
dicatoꝝ qui ad fidē xpi mul-
tas animas adduxerūt: fide-
les vero ad ſalutē eternā in-
ſtruēdo monendo exhortan
do ⁊ huiuſmodi in fide ⁊ mo
ribus attraxerunt: quia vide
licet eorum lingua erat ſan-
cti ſpiritus inſtrumentū quo
loquebatur in eis: ⁊ eos mo
nebat. ſicut dicit Pſal. Lin
gua mea calamus ſcribe ve-
lociter ſcribentis id eſt ſpiri-
tusſancti qui velociter et in-
ſtanti ſcribit legem ⁊ man-
data ⁊ omnia ad ſalutem ne
ceſſariam in cordibus audi-
torum. Vnde in linguis ig-
neis deſcendit ſpiritusſan-
ctus in apoſtolos ⁊ alios di
ſcipulos. vt ignea verba lo-
quendo infidelium mentes
per errorem excecatas illu-
minarent. obduratas per pe
nitentiam emollirent et ꝓ-
gras ad bene operandum.
fortius excitarent: et frigi-
das ad amorem diuinum ve
hementius inflammarent
Econtra Hus Rocaczan. ⁊
aliorum hereticorum ⁊ pſeu
do apoſtoloꝝ ſiue predicato

rum linguas mouit. et mouet malignus spiritus qui infernali igne eas inflammat ad mentes fidelium excecãdas et ad diuinum amorem extinguendum et cetera iuxta premissa. Quarto dominus deus dedit nobis linguas ad consecrandũ sua misteria ꝛ ecclesiastica sacramenta. quibus sanctificantur creature visibiles ꝑ verbum dei ꝛ orationem: viuificantur ꝛ consecrantur anime: spirituales morbi curantur diuina offensa remittit. gratia infunditur: remedia conferuntur. demones effugantur: ꝛ ꝙ maius mirabilius ꝛ efficatius est. in christi corpus creature visibiles cõuertuntur. Unde Ecclesiasti. xxxvj. Si est lingua curationis. est ꝛ mitigationis ꝛ misericordie. In istis non solum pares sumus angelis ymmo etiam excellimꝰ eos quia non eis contulit sacramentorum suorum misteria dispensanda. Sic ergo patet ex premissis quattuor cause quare deus dedit hominibꝰ linguas. Non vtiqꝫ ociosas: non ad malum siue nocumẽtum sui aut aliorum: non ad dyabolo per eas seruiendũ sed ad deum laudandum. et sibi gratias agendum: ad cõceptus nostros in verbis exprimendos ꝛ ad corpus sustentandum: ad proximorũ salutem procurandam: et ad diuina misteria ꝛ ecclesiastica sacramenta consecranda

J Ex omnibus ergo premissis in hoc sermone attendat vnusquisqꝫ quãta sit ingratitudo: quãta iniquitas. Et quantum flagicium membrum tam nobile: tantis dotatum prerogatiuis: priuilegijs ad ornatum inquinare sordibus peccatorum. ꝛ illud qđ est instrumẽtum dei tam dignis et diuinis officijs deputatum: facere membrum dyaboli.

Sic ergo patet quantum sit cauendum vicium lingue. ꝛ omnino detestandum. quia est deo iniuriosum. ipsi loquenti multipliciter perniciosum siue nociuum ꝛ proximo damnosum. Dicamus ergo cotidie cum propheta in deuota oratione. Pone

domine custodiam ori meo & ostium circũstantie labijs meis. Non declines cor meum in vba malicie ad excusandas excusationes in peccatis ps̃. j.lxj. Et iterũ dixi custodiam vias meas vt nõ delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiã cũ consisteret peccator aduersum me. ps̃. xxxviij. vt sic in lingua custodiri hui⁹ deum laudemus & ei gratias agamus vt tandem in eternitate eum cum omnib⁹ sanctis incessanter sanctum & laudabilem predicemus. dicentes cũ omnibus sanctis. Sctũs sctũs sanctus dominus deus qui viuit et regnat in secula seculorum Amen.

Mors & vita in manibus lingue. prouerbior. xviij.

Sermo Quartus

In precedenti sermone audistis q̃m necessarium & difficile sit linguam compescere. quã diligẽter peccata lingue sint cauẽda. & quare omnipotens deus nobis dederit linguas ex quibus tanta mala eueniunt. Nunc consequenter videndũ erit de peccatis lingue ĩ genere ea enumerando & de silentio quaꝫ vtile sit homini ex pluribus causis.

Mors & vita in manibus lingue.

Primo videndũ est quot & que sint pctã lingue. Secũdo de silentio ꝓpter quid ipsum silentium sit amandũ.

A Circa primũ est notandũ ꝙ tam mlt̃a sunt peccata lingue ꝙ vix valeãt enumerari. qd̃ bene ostẽdit apostolus Jacob⁹. iij. dicẽs ca. Lingua nostra ignis est vniuerse iniquitatis. Ubi dicit. Glosa: per hanc omnia facinora: aut procurantur vt adulteria latrocinia & huiusmodi: aut perpetrant̃ vt periuria: falsa testimonia. mendacia & similia. aut defendunt̃. sicut facit quilibet impius q̃ facinus qd̃ cõmisit defendit Et ideo in genere cogitaui notare peccata lingue inferius.

Sermo Quartus

Peccata lingue ex superbia	Jactancia Yronia. dum qs vbis aliū laudat: et tñ p ea illum intendit diffamare: vt dicedo tu es valde micorz: p hoc intelligedo eū cē auarū et pcum Simulata confessio Pctōz ɔfesio Contcutio Impugnatio veritatis agnita	Hec procedunt ex superbia vel inani gloria
Pctā ligue ex inuidia	Detractio Susurratio Derisio Murmuratio Prauum consilium Secreti reuelatio	Hec ɔcernunt inuidiam
Peccata lingue ex ira	Blasphemia Conuicium seu contumelia Litigium Clamor Maledictio Improperium Misericordiarum seminatio	Hec respiciunt iram
Peccata ligue ex accidia et gula	Adulatio Multiloquium Saniloquiū Scurrilitas Indiscreta promissio In discreta comminatio Taciturnitas	Hec ptinēt ad accidiā et gulā
Peccati lingue ex aua.	Mendacium Periurium Falsum testimoniū	Sub auaricia
Peccata lingue sub luxuria	Turpiloquiū	Sub luxuria

B Sic ergo pꝫ ꝙ ex om̄ibus vicijs capitalibꝰ oriunt̄ peccata lingue ad ſenſum dictum. Cum aūt lingua ſcdm̄ philoſophū cōgruat in duo opera. videlicet guſtum ⁊ loquelam. ſequit̄ ꝙ omnia peccata ſupra memorata pertineant ad linguā. Quantum aūt ad primū eius officium ſcꝫ loquelam preter peccata enumerata ſunt adhuc alia peccata videlicet pertinacia et hereſis ſeminatio ⁊c̄. ſed quantū ad ſcdm̄ eius officiū videlicet guſtum preter premiſſa ſunt caſtrimargia ⁊ ebrictas. de quibꝰ in alio loco dicendum erit. Hec de primo in genere ſunt dicta q̄ntum ad peccata lingue enarrata: Circa ſcdm̄ aduertēdū ſicut peccata lingue ſūt ſollicite cauenda: ſic ⁊ ſilencium diligenter eſt ſeruandum ſaltim regulariter multiplici ratōe vt patet ex vincentio. in ſpeculo morali. libro tercio para. j. diſtinctione. iiij.

Silēcium eſt obſuādū m̄ltiplici ratōne
- Exemplaris informatio a deo ⁊ hominibus
- Regl'aris īſtitutiō ordinū. Hec vi. in ſpe mo.
- Amor puritatis ⁊ decor honeſtatis li. 3.
- Prodeſt ad deuocionem p. j.
- Eſt ſignum ſapientie ⁊ pacientie.
- Dat hic requiem ⁊ pacem tandem ⁊ brauiū eternum.

C Primū ergo ꝓpter qđ amari debet ſilentiū eſt exemplaris inſtructio a deo ⁊ ſanctis eius deus enim ſilet noſtra diſſimulando peccata ⁊ ad penitentiā expectando ⁊ tamen apertiſſime omnia videt ⁊ angeli eius ſicut patet poſtea ſer. xvij. C. ſed poſtea loquit̄ in iudicio diſceptādo: ⁊ vnicuiqꝫ ſecūdum opera ſua reddendo: ſecundū illud Iſa. xxiiij. Tacui ſemper ſiliū. paciens fui ſi parturiens loquar: ꝑ hoc oſtendens nobis ꝙ eſt tempus tacendi ⁊ eſt tempus loquendi. ſicut dicitur Eccleſiaſtes. 3. Item criſtus ante

pilatum stetit sicut mutus et non apperiut os suum cum enim diceret ei pilatus: non audis quanta aduersuz se dicunt testimonia non respondit ei ad vllum verbū Mathei. xxvj. Unde in ps. Ego autem tanquam surdus non audiebaz et sicut mutus non apperiens os suum Et Isa. liij. Sicut ouis ad occisioné ducetur: et non apperiet os suum. Similiter beata virgo rarissime et paucissima veba legitur esse locuta.

Exemplū illiꝰ habemꝰ in vitaspatrum de abbate agathon: qui vt taciturnitatem disceret. dicitur lapidem in ore suo per triennium tenuisse. Et Vincentius vbi supra scribit de quodām milite: qui volens intrare religioné et attendens mala que faciebat lingua. misit quandam vasallum suum ad abbatem iniungens ei vt diceret abbati voluntaté suam. et ꝙ esset mutus. paratus tamen per omnia obedire. receptus ergo credebatur mutus. et cum multum profecisset eduxit eum abbas secum ad quendam militem in extremis laborantez. quē videns in exitu miserabiliter a demonibus pertrahi. flevit multuz. Redeuntibus illis. occurrit quidam miles promittens abbati ꝙ expeditis factis suis quam citius religiouem intraret. qui qn̄ precederet eos viam per quendam pontem temptās cecidit et submersus est: cuius animam vidit dictus miles in monachi specie in celum ab angelis deferri. Et cum risisset. adiurauit eum. dictus abas in virtute sancte obedientie. ꝙ si posset loqui diceret ei quare sic fecisset qui ait male fecisti contra propositū meum me faciens loqui. Cui omnia visa narrauit. Cum autem ab abs coram eo se prostrauisset. et ille eum repulisset rogauit eum vt in aliquo ipsuz includeret vbi suum propositum seruaret. D.

Secundum est regularis ordinis institutio videlicet S. Benedicti Augusti. Dominicus. Franciscus. quasi custodem religionis.

silentium ꝓposuerūt in clau
stro oratorio :tormitorio .et
alijs officinis. Unde Jsaie.
xxxj.dicit. Cultus iusticie si
lentium Et Jere.viij. Con
uenite ⁊ ingrediamur ciuita
tem munitaz.et sileamus ibi
q2 domin⁹ noster silere nos
fecit :et potum dedit nobis
aquā fellis:vnus enim aliuz
debet ad silentium ꝓuocare.
Sicut enim homo ī ingressu
religionis posuit pedes suos
in ymo obediētie :vt non sit
ei licitum pedem extra pone
re:vt exeat sine licentia p̄la-
ti:ita nec lingua debet exire
sine licentia p̄lati:quā in ma
nu eius posuit sicut alia mē-
bra. Nam clauis oris est licē
cia p̄lati:sera vero siue clau-
sura est silentiū fures aūt vi-
dent esse qui faciunt contra
clauem:nec accipiunt eam a
prelato:qui claues dom⁹ ha
bere debet:tradere et reser-
uare. Jdō dr ꝓuer.xxij. Ne
trāsgrediaris t̄minos ātiquos
scz loci vel tempis:quos po-
suerunt patres tui. Item nō
aduertunt q̄m p̄ciosum the-
sauꝝ ꝯtinent in se qui veruz
silentiū habent ¶ Ter-
cium est amor puritatis ⁊ de
cor honestatis. Unde ad pu
ritatem seruandā ⁊ honesta
tem multū valet silentiuz ꝓ-
pter qd̄ ait ps̄.xxxviij. Dixi
custodiā vias meas vt nō de
linquā in lingua mea. Et ite
rum ps̄.j.lxj. Pone domie
custodiam ori meo ⁊c̄. Eccī
xxij. Quis dabit ori meo cu
stodiam:⁊ sup labia mea sig
naculuz certum vt non cadā
in ipsis ⁊ lingua mea perde
me. Ideo dicit Gregoriust
Mens sine clausura silētij
vndiqz patet iaculis inimicj
exemplū illius habem⁹ vini
tasp atꝝ. Cum beat⁹ Arsen
us adhuc esset in palacio ro
gauit dominuz dicens. Do-
mine dirige me ad salutem.
Et vox ad eum. Fuge homi
nes et saluaberis. Et cū ad
huc in solitudine oraret:vox
facta est iteꝝ ad eum .fuge.
tace:quiesce Hec enim sunt
radices non peccādi. Unde
Ambro.dicit. Alliga s̄monē
tuum ne lasciuiat:⁊ multilo-
quio peccata sibi colligat lu
tum enim colligit anim⁹ ver
bis exundās. Et Uin.vbi s̄
dicit. Plures vidi peccasse

loquendo & paucos tacendo
& sunt verba Ambro. et gre.
Redire non valet ad cogni-
tionē sui mens que multilo
quio est corrupta: sed a secre
to intime considerationis se
excludit: quia in fonte impu
ro intuentis facies non vide
tur Ex illo patet in quāto
periculo sunt homines sine si
lentio: sunt enim sicut equitan
tes equum rabidum sine fre
no. in domo succensa sunt si-
ne obstaculo in via in qua est
fouea abissalis sine operculo
sunt vt castrum sine clausura
vrbs sine porta. archa sine se
ra: nauis sine anchora vinea
sine sepe: & messis sine custo
de. Unde in vitaspatrū dixit
abbas Sison Triginta anni
sunt quod non deprecor dn̄m pro
peccato: sed orans dico. Do
mine iesu xp̄e protege me a
lingua mea: et vsq; nunc per
singulos dies corruo per ipsam
& delinquo. Sic bene hone-
stas hominis comprobatur ex
silentio. Nam leuitas mentiū
perpenditur ex leuitate ver
borum & ex nequicia huius-
modi: secundum illud Math. xxvj
Loquela tua manifestum te
facit. Ideo dicit Gregorius
Praui sicut in mēte sunt le
ues ita & in locutione sunt p̄
cipites: quia quod leuis con
scientia concipit: leuior pro-
tinus lingua prodit. Idem ta
lis sermo ostēditur talis ani
mus cōprobatur ¶ Quar
to silētium prodest ad deuotio
nem Unde Grego. Mens
more aque circūclusa ad su-
periora colligitur quia id re
petit vñ descēdit & relaxata
deperdit & se per inferiora i
utiliter dispergit vnde redi-
re ad sui cognitionem nō suf
ficit: qui exterius per multi-
loquium se spargit: & sic vim
intime considerationis amit
tit In signū illius dicunt na
turales quod aqua tantum po-
test ascendere quantū descē
dit per aqueductum: & pro cu-
bitum vltra Quinto silen-
cium est signum sapientie et
pacientie: Unde Sene. Si-
lentium hominis stulti pro sa-
pientia est hoc vtiq; esset no
tandum Ideo dicitur prouer.
xvij. Stultus si tacuerit sapiēs
reputabitur. Et zenocrates
phūs cum inter multos tace
ret interrogatus cur hoc fa-

ceret. Rñdit: quia me locutū esse penituit tacuisse vo nunquā. Et Socrates inter alios philosophos tacēs interrogat⁹ vtrum hec faceret ex iopia an ex stulticia: ait. Nemo stultus tacere potest. Et Theofrast⁹ phūs rustico tacenti in cōuiuio dixit. Ex doctis hoc soluz habes ꝙ taces Item Zeno phūs cuidam loquenti: ait. Si te auribus nostris audires taceres. Ecce ꝙ silentium: est signū sapiencie. Ita etiam est signum pacientie. Unde Cristus corā pylato et herode tacuit in signum pacientie. Item cola phis cesus: cōsputus: illusus: flagellatus: coronatus: crucifixus: semꝑ tacuit: sicͣ Ysaye lv. de eo dicitur vt s̄. Exemplum illius habem⁹ in vitaspatrum Unde abbas pastor quesiuit ab abbate nestorio. Unde tantaz acquisierit virtutem: vt quādo abbas ei aliquid iniungeret in monasterio ipse non loqueretur: qui ait adiuratus: quādo intraui monasterium dixi. Tu et asinus vnum estote: vt sicͣ asin⁹ verberatur ꝛ non loquitur: iuriam patitur ꝛ non respondet: sic ꝛ tu ꝑm illud ps̄. vt iumentum factus sum ꝛc̄.

Sexto ꝛ vltimo silentiū dat hic reqiem ꝛ pacē: ꝛ tandem brauium eternum. Unde in vitaspatrum quidaz interrogauit fratrē senem: vsqz quo seruandum est silentium: qui respōdit vsqz quo interrogaris. In omni loco si tacitus fueris requiem habebis Et iterum frater iterrogauit senem Si habito cum alijs et video rem in conueniente m. tunc vis vt loquar. Dixit senex Si sunt aliqui maiores seu coetanei tacēs magis requiem habebis in hoc etiaz ꝙ minorem te facis securum te reddis: si autem coartat te spiritus tuus: cōmone eū humiliter ꝛc̄. Ecce quante vtilitatis est silentium seruare. Ideo hic studeamus habere silentium vt per hoc mereamur obtinere iubilū eternū. Amen.

De quinqz sensibus

Iudices et mgr̄os constitues in omnibus portis tuis scz sensuum. Deutro. xvj.

Sermo Quintus

In precedentibus sermonibus audiuistis de custodia cordis et lingue quomodo homo custodire debet cor suum et linguam preseruare: ne incidat in laqueum dyaboli: et signanter de custodia lingue audistis quanta mala et pcta nobis eueniunt ex lingua ymmo de omni genere peccatorum aliqua: et quare deus linguas nobis dederit: et quod vtile sit habere silentium. Nunc consequenter videndum est de custodia quinque sensuum: que per vtilis est homini et necessaria Ita vt homo in portis sensuum suorum constituat iudices et magistros id est attende vigilet et sensus suos custodiat: ne mors intret per illos Ut dicit Jeremias: et de illis videndum erit per ordinem in aliquot sermonibus

Judices et magistros constitues etc. vbi supra.

Primo in genere pauca dicentur de sensibus: et consequenter incipiendum erit de sensu visus A Est ergo notandum secundum Vincentium in spe. mora. li. 3. para. j. dis. v. quod per sensus exteriores ciuitas anime grauiter valde impugnatur: intrant enim per illos in animam male cogitationes delectationes. desideria carnalia: et consensus etc. vt per visum: auditum: olfactum: gustum et tactum Et ideo diligenter sunt custodiendi Sicut enim ciuitas cepta eternam beatitudinem: et perpetuam miseriam Dummodo impugnatur circa portas sensuum suorum videlicet per carnem. mundum et demonem: alias aliquando obsedit. totum robur exercitus et potencia circa portas ponit: quibus fractis ciuitas cito capitur: et e contra ciues obsessi totum robur constituunt circa portas: sic anima circa portas sensuum exteriorum debet fortiter pugnare et custodes in eis constituere. id est vigilare meditando dei premia si hoc fecerit faciliter expugnatur per dictos tres inimicos. Nunc ergo de singulis sensibus videndum erit qualiter sint custodiendi. Et in hoc sermone de sensu visus.

Sermo Quintus

B De Custodia oculorum:

Nota q̄ sicut visus inter alios sensus prior est in situ & ordine in capite: ita in anime nocumento obtinet principatū Hoc est q̄ inter omnes sensus exteriores nullus tātum nocet homini & est sibi occasio ad peccatum: sicut sensus visus, Et ideo valde diligenter est vigilandū circa custodiam oculoꝝ. Ad hoc autem principaliter nos debēt quatuor mouere vt patebit p ordinem: & ponit Vincencius in speculo mora .li.3.pa.j.di. quinta.

Ad custodiam visus siue oculoꝝ debent mouere.iiij.
Multiplex sollicitudo nature circa visum custodiendum
Consideratio iacture siue nocumentorum per visum
Interna speculatio a qua retrahit animam visus.
Eterna retributio: qua priuat visus si non custoditur

Primo ergo ad custodiam oculoꝝ debet nos mouere sollicitudo nature q̄ tot operimenta posuit circa oculos: dicunt em̄ naturales philoso. q̄ natura virtutē visiuā operuit septem panniculis: quaꝝ altera deficiēte neccesse est vim visibilem deperire Secundo ex hoc q̄ de⁹ fecit naturam oculi nobis maxie neccessariā & maxime passibilem ab extrinsico tangēte. Et ideo naturale est homini q̄ manus vel quodcūq; aliud membrū qd̄ potest ante oculos ponat p custodia eorum alesione cōtrarij. Tercio ex hoc q̄ natura visum inter alios sensus posuit in summo capitis nostri tanquā capitaneum principem & superiorē ducem: per qd̄ etiã significatur q̄ visum figere debemus in cristo capite nostro scd̄m illud ps̄.xxiiij. Oculi mei sp ad dn̄m. Et q̄ naturam diuinam in celo contemplari debemus. vt ad eam semp dirigamus oculos interiores intentionum affectionū nr̄aꝝ. vt faciebat S. Martinus. qui oculis & manibus erat in celum semp intentus: leuādo videlicz oculos et manus ad celum: quia per hoc homo p

uocatur ad deuotionem. Et beatus Stephanus: qui intē dens in celum vidit gloriam dei Actuum vij. Ex his omnibus patz ꝙ natura nos docet vt oculos diligenter custodiamus: ne mors per eos tanq̄m per fenestras intret i animā nostram. Jeremie. ix Mors videlicet peccatorū que est pessima in ps. xxxiij. Patet consequēter quomō oculos nostros leuare debemus ad celū ad contemplandum celestia. Sicut fecit beatus johannes euangelista q̄ per aquilam designatur de quo legitur ꝙ cum reuersus esset de exilio de pathmos insula in asiaz ꝛ inueniret multas hereses pululasse conuocauit populuz ꝛ dixit orationem et missam. Et missa celebrata sub diuo exiens oculos sursū eleuans irreflexos in solem euangelium illō In principio erat verbum de ꝑmisit: in quo hereses pullulatas confutauit. Et bene dicitur aquila. Unde legit' in naturalibus ꝙ aquila volēs experiri pullos suos q̄ sint generosi vl' degeneres conuertit eos versus solem: ꝛ eos q̄ solem intuentur: irreuerberatis oculis tanquam generosos fouit ꝛ nutrit: illos autez qui oculos ad terram reflectunt: tanquā degeneres ꝛ indignos abijcit. Sic dn̄s deꝰ illos degeneres reputat qui mentis oculos in eum non figunt: sed affectiones ꝛ cogitationes in terrenis ponunt Prouer. xvij. Oculi sapientis in capite eius oculi stultorum in finibus terre. E

Secūdo principaliter ad custodiaz oculorum debet nos mouere magnitudo iacture siue nocumentorū ex oculis. Unde oculi nostri sunt tanquam raptores. fures. proditores: ꝛ turpitudinis. cōsiliatores: ꝛ porte siue fenestre mortis. Raptores sunt scdm illud Trennorum. 3. Oculus meus depredatus est animā meam in cunctis filiabus vrbis mee. Capiunt enim furātur ꝛ depredantur animā aliquando non aduertentem ꝛ captiuam detinent: in rebus exterioribus q̄s illicite amis concupiscit Unde Judith. xv. Sandalia eius rapuerūt

oculos ei⁹:et pulcritudo ei⁹
captiuam fecit animam eius
id est Holoferni qui captus
erat i decore Judith. Unde
philosophus quidam. Cum
mulieres aspicimus vtinam
linceos oculos haberemus.
Linx est animal ita acute vi
dens vt eius vis visiua sicut
dicitur septem penetrat pa/
rietes quasi diceret philoso/
phus:vtinam sicut aspicim⁹
exteriorem pulcritudinez vi
deremus mulierem interio/
rem feditatem ꝛ cordis pra/
uitatez Unde versus. Femi
na pulcra foris manet intus
plena fetoris Ubi est Notā
dum ꝙ in mulieribus non so
lum cum aspiciunt sed cum
aspiciunt potentes sunt ocu
li animas capere:scdm illud
Job quarto. In oculis suis
quasi hamo capiet eū. ¶
Exemplum illius refert
Vincencius in speculo mo/
ra.li.iij.para.j.dis.v. vbi su/
pra. Cuz rex anglie Richar
dus intrasset in quādam ab/
baciam monialium:vidit ibi
quandam sanctimonialē vir
ginem cuius pulcritudine ca
ptus mandauit abbatisse ꝙ
eam sibi mitteret quod si nō
faceret ipse abbatiam destru
eret ꝛ eam violenter auffer
ret:qd audiens monialis pre
dicta:quesiuit quid ei in ipsa
plus placuisset:audiensqz ꝙ
oculi eius cum illa queaue/
rant:volens de cetero peri/
culo oculorum carere:eruit
sibi oculos:ꝛ ponens eos in
vase misit dicto Regi man/
dans ei ꝙ saciaret se optato
qui ex hoc confusus eam in
pace dimisit. Unde sanctus
Gregorius super illud Ge/
nesis tercio Uidit mulier li
gnum:dicit deprimendi sunt
oculi a lasciuia sue volupta/
tis:qui quasi quidam rapto/
res ad culpaz velocissimi sūt
Omnis enim corruptio tam
anie q̄m corporis ab eis sum
psit exordium. Primum
nanqz peccatum ꝛ prima cor
ruptio carnis ortum habuit
ab oculis:ſm illud:Genesis
tercio Uidens mulier lignū

ꝙ esset pulcrum:dicitur enī
ibi ꝙ q̄m cito gustauerūt fru
ctum prohibitum aperti sūt
oculi eorum:id est riui cōcu-
piscenciarū ⁊ corruptele car
nis. Unde sanctus Augusti-
nus in Regula. Nec dicatis
vos animos habere pudicos
Si oculos habeatis impudi
cos Et Hugo de sancto Vi
ctore. Et si corpus ab inmū-
da violatione non tangitur.
ipsa tamen immunda viola-
tio:visu affectu.delectatiōe:
cogitatione.perpetrat̄. Vi-
sus ei inordinatus parit ma-
lam cogitationem.cogitatio
delectationem. Delectatio
consensum. Consensus vero
operationem. Operatio ve-
ro consuetudinem. Consue-
tudo neccessitatē:⁊ ita pau
latim:corrumpitur anima vt
iam dicat se non posse a pec
cato abstinere et cetera

E Oculi etiam sunt p-
ditores secreta anime:exte-
rius nunciantes Ideo dicit
sanctus Augustinus impudi
cus oculus impudici cordis
est nuncius. Oculi enim in-
teriora secreta cordis:⁊ eius
turpitudinem reuelant tam
demonibus q̄m hominibus.
quia ex fructu cognoscit̄ ar-
bor:⁊ ex riuuli qualitate fon
tis qualitas iudicatur. Recte
sicut illa que sūt in domo vi
dentur per hostia vel fene-
stras:⁊ ignis in domo pcipi
tur per fumum exterius exe
untem et cetera F

Tercio ad custodiam oculo
rum nos mouere debȝ inter
na speculatō:quia quāto ocu
lus exterior circa exteriora
vagatur:tantomagis ab inte
riori speculatione oculus in-
terior obscuratur. Unde de
Balaam prophetaȝ dicitur
Numeri vicesimoqrto Uir
cuius obscuratus est oculus
qui visionem omnipotentis
dei intuitus est qui cecidit et
aperiebantur oculi eius Itē
de sancto apostolo Paulo
dicitur Actuum nono ꝙ cuȝ
excecaretur exterius illumi-
nabatur interius Ad
hoc facit exemplum diuini

de cuius intellectus profun-
ditate multa dicuntur in hy-
storia Ecclesiastica: qui cum
esset cecus tam magni ꝛ alti
intellectus factus est vt per-
fectus videretur esse in omi
facultate. Hic primus expo-
sitor sacre scripture legit̃ qui
vidit in spiritu per reuelatio
nem mortez Juliani aposta-
te. Cum aũt beatus Antho-
nius visitasset alexandriam
propter hereticos arrianos.
contra eos predicando: ꝛ se
deret iuxta didimum: q̃siuit
ab eo si dolerz de hoc ꝙ ocu
lorum materialium lumine p̂
uaretur qui ait ꝙ de hoc nó
debebat dolere ſ; poti⁹ gau
dere: qꝛ musce ꝛ pulices cor-
porales oculos habebant: et
vilissima queq; animalia ista
videbant: nec hoc esset ma-
gnum sed pro eo maxime de
bebat gaudere: quia deus ei
dederat oculos angeloꝝ: nõ
corporales que impediunt ꝑ
fectum anime ꝛ puritatem ꝛ
acumen intellectus per fan-
tasmata rerum exteriorum:
que innituntur in aiaꝫ. Ideo
dicit Seneca. Intelligendũ
est partez innocentie esse ce-
citatem: hinc enĩ oculi adul-
teria monstrant: hinc incestũ
hinc alia que homines cócu
piscant: ꝓpter huiusmodi im
pedimenta quidam philoso-
phi legunt̃ sibi oculos eruis-
se ¶ Quarto nos mo-
uere debet eterna retributó
que est dei visio. Augustinus
visio est tota merces: ſm illó
Johannis xvij. hec est vita
eterna vt cognoscant te veꝝ
deum: ꝛ q̃m misisti iesum cri
stum Et Ysaye xxxiij. Regẽ
suum in decore suo videbũt.
Et ibidem lx. Tunc videbis
ꝛ affluees: ꝛ mirabitur ꝛ dila-
tabitur cor tuum. Hanc auté
visionem cósecuntur qui hic
oculos suos custodiunt. Vñ
in vitaspatꝝ legitur: ꝙ cum
mater abbatis pastoris ꝛ ali
orum fratrum suorum vellet
eos videre: nec possꝫ: cũ irét
ad ecclesiaz: obtulit se eis. ipi
aũt ad cellam suam retroce-
dentes hostiam ei in faciem
clauserunt: tunc pastor inqui
siuit vtrum eas vellet videre
in p̃senti vel in futuro. Cum
illá quereret si abstineret hic
ab eorum visiõe videret eos
in futuro. Respondit abbas.

si potes equanimiter sustine
re vt hic nos non videas: vi-
debis nos illic: tunc illa gau
dens recessit: dicens ꝙ ma-
gis vellet eos hinc non vide
re vt videret eos illic. Econ
tra qui male custodiunt ocu-
los suos sustinebunt eternuz
supplicium: ꝛ eterna visione
carebūt quia per que peccat
quis per hec ꝛ torquet̃. Sa-
pientie. xj. et Mathei. xxij.
dicitur. Ligatis manibus et
pedibus mittite eos in tene
bras exteriores ibi erit flet⁹
ꝛ stridor dentium. Affligent̃
eīm oculi damnatoꝝ ardore.
merore. terrore. ardore inde
flet⁹ merore ꝓpter priuatio-
nem luminis eterni. terrore.
ꝓpter visionem horribilium
demonum ꝛalioꝝ dānato
rum. Ideo dicitur Deutro.
xxviij. Terreberis ꝓpter ea
que videbis oculis tuis. Un̄
in vita marie de oygines le-
gitur: ꝙ cum quedam mulier
moreretur reuelatum fuit ei
ꝛ vidit maximam multitudi
nem demonum ocurrentem
ꝛ dolentem eam accipere et
pugnantes contra bonos an
gelos pro qua dicta maria i-
petrauit vt a demonibus li-
berarētur ꝛ i purgatorio tor
queretur. Et ostendit ei orā
ti. beatus petrus quomodo ī
purgatorio dicta mulier tor
quebatur transiens ab aquis
niuium ad colorem nimium.
Job xxiiij. Propter hoc ꝙ
nimis ardens fuerat in mun
di vanitatibus conspiciēdis.
ꝛc. ¶ Pro tercia par-
te sermonis. Dubitatur ex
quo supra dictuz est ꝙ impu
dicus oculus impudici cordis
est nuncius. Queres quid tñ
potest cognosci impudicus
oculus. Nam aliqui a natiui
tate habent claros oculos ꝛ
letos: qui tamen sunt pudici
Ad hoc respondetur ꝑm mē
tem doctorum: ꝙ hoc nosci
potest ex pluribus. Primo.
ex hoc si a proposito delectā
tur vel audet respicere verē
da in se vl' in alijs sine ratio
nabili causa. Sicut Cham q̇
respexit verenda patris sui
ꝛ risit. Genes ix. Et in hoc
ipse tripliciter peccauit
Primo quia virilia patris
curiose respexit Secun-
do quia eadē non cooperuit.
Tercio quia derisionem

patris alijs nunciauit. Secū-
do dicitur oculus impudicus
qui non refugit curiose aspi-
cere quando simul coueniūt
siue coeūt quicūqz animalia
Unđ dicit Aristoteles ꝙ na-
tura refugit aspectum homi-
num in coitu: sicut ꝛ quelibꝫ
animalia sepe solent irritari
concupiscentia: sicut sepe vi-
sum est. Tercio dicit̃ ocu-
lus impudicus qui delibera-
te respicit presentationes ac-
tuum carnalium. Cuꝫ bruta
istud fugiunt palam facere:
catti ꝛc̃. Nam ex aspectu ta-
lium impudicoꝝ: sicut quidā
ioculatores faciunt cū yma-
ginibus monachorum sic et
concubinarijs: ꝛ pictores in
ymaginibꝰ turpibus. Et qū-
cunqz in ludis scurrilibꝰ cir-
ca festum pasce: per represen-
tatiões medici: ꝛ sue vxoris
ꝛ sic de alijs. Ideo in libro
cõfessionum Augustinꝰ hoc
deplangit de se ꝛ socijs suis
adolescentibus: dicens venie-
bamus etiam ad spectaculū
ꝛ turpissimis oblectabamur.
Hac etiam occasione iudei
lapsi sunt in ydolatriam. ij.
Machabe. v. Idem est ſm
haymonem de mulieribus: q̇
docēt filias suas ire ad coro-
reas dissolutas ꝛ publicas.
Nā in choreis multipliciter
mors intrat per oculos.
Quarto dicitur oculꝰ impu-
dicus: qui curiose considerat
aliene mulieris spēm: contra
qđ dicitur Eccle. xxv. Ne re-
spicias in mulieris speciem:
ꝛ non concupiscas mulierez
in specie: scꝫ aliena: quia pro-
pter speciem mulieris multi
reprobi facti sunt Ecclesi. ix.
Quinto oculus dicit̃ im-
pudicꝰ: qui impudicos nutꝰ
exercet ꝛ habet sic̃ ille apo-
stata: de quo dicitur ꝓuerbi.
vj. ꝙ annuit oculis: tales em̄
nutus multum prouocāt ad
malum: sicut ibidez subditur
Non concupiscat pulcritudi-
nem eiꝰ scꝫ mulieris cor tuū
ne capiatis nutibus illius.
Ideo dicitur Ecclesi. xxvj.
Fornicatio mulieris ī extol-
lencia oculorum: ꝛ in palpe-
bris illius agnoscitur: qui vi-
delicet nutus sint luxuriosi.
Et Ysaye tercio dicitur pro
eo ꝙ eleuate sunt filie syon

⁊ ambulauerunt collo extẽn to: ⁊ nutibus oculorũ ibant. ⁊ plaudebant et ambulabãt et cetera Sequitur. Decal-uabit dominus verticez filia rum syon: ⁊ dominus crinez earum nudabit in die illa et cetera. Ecce iam satis clarũ est ex premissis: q̃m neccesse sit habere custodiam oculoꝝ deprimamꝰ ergo oculos no-stros a terrenis voluptatibꝰ ⁊ eleuemus eos ad superna vt per hoc mereamur clara facie intueri ⁊ videre ipsam superbenedictam trinitatem in secula seculorum Amẽ.

Mors ascendit per fe nestras vestras Jere-mie. ix.

Sermo Sextus

In precedenti ser mone audistis de custodia sensuum exteriorum. Et signãter ocu lorũ: quomodo valde neces sariũ sit custodire oculos ex multis causis: ne ꝑ eos mors intret in animam: quis etiaz dicatur impudicus oculus: ⁊ vnde valeat cognosci. Nunc iterum videndum est de hoc sensu visus quomodo sit oc-casio septem peccatorũ mor talium: ⁊ quando figere visũ in mulierem sit mortale vel veniale: q̃d iterum vtile erit scire: ne mors in aninam in-tret per visum. Pro gratia. Aue maria.

Mors ascendit ꝑ fenestras vestras vbi supra.

Primo videndum erit quo modo visus sit occasio septẽ peccatorum mortalium. Se-cundo quando visum figere in alienam mulierem vel vi-rum sit peccatum mortale Tercio quibus modis pec-catum cõmittitur per visum ⁊ de cautelis circa visum ha bendis. A Circa pri-mum est notãdum sc̃m bea tum Ambrosium in sermo-ne tercio de sancto Eusebio q̃d bene sensus exteriores

dicuntur fenestre animarum per quas mors intrat ꝛc̄.qꝛ quando aperimus oculos vi dendo mulierem ad concupi scendum eaꝫ:mors intrat.qn̄ aperimus auditum ad audiē dum mala ꝛ iniqua:mors in trat.Et sic per om̄es sensus mors intrat in animaꝫ:dum modo aperiuntur ad illicita concupiscenda.Et signāter per visum plus q̄m per alios sensus:quia homo audacius videt ea que non licet sibi au dire vel tangere:vt occurren tes sibi pulcras facies Etiā quia alij sensus possunt hr̄e impedimēta circa illicita vbi non sic visus.vt commedere loqui tangere cum lasciuia ꝛ sic de alijs.Ideo in vitaspa. legimus quendam sanctum dixisse animā esse quasi ortū quem si dyabolus inuenerit apertum per custodiaꝫ quin qꝫ sensuum:ipse sup seminat zizaniam:etiam si homo non aduertit ꝛc̄. ℬ Secūdo Notandum ꝙ incaut⁹ visus est occasio oīm septem capi talium viciorum Primo est occasio superbie.Exemplū patet ī micol vxore Dauid que respiciens per fenestraꝫ cum vidisset dauid ludentem ꝛ humiliantem se an̄ archaꝫ despexit eum in corde suo di cens q̄ꝫ gloriosus fuit hodie rex israhel:discooperiens se ante ancillas seruoꝝ suorum ꝛ nudatus est quasi vnus de scurris.ij.Reg.vj.Despexit enim euꝫ in corde suo ex ela tione tanquā indignus esset suo cōiugio.Ideo isti micol non est natus filius vsqꝫ ad diem mortis sue vt patet ibi dem.Ita etiam dicit Bern̄ de lucifero ꝙ videns idest in telligens filium dei equalem patri,voluit etiam assimula ri deo patri ꝛ dixit in corde suo ascendaꝫ in celum scilicꝫ trinitatis ꝛ supra astra celi exaltabo soliuꝫ meum ꝛ ero similis altissimo Ysaye.xiiij. Sic ergo patꝫ ꝙ visus dupli citer est homini occasio sup bie.Primo dum videt eum queꝫ despicit in corde suo:se reputando meliorem aut di gniorem:ꝛ hoc dum vidꝫ ali os superbos ꝛ per coruꝫ sup biam trahitur ad similia.Se cundo incautus visus incidat ad auariciam:Quod sciens

dyabolus duxit xpm in mon
tem excelsum:et ostendit ei
oia regna mundi vt sic xpm
induceret ad auariciā. Ma
thei.iiij.Ita multi videntes
res alienas ex hoc puocant̄
ad concupiscenciā eorū: alij
ad furtum:alij ad rapinā:alij
ad fraudem qua alter alterū
querit supplantare in rebus
suis ¶ Tercio incautus
visus inflāmat ad libidinem.
ſm illud Eccle.ix. pp̄ter spe
ciez mulieris multi perierūt
Ex hac em̄ causa factum est
diluuium Ge.vj.Unde filij
Seth qui dicebātur filij dei
videtes filias hominū:id est
Cham pulcras esse recepe-
runt eas in vxores:et tanta
mala secuta sunt vt deus to-
tum mundū preter octo ani-
mas deleret.Sic etiam sara
ob eius pulcritudinez rapta
est ab egipcijs ⁊ sublata i do
mum pharaōis:pp̄ter quod
⁊ pharao flagellat⁹ erat pla
gis maxima a deo.Gen̄.xij.
Sic etiam pp̄ter visum dina
filia Jacob egressa vt vide-
ret mulieres regionis illius
corrupta fuit a Sichem dux
eam vidit pulcram ⁊ sic post
ea sichem cum tota ciuitate
sua per filios jacob interfe-
ctus est Gen̄.xxxiiij Simile
patet in Dauid.ij.Reg.xj.
qui respiciens de solario do
mus sue Bersabee se lauan
tem concupiuit eam et tulit
sibi eam:ex quo tandez secu
tum est homicidiū Urie viri
sui.Idem patet de senib⁹:q̄
exarserunt per visum in con
cupiscencia Susanne.Dan̄.
xiij; ¶ Quarto visus p
uocat ad iram multipliciter
dum sepe quis videt ea qui-
bus displicet vel mulierez lo
quentē cum alio viro vel fa-
miliam negligentem:vel ali
quem alium se deridentē ⁊c̄.
ſm illud Math.xviij.vidē-
tes conserui eius que fiebāt.
contristati sunt valde ⁊ nar-
rauerunt dn̄o suo ⁊c̄. ¶
Quinto visus irritat ad gu-
lam dum quis videt cibū vel
potum delectabilez ita fecit
Eua.Gen̄.ij.qua dum vidit
lignum esse pulcrum ⁊ delec
tabile ad vescendum ex indu
ctione diaboli recepit de fru
ctu prohibito.Ex quo doce-
mur.q̄ periculosum est velle
videre ea que sunt prohibita

gustari vel tangi quia non licet intueri scz morose: qd nō licet concupiscere. Sexto visus incitat ad inuidiā de illo possunt dari exempla etiam sine numero: dum quis videt psperitatem proximi sui quē odit. Ita dyabolus videns nos pficere per bona opera inuidit nobis rc̄. Septimo. ex visu venit accidia: dū quis videt intemperiem aeris: et ob hoc negligit diuina officia aut verbum dei. Ideo dicitur Eccle. xj. Qui considerat nubes nunqm metet Ex qbus omnibus patet q omne genus peccati per oculos generatur Ideo bene dicit saluator Mathei vj. Si ocul9 tuus neq fuerit totū corpus tuū tenebrosum erit. Et ido Augusti. dicit in regula Oculi vestri etsi iaciantur in aliquaz feminarū in nulla tamē figantur nec dicatis vos habere animos pudicos si oculos habeatis impudicos: qa impudicus oculus impudici cordis est nuncius: sicut patz in precedenti sermone. ¶ Hec ergo pericula r similia nos custodire debent ab incauto aspectu hec de primo. Secundo videndum est quādo sit peccatuz. r quale. figere visum in alienam mulierē vel virum B ¶ Pro quo est notandum q oculos figere in alienam personam potest dici tripliciter. Uno modo cum non ex concupiscencia morose respicit: sed quasi iudicans de figura vel pulcritudine mulieris aut viri: vel ad sciendum que sit illa vel alia persona. Ita faciebant illi de quib9 Judith decimo Erat in oculis eorū stupor: quia admirabant̄ pulcritudinem eius. Et sequit̄ postea. xj. ca. Dicebat alter ad alterum Non est talis mulier super terram in aspectu et pulcritudie rc̄. Ecce quomodo morose aspexerunt illaz cui9 pulcritudinem omnib9 feminis preferebāt. vnde r aptā pro coniugio Holofernis cā reputabant. Secundo quando persona respicitur morose propter concupiscenciam incitandum. Ita dicit̄ Mathei. v. Si quis viderit mu-

lierem ad concupiſcendū eā
mechatus eſt eam in corde
ſuo. Tercio dicitur figi ocu
lus in perſonā cum videtur
actuali concupiſcencia inor-
dinata ſcienter ad turpitudi
nem perficiendā. Sic Amō
diu ante oppreſſionem ſoro
ris ſue Themar vidit eam et
ex viſu eiuſdem inflammatꝰ
fuit libidine etc. et ſic corru-
pit eam. ij. Regum. xiij. Ita
ſenes fixerūt oculos in Su-
ſannam dicentes ſibi. In cō
cupiſcentia tua multis diebꝰ
ſumꝰ. Dāni. xiij. Et iſti duo
vltimi modi figendi oculum
deliberate in alienū vel alie
nam extra matrimonium eſt
peccatum mortale. Sed pri-
mus modus licet in ſe nō vi-
deatur eſſe mortalis ſicut alij
duo tamen quia eſt occaſio
valde propinqua ad mortale
peccatum. Ideo etiam Au-
guſtinus dicit hunc eſſe fugi
endum. Dicit enī in regula
Oculi veſtri etſi iaciantur i
aliquam feminarum in nulla
tn̄ earum figantur. Et ſequi
tur Neqꝫ enī quando proce
datis: feminas videre prohi-
bemini: ſed appetere vel ab
ipſis appeti velle criminoſū
eſt: non enī ſolo facici aſpe-
ctu ſed affectu quoqꝫ et aſpe
ctu appetit: et appetitur con
cupiſcencia feminarum. q. d.
non viſionem ſimplicem ſed
fixionē oculorum prohibeo
qui eſt criminoſus aſpectus
dum videlicet accedit affec-
tus illicitus tacitꝰ vel expreſ
ſus. Nam affectꝰ appetit fe-
minam mediante aſpectu ſi-
cut quis ſecat ligna mediāte
ſecuri Secundo eſt notandū
ꝙ oculorum defixio contin-
git propter tres cauſas.
Primo quia homo ſibi hoc
non reputat eſſe illicitum
Secundo quia non reputat
ſe videri ab alio Tercio
quia non reputat ſe videri a
deo. Et ideo Auguſtinus in
regula dicit primo ꝙ non po
teſt eſſe impudicicia in oclo
quin prius fuerit in aīa. Se-
cūdo qꝛ ex huiuſmodi impu-
dicicia ſequitur ammiſſio ca
ſtitatis. Tercio quia deus vi
det. Verumtamen credo ſi
fixe quis videt mulierem:

vt eam postea noscat ex cau sa rationabili vt propter pi gnus sibi reddendū vel pecu niam non peccat in isto aspe ctu fixo. Ex his ergo patet scdm quando fixus aspectus siue figere oculum in alienā personam sit peccatū morta le. Nam oculum figere in ali quam rem: est eam p visum diligenter attendere D

Dubitatur circa dicta: quis est ordo peccandi per visum Ad hoc Rñdit Gregori9 in morali. q est similis pcessus sicut in peccato primorū pa rētum factum credim9. Ubi primo serpens loquit mulie ri. Scdo mulier cogitat de hoc: videndo fructum phibi tum esse delectabilem. Ter cio concupiuit. Quarto con sensit cōmedere. Quinto cō medit. Sexto viro suo dedit Jta in pposito serpens dici tur primo alloqui mulierē vl quando exterius aliquid obi cit per sensationem vel p fan tasiam: interius delectabile cogitat ꝛ reuoluit: ꝛ si inde concipit delectationem tunc dicitur mulier cōmedere de pomo phibito: ꝛ quando fi nitur in ea delectatio tūc sen sualitas porrigit ratiōi ꝛ sic mulier viro dat commedere Et si tunc voluntas consen tit vere vl interpretatiue tūc vir cōmedit. Augu. tñ ponit alium modum de portiōe su periori ꝛ inferiori: ita vt per serpentez intelligatur sensua litas: ꝛ per mulierem portio rationis inferior: ꝛ per virū portio superior E Ex illis eli ciuntur quatuor. Primū si delectatio ex visu concepta mox respuitur: nullū est pec catum si saltim primum neg ligentia culpabilis non pre cessit E Secundū si ista delectatō ex visu non statim respuitur: sed in ea anim9 si ne tñ consensu in op9 nephā rium aliquo modo delectat. tunc est peccatū veniale: qd per orationem dominicā de letur: vt ibidem dicit Augu. Tercium si placet deliberta te cogitatio ō ista delectatio ne non videtur esse sine pec cato: non tñ peccatum est cō sumatum: dūmodo nō est cō sensus in psecutione iniqui tatis. Quartum quando ad visionem delectabilis est illi

citus consensus:non solū in
delectatione cogitatōis:sed
etiam in executione operis
si assit facultas :saltim circa
rem prohibitā ꝛ illicitā.Et
tūc etiam expresse est pctm̄
mortale. Ex iam dictis pn̄t
elici septē gradus quib9 hō
deducitur ad peccandū per
visum. Primus est cogita
tio solum apprehensiua ꝛ in
isto gradu mulier audit v̄ba
serpentis. Secūdus gra-
dus quo ꝯsequit̄ delectatio
sola in appetitu sensitiuo in
quo mulier ꝯcupiscentiā cō
cipit. Tercio quādo hui9
modi delectatō redundat in
corpus.vel eam concomitat̄
quedā naturalis alteratio p-
cium corporis :ꝛ tūc mulier
manū mittit ad tangendum
fructū. Quartus est ꝯpla-
centia et ꝯsecutio hec est et
fractio ab arbore ꝛ ad os ap
plicatio:in quo mulier ꝯme
dit cibum vetitū. Quint9
est dum sequit̄ ꝯsensus inter
pretatiu9 in mente rationali
ꝑ hoc ꝙ voluntarie sunt mo
rari aliquā delectatiōem in
ordinatam:quā antea vir re
pellere potuit ꝛ debuit. ꝛ in
isto viro de fructu offert ut
recipiat. Sext9 est expres
sus ꝯsensus quū vir oblatū re-
cipit. Septimus est istius
ꝯsensus in ope executō:ꝛ in
isto vir ꝯmedit. Ultimi tres
grad9 sunt piculosi ꝛ ꝓ mor
talibus reputant̄ ꝯmuniter.
de vltimis duob9 non est du
biū:sed de quinto aliqui vo
lunt non esse mortale:cauti-
us tamē est vt mortale ꝯfite
ri ꝛ penitere Ex illis ptꝫ.
ꝙ non omnis visio delecta-
bilium ꝛ delectatio ꝯsequēs
est peccatū:licet frequenter
hō in his peccet.et ꝙ pauci
sciunt aut volunt talib9 tem
pestiue resistere ꝛ ꝓ viribus
expellere. patet ꝯsequenter
q̄m in multa pericula homo
ducit̄ ꝑ visum ex dictis ꝛc̄.

¶ Sed diceret q̄s que
sunt cautele per quas homo
visum suū potest custodire
ne sit ibi occasio ad peccatū
Respondet̄ ꝙ tres sūt tales
Prima ꝛ precipua est clau
sio oculoꝝ vel coꝝ depssio
in occursu ornatarꝝ ꝑsonarū.
Ita petiuit Dauid in psal.
Auerte oculos meos ne vi-
deāt vanitatē.Et Job.xxxj

pepigi fedus cũ oculis meis vt nec cogitarẽ q̃de d ṽgine Scḋa vt cogitationes hau-stas diligẽter excludat a mẽte per ꝯſideratõem turpitu-dinis huius actus ⁊ nocumẽti: ⁊ per ꝯſideratiõem paſſi-onis xpi: ꝑ deuotam oratõez ad deum: ⁊ ꝑ signum crucis ꝑ hec enim paruuli id est cogitationes praue in corde alliduntur ad petram ſcʒ christũ ⁊ fidem eius: ⁊ talis beatus est ſm illud ps̄.lvij. Beat⁹ qui tenebit ⁊ allidet par. ſu. ad pe. Tercia est occupatio cordis in ſctis cogitationi-bus: in dei preceptis ⁊ gau-dijs celestib⁹ ⁊ iehenne ſupplicijs. ſm illud Ecci.3. Precepit tibi deus cogita ſemp. Unde cor hominis est quaſi molẽdinum qḋ molit ei illud quod miniſtratur ⁊ cum molit vnum nõ potest aliud molire. et ideo cum bonum bladum ſanctarum cogitationum molit: non recipit malas ſibi a dyabolo vel aliunde immiſſas. hec ergo dicta ſunt de ſenſu viſus quẽ vtiqʒ neceſſe est custodire. ꝓpter tot mala q̃ vt audiſtis ex eo oriuntur. Rogemus ergo deum vt gratiam nobis donet ſic cuſtodiendi oculos nr̄os. ⁊ viſum noſtrum quatenus eternam ⁊ claram dei viſio-nem per hoc attingere me-reamur Amen.

Mors aſcendit per feneſtras veſtras Jeremie.ix X

Sermo ſeptimus

In precedentibus audiſtis quam neceſſariam ſit habere viſum in diligenti cuſtodia ne mors intret per illuʒ in animam. Nunc conſequẽter videndum est de auditu. Nam ſicut per viſum mors intrat in animam ita ſimiliter per auditũ qui inter q̃nqʒ ſenſus exteriores habet locum propter qḋ ⁊ neceſſarium est cuilibet vt diligenter cuſtodiat auditum ſuum ne ꝑ enim mors intret in animam tanquã per feneſtras iuxta thema.

Mors aſcendit per feneſtras veſtras ⁊c̃.

Primo videnduʒ est que nos mouere debẽt ad cuſtodiendum auditum. Scḋo quomodo mors per audituʒ

intrat: ⁊ quid cauere debemus ne audiamus. Tercio dubitandū circa premissa ⁊ cetera. A Circa primum notandū ꝙ tria sunt principaliter que nos mouere debent ad custodiendū auditū que inter alia recitat Uincentius in speculo morali. libro.3.par.j.dis.v.

Ad custodiendū auditū dꝫ mouere tria videlꝫ q̇a
mens p auditum sepe affligitur
per auditū q̇s dyaboli fuꝰ efficit.
per auditum mens polluitur

Primo q̇a p auditū sepe mens affligit: cum videlicet audiunt ea que displicet fm illud. Eccs.vij. Cunctis sermonibꝰ qui dicunt ne accomodes cor tuū ne forte audias fuū maledicentē tibi. In hoc eñ cautior ē vulpes homine: qr vt dr i cludit se in foueam cum timet audire tonitruū: ⁊ ne illud audiat ⁊ conturbet obturat aures pedibus suis quantū pōt. Secundo qr p auditū sepe quis seruus dyaboli efficit vt ducat eum quo vult .ne possit euadere recte sicut facit carnifex de porcis per canes: q porcos tenent per aures dū non recte incedunt. Canes sunt detractores vel locutores qui tenent audiētes eos per aurem dum libenter audiut mala de pximis ⁊ sic p hoc ducunt a carnificibꝰ infernalibꝰ ad mortem inferni. Sicut aūt in ve.le.habet Exodi.xxj. qui volebat possidere hominem seruum per forabat ei aurem ⁊ tunc ex quo habebat aurem perforatam erat ei seruus in perpetuum. sic ꝙ diu homo habet aurem perforatā ad recipiēdum mala verba tam diu est seruus dyaboli. Tercio qr per auditū mens siue anima multipliciter polluit. patet illud quia per hoc mordax: detractor et rixosus efficitur. quia fit imitatorꝫ eoꝝ quorum est discipulus per auditum. Ideo dicitur Ecclesiastici.xxviij: Sepi aures tuas spinis. et noli audire linguā nequam. Et ori tuo facito

oſtia et ſeras auribus tuis.
Exemplū̃ habet ꝙ draco ꝑ
hunc modū̃ occidit elephan
tem:roſtruȝ ſuum in aure fi/
gendo ⁊ ſanguinem abſor/
bendo:⁊ cauda pedes eiꝰ li/
gando:ſic dyabolus cum ho
mines audiū̃t verba mala ⁊
ꝑſuaſionē dyaboli ↄfidunt ⁊
ↄſentiunt ⁊c̃. ¶ Circa
ſcd̃m principaliter eſt notan
dū̃ ꝙ mors ſex modis intrat
ꝑfeneſtras aurium noſtraꝝ.
ſub quibus modis etiaȝ alii
comprehenduntur vt patet
infra.

- Mors itrat ꝑ aures ſex/tupliciter
  - audiendo libenter fabulas cãtilenas hiſtorias fictas ⁊ ſimilia
  - audiendo libenter turpia ad luxuriam ⁊ alia mala prouocantia
  - audiendo libenter verba detractorum.
  - audiendo libenter verba adulatorum
  - audiendo libenter cãtus ⁊ inſtrumenta mu/ſica ad laſciuiam prouocantia
  - audiendo libenter blaſphemias ⁊ verba liti/gioſa.

Prīo mors itrat ꝑ aures li
bẽter audiẽdo fabulas.cãti/
lenas.hiſtorias fictas ⁊ ſilia
inutilia Vñ Amb.ſup beati
imaculati.Nõ mediocre pi/
culū̃ eſt cum hẽas tanta elo/
quia dei ⁊ opa que fecit i ge
neſi:fecit in exodo. :facit ⁊ i
leuitico:in nū̃eris.in deutro
nomio.in Joſue. Judicum.
Regū̃.in Eſdre.in Euange.
in Actibꝰ aplo͛ꝝ.Jllis ꝑ̃ter/
miſſis loq̃ris que ſeculi ſunt
quaſi diceret tot ſunt hiſto/
rie ⁊ tam delectabiles in ve
teri ⁊ no.teſta.ꝙ vix poſſū̃t
reperiri que magis delecta/
rent:ſaltem ſcd̃m rationem.
quomodo ergo talibus pre/
termiſſis homo ſine pecca/
to ſe cõuertere poteſt ad au/
diendas nugas ⁊ fabulas et
hiſtorias inutiles tales autẽ
hiſtorias biblie quilibet ca/
pax rationis addiſcere põt.
audiendo cum diligẽtia ver/
bum dei :ſed quia tale delec/
ctabiliter non audit̃. ideo et
hiſtorie iſte ignorantur ⁊c̃.
Vnde bene dicit ps̃.Quan

ta audiuimus ꝛ ꝯgnouimus
ea:ꝛ patres nostri annunci-
auerunt nobis. ¶ Se-
cundo mors intrat ꝛc̃. audiē
do libenter turpia vel luxu-
riosa:aut ad alia mala ꝓuo-
cantia.cōtra quos dicit Am
bro:in libro de officijs. Nō
solum ipsi quid in decori lo-
qui:sed nec aurem quidē pre
bere debemus huiusmodi di
ctis.Sic Joseph ne in con-
grua sue verecundie audiret
a domia sua.relicta veste fu
git.Geñ.xxxix.Uñ primus
pater noster cecidit quia vo
cem vxoris sue suadētis sibi
ꝯmedere fructum vetitū au-
diuit.Geñ.3. Ideo dominꝰ
sibi dixit ibidem.Quia audi
sti vocez vxoris tue plus q̄m
me:ꝛ ꝯmedisti de lingno ex
quo preceperam tibi ne con
mederes:maledicta terra in
opere tuo. Propterea be-
ne ait apl'us.j.ad Corin.xv.
Corrumpunt bonos mores
colloquia praua. Tales eñ
similes sūt porcis.qui aures
in luto imergunt:ꝛ non ab-
luunt:vnde musce in eis mo
rant̄ ex quarum defedatiōe
generant̄ vermes:qui intrā-
tes cerebrū comedunt illud
ꝛ occidunt tandem porcum
ita per verba immunda in-
trant demones per aurez et
occidunt animā.Ex tali eñ
auditu multa mala eueniunt
audientibus. Auffertur eñ
ab eis deuotio quia a uditis
occupat̄ hō ruit hō i similia
peccata.Nam s̄m Grego.3
dyalog. Praua verba audi
ta paulati descendunt in pe
ctora:ꝛ tandem quasi vim p̄
ceptorum attingunt.imo cō
tingit ꝙ sepe talia verba ra-
ra ꝛ turpia veniunt homi in
memoriaz:cum occupari de
bet deuotioni maxime in su
scipiendis sacramentis ꝛ ce
tera. Tercio mors intrat
ꝛ cetera. audiendo libenter
verba detractorum contra
quos dicit̄ prouerbio.xxiiij.
Cum detractoribus ne ꝯmi
scearis quoniā repente con
surget perditio eorum.tales
enim detractores ꝛ audien-
tes eos sunt deo odibiles ad
Romanos.primo.Ideo di-
cit Bernardus super canti-
ca. Non veniat anima mea
in consilium detrahentium.
quoniam deus odit eos nec

mirũ:cum precipue hoc vi-
cium caritatem que deus est
ceteris acrius impugnare ⁊
persequi cognoscat .Et hoc
sic potestis cognoscere. Nã
omnis qui detrahit primum
se ipsuȝ prodit a caritate va-
cuum. deinde quid aliud de-
trahendo intendit nisi vt is
cui detrahit veniat in odiuȝ
⁊ ꝯtemptuȝ hijs apud quos
detractionem fecit igitur ca
ritatem in omnibus qui au-
diunt linguam maliloquam
siue maledictionem. quantũ
in se est necat penitus ⁊ ex-
tinguit scilicȝ ipse detrahẽs
Vnꝰ enim est qui loquitur
vnum verbum. ⁊ tamẽ illud
vnum verbum in momento
multitudinis audientiũ dum
inficit aures animas inter-
ficit. Ecce quomodo per de
tractiones mors ascendit ꝑ
fenestras aurium detracto-
rum ⁊ auditoꝝ. Jdeo dicit
Bernhardus libro secundo
de consideratione ad euge-
niuȝ. Porro detrahere aut
detrahentẽ audire quod ho
rum damnabilius sit. non fa
cile dixerim. Et Sapientie
primo dicitur a detractione
parcite lingue :quoniaȝ ser-
mo obscurus in vacuum nõ
ibit. Et Gregoriꝰ dicit. Nõ
minus peccat auditor quam
detractor:quia si deerit au-
ditor ⁊ deerit detractor. Et
hoc verũ est si audienti pla-
cet detractio in malum pro
ximi ⁊c. B Quar
to mors intrat per aures. li-
benter audiẽdo adulatores
quod est valde periculosum.
ẜm illud psal. liiij. Molliti
sunt sermones eius suꝑ ole-
um:⁊ ipi sunt iacula:bene di
cuntur iacula :qꝛ faciunt ho
mines in peccatis perseue-
rare. Nam delectat hoiem
facere illud in quo non solũ
non inuenitur reprehensor:
sed etiam auditor laudatur.
Jdeo dicit Augustinus suꝑ
illo psalmo. Deus in adiu-
torium meum intende ⁊ ce-
tera. Plus nocet lingua ip-
sius adulatoris quã manus
ipsius persecutoris. Cer-
tissime hoc verum est :quia
si adulatores in curijs prin-
cipum ⁊ aliorũ dominorum
non essent:magis illi iustici-
am facerent:non dilationes
in grauamen pauperuȝ pro-

tenderēt: nō sic paupes gra-
uantes: non sic vanitatibus
⁊ multis leuitatibꝰ se imisce
rent: nec sic verbū dei ⁊ diui
num cultum abhorrerēt: sed
qꝛ adulatores eorū forefctā
laudant ⁊ approbāt: et nullꝰ
alius est qui talis arguat: ido
in suis peccatis perseuerant
Ut ergo homo euadat tale
maluz adulatorū: ꝯsideret de
fectꝰ suos multiplices: infir-
mitatē suam: ignorantiā suā:
⁊ mortē suam. ⁊ sic ostendit
se non libēter audire adula-
tiones. Ideo dicit Seneca.
Si ꝯtinens es adulatōes de
uita. sitqꝫ tam triste laudari
a turpibus. quā vt lauderis
ob turpia. Similis enim est
adulator cuidaz serpenti qui
facie blandit ⁊ cauda pūgit.
E Quinto mors
intrat audiēdo libēter cantꝰ
⁊ instrumenta musica ad la-
sciuiam ꝓuocantia. per ista
enim valde emollit animus
⁊ precipue per cantꝰ mulie-
rum Unde Ecci. ix. Ne au-
dias saltatricē: ne percas in
efficacia illiꝰ. Et Job. xxj.
Tenent tympanum ⁊ citha
ram. ⁊ gaudent ad sonitum
organi. Et sequit. Ducunt
in bonis dies suos ⁊ in pun-
cto ad infernū descendunt.
Unde refert Uincentiꝰ de
vlixe ꝙ cum iret per mare p
loca vbi consueuerant audi
ri cantꝰ syrenoꝝ: que pingū-
tur ⁊ describuntur a poetis
pisces ex parte inferiori. Et
mulieres ex parte superiori
canentes cum cytharis ⁊ ti-
bys. Ille sapiens dicit obtu
rasse aures suas pice ne attra
ctus cantus earum dulcedi-
ne precipitarz se in mari. qđ
vtiqꝫ multi faciunt allecti su
auitate musicorū ⁊ muliebri
um cantuum se precipitātes
in periculum luxurie ⁊ ama-
ritudinem inferni. Aures au
tem pice sibi obturat. q̄ cogi
tat quā turpe. tenax fetidū.
et combustibile in inferno
sit peccatum luxurie. Ideo
dicit Jeronimus in prolo-
go super Josue. Nos ad
patriam festinantes syrena-
rum mortiferos cantus de-
bemus surda aure transire.
Non sicut ille de quo dici-
tur ꝙ suauitate cantus attra
ctus ductus est ad suspendi-
um vt ait Uincentiꝰ in spe.

Exemplū habemus de alexandro qui cum iuuenis delectaret in huiusmodi. videns hec aliquando antigonus eius nutricius eum chytarisantem timens ne p hoc emolliretur animus eius et vigor cucurrit ꝛ fregit cytharam eius dicens. Etatē tuaz decetero regnate decet non cytharisare. ¶ Sexto ꝛ vltimo mors intrat per auditū: audiendo blasphemias ꝛ verba litigiosa: quibus ignis ꝯscientie incendit. Und Ecci. xxviij. Uir iracundus suscitat lites: ꝛ post certamē festinanter succendit ignem. Et puerbioꝝ. xxvj. Homo iracudus suscitat rixas. Caueant ergo sibi audiētes talia ne porcis auriū apertis ignis intret in domum conscientie ꝛ inflāmet eam draco flāmiuomus. Caueant ꝛ sibi illi qui libenter audiunt maledictiōes sicut exprimētes morbū caducum sub millenario numero. qd verbuz omnis pia mens ꝛ omne fidele cor merito abhorreret. ꝛ trepidaret cum audiret: qꝛ hoc est summa pena hominis in hac vita. exqua omni hora sibi hēt timere de morte sine penitentia ꝛ sacramētis: nec est cautus si in genere vel aquā cadat: ideo quilibet talium potius deberet sustinere se esse leprosuz vbi talia non timeret. Ecce quā detestabile est talia optare. aut optantez audire. Ita de multis malis iuramentis et blasphemijs: que homo duz audit merito deberet terreri. ꝯm illud Ecclesiastici vicesimoseptio. Loquela multum iurans horripilationez capitis statuet: ꝛ irreuerentia ipsius obturatio aurum. Unde dicit Magister Jacobus quē allegat Uincentius ꝙ dum quidam iudeus luderet cū christiano in alea Judens audiens blasphemias de deo q̄s christian⁹ euomebat duabus manibus aures suas obturās. relicta pecunia sua fugit. ¶

Ex omnibus illis patet ꝙ multipliciter mors intrat in animaz per auditum. ymo sicut declaratum est in precedenti sermone de visu ꝙ sit occasio septem pecca-

torum mortaliũ:ita suo mo-
do exẽplificari potest de au-
ditu. Primo cadit q̇s
in superbiã3 si libenter audit
adulatores ⁊ alios facta sua
ꝯmendantes :sicut roboam
spernens consilium senum.
⁊ audiens consiliũ iuuenum
tercij Regũ.xij. Secũ-
do cadit in auariciã3 audiẽs
de magno lucro : vel rebus
quas possit acquirere :sicut
anthiochus audiens magnũ
thesaurum in quadam ciui-
tate in persida Querebat ci
uitatem capere ⁊ eam dolo-
se predari :sed non potuit.⁊
ideo pre tristicia mortu⁹ fu-
it Primi Machabeorꝫ.vj
Tercio in luxuria3 vt
patet ex premissis audiẽdo
cantus aut verba lasciuia
Quarto in iram audiẽdo
aliquez de se male dixisse et
cetera. Quinto in gulam
sicut Adam ꝑ Euaz ⁊ sic de
alijs. Sexto in inuidiã
si audit' sui correptionem vl'
proximi quẽ odit prosperita
tem ⁊c̃. Septimo in ac
cidiam si auditur loqui de di
uinis in quibus tediam ha-
bet.s'm illud psal. Noluit in
telligere vt bene agerz. Sic
videmus ꝙ multi omittunt
audire sermones:quia in ip-
sis audiunt reprehensionem
peccatorum suorum:⁊ poti-
us audirent sibi placentia.
ideo bene de eis verificatur
illud.ps̃.13. Aures habent ⁊
non audient. Et illud Ysaie
tricesimo. Populus ad ira-
cundiã prouocatus est. filij
mendaces.filij nolentes au-
dire legem dei:qui dicunt vi
dẽtibus id est prophetis no
lite videre.scilicz ea que no-
bis displicẽt vel que nos ter
rent. Et sequitur. Loquimi
ni nobis placentia.⁊ videte
nobis errores scilicz facien-
dos. Sz audi quid se. Pro-
pterea dicit hic sanctus isra
hel.id est deus. Pro eo q̇d
repulistis verbum hoc:⁊ spe
rastis in calumniaz ⁊ tumul
tum.ꝓpterea erit vobis ini-
quitas sicut interruptio ca-
dens quoniam subito dum
non speratur veniet. contri-
tio eius ⁊ cõminuetur sicut
lagena figuli ⁊ cetera. Ita
heli sacerdos bene audiuit
vniuersa mala que faciebãt
filij sui:dormiendo cum mu-

lieribus ⁊ cetera. Et tamen
quia tepide eos arguebat ñ
vt debuit creditur a doctori
bus cum filijs ſuis damnat⁹
Et tamen non legitur de eo
aliud peccatum. ſicut de hoc
habetur. Primi Regũ ter-
cio. vtinam talia aduerterẽt
parentes: vtinam et domini
⁊ domine familie ſue: vtinaꝫ
⁊ illa attenderẽt omnes po-
teſtatẽ in alios habentes ⁊c̃
Ecce ſic iam patet iterꝫ quo
modo mors ml'tipliciter in-
trat paures. Hec de ſecũdo
¶ Dubitatur circa pre
miſſa an homo ſemper pec-
cet audiẽdo cantus ⁊ inſtru
menta muſicalia. Ad hoc
reſpondet ſm bonamuentu
ram ꝙ cantilene poſſunt fie
ri tripliciter. Uno modo ꝓ-
pter internã deuotioneꝫ pro
uocandaꝫ ſic eccleſia ſtatuit
cantus cantores ⁊ cantatri-
ces: ſcꝫ moniales. Ita Salo
mon dicit in perſona eccle-
ſie. Feci mihi quoqꝫ canto-
res ⁊ cãtatrices. glo. Bede
Illi veri cãtores ⁊ cantatri
ces ſũt q̃ pſallũt voce pſallũt
mente. Et in pſal. Preue-
nerunt principes coniuncti
pſallentibus in medio iuuẽ-
cularum tympaniſtarum ⁊c̃.
Principes ſcilicet eccleſie
qui ſunt in medio iuuencula
rum. Caſſiodorus ad lr̃a in
de ſanctis feminis hec acci-
pitur: que ab apoſtolis for-
mam laudandi deum ſumſe-
runt. quarũ prima fuit regi-
na celi. que magnificat deo
cecinit. Hac ergo intentiõe
audire cantus et inſtrumen-
ta muſica non eſt peccatum:
ſed meritũ ſm illud pſal. lxx.
Laudate dominum in ſono
tube ⁊ cetera. quaſi diceret.
ſm Glo. Tuba ꝯcrepet deo
vt regi. pſalterium canat ei.
vt deo qd a ſummo reddit ſo
num: cithara cum reliquis i-
ſtrumentis canat ſibi vt ſpõ
ſo qd ab ymo ſonat. Idem
dicendum eſt ſi cantus fieret
in eccleſia ad honorem feſti
uitatis ⁊c̃. Alio modo
poteſt fieri cantus vel ſon⁹
muſicaliũ cauſa laſciuie ⁊ in
terne voluptatis: inordinate
⁊ illicite dilectionis vl' vane
glorie: vel ad irritandum. et
hoc de liberate. Et hoc mo
do eſt peccatum luxurie vel
ei admixtum: precipue ſi tur

pia vel turpiter decantātur. Ita loquitur Grego. Cum blanda vox queritur sobria: vita deseritur. Et Augustinus in libro cōfessiōni dicit. Quando plus me delectat cantus quaꝫ illud qd̄ cantat̄ grauiter me peccasse confiteor. Tercio cantus potest fieri propter quandam curiositatem ꝛ vanitatem. ꝛ sic iterum est reprehēsibilis. vt si fiat nimiuꝫ subtilis vocum exaltatō ꝛ fractio. Unde in legenda sancti Sebastiani videtur vbi dicit̄. Putas ne illum inter christicolas numerandum qui mensuram negligit. Comam comit: sapores querit ꝛ vocem frangit. Unde fractio vocū est signum fractionis animi quia vanitas ista omnia facit. ¶ Ex istis patet quomodo incautum est audire cantum dissolutum. maxime mulierum. Primo qꝛ naturaliter inane gaudiuꝫ excitat sicut cantus naturaliter delectat. vt patet p̄ Aristotelem in suis problematibus particula nona Et de pueris mox natis. quia gaudent de cantu. Trib⁹ enim modis consolantur pueri. vel dum mamilla ad os ponitur: vel per cantum: vel per motum. Sic ergo musica naturaliter delectat

Secundo quia talis cātus dissolutus mentem virilem vulnerat ꝛ emollit quia vt dicit Isidorus ethimologiarum. Cantus serpentis volucres ꝛ bestias ad se trahit. Illum in odium. illuꝫ in inuidiam. sicut patet de multis cātilenis. Per quas aliqui vituperantur. Alij deridentur.

Tercio cantus immutat virilem animum ꝛ ad se trahit. Sicut exemplificat Isidorus vndecimo ethimologiarum de syrenibus De quibus dicitur ꝙ faciūt nautas dormire dulcedie sui cātus ꝛ post nauigantes interficiunt. quaruꝫ pericula cuꝫ sit vlixes vt supra. Et dicit Isidorus. Syrenes scd̄m veritateꝫ sunt meretrices que deducebāt suo cantu ad egestatē ꝛ finguntur in mari. quia luxus ventrem circuit et ex humore nascit̄. Et singūtu

volatiles: quia mētes amantium velociter percurrunt. finguntur etiam habere vngulas gallinaruz: quia sic infatuati omnia sua dispergūt sicut gallina dispergit grana

Quarto cantus inane gaudium prouocat. Unde Ouidius in primo de arte amandi vult ꝙ mens est leuissima. aptior est ad capiendum: vt patet ad experientiam. Et ex hoc communiter cantores ꝛ cantatrices sunt instabiles ꝛ malorum morū Ut Elynandus ostendit de Nerone: qui sic diligebat cātum ꝙ nec veniēte graui terremotu cessabat a pomis et olfacientiqus fructibus ne perderet vocem: ꝛ sepe supra pectus posuit laminam plumbeam. Ecce hominem vocis blandissime ꝛ vite pessime. Sic ergo patet quomodo mors intrat per auditum. Ideo dicit Isidor⁹ in sinonimis. Nulla impudicicia sermonū aures tuas surrepat. vanus sermo cito polluit mentem: ꝛ facile agitur quod libenter auditur. Rogemus ergo deum vt nobis gratiam tribuat in presenti sic custodiēdi aures nostras ab omnib⁹ vanis ꝛ nociuis vt tandem celestes cantus cum sanctis omnibus mereamur audire imperpetuum. Amen.

Mors ascendit per fenestras vestras Jeremie nono.

Sermo Octauus

In precedentibus sermonibus audistis quomō mors intrat in animam per visum ꝛ auditum tanquā per principaliores sensus. Et signāter de auditu proxime: quomodo mors intrat per eum ꝛ quam incautum est audire detractiones ꝛ ea que ad libidinem inflammant.

A Nunc cōsequēter videndum est de olfactu qui sequitur visum ꝛ auditū Unde sicut dicit Hugo de sancto victore ꝙ deus ex sua mirabili prouidentia ordinauit quinqz sensūs exteriores in homie: vt vn⁹ alteri deseruiret. Uisus eni̅ positus

in supremo mira agilitate p ceteris pcipit: et quasi quidam specula tot precunctis eminentiorem locum obtinet: vt que ceteris sensibus supuentura sunt ante periculum preuidere possit: et celum suam hereditatem possit respicere: post hec auditus et loco et nobilitate secundus est. et deinde olfactus. Gustus autem quia nihil sentire potest nisi illud quod tangit: merito vere tardior ceteris sensibus quasi in ymo residet. Tactus autem specialem sedem non habet: et ideo vltimus est quia cunctis coopatur sensib9 Unde et in digitis pollet et sine tactu null9 sensuum esse pot. Et licet hec sint mirabilia dei: tamen nisi custodiantur erunt fenestre mortis Unde sicut p visum et auditum mors itrat ita et p olfactum iuxta thema.

Mors ascendit per fenestras etc. vbi s.

Primo videndum est quare olfactum custodire debemus. Scdo quomodo mors intrat p olfactum. Tercio dubitatio mouebitur. B Circa primum est notandum quod diligenter debem9 custodire olfactum ab odorib9 varijs et precipue ab illis que alliciunt ad pctm: vt illorum qui portant res odoribiles vel conspgunt etc. vel vestes aut lectisternia vt p hoc alliciant alios ad libidinem. Et hoc propter quatuor que tangit Vincentius in spe. mo. li. 3. par. j. dis. v.

Olfactum debem9 custodire ppi quatuor
- Ne animabus nostris noceamus vel animabus proximorum nostrorum
- Vt fetorem inferni caueamus
- Vt odorem spiritualem dei et beatorum melius sentiamus.
- Vt odorem padisi siue celestem pcipiam9

Primo custodire demus olfactum ne aiab9 nostris aut proximorum nostrorum noceamus siue damna inferamus quomodo enim magis homo nocere potest hic anime rationali quam vt sit sibi causa vel occasio ad pctm mortale eo quod peccatum mortale sepat a deo et inducit mor-

tem perpetuam. hoc autem fit per odoramentoꝝ variorum delectationem. Unde Bern̄. loquens ad milites templi. de primo parente dicit peccatum precessit. vt sequeret̄ mors qd̓ si homo cauisset non gustasset mortem Et sequit̄. Non potuit aīa diuidi a d̓o nisi peccādo: nec corpus ab ipsa aīa nisi moriendo. Et ꝙ hoc fiat occasione sumpta ex odoribꝫ: patet ex verbis meretricis ꝓuerbio. vij. dicentis. Aspersi cubile meuꝫ mirra ⁊ aloe et cynamomo ⁊c̄. Et sequitur. Et tunc vecors iuuenis seq̄tur eam quasi bos duct⁹ ad victimam. ⁊ nescit stult⁹. q̄a de ꝑiculo anime eius agitur Et Isaie. lvij. Unxisti te regio vngento ⁊ multiplicasti pigmenta tua ⁊c̄. Econtra beata maria magdalena cū precioso vngēto qd̓ parauerat ad vngenduꝫ se vnxit pedes domini. Similiter ⁊ pelagia meretrix que venerat ad episcopoꝝ ꝯsilium ad animas venandas ⁊c̄. E Scd̓o olfactū custodire debem⁹ vt fetorem inferni caueamus de quo Isa. 3. Erit ꝓ suaui odore fetor ⁊ ꝓ crispanti crine caluiciū. Dicit em̄ beatus Basilius ꝙ anima fetida de elemētis in inferno ꝯgregabuntur: que in ps̄. nomine sulphuris descrībunt̄ qd̓ est maxime fetiduꝫ ⁊ ignis nutritiuum. Et ideo ibi erit fetor pessimus etiā a corpibus damnatoꝝ que in isto et̄no igne assabunt̄. sine fine et̄naliter. Et hoc iuste. ſm illud Sapien. xj. per que quis peccat ꝑ hec ⁊ torquetur. Qui ergo hic per suauitatem ꝑciosorum odorū vixerunt contra deum: istos d̓o preponētes ⁊ plus amantes ⁊ appreciantes iuste in fetidissimo sterquilinio punient̄ Hec considerans beat⁹ Arsenius vt in vitaspatrum legitur. Dum mittebat aquā in peluim et lauabat manus non sinebat hāc aquā effundi etiam iam fetentē: sed aliam superfndit donec cella fetore repleretur. Et hoc vt dicebat sustinebat libēter pro odoribus preciosis quib⁹ in seculo vsus erat ad vitandū fetorem inferni. Utinā hec

saperent ꝛ intelligerēt ꝛ sua
nouissima prouiderent: ama
tores carnalium deliciarum
Isti etiam qui coram deo ꝛ
sctis eꝰ peccare nō erubescūt
ꝛ tamē sua peccata corā con
fessore dei vicario confiteri
erubescunt. dyabolo persua-
dente ꝛ collum eorum clau-
dente: ꝛ sic in grauiora pec-
cata precipitante. Utinam
cogitarent qualem odorem
habuit nobilissimꝰ puer ihe
sus in sua natiuitate qui na-
tus est in stabulo vbi erant
stercora iumentorum bouis
ꝛ asini. O deus vbi est no-
stra supbia quid facit. Ecce
rex regꝫ est in stabulo ꝛ tu
in ornato palacio Tercio
olfactum custodire debemꝰ
vt odorem spiritualem san-
ctorum hic in via melius sen
tiamus. Un̄ sicut dicit Gre
gorius Gustato spiritu desi-
pit oīs caro: ita qui carnali-
bus verbis adherēt his nau
seant spiritualia. Ideo dicit
Bernardus. Domine qui
non sentit odorem tuum aut
mortuus est aut fetidus. Et
Salomon in in persona ec-
clesie sponse dicit. Cantico-
rum primo. Trahe me post
te. curremus in odorem vn-
guentorum tuorum. Unde ꝛ
Johannes Euangelista do
mino sibi apparenti dixit
Odor tuus domine concu-
piscētias generat in me. Ex
emplum etiam habemus de
beata dorothea que The-
ophilo scribe rosas misit.

Item de morte beati Je-
ronimi qui apparuit beato
Augustino ꝛ disparens sua-
uissimum odorꝫ multis die
bus in eius cella reliquit vt
dixi de gaudijs beatorum.
de quinqꝫ sensibus. ☙

Quarto olfactum cu-
stodire debemus vt odorem
celestis patrie percipere me
reamur. Unde canit eccle-
sia. Odor suauissimus cor-
pora sanctorum. vbi sunt cy-
thare et phyale plene odera
mentorum que sunt oratio-
nes sanctorum Apocalip. v.
De hoc odore celestis pa-
trie plura dixi in tractatulo
de gaudijs beatorū que ha-
bebunt in quinqꝫ sensibus.
qualiter redolebunt corpo-
ra beatorum et cetera.

Ex illis infert͠ ꝙ bon⁹ odor hic in via deo placés est bona voluntas siue intétio nr̃a ꝫm illud apostoli secũda ad Corin.ij. Christi bon⁹ odor sumus deo in his qui salui fiunt. Ac si diceret bon⁹ odor sumus qui bonam famam ⁊ totius trinitatis gloriã predicamus placẽdo deo patri ⁊c̃. Sic ergo patet ex quib⁹ causis olfactũ nostrum diligenter custodire debeamus ne mors ꝑ eum intret in animas nostras Hec de primo.

E Circa scðm notandũ ꝙ mors septem peccatorum mortaliũ intrat ꝑ olfactum. Primo ex olfactu sequitur supbia: quia qui odorib⁹ bonis nimis sunt delicati: alios defectuosos in suo corpe cõtemnũt: sicut diues epulo lazarum. Luc: xvj. Tales etiã ꝯmuniter de se presumũt et se verbis ⁊ factis iactant in ꝯgregatione hominum ⁊ in conuiuijs vltra debituꝫ odoriferis vtendo: sicut fecit assuerus preparando grande ꝯuiuium in orto deliciaꝝ volens cõuiuas suos delectari in visu: vane ex varijs coloribus: ⁊ in olfactu ex vanitate arborũ ⁊ herbaꝝ ⁊c̃. Ut in libro Hester.j. Scðo ꝑ olfactum intrat auaricia: patet quia sicut odorifera multum diligunt͠ ⁊ preciosa estimantur: ita de facili ab his qui eis libenter delectant͠ iniuste ꝯcupiscunt͠: et qñqꝫ ea vi vl' dolo aufferũt: ecce auaricia. Und̃ prima auaricia a uarici a a mtre nostra Eua non a i si intr flores in orto paradisi ꝑpetrata est Geñ. ꝫ. Tercio luxuria in quantum aliqui talibus odoriferis vtuntur ad prouocanduꝫ alias personas ad libidinem Unde Sapie.ij. Dixerunt impij apud se non recte cogitantes. Uenite fruamur bonis que sunt: ⁊ vtamur creatura tanquã iniuuentute celeriter. Uino precioso ⁊ vngentis nos impleam⁹: ⁊ nõ pretereat nos flos campi: coronemus nos rosis antequã marcescant: nullum pratũ sit quod non pertranseat luxuria nostra. Quis sufficiéter enumerare potest pctã estiuo tempe in ortis ꝑpetrata. ibi gula: ibi luxuria: ibi ṽba

impudica ⁊ ioca dissoluta. ſꝫ
audi quid postea ſequit̄. Sa
pientie. v Nos inſenſati vitā
illorum: id eſt iuſtorū̄ eſtima
bamus inſaniam ⁊ finem eo
rum ſine honore. Ecce quo-
modo nunc computati ſunt
inter iuſtos ⁊ inter ſanctos
ſors illorum eſt. Et ſequitur
ergo errauimus a via verita
tis laſſati ſumus i via iniqui
tatis ⁊ perditionis: quid no-
bis profuit ſuperbia aut q̇d
diuitiarum copia cōtulit no-
bis tranſierunt omnia tanq̄ꝫ
vmbra ⁊ tanquam nunci⁹ p̄-
currens ⁊ tanquā nauis que
pertranſit fluctuantem aquā
cuius cum preterierit nō eſt
veſtigium inuenire ⁊c̄. Hocꝫ
patet ſupra de mala muliere
Puer. vij. In orto etiam Su
ſanna caſta ad luxuriam ſol-
licitatur Danielis xiij
Quarto ex olfactu ſequitur
ira ⁊ ſepe grauis vīdicta pa-
tet de hyſtoria Naboth ⁊ A
chab. Nam achab petens vi
neam naboth ad faciendum
ſibi ortum odoriferum graui
ter iratus cum eam ſibi dare
noluit: ⁊ tandem procurāte
vxore Jezabel, naboth occi-
ſus fuit tercij Regum xxj
Quinto ex olfactu ſequit̄ gu
la vt patet in cibis bene con
ditis per quos multi attracti
frangunt ieiunium: ⁊ quādo
qꝫ multo plus comedunt ꝙ
ſit neceſſe: quod bene ſignifi
cat Salomō. Eccle. ij. dicēs
Feci mihi ortos ⁊ pomeria
⁊c̄. Et Ariſtoteles. 3. ethico-
rum dicit ꝙ qui eſuriunt gau
dent ciborum odorib⁹ ⁊c̄.
Sexto inuidia intrat per ol-
factum ſicut patet ex prece-
denti hyſtoria achab. Nam
Jezabel vxor eius volens p
frui odoribus cum viro ſuo:
⁊ non potens diſpoſuit ꝯtra
Naboth falſum teſtimoniū
ex inuidia: ob quod naboth
innocenter lapidatus eſt: ita
ſepe aliqui alijs inuident ꝙ
non ſic perfruuntur delecta-
tionibus odorum. Septio
per olfactum intrat accidia
⁊ tedium in cultu dei: per de
lectationes inordinatas odo
rum nimis allicientium. Vn̄
ſicut graue eſt delectabiles
odores relinquere ita p eos
contigit accidiam incurrere
ſicut faciunt iſti qui tranſeun
tes ad ortos negligūt diuina

⁊ verbum dei. Videm⁹ eñ
ad experientiam ꝙ inter flo-
res homines fiunt somnolē-
ti: ⁊ cicius obdormiunt ⁊ tar
dius euigilant. Ecce sic patz
quomō mors intrat per olfa
ctum. Hec de secundo. ¶
Dubitatur an illa septez
peccata mortalia sint in olfa
ctu exteriori: vt quomō alias
mors dicitur intrare per ol-
factum. Rñdetur ꝙ nullum
peccatum mortale est subie-
ctiue ⁊ principaliter siue for
maliter in aliquo sensu exte
riori: quia omne peccatū ꝺm
Augustinum in de li. arb. est
voluntariū: ⁊ ideo est in vo-
luntate subiectiue: sed actus
sensuum nostrorū habemus
aliqñ contra voluntatem no
stram: q2 sicut non est in po-
testate nostra ꝺm Aristo. qui
bus visis tangamur: ita neqz
est i potestate nr̄a quos odo
res semper pcipiamus: nari-
bus existentib⁹ apertis. Sic
ergo ingreditur mors p sen-
sus exteriores. non ꝙ in ipis
sit mors formaliter sed occa
sionaliter ¶ Ex illis infertur
ꝙ mors que ascendit per ol
factū ⁊ alios sensus exterio
res est realiter in voluntate
siue i ipsis desiderijs illicitis
sed cum odoratus siue olfa-
ct⁹ aut alter sensus exterior
mouetur ad nutum volunta
tis siue cordis: videlicet quā
do illicitum desiderium p̄ce-
dit exteriorem visionem vel
olfactionem Verbi grā. Vt
si quis delectatur in illis illi-
cite: ⁊ vadit vt videat vel ol-
faciat ista: tunc mors p̄cedit
in anima: si vero preter tale
desiderium quis rem aliquā
videat: audiat vel olfaciat ⁊c̄
Et in tali re sensata delecta
tur illicite cum complacētia
voluptatis: tunc mors sequi
tur in voluntate sensationez
exteriorem. sicut hec tangit.
Grego. ij. mor Jdeo clamat
ppheta ps. xxij. Auerte ocu
los meos ne videant vanita
tem. Jta similiter oremus.
Auerte olfactum ne odoret
vanitatem ⁊ sic de alijs ¶
Ex illis infertur ꝙ non solū
quis peccat odorando p̄ntia
sed etiā qñqz respectu p̄teri-
torum ⁊ futuroꝝ quis potest
grauiter peccare delectando
in p̄teritis p recordationem
talium vel desiderando futa.

Scđo di. ꝙ moderata dele-
ctatio in odoribus: vbi ⁊ qñ
oportet: vel vbi ⁊ qñ decens
⁊ vtile est. non est pc̄tm: patꝫ
qꝛ talis delectatio naturalis
est: ⁊ ex his q̄ a natura insūt
nec laudamur nec vitupera-
mur. ij. ethi. Deus ei specia
liter inter oīa aīalia dedit ho
mini vt delectari possit i odo
ribus non em̄ in odoribꝰ le-
porum canes delectant̄: sꝫ in
cibatione: neqꝫ leo bouis vo
ce vel odore delectat̄ sed cō-
mestiōe: sed qm̄ ꝓpe est per
vocem sentit ⁊ gaudet. Pa
tet ergo ꝙ bruta in solis odo
ribus ꝺm se nihil delectātur:
sꝫ hō si hoc facit ꝺm dictamē
recte ratiōis nō peccat. Naꝫ
sensus olfactus sicͭ ⁊ alij da-
tus est hoī ꝓ salute corporis
ꝯseruanda ¶ Vñ ꝺm
medicos duo maxime ꝓpter
nuut naturā scꝫ dolor qui ta-
ctu: ⁊ fetor: qui sentitur olfa
ctu. Et ecōuerso bonꝰ odor
adiuuat naturā moderate tñ
habitus in vsu. Ideo Augꝰ.
in li. cōfessio. di. de illecebra
odoꝝ non satago verbis cuꝫ
assunt: non requiro cum ab-
sunt: semꝑ tñ carere paratus

Vñ patet ꝙ licet vultures
excedūt hoies in odoratu tñ
in odoribus ꝺm se non dele-
ctantur: sicͭ neqꝫ fetores nau
seant. Vñ philo. dicunt veni
re vultures a trecentis leucis
ad loca belloꝝ ⁊ cadaueribꝰ
fetidis insident. Ita ⁊ Arist.
cōmentator auerrois suꝑ ꝺm
de anima dicit ꝙ tigrides ve
niunt per odoreꝫ ad loca pre
lij qđ accidit in terra grecoꝝ
aut quingentis miliaribus.
Cum ergo soli hoīes inter
alia in odoribus delectentur
vt supra patet. Rogemꝰ deū
vt sua misericordia nos respi
ciat custodiendo ne in huius-
modi delectationibꝰ exceda
mus: quatenus per hoc feto
rem inferni non incidamus.
sꝫ odorē oīm beatoꝝ eterna-
liter sentiamꝰ ⁊c̄ ¶ Di-
ceret q̇s in quo ꝯsistit olfctꝰ
⁊ q̇d est. Rñdet̄ ꝺm Auic. ꝙ
olfactꝰ siue odoratꝰ ē in an-
teriori ꝑte cerebri in duabꝰ
cauernulis siue cellulis: q̄ si-
miles sunt duobꝰ capitibus
mamillarum et tangunt ille
cellule foramina nariuꝫ ⁊ ex
attractiōe aeris se claudunt
⁊ aꝑiunt in quibus est sensus

olfactus:ad quē fumosa eua poratio veniens ipsum imutat per species odoris multiplicatas ad ipsum ⁊ causantes sensationez odoriferi.qñ cū aer odoriferus vel fum⁹ ab odoriferis resolutus p se intrat istas cauernulas tunc olfactus potius impeditur sicut patet de istis qui in fortibus odoribus dormiunt:⁊ tā dem ipos non apprehendūt sicut de cōmedentibus aleū. Nam primo faciliter deprehenditnr ab alijs sed postq̄ꝫ etiam cōmedunt ampli⁹ ei⁹ odorem non sentiunt qꝛ tunc in olfactu sensibile ponitur super suum sensum ⁊ per cō sequens non facit sensationē vt vult Aristoteles.ij.de aīa

℞ Secundo dicendū ꝙ natura ideo ordinauit organum olfactus in anteriori parte cerebri versus foramina narium vt odores faciāt superfluitas capitis descendere:sicut hoc tāgit Ambrosius in exameron.Etiā ideo vt odor nō cito trāseat:sꝫ diutius hereat naribus:⁊ sic cerebrum recreet.Unde sequitur ꝙ diutius manet sensatio olfactus q̄m visus vel audit⁹ gustus aut tactus:qꝛ q̄m statim sensibile visus.audit⁹ gustus vel tactus ammouetur. tunc stati cessat exterior coꝝ sensatio:sꝫ stat ꝙ quis in momento vel valde breuiter recipiat odorem qui per totuz diem spirat iu narib⁹.Ex illo patꝫ ꝙ fortes odores multum offendunt:quia multum fluxum a cerebro causant p̄cipue a capitib⁹ repletis reumate:⁊ per ꝯsequens mltas infirmitates corporis prouocant:videlicet dolorem capitis spasmum dolorē brachiorum ⁊ sic d alijs.Hinc est ꝙ dormientes inter fortes odores citonioꝝ pomorum vel aliorum fructuum incipiunt dolere capita.similiter oculos ⁊ aures:qꝛ excessiui odores cerebrum calefaciunt et humefaciūt excessiue per fumositates suas.vt Aristote.j de sensu et sensato

Mors ascendit per fenestras vestras Jeremie.ix

Sermo Nonus.

N precedentibus sermonibus audistis:quomō mors

intrat per visum auditum et olfactum: ꝛ q̄m necessarium sit custodire dictos sensus: ne per eas detur occasio ad peccatū mortale: sicut ꝛ hoc audistis exemplificari per septem vicia capitalia. Nunc cōmuniter videndum est de gustu: quomō per illuz mors intrat in animam: per gustuz enim plures inficiuntur ꝛ incidunt in laqeum dyaboli. q̄ de hoc nullam siue modicaz formant conscientiam: cū tñ multipliciter mors per illum intrat in animā iuxta thema Pro gratia Aue maria.

Mors ascendit per fenestras vestras ꝛc̄. vbi supra

Primo videndum est. quomodo cuilibet sit timendum ne per gustū peccet ꝛc̄.

Secundo quomō mors ꝑ gustum intrat in animam.

Tercio quomō quis possit scire per gustuz se peccare ꝛ quantum ꝛc̄. A Circa primum est Notandū sm beatum Bernardum in suo appollogetico loquēte de delicijs monachorum. ꝙ tam grosse mors per nostrum gustum frequenter ascendit qō cuilibet homini merito est timendum ne per gustum deū offendat: siue sit spiritualis siue religiosus siue secularis Unde commemorans antiqua tempora in quibus homines diligencius vacabant spiritualibus epulis quibus anime pascuntur qñ in vnuz congregabantur pro quibus cristus mortuus est a deo qō obliti cibo totum diem sine cibo transierunt corporali. ꝛ subiungit nobis autem conuenientibus in vnum: vt verbis apostoli vtar: iam nō est dominicam cenaz manducare: nemo em̄ est qui panem celestem verbi dei ꝛ preceptorū ei⁹ requirat. nemo qui illum tribuat: vel de scripturis vl' de salute agit̄ animaꝝ sed nuge risus ꝛ verba proferuntur inter prandendum: quantum fauces dapib⁹: tantum aures pascuntur rumoribus: quibus totaliter intent ꝛ modum nescimus in cōmedendo fercula ferculis appo nuntur. Tanta arte cocoꝛuz fercula preparantur: vt non sufficiant quandoqz duo vel tria de aurata: quādoqz nec

sufficiunt quinqz vel sex pre
ciosa ꝛ delicata pparata.ymo
mo dato qd venter nauseat.
tñ desiderium ꝛ voluptas ac
cenditur intantum vt ventre
nauseam habente oculi non
sacientur B Ex quo
infertur:ꝙ per gustum hō in
plura peccata pcipitat:ymo
facilius q̄m per alios sensus
exterius:patet quia ꝑ gustuz
homo perdit frenum ratiōis
ꝛ intellectus:vt docet expe-
rientia.Unde sapiens dicit.
Nullum potest esse secretuz
vbi ebrietas dñat.Prouer.
xxxj.Et Jeronimus contra
Jouinianū dicit Si quis esti
mat abundantia ciboꝝ ꝛ po
tuum se perfrui posse ꝛ vaca
re sapiē.hoc ē in delicijs ver
sari vicijs quoqz deliciarum
non teneri seipm̄ decipit.cuz
eñi ab his ꝓcul remoti sepe
capiamur nature illecebris
ꝛ cogamur ea cupere quorū
copiam non habemus:quan
tomagis retibus voluptatuz
circūdati si nos liberos esse
arbitramur decipimur Bo.
hecius.ij.de ꝯsolati.philoso-
phie dicit.Natura paucis mi
nimisqz cōtenta est Secū-
do patet per gustū nos mul-
tipliciter peccare:quia circa
hunc sensum homo frequen
ter decipitur:vt suspicetur si
bi necessarium esse quod est
voluptuosum ꝛ preter neces
sitatem.Unde Gregoriꝰ.iij
morali.voluptas sub necessi
tate se palliat vt vix eam
perfectus quisqz discernat.ꝛ
quia se simul miscent tanto
gula secretius in peccatuz ra
pit quanto sub honesto noīe
necessitatis explende se cōte
git.Hec tñ ratio recta ꝛ vn-
ctio spiritussacti facit tempa
ratos homies cognoscere vt
patebit C Secundo
notandum ꝙ sm̄ naturales
philosophos gustꝰ est in po-
steriori parte lingue in qua
ē quedā parua linguula ver-
sus arteream sub qua neruꝰ
est expansus in qua ꝛ ꝑ quaz
anima gustat ꝛ percipit sapo
res:ꝙ autem gustus sit in po
steriori parte lingue patet in
his quibus lingue prescindū
tur plus q̄m ꝑ medietatē qui
per hoc gustum non amittūt
Et gustus in lingua non fit
sine humido Ex quo pa-

tet ꝑm ꝙ lingue naturaliter congruunt duo officia scilicȝ gustare ⁊ loqui ꝑm Aristote. secundo de anima Ubi etiã dicit:ꝙ licet homo odoratuȝ peiorem habeat multis animalibus tamen nullũ in animal excedit hominem in gustando Ex quo secundo patet:ꝙ sensus gust⁹ est' prave latitudinis Ideo dicit sanctus Bernardus. Voluptas gutturis que hodie tantum estimatur vix duorum digitorum continet latitudinem:et tamẽ tot ⁊ tanta sibi vult parari Hec de prima parte ⁊c.

D Circa secundum Notãdum ꝙ sicut per alios sensus ascendunt septeȝ peccata mortalia in animas nostras ita ⁊ per sensum gust⁹. Primo ex inordinato gustu oritur superbia pluribus modis videlicet ex eo ꝑsumptuose operando sicut satis patet de Amon qui post hester cõuiuium ad quod solus vocatus erat cum rege veniẽs ad domum suam letus:⁊ cõtra mardocheum pro eo ꝙ sibi nõ assurrexerat neqȝ genua flectebat indignãs: exposuit amicis suis et vxori sue filiorum nnmerum ⁊ magnitudinem diuitiarum suaꝝ:⁊ quãta gloria super omnes principes rex Asuerus eum exaltasset :⁊ quod regina hester nullum alium preter regem ⁊ eum ad conuiuium vocasſȝ vt patet Hester quito. Ecce superbia Amõ ex gustu sine gula:sed quid tandem sequit certe ipse Amon suspensus erat in patibulo quod parauerat mardocheo ibidem vij Similiter filij eius interficiebantur ibidem viij. Quis etiam valet sufficienter exprimere superbiaȝ conuiuantiũ in magnis conuiuijs in nupcijs:⁊ alijs cõuenticulis:vbi alter alteri conatur preferri in loco splendidius apparẽt in vestitu:alios diiudicant superbos ⁊ ipsi forte sunt supbiores:⁊ sic de alijs:sicut docet qnottidiana experientia Nunc ex superbia illa persona non commedit vt dicatur continens ⁊ abstinens:⁊ forte diu ante se repleuit. Nunc superbia in vanam dispositõȝ

dispositionem cibarij: volentes apparere vt comedentur Nunc in diuisione partium in assaturis: in propositione & alter alterum considerat: & sic nunquam est finis superbie in mensa Nunc gloriatur de bona cibi preparatione: ille vero gloriatur de honore sibi in mensa in loco impenso

E Secundo ex inordinato appetitu gust⁹ sequitur auaricia: Unde epularum delicie auaricie fomenta sunt. Unde Primus dicit propter breuem gule voluptatem: terre lustrantur & maria: & vt mulsum vinum: preciosus cibus pertranseat fauces totius vite tempus impendimus. Et iterum dicit Grauis est gust⁹ noster exactor: qui in omnibus elementis vult habere dominium: & de omnib⁹ exigit tributum: multi thauri paucorum iugerum simplici feno aluntur: vna silua plurib⁹ elephantib⁹ sufficit: vnum mare sufficit piscib⁹ & aqua: terra quadrupedibus: ventri autem non sufficit vnum elementum cum suis animalibus. sed vult habere volucres celi et pisces maris & bestias terre. & Innocencius papa dicit: gulosis non sufficiunt fructus arborum: grana leguminum: radices herbarum: pisces maris bestie terre: volucres celi: sed querunt pigmenta: comparant aromata: nutriunt altilia: capiunt obesa: que studiose diuersis ministris coquuntur: vnus excoriat: alter secat tercius coquit. quartus assat: alius frigit alius condit alius celat: alius substantiam in actionem conuertit. vnde transit saturitas in famem: & fastidium in appetitum &c Quis enim hominum enumeraret quanta sint studia: fercula gustui placencia preparare: nec est finis illorum: sed vnus altero melior: alter altero rarior &c.

F Tercio ex iordinato gustu sequitur luxuria: satis hoc apertum est in Holoferne cuius cor concussum est. erat enim ardens in concupiscencia eius: & ex hoc iocund⁹ factus est ad iudith: bibitque vinum multum nimis: quantum nunquam biberat in vita sua. vt patet Judith xij. Inmunda enim concupiscentia priuauit

eum ratiõe in parte: vt men-
suram potus valde excederẽ
Unde prouer. xx. dicitur Lu-
xuriosa res vinum: ⁊ tumul-
tuosa ebrietas: quicunqȝ his
delectatur non erit sapiens.
Satis hoc patet in zodomi-
tis de quibꝰ dicitur Ezechi.
xvj. Hec fuit iniquitas zodo
me sororis tue superbia: satu
ritas panis ⁊ abundantia et
ocium ipsius ⁊ filiarum eius
⁊ manum egeno et pauperi
non porrigebant Et iterum
Jeremie. v. Saturaui eos ⁊
mechati sunt: ⁊ in domo me
retricis luxuriabũtur. Ideo
dicit Jeronimus contra Jo
uinianum. Esus carnium et
potus vini ventrisqȝ saturi-
tas seminarum libidinis est.
Sic ergo per quinqȝ sensus
q̃si per quinqȝ portas vicioꝝ
ad animaȝ est introitus: ⁊ sic
anima capitur ⁊ pregrauat̃.
Hac ratione multi philoso-
phi frequentias vrbium ⁊ a-
menitates locoruȝ: ⁊ quinqȝ
sensuum illecebras relinque
runt. ne per luxum ⁊ abundã
tiam copiarum anime forti-
tudo mollesceret. inutile q̃p
pe est crebro videre p̃ que
aliquando captus sis: ⁊ eorũ
te periculo cõmittere quibus
difficulter careas. Et cõclu-
dit sensus noster visus cogi-
tat illud qđ videt: odor aũt ⁊
gustus attrectat. Unde quos
dam philosophos legimꝰ si-
bi oculos eruisse ne per illo-
rum visum a contemplatiõe
philsophie auerterent̃. Et
in quadam epistola dicit In
gluuies facile luxuriam p̄uo
cat. Unde ⁊ venter ⁊ genita
lia sibiip̃is sunt vicina ⁊c̃.
Quarto ex immoderato gu
stu sequitur ira. Unde in ps:
adhuc esce erant in ore ipso
rum ⁊ ira dei ascendit super
eos Et puerbioꝝ xxiij. Cui
ve cuiꝰ patri ve. cui rixe: cui
fouee: cui sine causa vulnera
cui suffossio oculorum nõne
his qui morantur in vino et
student calicibus expotãdis
Et Ecclesi. xxxj. Uinũ mul
tum potatum irritationeȝ et
iram ⁊ ruinas multas facit.
Quinto ex hoc irritatur
gula vt p̃ȝ supra in prima pte
Unde Jeronimus ꝯtra Jo
uinianum. Ex saporis delec
tatione ventris inflatio cõc.
pitur: morbi quoqȝ ex satur.

tate nimia concitantur: multi quoqꝫ impacientiam gule vomitu remediãt: ⁊ sic quod turpiter ingesserunt turpius egerunt. Ita ex nimia delectatione quaꝫ quesiuit Esau in cibo in lentibꝰ gulosus factus est. ꝓpter qḋ ⁊ primogenita vendidit Geñ. xxv. iste Esau vt dicit haymo fuit gulosus qꝛ vtile ꝓ inutili vendidit: scꝫ primogenita sua ⁊ honorem sacerdotaleꝫ: a principio em̄ oīs primogeniti erãt sacerdotes vt notat̃ ad heb. xij. Sexto ex inordinato gustu sequitur inuidia cõtra ꝓximum: cau͛at em̄ detractionem fame. Ideo dicitur ꝓuerb. xxiij. Noli esse in conuiuijs eoꝝ qui carnes ad vescendum conferunt: qꝛ vacãtes potibus ⁊ dantes symbola consumentur. Huiꝰ exemplum habemꝰ in Nabal qui pueris dauid petentibus subuentioneꝫ in victu ex inuidia nihil dare voluit: dicens supbe. Quis est dauid ⁊ quis est iste filius ysai. Hodie increuerunt serui qui fugiunt dños suos dabo ego carnes et panes his quos nescio: que preparaui tonsoribꝰ meis ouiuꝫ vt patet primi Regum xxv. Septimo inordinatum gustum sequitur accidia patet ĩ diuite epulone Lu. xvj. Qui splendide epulans neglexit paupi lazaro subuenire. Uñ gula facit hoies indispositos ad diuina: ad oratione͂ ad meditationeꝫ ⁊c̃. Unde añ peccatum gule adam nõ erat ꝓnus ad malum sicut postea. Unde Ecclesi. xxxvij. Noli auidus esse in omi epulatiõe ⁊ non te effundas sup omne͂ escam in multis em̄ escis erit infirmitas ⁊ apoplexia: et ꝓpter crapulaꝫ multi perierũt Et Exo. xxxij. dicit̃. Cepit populus cõmedere et bibere ⁊ surrexerũt ludere: id ē ydolatrare: ecce accidia. Sic ergo patet quomõ per septem vicia capitalia mors intrat ĩ animam ꝑ gustum hec de secundo ¶ Dubitatur quõ quis possit noscere si ꝑ gustũ mors intrat in animam Rñdetur: ꝙ hoc sciri potest si bñ cõsiderat̃ quibꝰ modis q̇s errare potest circa cibuꝫ ⁊ potũ. Uñ tripliciť potest cõmitti error circa cibũ ⁊ po

rum. Primo ex pte vescen-
ciu3 Et hoc dupliciter Pri
mo qñ aliquis cõmedit vl' bi
bit non indigẽs cibo vl' potu
ymmo cũ nausea extra infir
mitatẽ: qd non notãter dico
q2 ethici ꝛ infirmi sunt aliqñ
cibandi etiã pter appetitum
ne deficiat virtus naturalis
in toto. Secũdo si in cibo vl'
potu sola delectatio vel cor-
poris impinguatio queritur
Vñ multe temptatiões car-
nis surgunt. Joco refert ba
silius in suis ammonitionib9
Pitagoram de seruo suo di
xisse quẽ intellexit cibos de-
licatos querere vt fieret pin
guis: hic inquit nõ cessat mo
lestiorem sibi carcerẽ fouere
q cm nutrit seruũ suũ nimis
delicate sentiet cum cõtuma
cem Prouer. xxix. ita est de
corpe ¶ Secund9 er-
ror in cõmedendo est ex pte
actus cõmedendi vel bibẽdi
Et hoc quintupliciter. Pri
mo si quis nimis auide vl' fe
stinanter cõmedit. Secundo
si nimis excessiue sine ratio-
nis regula delectat' sicut sũt
illi qui sentiunt se satis de ci
bo sumsisse ꝛ pter solaz de
lectatiõ3 adhuc pl9 recipiũt
vel forte q2 ex inuidia nõ fa-
uent alijs vt reliquias cõme
dant. Tercio si in tpe vel lo-
co vbi nõ decet: sicut illi qui
cõmedebant in sepulcris pa
rentu3 suoꝝ in anniuersarijs
coꝝ quasi aie egresse de cor
poribus requirant carnales
cibos: qui error a paganis or
tus est. Ita similiter illi pec-
cant qui in die festo mane cõ
medunt sine causa vel in die
ieiunij pueniunt tempus: vel
qui i loco sacrato sine neces-
sitate cõmedunt: sicut alique
mulieres faciunt in ecclesia.
quas bene reprehendit apo-
stolus. j. ad Corin. xj. dicens
Laudo vos: in hoc non lau-
do ꝛc. Quarto si cõmedit vl
bibit nimis diu p plures ho-
ras p qd ꝛ digestio impedit.
ꝛ tẽpus in alijs se occupãdo
perditur: sic faciũt qui ab ho
ra nona vsq3 ad duodecima3
cõmedũt ꝛ qñq3 vsq3 ad pri-
mam: nisi forte hoc raro fie-
ret vt ex rationabili causa et
ppt hospites vel alias. Quĩ
to quãdo actus conmedendi
vl' bibendi absq3 necessitate
in die naturali nimium fre-
quẽtatur: sicut bestie que cõ-

medunt omni hora. Nam si-
cut crudus cib9 crudo supra
ponitur & multe infirmitates
generantur. Vera em̄ dige-
stio i omnib9 ociosis & quie
tis octo horas requirit scd̄m
medicos: dico absq3 necessi-
tate ꝓpter fabros: ligonistas
& ceteros grauiter laboran-
tes Tercio potest error
fieri in comedendo & biben-
do ex parte rerum que cōme
duntur & bibuntur. Et hoc
etiā fieri potest pluribus mo
dis. Primo si pl9 accipitur
de cibo vel potu q̄ natura su
mentis requirit et ē excessus
in quantitate ex quo pluriu3
infirmantur corpora Se-
cundo si in qualitate vt si vti
tur victu sibi non congruēti
aut corrupto vel nociuo. aut
nimis calido vel frigido for-
maliter vel virtualiter. Vir-
tualiter sicut ē calor vini aut
piperis & cetera vt si febrici
tans bibit forte vinum sine
limpha. Non em̄ differt sta-
tim aut post moram etiā lon
gam homine3 vel seipsum in
terficere quantum ad reatu3
homicidij: sicut fit per gula3
quia talis eque est homicida
sicut qui statim interficit. sig
nanter si voluntarie: lic3 vn9
altero grauius peccet.

Tercio si quis vescitur cibo
sue conditioni aut statui i ꝓ-
portionatos: vt si pueris dat
vinum qd̄ prohibet Auicen-
na dicens q̄ pueris dare vi-
num ē addere ligna igni aut
si grosse carnes aut cibos ad
ultoꝝ solidus eis datur. vl' si
infirm9 huiusmodi recipiat.

Quarto ex tpe vt si tem-
pore ieiunij lacticinia sine di
spensatione cōmeduntur: sic
errauit prima mater nostra
Eua: que si ad tempus absti
nuisset deus sibi licencia3 ad
cōmedendum istum fructum
dedisset ꝫm doctores: q2 iste
fructus etiam creatus est ꝓ-
pter hominem Quinto
quando simul summunt cibi
quorum vnus impedit dige-
stionem alterius: sicut fit de
piscibus & carnibus simul su
ptis: saltem si fit frequenter.
nisi forte pisces per species
temporarentur et cetera.

J Sed diceret quis an
quilibet sequendo predictos
errores in gustu peccet mor-
taliter: R̄ndet q̄ nō. Nā ali-

quando solum peccat venia liter Unde Augustin⁹ in ser mone de igne purgatorio di cit quotiens aliquis in cibo vel potu plus accipit q̄m ne cesse est:adminuta pc̄ta no uerit pertinere. Ex quo ha betur ꝙ concupia gustus ali quando est veniale peccatū: potest tamen esse occasio ad mortale ꝓpter inordinatiōꝫ.

K Pro quo est scien dum ſm sanctum Tho. in. q de malo ꝯcupiscencie. q. xiiij ꝙ ꝯcupiscentia delectatiōis in cibo potest fieri dupliciter inordinata. Uno mō sic ꝙ excludit ordinem debitū ad finem vltimum qn̄ scꝫ homo appetit talem delectationeꝫ tanquaꝫ finem vltimum. Et hoc tunc qn̄ homo sic adhe ret cibo vel potui ꝙ facit vel paratus est facere cōtra pre cepta dei ne huiusmodi dele ctatione careat vel dū̄modo non curat si sit preter vel cō tra dei ꝑceptuꝫ:⁊ ꝓsequitur suam delectationem sicͤ Eua i paradiso Geñ. iij. Et esau. Genes. xxv. quē ex hoc apo stolus vocat ꝓphanum. Ad hebre. xij Idem si quis feria sexta tenetur ieiunare ex cō suetudine ꝓbabili vel prece pto sacramentis aut ex voto ⁊ sine rationabili causa dum vidꝫ socios delectabiliter cō medere violat ieiuniuꝫ ne si mili delectatione priuetur. Alio modo potest esse dele ctatio inordinara circa cibū ita ꝙ homo nimis concupi scit delectari in cibo:sic tn̄ ꝙ nequaquaꝫ vult aut ꝓponit facere cōtra precepta dei im mo si sciret ꝙ esset ꝯtra deū abstineret ⁊ tunc est peccatū veniale ex autoritate Augu stini allegata

L Et quodlibet illoꝝ potest cōtin gere quintupliciter ſm Gre go. in moral. Et Glosaꝫ:sup illo Genes. xxv. da michi de coccione hac ruffa quia opi do lassatus sum dicentē. Sci endum ꝙ nos vicium gule q̄ que modis temptat:quas ta men species gule alij vocant circūstantias Unde versus. Pre ꝓpere laute nimis ar denter studiose. Prima spe cies indigentie tempora pre uenit scꝫ quādo ante debitū tempus ⁊ horam debitā sine rationabili causa:ex sola in

ordinata ꝯcupiſcentia ciboꝝ
aut potuum cibus aut potus
ſumit. Et exemplificat Gre
gorius de Jonatha filio ſaul
qui neſciens comedit nimis
mane contra adiurationez ꝛ
mandatum pꝛis ſui ob quod
iſrael fugit de pugna contra
aduerſarios deo permittēte.
Primi Reg.xiiij. Quid er-
go erit de illis q̇ feſtiuis die-
bus mane vel ſtatim poſtꝙ
ſurgunt vix audita miſſa vel
forte vix mediate miſſe audi
ta ex ſola ꝯſuetudine currūt
ad tabernaz ꝛ cultum diuinū
in toto negligunt Juxta illō
Yſido. quinto de qui conſur
gitis mane ad ebrietatem ſe
ctandam ꝛ potandū vſqꝫ ad
veſperam Secūda ſpecies
ſi quis ꝓpter delectationem
ſine neceſſitate ꝓcurauit ſi-
bi cibaria ſuum ſtatum exce-
dentia. Exemplum de epula
tione Luce.xvj. Super quo
Grego. Ome. ſollerter intu
endum eſt quia celebrari cō-
uiuia ſine culpa vix poſſunt.
Nam pene ſꝑ epl'as cōmita
tur voluptas. Nam dum cor
pus in refectiōis delectatio-
nem reſoluitur cor ad inane
gaudium relaxatur: ꝓ quibꝰ
epulo damnatus eſt Ter-
cio ſi homo preparat ſibi ci-
bos etiā ſuum ſtatum nō ex-
cedentes ſed nimis laute et
ſpecioſe ꝓpter ſolam delecta-
tionem. Ita peccauerunt iu
dei exeuntes de egipto qui
deſpecta manna petierunt
ſibi dari carnes. Ideo iuſte
carnibꝰ datis adhuc eſcis ex
iſtentibus in ore ipſoꝝ venit
ira dei ſuꝑ eos: ꝛ occidit ex
eis multa milia vt patet Nu
meri xj. Et ideo locꝰ iſte vo
catus eſt ſepulcra ꝯcupiſcen
cie vt patet ibidem Quar
ta ſpecies ſi quis cibuz ex ſo
la delectatiōe vl' potu nimis
ardenter ſumit: ſicut de eſau
qui ꝓpter lentis pulmentuz
vendidit primogenita parui
pendens etiam ꝙ eam ven-
didiſſz. Gene.xxv. Quinta
ſi ex ſola delectatione cibus
preparatᷣ nimis ſtudioſe pluſ
q̄m ſtatꝰ perſone exigit aut
tempus aut locus requirit: ſi
cut exemplificat Gregorius
de filijs Hely: qui partē ſuaz
erudam vi abſtulerunt offe-
rentibus vt delicaciꝰ prepa-
rarent. prima Reg.ij. Eſt

tamen aduertendnm q̄ iste quinqȝ species gule non sem per sūt peccata mortalia. pa tet quia si fieret ex rationali causa q̄ quis nimis mane cō mederet: vt causa itineris vl' alias tempore pestis: aut ne- bule ne aer cum ledat Si au tem fiat ex sola delectatione potest esse veniale vel mor- tale iuxta dicta Ita intelligē dum est de lguta prouisione: nimia sumpcione: ardenti. et studiosa preparatione: citra preceptum dei ⁊ preceptorū eius: precipue dū homo non impeditur notabiliter p huiꝰ modi ab asueto studio ⁊ soli ta deuotione vel oratione se cus si scient aliquem cibum vel potum sumeret propter delectationem per quaȝ gra uē nocumentum inferret cor pori suo. Talis eniȝ grauiter peccaret ſm sanctum Tho. vbi supra AD Du bitatur ꝯsequenter ex quo i gustu simul currūt necessitas ⁊ voluptas quam regulaȝ de bet homo seruare in comme dendo ⁊ bibendo ne peccet. Adhoc respondetur ſm Au- gustinum in de conflictu vir

tutum ⁊ viciorum q̄ sicͭ eger ad medicinam: sic ad consu- mendas dapes debet quisqȝ accedere: nequaquaȝ istis vo luptatem appetēs sed neces sitati succurrens: que verba dicit alexander de Hales in secunda parte sua intelligen da: quia cuȝ in nobis fiat cō- tinua deperditio adhoc cibꝰ sumitur vt fiat restauratio: ⁊ sicut eger cuȝ timore accipit medicinā: nec ibi appetit vo luptatem: sic etiam se debet homo habere ad cibum. Et hoc vult Augustinus. Tamē quo ad id quod est accipere vltra necessitatem non est si mile: quia non est ita deter- minatuȝ per se quid sit ad ne cessitatem nutrimenti sicut ī medicina habetur scriptum pondꝰ. Verbigratia aliquis qui non vult cōmedere nisi semel in die: sine pctō cōme- dit vna vice tm̄ qsi bis ꝯme- deret: qm̄ mediatas cibi siue cibꝰ vna vice sumptꝰ mane ī die noie iunabli: nō sufficereȝ ad vnam totam diem. Et in hoc non peccat dūmō nō im pedit ab' opibus maxime sp- ritualibꝰ vt illi qui se iniurg-

tant. Beatus tñ Tho.i que stio. de malo ꝯcupiscentie dicit: ꝙ regula ratiõis in comedendo ꝛ bibendo hec est: vt homo sic sumat cibum scḋm qḋ conuenit sustentatiõi nature ꝛ boni habitudini hoĩs ꝑcipue ad spũalia ꝛ ad cõuersationem honestam coꝝ cuꝫ quibus viuit: vt dicit Aristo. iij. ethico. qñ ergo ꝫm hãc regulam quis sumit cibum: tũc sumit ꝫm necessitatẽ quando vero vltra hoc excedit tunc transcendit regulam ratiõis Et hoc fit dupliciter ꝑcipue qñ fit ad satisfactionem voluptatis quia qñqꝫ multũ receditur a necessitate ꝛ illud potest defacili percipi i hoc ꝙ per illud grauatur corpus sensibiliter qñ autem parum receditur istud est imperceptibile ꝛ parum hꝫ de ratione peccati gule. Et sic loquitur Grego. iij. mora: cuiꝰ verba suprapposita sunt Ex his omnibus patet ꝙ cuꝫ multa cautela gustus noster custodiendus ẽ qꝛ vt dicit magnꝰ Basilius in suis ammonitionibꝰ nisi quis ipsius ventris voluptates domet sibi seruire velutí peccora compellet ꝛ i luto voluptatis submerget dicit tñ ꝙ tantũ corpori indulgendum est vt philosophie ministerium possit prestare. Sic ergo nos custodiamus gustum nr̃m vt hic gustare possimus suauitateꝫ spiritualem in deuotione ꝛ tandem suauitatem realem in eterna retributione Amen.

Mors ascendit ꝑ fenestras vr̃as Jeremie. ix.

Sermo Decimus.

In precedenti sermone audistis latius quõ cõtingit hominem peccare ꝑ gustum ꝛ q̄m multipliciter ꝑ gustuꝫ mors intrat in animam quã do etiam per gustum siue gulam hõ peccat mortaliter siue venialiter ꝛ sic de alijs

A Nunc consequenter videndum est de quinto sensu exteriori scꝫ de tactu ꝑ quem homo grauiter vulneratur ꝛ vehementer accenditur propter ꝙ q̇libꝫ debet diligẽter ꝛ sollicite custodire sensuꝫ tactus ne mors per eum intret in animam quia cũ sit vilior vehementioris est imp̄ssiõis

Et ideo si est illicitus sit ho-stis aīe potētior forcior et violencior ad nocendum. Pro gratia Aue maria.

Mors ascendit per fe nestras vestras vbi s.

Primo videndū est quid sit tactus & vbi in corpore Scdo quomodo mors ītrat per tactū. Tercio vtrum omnis tactus aliene mlieris sit peccatū mortale vl' quan-do & quando non S

Circa primū Est notan-dum quāuis vt vult. Hugo de sancto victore Tact⁹ spe cialem sedem non habet in corpore. Et idō vltimus est quia tamen in cunctis opat̄ sensibus ideo plus est neces sarius nullus eñ. sensus sine tactu esse potest. Secūdo est notandū q̄ Tactus fm Auicēnam Est vis ordinata in neruis totius corporis et eius carnibus ad tangendū obiectum extrinsecū. Unde & Algazell exponēdo illa v-ba dicit. Sensus tactus est virtus diffusa per omnē cu-tem & carnez per quā appre-henditur calor. frigus. humi ditas. & siccitas. Et sic dicūt philosophi Tactus est qui-dam neruus tanquā rethe p totum corpus expansus per quem homo sentit mediāte carne media delectabilia et nociua fm tactuz & maxime viget interius in pulpis digi torum circa pectoralia & cor & pudenda vt patet ex nota-tis scdo de anima. Et conse quēter est dicendū. Tercio quamuis sensus tactus sit minus nobilis quam Uisus auditus & olfactus per quos nutrimenta & alia conuenien-tia a longe cognoscunt̄ et si militer eis disconueniētia & p tactum solum de prope ap-prehendit̄ conueniens & lesiuū tamen sensus tactus ceteris est subtilior & alij sūt obtusi-ores vt dicit Aristo. in de na turis animaliū. Quarto di-cendū est q̄ simpliciter Sen sus tactus est magis necessa rius visu auditu & olfactu q2 sine istis potest homo viue-re sed non sine tactu hinc est q̄ grauius temptatur homo circa delectatōnes tact⁹ q̄m circa delectationes aliorum sensuū quia delectatiōes se-cundum tactum sunt magis

vehemētes ꝛ homo ꝓnior ē
ad ꝓsequendū eas ꝛ ad pec
candū per ipsum ꝛ vicia ei9
sunt magis ꝑiculosa. Ex quo
infert ꝙ temperantia sobrie
tas ꝯtinentia sunt tanto am
plius hominib9 amande q̇a
per has virtutes homo cu-
stodit a peccatis tact9. Hec
breuiter de prima parte ser-
monis. ¶ Circa se-
cundū est Notandū ꝙ sicut
in alijs sensibus declaratum
est ita ꝛ in sensu tactus pōt
ostendi ꝙ ꝑ ipsum mors se-
ptem capitalium peccatorū
intrat. Primo enim ꝑ ta
ctum inordinatum intrat su
perbia. Vn̄ per tactum ho-
mo aliquando confidit vltra
vires suas ꝛ presumit se fa-
cere aliquid ꝙ non potest si-
cut patz de illis qui modicuz
experiunt luctando vl' in ha
stiludio aut bellis corpalem
suam fortitudinē taliter glo-
riabat se golias dicturuz da-
uid quem spreuit quia iuue-
nis ꝛ paruus erat dicens nū
quid ego canis sum ꝙ venis
ad me cum baculo. j. Regū.
xvij. Videāt illi qui sepe glo
riant de peccatis preteritis
de sua fortitudine, de sua lu-
xuria sic aliqui gloriātur de
potentia carnalium peccato
rum quomodo potētes sunt
in luxuria: ꝛ tamen in his vl
tra talem iactantiā menciū-
tur. ꝛ sic de alijs peccatis et
scandalis. Secūdo per
tactum illicitum intrat aua-
ricia: hoc satis patet in illis.
qui alienas res contrectant:
q̄n faeile fiunt auari vt furē
tur easdem. sicut ptz de Ju-
da traditore. de quo dicitur
Johānis. xij. Fur erat ꝛ lo-
culos habens: ꝛ portabat ea
q̄ mittebant. Sup quo dicit
Augustinus sup Johānem.
Non tunc perijt iudas quā-
do a iudeis recepit pecuniaz
vt dominū traderet: iam fur
erat: dominuz ꝑditus seque-
batur: non corde sed corpo-
re. Et ꝑ hoc voluit domin9
nobis significare vt malos
tolleremus: ne corpus chri-
sti. i. ecclesiā diuidamus. Jn̄
est ꝙ dū tractant aliene ꝑta
ctum sicut faciūt testamēta-
rij ꝛ alij habētes res alienas
tūc difficulter expendunt si-
cut decet et si expendunt tn̄
nō tam cito Jta etiā videm9

ꝙ multi spoliant furant̄ ⁊ iniuste tempalia acquirunt. vt suis vxoribus siue ꝯcubinis laute prouideant.

Tercio ꝑ tactum intrat luxuria. Ideo dicit̄.j.ad Corinthe.vij. Bonū est mulierem non tangere. Et ꝓuer.vj. Qui ingredit̄ ad vxorem ꝓximi sui immundus erit cū tetigerit eam. Et ibidē. Nūquid homo potest abscondere ignem id est ꝯcupiscentiā meretricis confabulando ei in sinu suo. id ē in corde suo. vt non vestimenta sua ardeant: aut nunquid potest homo ambulare super prunas vt non comburant̄ plante eius: sic qui ingredit̄ scȝ opere vel consensu ad mulierē proximi sui non erit mūdus cuȝ tetigerit eam scȝ impudice. O q̄m multi ad has prunas accedunt ⁊ sic cum petro se calefaciūt ⁊ sicut petr⁹ christum negauit verbo ita ipsi ope. Idem ptȝ de loth q̄ ex solo tactu. hoc est nec ꝑ visū nec per auditū: nec ꝑ intellectum motus: duas suas filias cognouit ⁊ impregnauit. qui tamē de nulla caȝ sensit. nec quādo accubuit: nec qñdo illa surrexit Geñ.xix.

Quarto ex inordinato tactu sequit̄ ira: vel in eo q̄ tāgitur: vel in eo qui tangit illicite: sicut satis patet de casto Joseph quē domina sua apprehendit ⁊ tetigit sollicitando eum ad actum illicitū Cum autē ei non ꝯsentiret ad iram mota: sanctum Joseph mēdaciter accusauit de incontinentia. Geñ.xxxix. Ita se ꝓpter tactum vnius meretricis non soluȝ ira sed ⁊ homicidiuȝ sequitur: dum alter zelotipia ad talem ligatus est: non vult ꝙ ipsa cum alia loquat̄ non tangatur neqȝ amplexet̄ ⁊c̄. sicut postea ideȝ ptȝ de inuidia. Quito ex illicito tactu sequit̄ gula: sicut ptȝ de eua. Geñ.3. De omi ligno padisi vescimur: de fructu vo ligni qd̄ ē i medio padisi ꝑcepit nob̄ dñs ne ꝯmederem⁹ ⁊ ne tāgerem⁹ illud ne forte moriamur ⁊ tñ seducta ꝑsuasiōe ꝓpetiis: fructū vetitū tetigit ⁊ gulose ꝯmedit. Ex quo docemur ꝙ non speciebus qui gustui apparet delectabilis ē nob̄ salubris sed

plurimuz nocium⁹ ꝛ mortalis Quot sūt hodie qui vino se inebriant sponte vel calidis ꝛ preciosis cibis se grauant vt illicitis tactibus deseruire possint. Sexto ex illi cito tactu sequitur inuidia ꝛ odium: sicut hoc patet de ze lotipis videntibus suas vxo res ab alienis illicite tangi que tandē ita crescit vt sepe sequant̄ homicidia ꝛ latrocinia: hoc etiā satis patet in ter solutos qui aliquādo pro pter tactū vel amplexū pub lice meretricis se mutuo occidunt. Patz hoc etiam de Amon primogeito dauid q̄ postq̄ vi oppressit Thamar sororem suā eam exosam ha buit odio magno nimis ꝛ re pulit eam a se: et ꝓpter hoc postea occisus fuit a fratre suo absolon vt ptz sc̄di Regum. iz: Septimo ex illici to tactu sequit̄ accidia id est tedium ꝛ tristicia ad bonum ꝛ pronitas ad malum ad cō sequendam peruersa Unde Ecclesiastici. iz. Qui tangit picez coinquinabitur ab ea. Hac ratione dyabolo procurante homines diebus fe stiuis imundis tactibus plus vacant: diu dormiunt ꝛ se ab sentāt a cultu diuino: vt possint suam libidinem alijs ab sentibus perficere. Ita fecit domina Joseph que alijs ī templo ydolorum existentibus domi manebat similans se in firmam vt sic cum Joseph sola posset melius libidine vacare Geū. tricesimo nono vt dicunt docto. ibidē Sic etiam Salomon per ta ctum mulierū seductus ydolis templa fecit ꝛ cultuz dei minuit. iij. Regū vndecimo. immo tactus proprie vxoris facit quem indeuotum ꝛ tar dum ad bonum. Ideo moyses p̄cepit filijs israhel Exodi. xix. dicens ne a propinquetis vxoribus vestris vsqz ad diem tercium quando videlicz precepta erant danda a deo.

B Ex omnibus illis infertur q̄ illicitus tactus multa mala facit ꝛ mul pliciter est nociuus sed vt de alijs taceam videndum est que mala inducat tactus ali ene mulieris et precipue in sex ꝛc.

Tact⁹ aliene mulieris plura mala facit

Penetrat mentem homis quasi gladius
Urit ꝛ inflāmat corp⁹ vt ignis
Maculat castum corpus vt pix etiam vsqz ad motionem genitalium
Concupiscentiam carnalez valde fortificat ꝛ augmentat.
Forte ꝛ castū animū q̄si malleus emollit
Demones letificat

Primo tactus aliene mulieris penetrat mentez quasi gladius. Nam vt dicit Hugo libro .j. de claustro anime Impudicicia tribus generibus armoꝝ hoiem aggredit̄ scz telis: hasta: ꝛ gladio: telis videlicet oculoꝝ per impudicos aspectus: hasta blande collocutionis: qua distantes vulnerat similiter ꝑ scripta. Tercio gladio carnalis cōtactus Gladius enim quo cōfigitur animus est mollis adulter tact⁹ cui resistenduz est per mundiciam corporis exēplo Joseph qui adulter tactum respuit dum fimbriā pallij sui rupit. Jnde narrat Jeronimus in vitaspatrum quod etiam in legenda sancti Cipriani legit̄ de quodaz adolescēte christiano q̄ i carthagine a paganis pro fide. multa tormēta sustinuit: que dum viriliter vicisset tandez ligatis omnib⁹ membris in floribus positus est nudus in lecto optime strato in quo dum meretrix speciosa eius membra attrectaret in eo stimulum carnis excitauit: quē sentiens ꝯfessor christi non habens se defendere linguā propriam dentibus scidit et sanguinem in faciē eius exspuit: ꝛ sic euasit: ꝛ post martirium subijt. Secūdo tactus mulieris aliene vrit et inflāmat corpus sicut ignis patet ex p̄cedenti si eñ colloquium illicitū accendit iuxta illud Ecclesiast. ix. colloquium mulieris quasi ignis exardescit multo magis tactus qui est carni immediatus maxime igni ideo olim sancti ab istis se maxime custodierunt. Nam in vitaspatrum legit̄ ꝙ quidā ꝓpriam

matrē se visitantē reducens ꝛ ꝑ flumen portans manus pallio inuoluit ne eam nudc tangeret ꝛ cū quesitus esset cur faceret. Rn̄dit ꝙ carnes mulieris erāt ignis ꝛ man⁹ tangentis stipula vel stuppa ideo timebā cum te tangerē veniret mihi in memoriā de alijs mulierib⁹ turpis cogi-tatus. Hoc etiaꝫ satis patet de beato Leone papa q̄ dū in die pasce missam celebra-ret ꝛ post orationeꝫ fideles cōmunicaret ꝛ quedam ma trona manum eius osculata esset vehemēter ex hoc tem ptatus manū se scandalizan tem amputauit. Et quia diu ex hoc celebrare non potuit populus murmurauit et ad ipsius p̄ces beata virgo sibi manuꝫ restituit. sicut habet̄ inter miracula beate v̄ginis

E Tercio tact⁹ mulie-ris maculat castū corp⁹ etiā vsqꝫ ad motionem genitaliū Vn̄ Eccle. iꝫ. Qui tāgit pi-cem coinquinabit̄ ab ea sic̄ enim pix incēdit sic tact⁹ ex dictis et sic̄ pix est nigra ita illicitus tact⁹ denigrat famā si enim frequentia mulieris inflāmat multoplus illicitus ꝯtactus puer. vj. q̄ ingredit̄ ad vxorē ꝓximi sui non erit mūdus cū tetigerit eam. Et sicut pix fetet ita luxuriaq̄m sequit̄ fetor et imundicia vt dicit Lotarius de vili. ꝯditi-onis hūane. Item sicut pix obstruit foramen ne aqua in tret ita huiusmodi cōtactus obstruit ne aliq̄ monitio sctā ad resiliendū itret nec aliud cogitare salubre p̄mittit. vn̄ Hiero. ꝯtra Iouinia. Amor meretriceus in saciabilis est qui extinctus reaccendit̄ et post copiā reuersus inopiaꝫ patit̄ animūqꝫ virilem effe-minat; Et excepta passione quā sibi sustinet nō sinit ali-ud cogitare. Hec Vicen. in specu. mo. lib. ꝫ. par. j. di. v. in fi. Ex illo ptꝫ quantum tactus illicit⁹ signant̄ mulie rum cauēdus est ꝑsonis spi-ritualibus ꝛ signant̄ mistris dn̄i q̄ hn̄t tractare ꝛ dispen-sare diuina: ideo talib⁹ dicit̄ ꝑ Isaiā. ca. lij. Recedite re-cedite exite inde pollutū no lite tangere exite de medio eius scꝫ male mulieris ꝛ seq̄ tur mūdamini qui fertis va

sa dñi. Debent enim aduer
tere sacerdotes cum quãta
reuerẽtia ⁊ mundicia debet
accedere, ⁊ tangere sanctum
sanctoꝝ. Si enim dominus
iratus cõtra ozam percussit
eum morte .j. philipeñ .iȝ. eo
ꝙ tetigit archam ne caderȝ
qui tamen erat sacerdos et
ea nocte vxorem cognouit
quantum tunc de sacerdote
indigne tangẽte corpus xp̃i
cum archa solum fuerit figu
ra corporis christi. Hec be-
ne ostendit nobis dominus
qui post suam resurrectionẽ
dixit marie magdalene noli
me tangere que tamen erat
sanctissima. O quantũ se cu
stodiuit Sanctus Valenti-
nus patronus noster cuius
corpus hic nobiscũ recondi-
tum Pata. habemꝰ ne pol
lueret animã suam ꝑ tactum
macerando corpus suũ ieiu
nijs vigilijs laboribꝰ in p̃di-
cando assidue dei verbuȝ in
diligẽti cura aiaꝝ fidem plã-
tando ⁊ plantatã augmentã
do ⁊ corroborãdo. vñ ⁊ plu-
ribꝰ hic choruscauit miracu-
lis merito rep̃hendẽdi sunt
q̃ venerant sctõs ignotos ⁊
forte nõ sctõs sed fictos cuȝ
tanti scti corpus hic aput se
habeant reconditum

Quarto tactꝰ illicitꝰ ꝯcu-
piscentiã carnalẽ valde forti
ficat sicut em̃ nimia famili-
aritas mulieris sine cõtactu
vix esse põt sine pctõ saltem
respectu aliene nisi deꝰ spe-
cialiter p̃seruet hoiem a for-
tiori in ꝯtactu Jdo dr Geñ.
ij. ꝙ dum Abimelech rex pa
lestinoꝝ tulisset vxorem Ab
rahe zarã putãs eam esse so
ror est abrahe dixit ei deus.
scio ꝙ simplici corde hec fe-
ceris ido custodiui te ne pec
cares in me ⁊ non dimisi vt
tãgeres eã Jdeo di. Hiero.
Femina ẽ fiscꝰ tenacissimuȝ
ad aias illaq̃andas. Et sicut
fiscus .i. bitumẽ nõ capit auẽ
nisi tangat ita in ꝓposito

Quinto illicitꝰ tactus for
tem animũ q̃si gladiꝰ emol-
lit ⁊ deijcit in ꝑditione ferre
as em̃ mentes libido domat
sm Jero. ad nepocianũ. Et
Aug. in soliloquijs dicit. Ni
hil sentio ꝙ magis virilẽ ani
mum deiciat q̃m blãdimẽta
mulieꝝ corpm qȝ ille conta-
ctus sine quo vxor hẽri non

potest Exemplū habemus.
Judith.xj. ꝛ xv.de holofer-
ne ꝛ Judith. Item ꝺ Sam
sone Judicū.xvj Qui tactu
vxoris sue sic fascinatꝰ erat.
vt latētes philisteos sibi insi
diātes nō apprehēderet a q̇
bus tandē cecatꝰ est. Hec si
bi acciderunt ꝑ tactum dum
dormiret in sinu dalide. Se-
xto.illicitꝰ tactus demones
letificat sic̄ scribit Grego.3.
dyalo.de Andrea Episcopo
fundane ciuitatis ꝙ dyabo.
ad hoc ꝑduxit vt quēdaȝ san
ctimonialē deuotā manu tā
geret a tergo siue in posteri
ora sic hic demō retulit no-
cte rome in tēplo ydoloꝝ cō
uenientibus mł̄tis demonibꝰ
ꝛ suo supiori mala q̄ fecerūt
recitantibus in ꝑsentia iudei
eadem nocte ibi manentis ꝛ
signo crucis se munietis. Ita
legit in histo. de purgatorio
scti patricij.dū quidā pleba-
nus in mł̄ta abstinētia vixis-
set:ꝛ suā ecclesiā in dei timo
re rexisset:demōes ꝺ hoc cō
querētes.dixit vnꝰ ex demo
nibꝰ. adhuc infra.xv.annos
ipm supabo:circuit eīn cimi
teriū omni die cū septē psal
mis ꝛ letania :ego ꝓcurabo
infantē femellaȝ sibi exponi
quā educabit ꝛ tandē ꝑ eam
cadet:quodā ergo die cū sic
orando mane incederet :in-
uenit infantē feminā incuna
bulis:quā educari fecit et in
filiā adoptauit atqȝ lr̄as do-
cuit:vt tandē in monasterio
sanctimonialiū staret : et sic
deo virginē ꝯsecraret:tandē
veniens ad annos puberta-
tis:cepit sua pulcritudine in
flāmari ꝛ eam amplexari.ꝛ
de turpitudine sollicitare .ꝗ
consentiente sacerdos cepit
horere ꝛ incrastinū differre
eadem nocte in loco purga-
torij demones conuenietes
multuȝ letati sunt :sed mane
sacerdos genitalia sibi am-
putauit ꝛ sic euasit ꝛ ꝟgineȝ
deo ꝯsecrauit. Sic ergo ptȝ
quomō mors ꝓm septē pctā
mortalia intrat ꝑ tactuȝ. Et
que mala faciat illicitus ta-
ctus.hec de secūda parte

S Dubitat pro tercia
parte ꝓmonis. Utrū omnis
tactꝰ aliene mulieris sit pec
catum mortale. Responde-
tur ꝙ non quilibet tangens
vel amplexans alienam mu

fieri peccat: quia hoc fieri potest aliquando ex mero gaudio spirituali: vel propter necessitatem vt portetur infirmus vel sustentetur: vel propter consuetudinem patrie: et absque omni libidine. sicut fit in his partibus tactus manuum vel propter aliam rationabilem causam. Non enim amplexus secundum se dicit peccatum mortale vt vult sanctus Thomas. secunda secunde. q. xv. iiij. Et suo modo si mater amplexatur filium. pater filiam: vel consanguineus suam propinquam consanguineam sed videant tales ne tactus habeant impudicos in osculis vberibus et cetera

Secundo dicendum est quod tactus et amplexus dum fiunt propter veneream et luxuriosam delectationem deliberate respectu aliene: tunc est peccatum mortale quia aspectus libidinosus est peccatum mortale. Math. quinto Si quis viderit mulierem et cetera. Ergo a fortiori tactus: et hoc est quod dicit Cyprianus de virginitate ad pompeyum. Certe ipse concubitus: ipse amplexus: ipsa confabulatio et osculatio quantum dedecoris et criminis confitentur. sicut et duorum coniacentium turpis et feda dormitatio. sicut ergo ex malo fine aliquo potest fieri peccatum mortale ita ex mala causa: sicut qui dat elimosinam alicui vt eum decipiat ad heresim ita in proposito. Idem vult glosa super isto ad Ephe. quinto. Fornicatio et omnis imundicia non nominetur in vobis sicut decet sanctos: aut turpido et cetera. Glosa vt in osculis et amplexibus: quia tales non habent hereditatem in regno christi. ¶ Sed diceret quis an omne osculum sit peccatum. Respondetur quod generaliter osculum fieri potest ex quinque causis vt patet.

Osculum procedit ex quinque causis.
- ex adulatione que procedit ex ambitione prelationis
- osculum simulatorium ex inuidia
- osculum procedens ex auaricia
- osculum impudicum ex libidine.
- osculum ex fraterna caritate.

Primo pcedit aliquãdo osculũ ex adulatione que fit ex ambitõne prelationis ita sentiebat absolon stans mane in porta venientes ad domũ patris sui ad iudiciũ interrogabat vñ essent et de causa quã cum audisset ait videtur mihi sermones tui boni et iusti sed non est qui te audiat ↄstitutus a rege et extẽdebat manus ad salutantes et apprehendẽs osculabatur eos vt ptz.xxj. Reg.xv. Vñ et postea se fecit ↄstitui regẽ et expulit patrez suum de regno vt patet ibidem. Scdm est osculũ simulatoriũ quod procedit ex inuidia aliene felicitatis. sicut Joab amason osculatus est dicens. Salne mi frater: et tenuit manu dextra mentuz amase q̃si osculans eum et sic transfixit gladium in latus eius et effudit intestina eius ex inuidia: dixerat enim dauid vt faceret eum magistruz militum pro Joab vt ptz scdi Reg.ij. etc. Terciũ osculũ pcedit ex cupiditate et auaricia sic iudas osculatus est xpm Mat xxvj. Jn quo facto vt vult Amb. sup lu. non docuit nos xps simulatões facere primis sed potius in hoc ostendit q ipse neqz proditorẽ suum refugit et vt plus ad se alliceret proditorez cum neqz sibi officia amoris negaret Quarto osculũ est impudicũ quod fit ex libidine deliberata carnalis voluptatis sicut ista stulta mulier puer. vij. dicit decorem iuuenem et fatuũ de osculasse: quẽ sic suis sermonibus irritauit: vt eam sequeret quasi bos ductus ad victimã. Et ista quatuor oscula freq̃nter sũt peccata mortalia: ideo reprehẽduntur in scripturis sanctis vbi supra. Unde puerbi. v. Fauus distillãs labia meretricis et sequit nouissima autem eius amara quasi absintheum. Quintũ est osculum qd fit ex fraterna caritate vel cõsuetudine patrie. sic in certis terris clerici et layci in missa quando cantatur agnus dei: se osculantur. Et hoc osculũ non est peccatũ: sed meritũ: sicut est vere cristiane dilectõnis signum.

J Sed di. ex quo ita est

quare christus in euangelio Mathei.v.dixit. Qui videret mulierem ad concupiscendum eam mechatus est eam in corde suo et non dixit qui tetigerit vel osculatus fuerit. Respondet quod christus dominus posuit et prohibuit ibi principalem conditionem luxurie et in hoc etiam alias prohibuit que consecuntur illam scilicet impudicum colloquium tactus et oscula que vtique magis inflammant quam solus visus et sic maiora sunt peccata: qui ergo prohibuit quod minus est: a fortiori prohibuit maius. Actuum apostolo. ad Ephe. quinto expresse prohibuit illa dicens: turpitudo nec nominetur in vobis. Glosa. In osculis in amplexibus etc. et in preceptis decalogi dixit deus. Non mechaberis: in quo sub adulterio viri omnis fornicatio et luxuria extra matrimonium prohibetur tanquam in principaliori, vt patet ex dictis supra. ¶ Dubitatur adhuc quibus modis fit processus dum mors intrat in animam per sensum tactus Respondetur quod hoc fit quinque vijs in generali. secundum quod quinque modis homo potest inordinate delectari per tactum suum vt patet infra.

Tactus quinque vijs est inordinata,
- Per molliciem vestium
- Per molliciem lectorum
- Per vsum vngentorum siue aquarum subtilium aut distillatarum
- Per suauitatem balneorum.
- Per suauitatem carnalis contactus.

Primo ergo potest homo inordinate delectari secundum tactum per mollitiem vestium. in qua diues epulo excessit et sic eternam damnationem meruit. Luce sedecimo.

Ex quo patet quod qui nimis delicatis vestibus fouet corpus suum prouocando sibi delectationes tactus illicitas per easdem peccat.

z insipienter agit: sicut q̄ delicate nutrit seruū suū facit eum ꝯtumacē. Et nō minus imo plus insipiēter agunt q̄ excogitāt in vestib⁹ vanitates supfluas et turpes figuras ad vicia inclinātes: puer se passionātes z illicite delectātes in vtroq; sexu: q̄z inuentor dyabol⁹ fuit ꝯtra formā hūane honestatis: sic̄ z quotidie inueit nouas sartu ras z figuras: q̄b⁹ mōstruose se induūt hoīes: q̄bus z eius tēptatōibus libēter ꝯsentiūt: vult em̄ dyabolus inter hoīes hr̄e imagines suas: sic̄ videt hr̄e deum in religiosis hoībus z hūilibus. Vn̄ dyabol⁹ vult hr̄e pedē rostratū. qd̄ non pōt facere nisi p calceos rostratos quez tū deus fecit z vult esse obtusuz: dyabol⁹ vult hr̄e ventrē strictū. de⁹ laxum: dyabol⁹ vult hr̄e in mlierib⁹ capūt magnū d̄s vero ad corp⁹ pporcionatū dyabol⁹ vult hr̄e in capite z pectore ornamēta ad supbiā Deus dicit. Discite a me quia mitis suz z humilis corde. Mathei vndecimo. Et sic de alijs. Patet ergo ex habitu vestium: qui sint: qui deferāt signa siue vestes dei vel qui d̄ dyāboli. L Scd̄a via p quā mors intrat in animam per tactum: est p molliciem lectoꝝ. Vnde Amos. xvj. Ve q̄ dormitis in lectis eburneis z lasciuitis in stratis vestris. A mollib⁹ enim stramentis caro citius temptatur. patet illud qz per ea caro citius calesit: z facta inflammatione corporis ipsuz sentit stimulum etiam contra voluntatem suam. Ideo sine necessitate homo nō debet nimis mollia lectisternia querere. Sed considerare debet qualem lectum habebit in morte sua: scilicet feretrum. et sepulcrum in quo a vermibus comedetur Ecclesiastici decimo. Cum moritur homo hereditabit serpentes bestias et vermes

Debet etiam considerare qualiter pro istis meretur lectum infernalem. scd̄m illud. Isaie decimoquarto. Vbi dicit ppheta d̄ lucifero. Detracta ē ad iferos supbia tua. ꝯcidit cadauer tuū: subter te sternet̄ tinea: z vermes erūt

operimentum tuum. In horum figuram cum ysposeth dormiuisset super stratuz suum in meridie. recchab ⁊ banea fratres interfecerūt eū. ⁊ ablato capite eius fugierunt. Secundi Regum. xiiij.

Tercia via per quam mors scdm tactum intrat in animam est per visum preciosorum ⁊ delectabilium vngentorum ⁊ aquarum. Ita Salomon fertur sibi fecisse vngentarias ⁊ focarias. Eccs. scdo. Et hoc dicit vanitatez

De hoc narrat exemplum Petrus damiani de quadam ducissa venetorum que ita delicata fuit: vt non nisi in aqua de rore se lauaret: quas delicias que dū diu experta esset: tandem deus percussit eam in corpore vt totum corpus eius putresceret: intantum ꝙ nulla famularuz eius posset in loco vbi iacebat aliquod sibi obsequium impendere p̄ fetore grauissimo: nec secum poterant stare. In quibus putrefactionibus sic defuncta est

Ex quo patet ꝙ tales vel similes delitie sine aliqua necessitate applicate displicēt deo: ⁊ ducunt ad grauia peccata. M Quarta via est per suauitatem balneorum: quamuis enim moderatus vsus balneorum: precipue tempore calido ⁊ in terris calidis sit licitus. Unde ⁊ ipsum balneum admittit. Beatus Augustinus fratribus suis in regula sua ꝓpter sudores abstergendos: ⁊ aptionem pororum: per quos poros mali humores creant grauantes corpus ⁊ caput. tamen nimius vsus inducit plura peccata: scilicet ebrietatem post nimiam exiccationem. somnolentiaz. accidiam. petulantiam carnis. loquacitatem ⁊ stultiloquium sicut plures experti sunt in balneis naturalibus scilicet termis ⁊ in artificialibus.

N Quinta via est per suauitatem carnalis contactus vel quarūcumqz partium corporis vt manuū aurium ⁊ sic de alijs. que ꝑ fricationem aliquando nimiaz causant delectationē vel mēbrorum genitalium motum. Unde grauis surgit aliquā-

o delectatio et téptatio carnis: per quã homines etiam quãdoq3 in matrimonio existentes committũt peccata contra naturam in se vel in alijs personis quas impudice tangunt: quod bene sentiens sapiens. Ecclesiastici .ix dixit. Cuz aliena muliere ne sedeas omnino a fortiori ne quis eam tangat suadenduz est: qa sicut lasciue sepe sentiunt graues temptationes ex mutuo colloquio vl sessione ita a fortiori ex tactu vñ Eccle si. xxvj. Qui tenet eaz quasi qui tenet scorpionem. O Ex quibus patet quomodo incaut9 est ludus iste puellaruz viris adolescentibus qui vocat ludus regis in quo positus pro rege mandat adolescentib9 vt se mutuo amplexent vel deosculentur patet ex dictis satis quoniam ex istis surgũt praue voluptates et ꝯsequenter sollicitatiões vulgariter ansuchunq ad turpitudines et consensus Et aliquando turpes actus et insanie pessime: Ex quo secũdo patet ꝙ parentes non sine periculo permittũt filios et filias suas ad publica spectacula accedere vt ad choreas i publicis plateis vel in alijs locis adolescentulis mixtis cũ puellis inter quos et manuũ et corporum sepe sequit contactus ex quibus tandẽ sepe veniũt mala vt supra. Similiter ad currendum post pilam indifferenter cum omnibus alienis et cognatis residuum intelligũt qui se in talibus senserunt fractos et signanter auffert deuotio erga deum in die festo in quo deus specialiter est laudandus. Sed forte dicerent plures quid ergo facere possumus in die festo: certe hoc nos docuerũt patres nostri adolescentes possunt currere miliciam: ymmo post vesperas currere inter se post pilaz: aut alias moderate se exercere saltando: luctando sagittãdo cum lapidib9: aut lapidis proijcere globos per circulũ proijcere: non ex cupiditate sed causa solacij: sic et puelle inter se possunt ludere lapillos proijciendo: vl ad pilam pro digestione vel

verbo dei nouiter audito vl' de preceptis conferre et sic de alijs. Rogemus ergo deum vt sua misericordia nos custodiat ꝛ dirigat ne mors p fenestras sensuū nostrorū ascendat in animas nostras quin potius vita hic per gratiam ꝛ in futuro per gloriam Amen.

De Temptatione.

Induite vos armatura dei vt possitis stare aduersus insidias dyaboli Ad Ephe. vj.

Sermo vndecimus

Expeditis his que concernunt custodiā cordis ꝛ quinqꝫ sensuum per plures s̄mones Restat consequenter videre. Quomodo homo viriliter se possit tueri et defendere contra varias insidias dyaboli. Unde dyabolus eos qui sic vt premissum est se diligenter custodiunt magis impugnat ꝛ ideo necesse est habere arma dei ad resistendum sibi Juxta verba thematis. Et ex hoc cogitaui necessariū esse vt plures faciā sermones de temptatione.

Induite vos armatura dei vt supra.

Primo videndum erit de temptatione quadruplici Secundo specialiter de temptatione carnis quibus videlicet modis caro nos tēptet. Tercio quib9 modis homines dicantur temptare deum vt patet.

A Circa primū est Notandum q quadruplex est tēptatio in genere. vt tangit Uincentius in speculo morali. libro tercio par. primo. distincti. vj. videlicet dei. mūdi: carnis: ꝛ dyaboli: q2 temptat nos deus: temptat nos mundus: temptat nos caro. ꝛ temptat nos dyabolus: vt patebit in processu.

Primo deus temptat nos vt probet ꝛ approbet ꝛ vt qualis sit homo sibiipsi pateat ꝛ detur alijs in exemplum. Sic deus temptauit abraham in exemplum obedientie. Genesis vicesimo tercio. Temptauit deus abraam et ait illi. Tolle filium tuum vnigenitū quē dil gis

Isaac [et]c. Sic sc[un]do etia[m] de[us] temptat ho[m]iem alijs in exe[m]plum pacientie. Ita temptauit Job [et] Thobia[m] Job priuando t[em]p[or]alibus liberis: proprijs: vulnerib[us] [et] vlceribus in corpore [et] thobia[m] cecitate. Et hoc deus illis euenire p[er]misit vt posteris ex hoc daretur exemplu[m] pacientie.

Tercio de[us] temptat sanctos martires in exemplu[m] fidelitatis [et] [con]stantie s[ecundu]m illud Sapie. 3. deus te[m]ptauit illos [et] inuenit eos dignos se.

Quarto deus temptat in exemplum timoris s[ecundu]m illud Exodi. xx. Ut enim p[ro]baret vos venit deus [et] vt terror illius esset in vobis [et] no[n] peccaretis sic de[us] nos temptat cum sepe demedio nostri hominem subito occidit a[c] cu[m] tonitru[is] fulmina grandines terremotus [et]c. permittit.

Quinto temptat deus vt nota fiant q[uae] homo in animo habeat. Ita te[m]ptauit deus filios israel. xl. annis indeserto s[ecundu]m illu[d] deut. viij. adduxit te dominus deus tuus. xl. a[n]nis per desertu[m] vt affligeret atq[ue] te[m]ptaret te vt nota fierent q[uae] in tuo animo versabant[ur] vtru[m] custodires mandata illi[us] an non. Sic etia[m] deus temptat homie[m] in exemplu[m] amoris s[ecundu]m illud deutrono. xiij. Te[m]ptat vos deus vt palam fiat vtru[m] diligatis eum an non in toto corde [et] in tota a[n]i[m]a vestra. U[n]n[de] sepe homo magna de se presumit dice[n]s priusq[uam] talia facerem cencies morerer v[e]l potius relinquere[m] omnia sed cum venit temptato[r] maiora mala facit Exemplu[m] patet in multis qui propter modicu[m] lucrum t[em]p[or]ale [con]tradicunt mandato ecclesie neq[ue] curant eius censuras eme[n]do [et] vendendo hereticis et eoru[m] fautoribus [et] sic incurrunt laqueu[m] dyaboli in periculum a[n]i[m]aru[m] suaru[m] credo si aliquis talib[us] ante a[n]nos plures dixisset forte respondisset. Absit q[uod] talia facia[m] nunc vero te[m]ptauit eos deus vt q[ua]les [et] q[uam] firmi sint agnoscant Exemplu[m] etia[m] patuit incruce signatis quoru[m] plures primo fortes erant: mori cupie[n]tes p[ro] fide [et]c. tandem cu[m] modica temptatio superuenit: alij signu[m] crucis occultauerunt.

alij deposuerũt:alij se cruce signatos esse negauerũt:alij iuraméto hoc affirmauerũt. Ecce quid aliud isti fecerũt: q̃m plures alij sepe timore mortis se cristianos negaue runt Uideant ergo qualiter deus illos temptauit vt non tanta de se presumant sic et deus temptauit petꝝ qui ter xp̄m negauit cum tñ se secuz in carcerem ⁊ in mortem ire paulo ante affirmauit. Ma thei.xxvj. Marci.xiiij.

¶ Secundo temptat mũ dus ab extrinseco ꝑ modum obiecti scꝫ cuꝫ res mundane videlicꝫ diuitie:honores:po tentia ciuilis:⁊ quicumqꝫ in mũdo ꝯcupiscibilia obiciunt̃ anĩo hominis ⁊ cor eius alli ciunt ad peccandũ ⁊ ad inor dinate talia volendum aut ꝓ sequédum ꝓpter qđ dicitur. Sapié.xiiij. Creature dei in odium facte sũt ⁊ in tempta tionem anime hominũ et in muscipulam pedibus insipié tium Hoc non est intelligen dũ ꝙ deus odio habeat crea turas ſm se quia nichil odit coꝝ q̃ fecit. Uidit enĩ deus cuncta q̃ fecerat ⁊ erant val de bona. Geneſ.j. Sed tan tum vult dicere. Sapiés vbi ſ.ꝙ ꝑ abusum hominũ crea ture que féte ⁊ ordinate fue runt ad honorem dei ⁊ ad ꝑ fectum hominũ cõuerse sunt in odium vt deus ꝓpter illas odio habeatur ⁊ homĩes de cipiantur:et perdantur:pos sumus exemplificare de diui cijs q̃ facte ⁊ ordinate sũt ad hominũ sustentationẽ ⁊ ꝓui sionem necessariã. Sed illis homines sic vtuntur ⁊ tãto amore eis afficiunt̃ vt deum ꝓpter eas odiant ⁊ ei⁹ man data contemnant. Ita hono res mũdi ordinati sunt vt ser uetur debita subiectio simili ter potentia ciuilis:sed talia nunc per abusum trahuntur ad superbiam ⁊ despectũ in perioꝝ ⁊ tyrannideꝫ in proxi mos ⁊c̃. Sic ergo creature dei per abusum hominũ sũt facte muscipule quib⁹ capiũ tur anime. O quot homĩes capti sũt hijs muscipulis.alij per auariciã alij per luxuriã vt dedit visa bersabee.alij ꝑ superbiam quoꝝ omnium in finitus est numerus. ¶ Unde super omnes res con

cupiscibiles q̄s ostendit mū/ dus protenduntur laquei vt homines in eis capiantur.

Laquei isti sūt ea per que homines in amorem tempo ralium alliciunt̄ siue caꝝ pul critudine siue dulcedine aut voluptate Et huiusmodi ho mines capiūtur cum his fru untur quibus potiꝰ deberēt vti id est cum sua tpalia pro/ pter se amant que deberꝫ re ferri in deum. Jdeo beatus Anthonius raptus in extasi vidit mundū plenum laqueis ꝛ clamauit. Quis euadet O dn̄e laqueos hos Et respon sum est ei ꝙ humilitas euade ret eos id est paupertas spi/ ritus que mundana contem nit Ab his rebꝰ siue laqueis nemo capitur nisi qui eas ca pit siue inordinate tangit ꝑ abusum: recte sic̄ nec piscis hamo: nec auis laqueo: nec fera pedica nisi eam tangat: Vn̄ Job xviij Jmmisit i re the pedes suos ꝛ in maculis eius ambulabat Et sequitur Abscondita est in terra pedi ca eiꝰ id est grossior tempta tio ꝛ decipula eiꝰ super semi tam id est subtilior temptatō qꝛ grossiores id est seculares mundus capit grossioribꝰ cu piditatibus: religiosos vero ꝛ clericos qui sunt i semitas consilioꝝ temptationibꝰ sub tilioribus capit: sed heu sepe contrariū videt̄ vt videlicet religiosi ꝛ clerici grossiꝰ vin cantur ꝙ layci Suꝑ hoc ver bo dicit Grego .xiiij. mora. Qui pedes i rethe mittit nō dum voluerit eijcit: sic qui in peccatis se deijcit non mox vt voluerit surgit Et ꝯsequē ter suꝑ hoc verbo Abscondi ta est in terra pedica eius di cit. Jn terra pedica abscon/ ditur cum culpa sub terrenis commodis occultat̄: inimicꝰ quippe insidians ostēdit hu/ mane menti in terreno lucro quid appetat: ꝛ occultat pec cati laqueū: vt eius animum stringat quatinus videat q̄d ē ꝯcupiscere valeat ꝛ nequa/ q̄m videat in quo culpe laq̄o pedem ponat Hec Grego. O q̄m verum est hoc cōmu niter in emptione ꝛ venditi/ one vbi solū oculus est ad lu crum ꝛ nequaꝙ an sit licituꝫ vel illicitū Et sequit̄ in Job Undiqꝫ terrebunt eū formi dines ꝛ inuoluent pedes eiꝰ q̄si diceret. Ubiqꝫ homo ha bet timere ne peccatis inuol uatur ex amore terrenorum

D Tercio teptat caro id est carnalis ɔcupiscētia ꝫm illud Jaco.j. Unusquisq; temptatur a ɔcupiscencia sua abstractus ⁊ illectus: deinde ɔcupiscencia cū cōcepe rit parit peccatū Hec est illa meretrix habens poculū aureum in manu sua plenū abhominatio ⁊ immūdicia fornicationis eius Apoco.xvij Ubi Notandū ꝙ caro ē eua misera qui virum id est spm̄ in mortem inducit ⁊ a paradiso excludit: dum pctm̄ mortifere suasionis cōsentiendo vel nō corrigēdo accipit ꝫm suasionem q̄ non est acceptāda sed corrigenda Gene.iij. Hec est mulier egipciaca q̄ josephi.i.spm̄ ad ɔsensum illicitum cogere cupit q̄ non est audiēda ſʒ relicto pallio carnalis ⁊ secularis cōuersationis fugienda Hec est deniq; ancilla hostiaria q̄ habet custodiam sensuū que fecit petrum id est spm̄ negare xpm Math.xxvj. E Quarto temptat dyabolꝰ cꝰ totuʒ studium exerciciū ⁊ conatꝰ ē hoies temptare ꝓpter quod antonomastice dicit temptator Mat.iiij Et accedēs tēptator dixit ei si filius dei es Hec breuiter de q̄truplici tēptatiōe ꝓ prima pte Pro scda pte ꝫmonis est notandū ꝙ q̄tuor mōis tēptat caro scʒ

Caro temptat q̄druplicit.

Timore humano aduersa nimis timendo

Nimium blanda ⁊ suauia siue delectabilia amando

Im penitentia vel tribulatōe ad ipaciāʒ ⁊ murmur ꝓuocādo

Per ɔtumaciā qn̄ q̄s nimis delicate nutrit

F Primo ergo tēptat caro timore humāo aduersa nimis timendo ⁊ horrendo qr suadet vt hō tali tiore faciat q̄ sunt cōtra salutē aīe vel ea ommittat q̄ necessaria sūt ad salutē ne aduersa incurrat vt q̄s timet cruciatus corpis ⁊ ex hoc ommittit penitere vl' cōmedit in die ieiunij ꝑcepti vel forte timore mortis fideʒ negat: vel aliq̄d mortale con mittit ⁊c̄. ɔtra hoc hō debet sibi opponere supplicia inferni l' aliq̄ grauiora sibi immittere vt libenter sustineat minus dura . Exemplum illius reffert Uin. vbi s̄. Fuit q̄dā frater minor qui cuʒ temptaretur in hyeme ꝓpter frigus

ab ordine recedere ſurrexit
nocte ⁊ habitu relicto nudꝰ
ſe ꝓiecit in magnum cumulū
niuis voluntas ſe ibi. Cū au
tem caro diu afflicta fuiſſꝫ q̄-
ſiuit ipſe O dn̄a caro accipe
retis vos modo et amplius
vnam tantū tunicam patien
ter. Cum aūt carnalis volu-
ptas diu poſtea reſpondiſſet
ꝙ ſic reſumpto habitu rediJt
⁊ de illa temptatione poſtea
in paſce remanſit. S

Secūdo temptat caro ex eo
ꝙ nimis amat blāda ſuauia
⁊ delectabilia ſibi vt per ea
ſuadeat ſpūi quatinꝰ ſe proij
ciat in foueaꝫ peccati vt eua
q̄ pomum vetitum viro ſuo
porrexit qui huiuſmodi ſua-
ſionem ſequendo peccauit.
Ubi notat Uincē in ſpecu.
mora. vbi ē. dicēs: ꝙ ille qui
voluptates carnales ſequitᷣ
ſimul eſt vrſo quē volens ru
ſticꝰ capere ponit vt dicitur
vas mellis ſuper ramuꝫ gra-
cilem ⁊ ſuperiorez arboris a
quo dimittit diſtillare per ar
borē aliquid de melle faciēs
ad pedem arboris foueaꝫ in
qua cum vrſus mel de ramo
in ramum inſequitur duꝫ ap
petit plenius inueniri in fo-
ueam cadens capitur ſic qui
vult ſequi carnis voluptate
cadit in foueam peccati ⁊ ſic
capitur a dyabolo ⁊ occiditᷣ.
Reffert aliud Uinē. Exem
plum. Cum quidaꝫ puer tra
deretur cuidā ſeni in lecto ia
centi vt abigeret ab eo mu-
ſcas ⁊ datum fuiſſet ſibi lac
ad comedendum accipit qua
tuor ſcutellas eas qꝫ liniens
lacte poſuit ſup quatuor co-
nos lecti: vt muſcas infeſtan
tes ⁊ ibi concurrentes cape
ret ⁊ occiderꝫ: quod flabello
non poterat: vt ſic eas cepit
Sic dyabolus hoīes in mun
do capit per voluptatem car
nis quos non poteſt capere
vel occidere cum flabello al
terius temptatiōis quatuor
ſcutelle poſſunt vocari gula
luxuria mollicies veſtium et
ocium ſiue requies corporis

P Tercio temptat ca-
ro dum oppreſſa vel afflicta
penitentia vel tribulatiōe ad
murmur ⁊ impacientiā ſpiri
tum ꝓuocare laborat ⁊ con-
tra reclamat. Sic Judicum
xvj. Uidens Sampſon affli
ctionem dalide aſſenſit ei et

reuelauit ei secretū suū cum audiret eam cōtra eum murmurantem qui fecit cum dormire in gremio suo ꝛ totondit eum ꝛ tradidit eum philisteis illudendum ꝛ excecandum Sic Thamar magis murmurauit ꝯ eo ꝙ abiecta fuit ab Amon ꝙ̄ de eo ꝙ fuit corrupta per eū.ij. Regum xiij. De hoc reffert Uincē. in specu. vbi supra Exemplū dicens. Dum quidam Lothoringꝰ iret ad forum emit quendam anguillam in sicco afflictam in quo posuerat eā volens eam recreare misit in aquam ꝛ stringens eam ne euaderet dixit Sitis bibe et illa subito resumpta viscositate in aqua ab eius manibꝰ est elapsa Sic caro afflicta ꝑ penitentiaꝫ dum homo ei nimis compatitur dum in delicias immergitur cito in peccatum labitur. Reffert etiaꝫ Uincenciꝰ vbi supra de hoc vnam fabulaꝫ ꝙ cum homo iret per desertum inuenit serpentem frigore afflictam iacentem quasi mortuum ꝗ dū ei compateret in sinu suo illum fouit ꝛ serpēs calefactꝰ circumuoluit eum resumptis viribus ꝛ illum intoxicauit ꝗ cum serpentem argueret de ingratitudine: Respondit. tu scis ꝗa mea natura est ꝙ nō noceo nisi calefactus sed cuꝫ non calco neqꝫ venenum effundere habeo non inculpes si ſm naturam meam feci. sꝫ tibi imputa qui me calefecisti ꝛ fouisti Jta imputet sibi ipsi spiritus siue ratio si carnem calefacit ꝛ fouet nimiū vt trahat in peccatum J

Quarto caro temptat per contumaciam qn̄ nimis impinguatur ꝛ delicate nutrit. ſm illō ꝓuerbioꝝ xxix. Qui delicate nutrit a puericia seruum suum: postea eū sentiet contumacem Sic fuit de mēphiboseth ꝛ seruo suo sybe qui contempsit eum: ꝛ impadiuit eum ne dauid regem sequeret: ꝛ sic eo procurante amisit hereditatem suam sic legitur scđi Regū. xvj. ꝛ xix: Sic lepsus si nimis compatitur asino suo subtrahendo ori suo panem ꝛ pascēdo asinum tandem asinus impinguatus contemnit dn̄um suum ꝛ precipitans eū in lutū.

fugit ab eo Sic etiā caro spiritum. sic agar videns se pregnatā contempsit dn̄am suā Gen̄. xvj. Refert exemplum Vincē. vbi s̄. Quidaȝ diues impinguabat arietē quendā ita ꝙ ꝑpinguedine in om̄es inuitantes cum cornibus impingeret. Cum aūt dn̄us ei⁹ semel dormiret ad ignem: videns aries frequēter cum caput inclinare et deprimere credidit ꝙ cum inuitaret ad trudendū. Sic facit caro spiritui negligenti ꝛ cuȝ nimis impiguāti hec breuiter de secunda pte. ¶ K Dubitat̄ ꝯsequenter circa terciaȝ partem Ex quo dictuȝ est supra ꝙ deus temptat hoīes quadruplicīter: quibus tamē modis homo temptat deū. Respōdetur ꝙ temptantes deū sunt in quintuplici differencia: aliqui em̄ temptant dei clemenciam qui videlicet negligenter orāt sine deuotione sicut si homo temptat siquis dormiat an non. Tales sunt illi qui penitenciaȝ sibi iniunctam aut horas vel orationes consuetas persoluunt ꝛ seipsos orando non considerant neqȝ quid orant attēdunt ac si deus non nosceret eoꝝ corda siue attentioneȝ sȝ solum attenderet ad formaȝ siue vocem verboꝝ. Ideo dicitur Eccle. xviij. Ante orationem prepara animā tuaȝ: ꝛ noli esse quasi homo q̄ tēptat deum Ex quo infertur ꝙ cuilibet inuigilandū est ne se in oratione conuertat ad cogitationes incidentes orationi impertinentes vn̄ summo conatu dyabol⁹ hoiem orantē conatur impedire qn̄ qȝ etiā immitendo hoī cogitationes extraneas q̄ sibi videret̄ valde necesse: cogitat em̄ sepe homo in oratiōe cū sibi cogitatio aliqua oratiōi impertinēs aduenerit si nūc ꝑmittis hanc cogitationē abire postea tibi non veniet in memoriam cum tn̄ sit tibi necessarium hanc vel hāc rem aduertere: ac si deus deuote ꝛ attente oranteȝ non vellet iuuare in cogitādis ꝛ dirigēdis rebus necessarijs ecce q̄lis temptatio dyaboli in oratione L Illius exemplū habemus in vitaspatrū. Vnde abbas Agathon cum re-

quireretur que esset maior virtus in vita hominum maiorem laborem habens: Respondit Ego ita suspicor ꝙ non sit maior virtus quam orare deum quia quociensc umqz homo voluerit orare festinant demones inimici impedire eum scientes quia non aliunde sic confunditur eoꝝ virtus sicut ꝑ orationez quotcunqz eñi bonum opus elegerit homo ⁊ in eo ꝑmāserit requiem possidebit: orare aūt vsqz ad vltimam vitā impedire nituntur demones ⁊ ideo resistere illis labor est fortis ⁊c̄. Secundi sunt q̇ temptant dei pacientiā siue misericordiā qui videlicz diu ꝑseuerant in peccatis scd̉m illud ps̄ Temptauerunt ⁊ reꝓbauerunt deuz excelsum ⁊ testimonia eius nō custodierunt. Tales eñi sibi ipsis statuunt tempus penitendi cogitantes ego futuris temporibus volo penitere ⁊ nō aduertunt ꝙ neqz hodie ad plenum sūt securi de vita actuū j. Non est vr̄m nosse tēpora vel momenta q̇ pater posuit in sua potestate: vtinaz tales saperent ⁊ intelligerēt ac nouissima ꝓuiderent Deutro. xxxiij. vtinam videlicet saperent preterita: intelligerent p̄sencia: ⁊ ꝓuiderent futura: vtinā saperent peccatoꝝ cōmissionem: bonoꝝ ommissionem. ⁊ tp̄is perditionem: vtinam intelligerent paucitatē saluandorum: multitudinem damnandorum: ⁊ difficultatem resurgentium: ⁊ vtinam ꝓuiderent mortis periculū: extremum iudicium: ⁊ eternum supplicium. Tercij sunt qui temptant dei iusticiaz in puniendo peccatores qui videlicet orant vindictā ſm̄ illud Luce nono Domine vis dicamus vt ignis descendat de celo et consumat illos. Hoc dixerunt discipuli contra illos qui nolebant recipere eos missos a jesu sed saluator tunc increpauit dicens. Nescitis cuius spiritꝰ estis filius hominis non venit animas perdere sed saluare Ita multi q̄m statim quis eis non ad nutum singula facit vl' i modico offendit orāt

deum vt vindicet eos in eis ꝛc. Quarti sunt qui temptant dei potenciam vt sunt temerarij i periculis quales sũt qui tempore infirmitatis amissiõis rerum ꝛ in periculis magis currunt ad incãtatrices vel supsticiosas personas: ac si deus tales non posset iuuare Jdeo judith Sancta mulier increpando sacerdotes qui statuerunt ꝙ nisi deus eos liberet ꝛ auxilium prestaret infra dicens. Dies traderc vellent ciuitatem assirijs dixit ill'. Qui estis vos qui temptatis dñm non est iste sermo: qui misericordiaꝫ ꝓuocet sed potius qui iram excitet ꝛ furorem accendat: Judith viij. Et sequitur. posuistis vos tempꝰ miserationis dñi ꝛ in arbitrio vr̃o diem constituistis ꝛc.
Quinti sũt qui temptãt dei sapienciam qui videlicꝫ exponunt se ad docendum: siue p̄dicandum. sine studio ꝛ p̄meditatione ſm illud ps̃. Temptauerunt deum in cordibus suis vt peterent escas animabus suis caro ꝛ dyabolus: q̃bus etiam modis homo temptat deum. Oremus ergo deũ vt nobis arma fidei conferat: quibus stare possumus fortiter aduersus insidias inimicoꝝ nostroꝝ carnis: mundi: ꝛ demonis: ne deficiamꝰ i temptatiõe qd̃ nobis prestare dignetur dñus noster Jesus cristus in secula benedictus Amen.

Sobrij estote ꝛ vigilate: quia aduersarius vester dyabolus tanq̃m leo rugiens circuit querens quem deuoret. prima Petri quinto.

Sermo Duodecimus

In precedenti sermõe audistis i genere de quadrupli ci temptatione videlicet dei carnis: mundi: et dyaboli: ꝛ specialiter plura de temptatiõe dei carnis et mundi. Nunc consequenter videndum est de temptatiõe demonis que est fortissima. Jdeo apostolus Petrꝰ ratione fortitudinis sue ꝛ multiplicis fraudis in temptãdo comparat cum leoni. de hac téptatione videnda sunt plura p ordinem. Primo de eꝰ malicia ꝛ crudelitate ꝛ de di

uersis modis temptationum
eius. Secūdo de hijs q̄ dant
occasionem ad huiusmodi tē
ptationem. Tercio de reme
dijs cōtra temptatiōes huiꝰ
modi. Quarto d̄ vtilitate tē-
ptationum. Et ꝓsequi inten
do per plures sermones hāc
materiam In hoc vero ser-
mone aliquā dicam adiuuan
te deo de primo pūcto vide-
licet de malicia ⁊ crudelitate
demonis Pro grā Aue.

Sobrij estote ⁊ vigila-
te: quia aduersariꝰ vr̄. ⁊c̄.

Primo videndum est
de malicia demōis in se. Se
cundo de eius astucia ⁊ qui-
bus modis per astutiam deci
pit homines ⁊c̄. A Cir-
ca primum est Notanduʒ: ꝙ
malicia dyaboli ꝭm Augusti
num de ancona super verbo
thematis: potest nosci ex q̄-
tuor: videlicet qꝛ dyabolꝰ ho
stis noster antiquꝰ habet cō
tra nos inimiciciam inpaci-
ficabilem: maliciaʒ incogita
bilem virtutem inuincibileʒ.
⁊ motum inquietabilem Et
hec omnia tanguntur in ver
bis thematis. Primo inimi
cicia impacificabilis tangit̄:
cum dicit̄ aduersariꝰ noster:
Naʒ aduersarij ꝓprietas est
nocere ⁊ paceʒ cum alio nō
habere sic hostis noster num
q̄m vult habere pacem nobi
scum ꝭm illud sc̄da ad Cori.
vj. Que cōuencio xp̄i ad be-
lial id est non potest esse pax
inter verū xp̄ianum ⁊ demo
nem. Secundo in verbis
thematis tangitur malicia ī
cogitabilis diaboli in hoc ꝙ
dicitur dyabolus. Nam dya-
bolus idem est ꝙ decipiens
vel deorsum impellēs eo ꝙ
ipse semper nititur nos deci
pere ⁊ precipitare. Ideo di
citur in vulgari. i. teufel der
in der tyeff d̄ sünden die mē
schen vellt. Unde si aliq̄ bo
na nobis ꝑsuadet illa tamen
dicenda sunt mala quia non
facit illud nisi intentione fal
lēdi Hene ergo malicia dya
boli dicitur icogitabilis siue
ineffabilis quia tanta est ꝙ
non est contentus inquantū
cunqʒ magno malo: rerū cor
poris ⁊ anime: quousqʒ ani-
nam deijciat secū ad ꝓfundū
inferni: non eñ est contentꝰ
si auffert hoi tp̄alia nec con
tentus si corpori adducit vul

nera:ymmo nec content⁹ ꝙ animam deijcit in pctm mortale sed ꝙ diu homo non cessat vel hominẽ in mortali cõseruare ne peniteat: vel ad maius mortale perducere vt desperet. Et sic finaliter aliud non querit q̃m vt homo secũ eternaliter damnet᷑ ⁊ dei visione careat. Exemplum habem⁹ in Job cui abstulit diuitias postea liberos suos tãdem corpus suum graui vlcere castigauit nec dũ erat cõtentus: voluit em̃ hr̃e animã ei⁹ sed non potuit: quia dñs sibi dixit. Ecce in manu tua est verũtamen animaꝫ illius serua Job. ij. cõsidera quia non permisit deus dyabolo: vt noceret anie potuissꝫ grauius temptasse ⁊ maliciã ei⁹ fortius in eum extendisse: sꝫ deus non permisit Tercõ in verbis thematis notatur virt⁹ dyaboli inuincibilis cũ dicitur Leo rugiens: quia sicut leo est fortissimus animalium ⁊ ad nulli⁹ pauet occursum: sic non est potestas sup terram qui potestati dyaboli possit compari: vnde dicitur Job xlj. Est tñ dei auxilio valde vincibilis p fidei firmitatem: quia sancti per fidem vicerunt regna Ad hebre. xj ymo licꝫ sit de se inuincibilis tñ nisi pmittatur a deo neqꝫ musce nocere possꝫ Quarto in verbis thematis notat᷑ dyaboli motus inquietabilis cum dicitur Circuit querens quem deuoret. Nam sicut impij id est raptores semp in circuitu ambulãt sic ipe semper circuit vt possit deuorare. Contra inimiciciã ergo ĩpacificabilem debemus resistere per sobrietatẽ ſm illud. Ecclesiast. xxxj. Sanitas est corpis ⁊ anime sobrius pot⁹ qꝛ dum homo est sobri⁹ dyabolus non hꝫ auxilium a carne ad hominẽ vincẽdum vt sicut ipse vult nobis nocere: sic p sobrietatẽ curem⁹ nob pdesse Contra maliciã incogitabilẽ resistere debemus p orõis cõtinuationẽ. non em̃ hoc gen⁹ demonioꝝ eijcitur nisi p ieiunium ⁊ orationem Mat. xvij. Contra inuincibilem dyaboli virtutẽ debem⁹ p fidei firmitatẽ resistere q̃a sicut dictũ est sancti p fidem ⁊c̃. ad heb. xj Sꝫ ꝯtra

motū inquietabilez resistere debem9 p ꝯmunem caritaté: q2 frater qui iuuat a fratre q̄ si ciuitas firma prouer.xviij. Sic ergo patet malicia dyaboli ꝛ qliter illi rsistere debemus Scdo Notandū ē fm Vin.in spe.mo.li.3.para.j.d vj. De temptatiōe ꝙ dyabolus sūme timendus est ne hominē deijciat in peccatū propter conditiones subsequentes:q2 est intellectu subtilissimus:malicia astutissim9:experientia longissimi tpis vsitatissi9:audacia ꝓcacissim9: discursu velocissim9:ꝛ infatigabilis ad nocendū:insaciabilis ad pdendu3: implacabilis ad placādū:horribilis ad meditandū:intollerabilis ad sustinendu3:inuisibilis ad intuendū:ꝛ sic de alijs cōditionibus malis infra dicendis. hec de primo

Dyabol9 est
- Subtilissim9 in intellectu
- Astutissimus in malicia
- Expiētia tpis vsitatissim9:
- Audicia procacissimus
- Discursu velocissim9 ꝛ i fatigabilis ad nocendū
- Insaciailis ad pdendum
- Implacabil' ad placandū
- Horribilis ad meditādū:
- Intollerabil' ad sustinēdū
- Inuisibilis ad intuendū:

¶ Circa secundum est Notandum ꝙ dyabolus cu3 sit astutissimus habet diuersas artes ad temptondū siue diuersa artificia:per que homines tanq̄m venator aut piscator capit:trahit.decipit:ꝛ inuoluit. Unde leo papa in quodam sermone. Non desinit hostis antiquus deceptionum laqueos vbiq3 pretendere:et vt quomō fidem credentium corrumpat instare: hinc est ꝙ diuersis artib9 homines inuadit vt eos capiat vt patebit infra ꝛ tangit Wilhelmus vbi supra sententialiter.

Sermo Duodecimꝰ

Aſtucia dyabo. temp. ... ſcupiditatis gule
Ex complexionum noticiam: quia nouit cui adhibeat eſtus
Omĩes ⁊ in omni genere temptationis omni tẽpe ⁊ loco ſi
permittatur a domino temptando
Procaciter frequenter ⁊ aſſidue temptat vt muſca q̃ repul
Crudelitate: qꝛ crudelitas eiꝰ eſt inſaciabilis ſſa redijt
Omnia bona quantum poteſt perſequitur ⁊ extinguit

B Prima ars aſtucie dyaboli: quia habet noticiaꝫ ꝯplexionum hominũ ⁊ ideo noſcit: cui adhibere debeat eſtꝰ cupiditatis: cui gule ille cebras ingerat: cui apponat incitamentum luxurie: cui infundat virus inuidie. Nouit quem merore concuciat: quẽ fallat gaudio: quem metuat: quẽ adminoratione ſeducat. omniũ diſcutit ꝯſuetudines: ventilat cauſas: ſcrutatꝰ affectus: ⁊ inquirit cauſas nocẽdi vbi queqꝫ viderit ſtudioſius occupari ⁊ ſic de alijs.

Exemplũ reffert Vin. vbi ſ. Cũ religioſus quidaꝫ correptus eſſet a demone: alius q̇dam interrogauit demonem adiurando quõ vocaretꝰ. Reſpondit ꝙ millcartifex vocaretur: quia mille artes habebat hoĩes ſeducendi. Et vt ſcias ait ꝙ verum dico Ego ſum q̇ decipio magnos theologos: decretiſtas. legiſtas. phiſicos. barones. milites: ꝑpoſitos: mercatores ⁊ cetos Et ꝯſeqńter cepit ſingulorũ mores ⁊ geſtꝰ: v̄ba ⁊ officia repſentare vſqꝫ ad domicellas q̃ ſuiunt i chameris dñarum: blandiendo: adulando: ⁊ molliter alloquẽdo. Ideo legit in vitaſ. ꝙ abbas cuidã fratri dicẽti ſibi: frater quidã reuerſus eſt ad ſeculũ. rñdit: non mireris frater hoc: ſꝫ de hoc mireris: ſi quis euadere poterit de ore ⁊ laq̃eis inimici

E Scđa aſtucia diaboli: qꝛ tẽptat generaliter oĩs ⁊ omi genere temptationis. omi tpe. ⁊ oi loco: ſi a dño ꝑmittatꝰ. Vñ di. Bern. Nullus eſt locus ſecurus Vnde temptat omni tempore et loco: quia nulli parcit feſtiuitati: ymmo magis tempe ſacro ꝙ alio tempore: neqꝫ parcit loco: q̃a magis in loco ſacro

dum homines orant: etiā au
diendo missaꝫ: q̄rit eos auer-
tere a deo q̄m in alio loco.
Nulli etiā parcit etati: digni-
tati: statui: sexui. aut sanctita
ti: quia nec xp̄o pepercit: sed
triplici genere temptationis
ip̄m temptauit. Math. iiij.
Et Luc. iiij. ꝯm illud apl̄i ad
Heb. iiij. Temptatū aūt per
omia: bene ergo verificatur
de eo illud Abacuck. j. Totū
in Hamo subleuauit: traxit il
lud in sagena sua: ⁊ cōgrega-
uit in rethe suum. Sed licet
dyabolus generaliter om̄es
temptet: tn̄ libenciꝰ ⁊ studio
sius temptat maiores ⁊ san-
ctiores ⁊ de coꝝ deiectione
amplius gloriat̄ Exemplum
illius habemus in vitaspatꝝ
Dixit quedaꝫ senex ꝙ cum
essꝫ puer filiꝰ sacerdotis ydo
lorum in coꝝ templum intra
uit cum patre suo vbi vidit d̓
nocte excitatus: principeꝫ de
monioꝝ i solio sedentē ⁊ ciꝰ
exercitum assistenteꝫ ei: quē
vnꝰ adueniens adorauit. Re
quisitus vnde venisset ⁊ q̇d
egissꝫ: dixitqꝫ in illa ꝓuincia
vbi fuerat mltas guerras cō
citauerat ⁊ multā sanguinis
effusionem ꝓcurauit requisi
tus in quāto tp̄is spacio hoc
egisset. R̄n̄dit in. 5. diebꝰ quo
dicto multū flagellari iussus
est. pꝰ hunc venit alius ⁊ idē
faciēs dixit ꝙ multas naues
in mari submersit: ducentos
hoīes occiderat in spacio se
cundo dieꝝ: ⁊ similiter iussus
est flagellari Tercius aūt ve
niens ⁊ similiter faciens di-
xit se fuisse in nupcijs vbi in
spacio duodecim dieꝝ multa
prelia concitauerat: ⁊ mltos
cum sponso occiderit ⁊ simi
liter iussus est flagellari. Ve
nit quartus qui cū adorasset
eum req̄situs de factis suis
R̄n̄dit se venire de heremo
vbi ꝑ xl. annos monachū tē-
ptauerat ⁊ vix tandē fecerit
ꝙ in vnaꝫ fornicatiōꝫ cecide
rit: hic ꝑ ceteris honorat̄ et
corona regia in cathedra ei
imponitur ⁊ ab alijs honora
tur: dicentibus oībus ꝙ ma-
ximum quid fecisset. ❡
Tercia astucia q̇a ꝓcaciter
freq̄ter ⁊ assidue temptat
vt musca que semel repulsa
redijt semꝑ: ⁊ sicut canis im
pudicus per vnam portā ex-
pulsus redijt per aliaꝫ. Tem

ptat ergo frequent̄ ꝛ assidue
Vñ Grego. assidua tempta
tione temptat vt saltē tedio
vincat Et in ps̄. Circũdede
runt me sicͭ apes que sunt im
pbissime. Et qñq3 dyabolus
in hac malicia temptandi p/
seuerat diutissime: sicut pat3
de heremita que3 temptauit
xl. annis quousq3 eum vicit.
Primo p vanam gloriam:
postea p tedium in oratione
Tandē per luxuriā. vnde cō
tinue postq̄ repellitur redit.
sicut musca licet qñq3 pauset
Exemplũ illius habemus in
vitaspatꝝ q̄ quidā heremita
ductus ab angelo in quendā
locum vbi erat congregatio
monachoꝝ vidit omnes offi
cinas plenas maxima multi
tudine, demonioꝝ volitantiũ
ad modum muscaꝝ. Veniēs
aũt ad ciuitatem vbi erat fo
rum ibi vnum solũ demone3
repperit satis ociosum super
portas ciuitatis ꝛ heremite
miranti ꝛ causam istoꝝ que/
renti Rñdit angelus quia in
ciuitate oīes voluntatē dya
boli faciebant ꝛ ideo vn⁹ ibi
sufficiebat. In abbacia vero
quia oīs monachi turpiter
expellebāt demones ꝛ rebel
les eis erant ideo ibi multi
erāt ꝛ monachos acriter im
pugnabant qñ eñ castrũ su/
um quis tenet pacifice ꝛ pos
sidet ad voluntatē suam suffi
cit vnus castellan⁹ qui castꝝ
custodiat sed qñ habet insidi
as inimicoꝝ tunc possidet il
lud cũ multitudine armatoꝝ
donec subiugauerit inmicos
suos ¶ Quarta astu
cia dyaboli: q2 dyabolus cru
delissimus est: cuius crudeli/
tas est insaciabilis. Et ideo
temptat crudeliter: quia ꝑm
Bern̄. est insaciabilis homi
cida. Apparet aũt crudelitas
dyaboli ex mltis. Primo q2
bonis inuidet ꝛ persequitur
eos quantũ potest: ta3 per se
sicut primos parētes. ꝛ Iob
q̄m per suos sicͭ filios israhel
p pharaonē. per philisteos. p
moabitas: amorreos. Nabu
chodonosor: ꝛ alios multos
Innocentes pueros per he
rodem. Primitiuā ecclesia3
per Neronem ꝛ alios tyran
nos. Hic est draco ille ruffus
ꝛ magnus: qui volebat deuo
rare masculum mulieris q̄m
cito cum peperisset Apoc.

xlj. Secundo hinc appar; eius crudelitas:quia de con uersione peccatorum valde dolet:bonos ⁊ oia bona quã tum potest impedit videlicz orationem:bonum ꝓpositũ: ieiunium:elemosinam ⁊c̃. Exemplum habem⁹ de bea to Frãcisco qui semel demo num penas horribiles susti-nebat:qui manu ad manum cum illo durissime ꝯfligentes nitebantur ipsum ab oratio-nis studio per turbare. Ite; de beato Martino qui cu; ordinatus iret ad patria; ad conuertendũ parentes suos apparuit ei dyabolus dicens ꝙ aduersaretur ei in omnib⁹ factis suis:qui respõdit dñs mihi adiutor nõ timebo: Itẽ in vitaspatrũ legitur in vita beati Anthonij ꝙ vocat⁹ vt videret:raptns vidit demonẽ horribilem ⁊ terribilẽ haben tem caput vsq; ad nubes :et quosdam volare vsq; ad ce-lum nitentes quantum pote rat impediebat.quosda; ma nibus retrahebat: quosdam ad terram manibus collide-bat:quosda; aũt nõ poterat: sed supuolabat. Ite; de quo dam nouicio ascendente per scalam:⁊ sequente sanctum Benedictum qui vidit i quo libet gradu scale duos demo nes.alij eum retrahebant. ⁊ alij in eum impingebant.alij cum suffocabant:quin tamẽ cum beati Benedicti adiu-torio euasit. ¶ Quinta astucia dyaboli ꝙ solũ ex ma lignitate bonos impedit:sed etiam inquantum potest oia bona psequitur ⁊ extinguit. Unde comparatur eius tem ptatio Aquiloni de quo Ec-clesi.xliij. In conspectu eius cõmouebũtur montes Uox tonitrui eius verberabit ter ram. Tempestas aquilõis et congregatio spũs Et sequit̃ ibidem exuret desertũ ⁊ extĩ guet viride sicut ignem. Hic est ventus vehemẽs a regio ne deserti opprimens oẽs liberos Job vt job habet̃.j Hij sunt madianite ⁊ amale chite: qui intrantes terram israhel nihil ad vitam perti-nens ibi reliquerunt Josue sexto capitulo Ecce quomõ dyabolus bonis hominibus in

festus est. Exemplum illius habemus in vitaspatrũ. Vñ abbas moyses ita im pbe tẽptatus fuit ꝙ in cella sua stare non potuit ꝑ temptatione carnis ⁊ fugit ad abbatẽ ysidorum: qui facta oratione dixit ei ꝙ ascenderet in superiora celle sue ⁊ respiceret ad occidentẽ quo facto vidit infinitaꝫ multitudinẽ demonũ furencium ⁊ fremencium ad prelium ⁊ ignea tela piciencium contra ipsum. Et dixit ei abbas ysidorꝰ noli timere quia plures nobiscum sũt ꝙ̃ cum illis. Respice ad orientẽ qui respiciens vidit infinitaꝫ multitudinem angeloꝝ ⁊ dei gloriosum exercitũ similiter sub lumẽ solis splendenteꝫ q̃ visione confortatos ad cellã suam rediit. ¶ Ecce habetis ꝙ et si demones sunt multi fortiter temptantes tñ angeli dei sunt plures fortissime si facimus qd in nobis ẽ nos adiuuãtes ne vincamur ¶ Ex premissis habemus ꝙ dyabolus fortius ⁊ acrius tẽptat illos qui eius voluntatẽ fugiunt quia sicut dicit Gre. Illos dyabolꝰ temptare negligit quos q̇eto iure se possidere sentit. Sicut qñ aliqs tenet ꝙ̃ in carcere suo cõpeditum sufficit vnus ei qui eũ custodiat ⁊ sepe videat sꝫ cũ fugiens euadit tunc post euꝫ mittit multitudinẽ magnam dicens persequimini ⁊ comprehendite eum. Vñ Augꝰ. Cottidianis discimus experimentis illos qui conuerti deliberãt acrius temptari a cõcupiscencia carnis ⁊ eos grauius in operibꝰ luti ⁊ lateris ⁊ platearum premi qui egiptum egredi ⁊ pharaonẽ fugere molliuntur: Ideo dicitũr Eccles. ij. Fili accedẽs ad seruitutẽ statim iusticia ⁊ timore ⁊ prepara animã tuã ad temptatióꝫ quasi diceret: Necesse est quia valde insidiatur bonis. Exemplũ patꝫ s. F. Exemplum etiam illiꝰ habemus de beato Benedicto Et de beato Francisco quem in cõuersionis sue principio pater retrahere nittẽbatur. Item de beata Clara eius parẽtes in multitudine congregati violenter eaꝫ retrahere ⁊ ad domum patris reducerẽ conabãtur ⁊ sic de

multis alijs. Sic ergo habe
tis multiplicē demonis mali
ciam ⁊ astuciā quibus nitiť
homines deicere in laqueuz
mortalis peti ⁊ magis eos q̄
meliores et sanctiores sunt.
Simus ergo iuxta doctrinā
apostoli Petri in v̄bis the
matis sobrij ⁊ vigilemus ne
aduersarius noster dyabolꝰ
deuoret nos tanquā leo ru-
giens : quod vtiqz obtinere
possumus inuocando auxili
um diuinum ⁊ faciēdo qđ in
nobis est: quod ⁊ p̄stare no-
bis dignetur dominꝰ noster
ihesus christus in secula be-
nedictus Amen.

Non timebis a timore
nocturno a sagitta volāte in
die a negocio per ambulan-
te in tenebris. ab incursu et
demonio demeridiano. ps̄.
lxxx. Sermo.xiij

N precedenti ser
mone audistis de
malicia demōis in
se: quia dyabolus habet con
tra nos inimiciciam in paci
ficabilem: maliciā incogita-
bilem: virtutem inuincibilez
⁊ motum inquietabilez. Ex
quibus etiam causis timen-
dus sit dyabolus: quā multi-
plices habeat astucias in tē
ptando ⁊ de his exempla fa
cientia ad ppositū ⁊c̄. Nūc
ꝯsequenter videndum est de
diuersis modis tēptandi qui
bus deicit paruos ⁊ magnos
doctos ⁊ indoctos: bonos ⁊
malos. Tales autem modi
quāuis sint multi: tamē redu
cuntur ad quattuor modos
principales qui tangūtur in
verbis prophete in thema-
te descriptis. Pro gra
tia Aue maria.

Non timebis a timore
nocturno ⁊c̄.

A Circa hec verba the
matis est notandum scđm
Bernardum in sermonibꝰ
super Can̄. ⁊ sup ps̄. qui ha
bitat. Et idē describit Vin.
in speculo morali. lib. 3. parte.
j. de temptatione. q licz dya
bolus sit mille artifex ⁊ om-
nes artes ⁊ astucias q̄s po-
test ⁊ deus sibi pmittit exer
cet in temptando vt patz ex
premissis quia ipse est magi
ster errorum ⁊ viciorum ad
quoꝝ inductionez studet die
ac nocte ⁊ diu ita studuit vi-
delicz a pricipio sui casꝰ: nec

vnquā fatigatur ymo oēs apparentias sophisticas: et fraudulentas in malis mori-bus in erroribꝰ infictis ꝛ deceptorijs miraculis inuenit. attamen oēs modi tēptationum eius reducunt̄ ad quatuor principales de quibꝰ dicam deo auxiliante in p̄senti ſmone quantū potero. Et sunt hij quatuor modi notati in verbis thematis vt supra qui ſm glosaȝ sic enumerantur videlicet.

Temptaionum.alia.
Leuis ꝛ oculta qui notatur cum dicit̄. Nō timebis a timore nocturno.
Leuis ꝛ apta cū d̄r A sagitta volante in die
Grauis ꝛ occulta cum dicitur. A negotio ꝑambulante in tene.
Grauis ꝛ aperta cum dicitur Ab incursu et demonio meridia.

B Prima temptatio dicit̄ leuis ꝛ occulta quādo dyabolus in aliquas visibiles similitudines se trāffigurans hominū vel animalium: viros sanctos ꝓuocat ad aliqs leuitates vel cum qs timet melioratōem vite aut ingressum religionis ꝓpter vigilias abstinētias et ceteras carnis afflictiones non modicuȝ enim timorem ingerit horror vite artioris prius insuete maxime hijs qui se nō sciūt reuelare per orationis suffragiūȝ ꝛ ꝑ meditationes sanctas quaȝ ad huc non acceperūt vsum. Talis aūt timor aduersoꝝ carni vocat̄ nocturnus in verbis thematis cum dicit̄. Non timebis a timore nocturno id est nō timebis a temptatōe qui olet fieri ꝑ timoreȝ molestiaȝ carnis ꝛc̄. Exemplū illiꝰ Legit̄ in vita beati Dominici ꝙ ei oranti dyabolus in specie fratris apparēs ꝓuocabbat eum ad silentij fractionem quā cū sctūs dyaboluȝ esse ꝯgnoscens: adiurauit eū vt diceret de quo fr̄es temptaret in choro Respōdit facio eos tarde venire in deuote psallere ꝛ cito exire. Interrogatꝰ de quo tēptaret eos in dormitorio dixit facio eos nimis dormire tarde surge-

re ꝛ de diuino officio rema-
nere et interdum inmundas
cogitationes habere. ductꝰ
ad refectoriū saliens sup mē
sas sepius repetēdo dicebat
quia scꝫ quosdā faciebat mi-
nus comedere vt deficerent
in dei seruicio alios plus vt
delinqueret. Ductus ad lo-
locutoriū linguam crebro re
uoluens ꝛ ꝯfusionis mirabi
lem sonum ꝓmens ayt. Hic
locus totus meus est. Cum
enim fratres ad loquendum
ꝯueniūt ipsos temptare stu-
deo vt cōfuse loquantur et
multis se verbis inutilibus i
misceant ꝛ vnus alium non
expectet deniqꝫ ductꝰ ad ca
pitulum stans ante hostium
dixit. Hunc locum nunquaꝫ
ingrediar quia locus male-
dictionis ꝛ infernꝰ mihi est
quia quitquid possuꝫ in alijs
locis acquirere hic ammit-
to. Ex illis habemꝰ ꝙ
sepe dyabolus temptat ho-
mines de leuibꝰ vt ad graui
ora perueniant vt de verbis
ociosis ex quibus frequēter
ad noxia dilabuntur. Unde
Gregori.in mo.dum ociosa
Verba cauere ,negligimꝰ

noxia peruenimus [vt prius
aliena loq̇ libeat ꝛ postmo-
dum detractiouibus eorum
vitam de quibus ,loquimur
mordeamus. Unde dicitur
quis temptari a timore no-
cturno quādo ꝓ bonis eter-
nis que non videt formidat
presentia aduersa tollerare.
Nox enim in scriptura dicit̃
aduersa. Expellit hūc timo-
rem apostol.ad Roma.viij.
cū ait. Non sunt ꝯdigne pas
siones huiꝰ temporis ad fu-
turam gloriā q̇ reuelabit̃ in
nobis tali timore homo tem
ptat̃ cum iudicat se nō posse
ieiunare:mane surgere :ser-
mones audire:corpꝰ castiga
re Sed ꝯtra hunc timorē de
fendit veritas vt ptꝫ insequē
ti folio. Quandoqꝫ aūt vsqꝫ
ad asperas ꝯtumelias verbū
erumpit hinc seminant̃ dis-
cordie:oriunt̃ rixe:accendūt̃
faces odioꝝ ꝛ pax tota exti-
guit̃ cordium :sepe etiam ex
iocosis actibꝰ modica occa-
sione suborta pueniūt homi
nes ad v̇ba ꝯtumeliosa et a
verbis ad verbera ꝛ nōnun
ꝙ ad gladios ꝛ ad mortē qꝫ
et ab vna cintilla auget̃ ignis.

Ecclesiast.xj. Sic ergo habetis primū modū temptationis dyaboli q̄ dicit̄ leuis. ꝛ occulta quā ꝓpheta innuit. di. Nō timebis a timore nocturno. Et bene dicit̄ timor nocturn⁹ qꝛ nox ꝑm Gerū. solꝫ designare aduersa. Jdō dicitur timor nocturnus .id ē timor aduersitatū vel ideo quia ꝓ bonis eternis q̄ non dum videmus formidamus tollerare aduersa. C

Contra hanc temptationem est veritas ꝑm illud ps. Scuto circūdabit te veritas eius. Unde veritas hoīem defendit vt non possit ei hec temptatio dominari. Nam ipsa Ueritas ingerit interioribus oculis hominis ꝛ eū cogitare facit plura ꝑ quis huiusmodi temptatio vincitur videlicet primo peccata qui fecit contra diuinā maiestatem ex quibus cognoscit iustum esse vt ab illis nunc abstineat in quib⁹ prius male delectando deliquit.

Secundo Ueritas ingerit meditationem eternoꝝ suppliciorꝫ qui per sua peccata meruit vt ꝯgnoscat q̄ omnia q̄ hic patitur sunt quasi delicie in comparatione earundem. Tercio ingerit memoriam eternorum premiorum in celo ad qui tendimus :ꝛ quibus homo peccādo meruit priuari de quibus dicit apostol⁹. Non sunt cōdigne passiones huius temporis ad futuram gloriam q̄ reuelabitur in nobis ad Roma.viij. Quarto Ueritas ingerit meditationē corum q̄ ꝓ nobis christus d'ns ptulit que si homo cōsiderat merito erubescit nōn sustinere pro se ipso ꝛ propria salute aduersa.si summus dominus pro nobis sustinuit tanta qui tamen ei sumus serui inutiles. Quinto Ueritas ingerit homini memoriam mortis ꝓprie que est certissima.horavero incerta nescit enim homo an hac die vel hac hora spiritus ei⁹ ab eo auffertur ꝑducendus ante conspectū iudicis strictissimi recepturus penam condignam pro commissis qd̄ si homo diligenter attenderet qui se in peccatis mortalib⁹ esse cognoscit merito totum

cor ꝛ corp⁹ eius deberet. tre pidit are sed quia homo hec non attēdit ideo aduersa pa ti refugit ꝛ delectatiōes car nis non refugit. ❡ Se cunda temptatio dicit̄ leuis ꝛ aperta quā propheta tan git in verbis thematis dicēs a sagitta volante in die vbi p̄ sagittā intelligit̄ vana laus hominū siue vana gloria. si cut enim sagitta volat sic et fama volare dicitur ꝛ in die quia ex operibus bonis ori tur q̄ in scripura dies et lux nuncupantur Unde demon videns hominem pseuerare in bene inchoata laudabili vita vt eum ab hac auertere possit temptat illa scdā tem ptatione vt p̄ hoc non soluz eū peccare faciat: sed ꝛ ope ra sua sibi faciat infructuosa Ita quādoqȝ ieiunātes aut se macerantes aut elemosi nam liberaliter dātes vel cō tinentes virgines aut vidue ꝛc. superbiunt de bonis suis vel vltra quāȝ oportet habent ꝯplacēt iam in laude hoim. Et si nō laudant̄ opera sua faciunt alios scire vt cogno scant si ex hoc ꝯmedent̄ vel non. Jdeo dicit dn̄s Mat. v. Attendite ne iusticiā vr̄aȝ faciatis coram hominib⁹ vt videamini ab eis scȝ ad va naȝ gloriā ꝛ sequit̄ altoquin mercedem non habebitis Hac etiam temptatione se pe boni p̄ dyabolū inducun tur ad aliqua leuia verba vl̄ facta quia sicut sagitta volat in aere ita verbū ex ore ho minis statim labitur Et hac temptatione intelligi potest illud Exod. x. ventus vrens leuauit locustam et proiecit in mare: demones enim cō parantur vento ꝓpter velo citatem sed dicuntur ventus vrens quia grām deuotōnis exiccant. Tunc autē ventus vrens leuat locustas qn̄ de mones de loco ad locum di scurrentes ad aliqua leuia v̄ ba vl̄ facta excitāt leues mē tes sed ad hoc eleuant vt ꝓ iiciant in mare. i. in amaritu dinem infernalē. aliqn̄ enim demones de velocitate sua subito ꝓnunciāt q̄ i remotis ptibus facta fuisse viderunt vt sic in alijs credit̄ eis ꝛ vt sic credat̄ esse reuelatio diui na qd̄ tamen est temptatio

dyabolica. Vñ di. Vincen.
in ſpe.mo.vbi ẽ. Dyabolus
eſt ſimilis cuidam aiali mon
ſtruoſo qd dicit monticora
qđ faciẽ habet homis ſibilũ
ſerpẽtis: corpus leonis: cau-
dam ſcorpionis: velocitateꝫ
auis volantis tres ordines
dentium ⁊ carnes humanas
appetit ad edendũ. vñ bene
dyabolus caput habet homi
nis ⁊ ſibilum ſerpẽtis qꝛ pri
mo tẽptat rationabilit ⁊ ſub
tiliter de tribus ſcꝫ ꝯcupiſcẽ
tia carnis oculoꝝ ⁊ ſuperbia
vite iſti ſunt tres ordines dẽ
tium. Corpus habet leonis.
qꝛ detinet fortiter. Caudam
habꝫ ſcorpionis: quia in fine
pungit nequiter. Volatum
auis qꝛ diſcurrit velociter ⁊
ideo etiam dꝛ vbi ẽ. ſagitta
volans. hoim carnes appe-
tit vt carnales feriat attro-
citer. Ex quo infert ꝙ
dyabolus temptat leuiter et
aperte quando viſibilit tem
ptat de leuioribus vt ad gra
uiora perducat. Exem
plum legitur in vitaſpatrum
Cum quidã fratres veniſſet
ad beatum Anthoniũ vt ab
eo quererẽt de quibuſdã re-
uelationibus ſibi factis pre-
dixit eis quedam q̄ fecerunt
⁊ acciderãt eis in via. Mi-
rantibus autẽ illis ⁊ querẽ
tibꝰ quomo hoc ſciret reſpõ
dit ꝙ hoc ei reuelauerant de
mones qui hoc viderunt ve
lociter recurrentes ⁊ ꝙ hec
q̄ ipſi credebãt eſſe diuinas
reuelationes erant demonũ
deceptiones qui ex hoc hu-
miliati ⁊ edificati a btõ An-
thonio receſſerunt. C

Contra hanc temptatio-
nem defendit veritas homi-
nem quẽ quaſi ſcuto circun-
dat vndiqꝫ quia inter hãc ſa
gittam in die volantem ſiue
ventum vrentem ⁊ inter ho
minẽ ne eum ledat interpo-
nit obſtaculum ſcꝫ vt homo
ſeipſum vere cognoſcat ⁊ vt
de ſe in omnibus teneat ve-
ritatẽ ex hoc enim fit ꝙ ho-
mo non credit verbis vane
laudantium cum nec blandi
tur ſibiipſi falſis adulatõni-
bus cogitando et credendo
de ſe bona que nõ inſunt ſed
vt veraciter agnoſcat ſuam
propriam, impfectionem ꝓ-
pria peccata ⁊ mltiplicia cor
poris ⁊ anime mala atqꝫ in

numera picula in quib9 hic sine intermissione versatur. ista enim veritas et vera hominis de se estimatio. haud dudum humiliat eum vt non tam facile moueatur verbis adulantium ad inanem gloriam. Quomodo enim quis se extollere potest vel audet aut se alteri pponere si redit ad cor suum cogitādo quid fecerit an voluntate vel ope peccando q̄m multa mala fecit q̄ etiaʒ fateri pudet et de quib9 certus est qualiter nō potest esse certus de malis cuiuscūqʒ alterius hominis. Et ita intelligat de alijs defectibus hominis q̄ innumerabiles sunt ymo si in eo sūt aliqua bona nature: habʒ bene timere ne ista sibi sint occasio ad peccandum si vero fortune idem timere habet. si gratie habet de illis et omnibus alijs bonis districtaʒ deo reddere rationem: ideo di. aplus q̄d ē q̄ nō accepisti q̄ si accepisti cur gloriaris q̄ si non acceperis. j. ad Corinthe. quarto. Neqʒ secur9 est homo de huiusmodi boni retentione ad vnam horaʒ fm illud. j. ad Corinthe. x. Qui stat videat ne cadat et c̄.

¶ Tercia temptatio dicitur grauis et occulta et hec significatur p negocium perambulans in tenebris q̄n̄do videlicʒ demon temptat hominẽʒ ad altos status honores presidentias diuicias et huiusmodi vt si quis non curat laudem hominum curet tamen forte presidētias: diuicias Sic ergo dyabolus sub specie boni pponit si tu esses in tali statu posses multa bona facere: excessus corrigere: iusticiā facere et paceʒ. Si tu eēs diues posses pauperibus subuenire et multas elemosinas facere et c̄. sʒ hoc facit dyabolus vt cum ad talia puenerit facilius hoiem deijciat quem alias vincere non potest et c̄. Et sic tandeʒ facit vt homo p ypocrisim q̄rat attingere huiusmodi et c̄. Et fm Herub. Hoc est fm ypocrisim que ex ambitione taliuʒ frequēter descendit q̄ et in tenebris ambulat q2 abscondit q̄d est: et illud q̄d nō est mentit: ostendēs in se formam pietatis et sibes vanes

quas non habet: ⁊ hoc ideo
vt possit ad presidētias altos
status ⁊ alia male ꝯcupitali-
um ītuitu peruenire: ab hac
peste defendit hoīez veritas
di. illud Ma. xix Diues di
ficile intrabit in regnū celo-
rum. Et iterum Ma. xvj.
Quid prodest homini si vni
uersum mundū lucret ⁊ ani-
me sue detrimentum paciat
Et. j. ad Thy. vj. Nihil intu
limus in hunc mundū haut
dubium: qꝛ nec auferre quid
possumus: habentes autem
alimenta ⁊ quibus tegamur
his ꝯtenti simus Et sequit.
Nam qui volunt diuites fi-
eri incidunt in temptatōem.
⁊ in laqueos dyaboli ⁊ in de
sideria multa inutilia ⁊ noci
ua q̄ mergunt homines in in
teritum ⁊ in ꝑditionē: ita ⁊
veritas ꝯtra altos status et
presidentias dicit: potentes
potenter tormēta pacientur
Sap̄. vj. Et Job. xj. Ducūt
in bonis dies suos ⁊ in pun-
cto ad inferna descendunt. ⁊
illud quāto gradus altior tā
to casus ꝓfundior. Pre-
missis tribus tēptationibus
Dyabolus tēptauit christū
Mathei. iiij. ⁊ luce quarto
Prima quia suadebat si
bi esurienti de lapidibus fa-
cere panes. Scda suade-
bat vanam gloriā vt se mit-
teret deorsum de pinnaculo
templi si filius dei esset.

Tercia fuit de ambitōne
⁊ cupiditate quando omnia
regna mundi sibi promisit si
cadens adoraret eum.

Quarta est tempta-
tio ꝑiculosa. Et illa dicitur
grauis ⁊ apta q̄ tangit cum
dicit: ab incursu ⁊ demonio
meridiano. Hac tēptatione
dyabolus viris iustis sepe sua
det malū sub specie boni. et
viciū sub specie ṽtutis sicut
suꝑbiam vt si q̇s ē eleuatus
ad dignitates vl̄ statū aliq̄
in quo sibi proponunt cause
q̄s in veritate nō scit discute
re: tūc dyabolus immittit ei
cogitatum tu es huius rei iu-
dex: verecundū eēt tibi q̄re-
re ab alijs qd iuris esset vel
ab inferioribus te: qꝛ ex hoc
dicerēt te indoctū ⁊ insuffi-
cientē ad statū tuū ⁊c̄. Ita
⁊ auariciā suadet ṗtextu ꝓ-
uidētie ⁊ misericordie vt pos
sit tandē tpe caristie paupe-

fibus subuenire: cum tñ tali tpe adueniéte eque care ta-les védunt sicut alij: sic etiaz suadet nociuam remissioné sub specie misericordie cru-delitaté sub specie vł colore iusticie zc. Et hoc facit ad modũ fraudulétissimi merca toris: q̃ fictilia fragméta vé-dit p gemis: siue vitrũ p la-pidibus pciosis: vitz viride p smaragdo: vitz rubeuz p rubino: siue carbunculo: cu-prum p auro: stannũ pro ar-géto z sic de alijs similibus fraudib9. Ita etiã non nun-quã dyabol9 sub spé magni boni z pfecti suadet homini id q scit sibi fore occasionez piculi z damni siue ruine: vł q est melioris boni impedi-tiuuz sicut qñqz suadet face-re multa vota q̃ scit homiez non posse implere z tñ ex v bo pphete obligatũ. Uoue te z reddite: z ita tandé red dit timidum: pplexum: z de speratũ. Deberét ergo vo-ta fieri cũ magna deliberati one. Illius dant plura exé-pla. Gerũ. sup cañ. Et wil-helmus in lib. de vir. Mul totiés enim suadet fratri in discrete assumere singularia z voluntaria ieiunia vt cum diuinis obsequijs reddat in utilem: sic multotiés in festi uitatibus suadet vni antici-pare vigilias regulares: et consuetas: vt ei postea illu-dat dormienti. Sic aliquan-do suasit aliquib9 heremi so litudiné: qui postea bene sen serunt quaz verus sit sermo ve homini soli: quoniaz cum deciderit: non habet suble-uanté se. Talis ergo tépta-tio dicit demonium meridi-anuz id est valde graue z pi culosum sicut i meridie dies in maiori est vigore. ¶ Ad custodiédũ se ab illo de-monio meridiano z ad cua deudũ deceptónes eius mł tum valet ymmo necessaria est illustratio spũssancti qui est verus magister suggerés omnia quicũqz facere debe mus ẜm illud. Johan. xiiij. ipse docebit vos omné veri tatem. Ad hoc etiam mul tum valet habere noticiam virtutum et fantasticam ac falsam earum ymaginé quã-uis hoc sit difficile scire in singulis eo q non nunquã in

virtus z viciū sic similia sūt vt vix abinuicem possint discerni sicut dic. Jero. ad demetriadē virginē Et Senec. dicit ꝙ Non omne verisimile est verum: multa eīn falsa veris assimulant: ideo cōtra talem temptationez deuote orandum est vt quotiēs palliata falsitas nititur nos decipere: mox ad perdendū illaz domin⁹ emittat lucem z veritatez suam in corde vestra ver⁹ meridies qui illuminat omnem homiem venientez in hunc mundum iesus christus in secula benedictus. Amen.

Vigilate qꝛ aduersarius vester dyabolus tanquā leo rugiēs circuit querēs quem deuoret. j. Pe. v.

Sermo. xiiij.

In precedenti sermōe audistis quadruplicez temptationem demōnis quā describit propheta. in verbis illis. Non timebis a timore nocturno zc. sicut patet in premissis. Nūc ꝯsequēter vidēdum est de alijs duob⁹ grauissimis tēptationibus quibus dyabol⁹ seruos dei temptat ostendēdo illis res vel visibiles z sensu ꝑceptibiles aꝑte z occulte. Et ille pūt etiā reduci ad vltimas duas temptationes in ꝑcedenti ſmōe expressas videlicz ab incursu et demonio meridiano et a negotio ꝑambulāte in teneb. zc. ꝑ gr̄a Aue maria

Vigilate quia aduersarius vester zc.

A Circa illa verba thematis Notandū ſm Augu. ꝙ dyabolus dꝛ leo et draco. leo qꝛ aperte irascit̄. Draco vero qꝛ occulte insidiat̄ Vn̄ ꝑpheta in ps. xxj. Loquens de iudeis in ꝑsona xp̄i q̄ instigatione dyaboli persequebant̄ xp̄m vsqꝫ ad mortē ait apperuerūt sup me os suum sicut leo rapiens z rugiens. Ecce tēptatio grauis aperta. Et de occulta ait ps. draco iste quez formasti ad illudendū ei saltim in sensu litterali. Et de vtraqꝫ dicit̄ Super aspidē z basiliscum ambulabis et conculcabis leonem z draconem Consequenter in speciali de vnaquaqꝫ illarum temptationū

videndum Est notandum q temptatio grauis ⁊ patens est quando dyabolus aperte temptat. Et hoc fit quadrupliciter. vm Alan. in sūpe. m̄o. li. 3. par. j. de tep. dist. vj.

Tēptatio grauis ⁊ aperta ē quadruplex

- Res corpales visibiles ⁊ appetibiles oculis ostendendo
- Seipsum trāsfigurando in diuersas reruz similitudines
- Personas christi angelorum vel sanctorum mendaciter representādo
- Persecutiones ⁊ pugnas sensibiles per se vel suos attrociter inferendo

Prima ergo temptatio grauis ⁊ aperta est sensualis qn̄ dyabolus ostendit oculis corpalibus res visibiles que possunt anim videntis allicere ad sui concupiscentiaz sicut fecit beato Francisco ostendens ei in via bursaz magnā quasi pecunia multa plenam quam cum socius eius suaderet accipi ⁊ i elemosinas mittas dari sanctus prohibuit sentiens machinamentū dyaboli sed cum socius non quiesceret permisit sanctus vt videret socius manifeste dyaboli fallaciam cum itaqz socius bursam leuare extuit inde serpens ⁊ postmodum cito disparuit: simile fecit btō Anthonio sicut legit in vita eius cum fugeret seculum ⁊ iret ad heremum in via inuenit discum argenteum: quez cuz recusaret accipere dicens esse insidias dyaboli vt fumus euanuit postea apparuit ei in ipsa via massa veri auri. quod velud incendium fugit. Similiter cuz dyabolus qn̄qz obicit alijs sensibus sibi delectabilia pot dici talis tēptatio sensualis ⁊ apta. vt sonoros auditui odores olfactui: sapores gustui: suauia ⁊ delectabilia tactui: tunc enī q̄si p portas vrbis attemptat capere ciuitatem vt abimelech de quo Judicum. ix. dr q appropinquās hostio sinc porte turris ciuitatis thebes in qua turri erāt viri ⁊ mulieres

se defendentes nitebatur ig nem supponere id est rerum concupiscentiam ita similis est dyabolus obsidenti ciuitatez qui circuit quomodo inueniat in muro debilius. Noscit enim ad que homo inclinatur plus. Et ẜm hoc talia obicit ⁊ obijcere dispo nit sensibus exterioribus. vt supra. Item est similis lupo vl' leoni qui circuit oui le vt inueniat aliquam apertura⁊ aut foramen per qd in tret ⁊ deuoret iuxta thema. Vigilate quia aduersarius ⁊c. Ubi glosa describit octo genera temptationū dicens ¶ Circuit tanq̄m hostis obsidens muros clau sos: explorat an sit aliq̄ pars murorum minus stabilis cu ius aditu ad interiora penetret. Offert oculis formas illicitas ⁊ faciles ad voluptates vt sic ex visu siue ꝑ visum destruat castitatē aures ꝑ canora siue sonos dulces. vt molliat christianum rigo rem: linguā conuicio prouocat manum in iurijs lacescē tibus ad cedem instigat ho nores terrenos promittit vt celestes adimat. Et cum latenter non potest fallere: ad dit terrores: in pace subdol⁹ in persecutione violētus cō tra quam temptationez animus debet esse paratus ad pugnandum. ¶ Secūdo modo dyabolus impugnat sensus se transfigurādo in diuersas rerum similitudines extra: vt eos quos ludificat sub specie mulieꝝ trāsfigurando se in species mulierum qui dicuntur vulgari ter facere vel striges vl' que de nocte conueniunt ⁊ choreas ducunt vel quando apparet per adiurationes nigromanticoꝝ in diuersas re rum similitudines: vel q̄ndo simplicib⁹ vt equites hastiludia agētes vel penates ap parentes in forma pueri ⁊c. ꝑ quas trāsfiguratōes multi simplices sunt per demones decepti: donec ꝑ ꝑdicatōnis frequētiaz fallacie demonis denudarent: vt Uin. in spe. vbi ẜ ¶ Tercio mō dyabol⁹ ludificat ⁊ decipit ẜsus trāsfigurādo se in silitudinē xpi angelorum apostoloꝝ ⁊ alioꝝ scōꝝ vt sic menciēdo

illos incautos seducat secundum illud secunda ad Corin. xj. Angelus sathane transfigurat se in angelum lucis. Unde in vita beati Martini legitur quod dyabolus ei apparuit indutus purpura et corona aurea coronatus dicens ei quod esset cristus qui ad terras descendens primo sibi voluit apparere. et adorari ab eo. Cui Martinus. Respondit hiesus cristus non promisit se venturum in habitu regio et purpura. Et quod nisi ei appareret in ea forma in qua passus fuerat deferendo stigmata sue passions cum non reciperet tamquam christum quo audito dyabolus confusus discessit.

Item in vitaspatrum legitur quod cum dyabolus appareret in magna claritate et regio habitu cuidam patri dicens se christum: et ad hoc venisse. vt eum adoraret et lucrum maximum de hoc reportaret. Respondit sanctus: xpm meum semper adoro sicut ipse scit. tu aute quis es quod audiens ipse euanuit feda relinquens vestigia. Ita cuidam alteri patri apparuit in simili forma simila dicens. Et pater clausit oculos dicens. Fuge. cristum nolo hic videre sufficit michi si eum videre possum in celo. Et similiter fugit etc.

Item in quadam ciuitate fuit mulier quedam sic seducta. In cepit enim aliquando aput se cogitare quod esset digna vt dominus sibi aliquas daret visibiles consolationes. Et cum aliquando esset sola in camera de hoc cogitans visus est ei maximus fulgur in cameram suam intrare: et cum eo quidam rex pulcherrimus constipatus multitudine. xij. vel plurimorum hominum dicens ipsi horrenti quod non timeret quia erat iesus christus cum discipulis suis veniens ad consolandum ipsam. Cui cum multa blanda dixisset et multa ei promisisset si in eius amore perseueraret et ipsa hoc ei sic facturam promitteret recessit promittens quod eam sepe visitaret. Similiter in sequenti nocte venit ad eam solus sollicitans eam ad amplexus et federis commixtionem qua consentiente fecit eam iurare

ꝙ non reuelaret alicui fami
liaritatem quam ostendebat
ei plurima sibi promittens.
Tercia nocte iterum ve-
nit in speciosa forma ⁊ habi
tu post in forma militis :post
clerici:post rustici :post mo-
nachi:⁊ postea golardi.cum
autem videns se deceptā fu-
gisset ad confessionem veni
ens ad eam sequēti nocte fe
re insaniare videbatur cōmi
nans ei sed nō poterat eam
opprimere vł extinguere vt
volebat:quotiēscūqȝ autē
peccabat venialiter grauius
magis ad eam accedebat.et
magis eam terrebat quādo
autem confessus erat et con
munionem recipiebat:quod
erat ei singulare remedium
⁊ ꝯsolatio :tunc dyabolus a
lōge stabat nec accedere po
terat nec turbare vsqȝquo ī
aliquo excessisset. Hec Vin
centiꝰ in specu.vbi supra.
Item in vitaspatrū le-
gitur ꝙ apparuit cuidā san-
cto in specie celestis milicie
qui eum cum magno appa-
ratu ⁊ pompa conducebant
dicentes postea omnia ꝑfe-
cisti restat vt adores me ⁊ si
cut helyam suscipiaȝ te in ce
lum in curro igneo qui Re-
spondit habeo regeȝ meum
quem cotidie adoro tu non
es ille quo dicto tota illa mł
titudo disparuit. H
Item quidaȝ nouicius in
religione multū solicitꝰ erat
de salute sua de nocte alijs
dormientibus deuote deum
⁊ beatā virgineȝ rogauit ꝙ
ei reuelaret de matre sua de
functa in quo statu esset cre
dens ꝙ esset dignus ꝙ ei de
hoc fieret reuelatō.pro quo
cum semel sic vsqȝ ad matu-
tinum vigilasset apparuit ei
dyabolꝰ in specie beate vir-
ginis ostendēs quasi matreȝ
suā sub pallio suo dicens eaȝ
eius precibus liberatam.
Item cum scda nocte simili
ter vsqȝ ad dictam horaȝ vi-
gilasset apparuit ei in minꝰ
decenti similitudine ⁊ ad vl-
timū feda relinquens vesti-
gia cum ad turpia prouoca-
bat qui ad tantam ex hoc de
uenit vigilantiā ⁊ capitis de
bilitatem ꝙ nisi fuisset ei di-
scretorum consilio subuen-
tuȝ potuisset in anima ⁊ cor-
pore periclitari. Suo mo

do dyabolus quãdoqз trans
figurat se in speciem sancto
ruз apostolorum sicut habet͂ in
miraculis beate virginis et
de iuuene quẽ dyabolus de-
cepit sub specie sancti Jaco
bi. Item dyabolus qñqз ap
paret sub specie angelorum
sicut in passione sancte Ju-
liane legit͂ ꝙ cum ipsa post
multa flagella esset in carce
re cathena maxia ligata ap-
paruit ei dyabolus in specie
angeli mouens eam ad sacri
ficandum ydolis ne periret
multas ei suasiones faciens
⁊ dicens ꝙ erat angelus si-
adhoc a domino destinatus
Cum aũt illa turbata geme
ret facta est secrete vox ad
eam dicẽs eum esse dyabolũ
⁊ ꝙ cum caperet ⁊ flagella-
ret donec ei diceret q̇s esset
qui ab ea a deo dum cathe-
na est flagellatus ⁊ pedibus
depressus vsqз quo diceret
ei veritatẽ ꝙ esset princeps
demonuз qui eos mittebat
ad subuersionem christiano
rum a quibus cũ victi essent
flagellebat eos: dixit etiam
ei quos ⁊ quãtos triũphos
⁊ a quibus ⁊ a quantis pso-
nis habuerat. Ipsa aute li-
gans eum cathena manib9
retro dorsum eduxit eum in
mane secum cum educeret
ad certamen vsqз ad forum
vbi cũ eam argueret de ma-
xima crudelitate dicens cri-
stianos debere esse miseri-
cordes ipsa in maximam la-
trinam eum proiecit. Item
in vitaspatrum legitur ꝙ de
mones in specie angelorum
multis annis seduxerũt quẽ
dam fratrem multa secreta
ei reuelantes ad vltimũ cum
pater suus veniret ad visitã-
dum eum secum ferẽs bipen
nem ad secandum ligna: que
rediens deferret secum pre-
uenit eum demon dicens ꝙ
dyabolus venturus esset ad
eum transfiguratus in simi-
litudinem patris sui ferens bi
pennem vt eum impugnarз
eam ⁊ occiderз: consuluit er
go ei vt eum preueniret cuз
alia bipenne ⁊ hoc de eo fa
cerз qđ dyabol9 de eo facere
cogitabat qđ cũ ipse fecisset
patre occiso dyabol9 qui fa-
ctuз illđ ꝯsulerat taз enorme

suffocauit eum. Item dyabol9 apparuit in forma moysi sicut legit in fine tripertite hystorie: q quidaz dicens se moysen missum ad liberationem iudeoruz infinitos se duxit iudeos ꝯgregans eos de diuersis locis: ꝛ faciēs aliqua signa eis apparētia duxit eos supra cacumē pre rupte rupis ꝑmittens eis q sicut traduxerat eos per mare rubrum ita duceret eos ꝑ mare magnū ad terram promissionis qui cum credidissent et vendidissent omnes possessiones suas ꝛ venirēt ad terram vbi dictū est cum vxorib9 suis ꝛ filijs iussit vt ꝑmitterent se sua labi in mare per decliuiuz rupis qd cū fecissent alij a rupibus alij a fluctib9 necati sunt. Quidaz aūt negociatores venientes et eos necatos inuenientes ascenderunt ad eos qui non dum collapsi fuerunt nunciantes eis necem aliorum. alli aūt requirentes actorez sceleris non potuerunt eum occidere quia subito euanuit. Unde ꝛ multi eoꝝ videntes se a dyabolo deceptos baptisati sunt. Ecce quaz multipliciter dyabolus se transformat ꝛ decipit ꝛc. ¶

Quarto dyabolus quādo non potest alliciendo blandiendo: promittendo. mentiendo se ducere: tunc per flagella verbera persecutōnes sedutiones: ꝛ pugnas aptas per se vel suos ꝑturbare impugnare conatur: per se quidem sicut apparet de Job ꝑ suos vero sicut in principio nascentis ecclesie fecit ꝑ eos qui martires occiderunt. ad hoc etiam sepe mouet ꝯtentiones ꝛ lites inter homines procurans verbera ꝛ guerras inter regna tempestates in mari ꝛ submersiones hominū vt quos non potest occulte temptādo vincere possit frangere flagello: sicut timeo heu nostris tempori9 mltos bonos homines ꝛ deuotos sic temptando perductos ad impacientiam ad resistentiam in aduersis quandoqz nimis debitam vel ad pauperes maiorem habendo tenacitatem dum etiaz viri religiosi timentes se deficere pauperibus sunt nimis

rigidi Ad hoc facit qd legitur in vita beati Francisci q cum venisset arecium ciuitatem et seditiõe inter ciues exorta ppiquum immineret ciuitatis excidium vidit demones exultantes et ciues istos contra se inuicem succendẽtes. Cum aũt vir sanct9 mãdasset p socium q ex pte omnipotẽtis dei et sui demones oms inde recederent subito miro modo ciues omnes vnanimiter in pacem consenserunt. quomõ autez demones ipm sanctnm Franciscum afflixerunt vt ipsum ab oratio nis studio pturbarent dictuz est supra. S. xij. Idẽ patz de beato Anthonio qui cum in conuersionis sue pricipio in quodam sepulcro intrassz ibi solitariam vitã agens demones cum multipliciter tẽptauerunt apparẽtes ei sub diuersoz animaliũ speciebus ad vltimum non valentes eũ deuincere durissime flagellauerunt cum adeo vt a fratre qui ministrabat ei ad congregationem fratrũ quasi mortuus portaret. Cum aũt fratres ad celebrandas ei9 exequias inuigilarent: aperiens oculos et videns vbi erat rogauit vt ad locum priorẽ denuo deferretur vbi cum nec alijs temptationib9 possz superari verterunt se in deformes similitudines flagellantes eum vsqz ad mortem et cum esset immobilis victi fugerunt. Cui cristus apparẽs cum maximo lumine et vires eius reparans cõfortauit eũ. Cui dixit Anthoni9 vbi eras O bone iesu vbi eras cũ me demones sic flagellarẽt Respondit ei iesus tecum eram de tuo certamie et tua victoria et demonum confusione gaudens Hec omia ex Vincen. in spe. mora. vbi s. H

Ex illis patet quãtum offendunt sanctos viros et mulieres demones quanta etiã mala pcurant quot lites dissenssiones differentias contentiones et sanguinis effusionem. Quis eñi enumerare valet: quot mala fecerũt iam pluribus annis in ducatu austrie in seminandis litibus et pauperũ oppressionib9 quot deniqz mala fecerũt in alijs locis et terris et hodie in re

gno Bohemie et exteris ter ris per bohemos ad malum pductos timeo q non sit qui sufficienter enarrare possit mala que faciunt in vna ciui tate: taceo de puincia aut re gno. O quot sunt hic demo nes incitantes ad lites et co tentiones taceo de alijs mal' Ideo sume necessarium est nobis vt diuinaz imploremus clemenciam et bonitatem qua tinus nos in tam grauibus te ptationibus custodirz adiuua ret et victoriam daret p laude et glorie sua qd nobis presta re dignetur: ipe dnus Jesus temptatus a dyabolo in secu la benedictus. Amen

Vigilate quia aduersa rius vester dyabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret. j. Pe. v.

Sermo Quindecimus

In precedenti ser mone audistis quam tum necessarium est nobis vigilare contra dyabo li temptationes: qui tanquaz leo rugiens: circuit ad deuo randum nos sicut hoc osten sum est ex Vince. in speculo morali p quatuor graues et apertas dyaboli temptatio nes. Nunc amplius videndum est quo non solum pter ap tas dyaboli temptatioes no bis sit vigilandum: sed etiam p pter occultas et latentes eius insidias: que bene graues di cuntur vt patet ex sequenti bus sub qdruplici gradu hui modi teptationis. Pro gra Aue maria.

Vigilate quia aduersa rius vr dyabolus etc. vbi s

A Circa id est notandum q sm Vincen. in spe. mora. li. 5. par. j. de temptatoe. Te ptatio grauis et lates est: qn demo ex crudelitate sua gra uiter teptat et ex astucia sua vires iniqtatis et laqueos de ceptionum mira subtilitate oc cultat vt seducat. sm illud ps In via hac qua ambulabam absconderut superbi laqueum michi. Superbi id est demo nes. Et iterum insidiatur in occulto quasi leo in spelunca sua etc. Primus gradus: hoc autem modo dyabolus prio temptat quantum ad vim im maginatiuam tripliciter vt pa tet infra.

Sermo Quindecimꝰ

Temptatō in vi ymaginatiua fit tripliciter.

Imprimendo in vi ymaginatiua diuer- sas rerum ymagines sicut in speculo
Ludificando in diuersas reꝝ spēs trans mutādo ⁊ interiꝰ se imaginatōi pn̄tādo
ludificādo ī fantasia ꝑ ymagi. somnioꝝ

Primo ergo dyabolus in vi ymaginatiua imprimit diuersas rerum ymagines in quas se ipse dyabolus trans formant sicut in speculo impri muntur ymagines rerum ⁊c̄. Unde Augu. in libro de di- uinationibꝰ demonum. De mones inquit terrenoꝝ ama toribus maleficia suadēt mi- ris ⁊ inuisibilibꝰ modis per subtilitatem suam hominum corpora non secando sed pe netrando ⁊ se cogitationibꝰ coꝝ per quedam imaginaria immiscendo siue vigilanciū siue dormiencium B Ludificat aūt demon hoīes tripliciter s̄m vim ymagina- tiuā vel fantasticā. Primo vt videantur hominibus res exteriores in aliaꝝ rerū spe- cies transmutare vel ipsi ho mines videantur sibiipsis in aliam speciem transmutari. Sicut quidam incantatores demonum artificio faciunt ⁊ nigromantici ꝑ adiuratiōes demonum. Unde dicitur ꝙ quidam incantator sic ad- iurabat dicens ꝙ ipsi impri- mebant in fantasia hominū ꝙ videbatur eis quomō vnꝰ gallꝰ qui filo trahebat festu- cam traheret maximam tra- bem cum magnis funibꝰ Et cum incantator modicam li- gaturam feni diuideret ī plu res particulas videbat̄ aspi- cientibꝰ ꝙ diuideret equum suū per frustra ⁊ cum eis mit teret dicta frustra per hospi cia eis receptis postea rece- dente illusione nihil inuenie bant nisi modicas ligaturas feni Ludificabat autē sic hoīes in fantasia coꝝ impri- mens ymaginē auis vel alte rius aīalis vt hō videret sibi esse illud animal qđ impssit. Hec Vincen. in spe. mo. vbi s̄: Item in vitaspatrū Le gitur d̄ machario egipcio ꝙ cum quidā homo adamaret

vxorem alterius nec poſſet
eam ad illicitum coitum fle-
ctere fecit per maleficos vt
mutata videretur in equā ꝙ
vir ſuus capiſtro ligatam ad
duxit ad macharium qui ad-
ductores ⁊ diſcipulos ſuos
arguit de hoc ꝙ dyabolꝰ eo-
rum oculos ludifficabat q̄a
in muliere nullaȝ videbat im
mutationē vngens aūt eorū
oculos oleo benedicto vide-
runt mulierem in priori et in
naturali effigie quā habebat
Idem fere refert beatꝰ Au-
guſtinus in li. de ciui. dei: ⁊ d̊
doct: xp̄ia ℰ Secūdo
modo dyabolus temptat lu-
difficando ſe in diuerſas re-
rum ſpecies tranſmutādo et
ymaginationi interius ſe pre
ſentando. Unde in ipſa tan-
quam in ſpeculo reſultant q̈-
ſi diuerſe ſpecieſ ⁊ diuerſi ge
ſtus ſiue in oratione aut alit:
habentibꝰ etiaȝ oculos clau
ſos. Sicut habetur de ſācto
Machario cui demōſtrati
ſunt homies diuerſimode lu
dificati in oratiōe ⁊ quod ex
tra p̄ſentabāt intus in corde
reſultabat ℬ Tercio
ludifficat ⁊ temptat in ſanto

ſia per ymagines ſomniorū
per diuerſas viſiones ... um
aut virorum aut mulierū.
Uñ in vitaſpatrū legitur ꝙ
cum quidam fratres indeſer
ti abſtinentes viderunt viſio
nes venerunt ad abbatē an-
thonium vt quererent de vi-
ſionibus ſuis quorum aſinus
mortuus eſt in via qui preue
niens eos dixit eis de morte
aſini ſui. Et cum quererent
quomodo hoc ſciret dixit ꝙ
dyabolus ei reuelauerat per
ſomnum dicens: ꝙ eoꝝ viſio
nes non erant dei reuelatio-
nes ſed demonum illuſiones
Item legitur in vitaſpatꝝ
ꝙ demones quendā fratrem
ſic illudebant ꝙ quādocūqȝ
fratres debebant cōmunio-
nem corpis ⁊ ſanguinis reci
pere apparebant ei demōes
ſomniando in ſpecie milieꝝ
illudentes ⁊ polluentes eum
Cum aūt cōſulerent fratres
quid ſuper hoc eſſȝ faciendū
inquirentes de ſtatu eius et
inuenientes ꝙ hoc non acci
derat ex cibi ⁊ potus ſuꝑflui
tate ſȝ ex dyaboli illuſione iu
dicarunt hoc fieri ⁊ cum cō-
ſuluiſſet ei ꝙ neqȝ ꝓpter hāc

causam cõmunicare dimitte
ret diabolꝰ ei postea nõ illu-
sit ⁊ ex hoc manifestãs ꝙ id
faciebat vt eum ab omni bo
no impediret Hec de primo
gradu temptationis quantũ
ad vim ymaginatiuã ſm tri-
plicem distinctionẽ ꝓhabitã
ex qua distinctione similia in
telligi possunt ¶ Se-
cundus gradus tẽptationis:
est in memoria qñ dyabolus
ꝓcurat ꝙ in memoriam ve-
niant preterite delectatiões
vel per ymaginatiuaꝫ vel ali-
ter vel ea que homo audiuit
aut vidit preterito tpe q̃ pos
sunt homineꝫ mouere ad ali
quod peccatũ operis vel de
lectatiõis sicut facit somnia-
re esurientem ꝙ comedat vt
expergefactꝰ magis esuriat
⁊ vigilans qd̓ appetit ad mẽ
tem reducat ſm illud Ysaie.
xxix. Et erit sicut somniũ vi
sionis nocturne. Sic dyabo-
lus temptabat filios israhel.
Exo. xvj. dicẽs. Utinã mor-
tui essemus in egipto quãdo
sedebamus sup ollas carniũ
⁊ comedebamꝰ panem in sa
turitate Similiter Nume. xj
Quis dabit nobis ad vescẽ-
dum carnes recordamur pi-
scium quos comedebamꝰ in
egipto in mentem nobis ve-
niunt cucumeres ⁊ pepones
porri queqꝫ: cepe ⁊ alea: aĩa
nostra arida est nihil aliud re-
spiciunt oculi nostri nisi man
na. Ecce habebant iam nau
seaꝫ in cibo celesti ex dyabo
lica temptatione Ita ⁊ dya-
bolus sepe deuotis homini-
bus habentibꝰ quasi singula
rem delectationẽ i rememo-
randis beneficijs dei sibi ex
hibitis etiã in peccato existẽ
tibꝰ abstrahit huiusmodi de
uotionem tanꝗ̃ celestem ci-
bum ⁊ ingerit eis in memo-
riam alias res ex quibꝰ tan-
dem eos impedit a deuotio-
ne, vel trahit in peccata. redu
cit aũt dyabolꝰ ad memoriã
res factas aut mulierũ aliqñ
visarũ species: sicut faciebat
beato Benedicto. ij. dyalo-
goꝝ Cum aũt beatus Be
nedictꝰ fugisset seculũ ⁊ eēꝫ
solus in heremo tẽptauit eũ
dyabolus sub specie merule
auis videlicet que vultui eiꝰ
oportune insistebat: quaꝫ cũ
fugasset: facto signo crucis ea
recedẽte subsecuta est maxi-

ma temptatio carnis de qua dam mulie re quam aliqñ in seculo viderat:ita q̄ fere di/ ctus volebat ad seculuȝ redi re:sed subito respect⁹ diuina grã ad se redijt ꝛ nudum se i ter vrticas et vepres ꝓijciẽs ꝑ vulnera carnis curatus est a vulneribus mentis. Jtẽ in vita beati Jero.legitur q̄ cum ipse essȝ inuastissima he remo adherens terre mẽbra eius terre adherentia ꝛ ꝑ ie/ iunijs pallida ꝛ q̄si mortua ꝛ frigida :et calore solis quasi exusta sola libidinis tempta tio improba cum quiescere non sinebat:sed cum ipse ibi esset socius ferarum ꝛ scorpi onum solus:videbatur ei se/ pe q̄ ipse esset inter choros psallentium puellaꝝ Ter/ cius gradus temptatiõis est. qñ intellectus humanus ac/ cipit a fantasia similitudines rerum quas ei dyabolus fan tasia mediante ministrat.vel forte quia dyabolus ꝑ subti/ litatem nature sue intellectũ suum formis rerum plenum humano applicat intellectui qui est sic̃ speculũ susceptibi/ le omniuȝ formaꝝ que appli cantur ei sicut est de duobus speculis sibi inuicem opposi tis:forma que est in vno re/ sultat in alio:sic potest esse i anima formas ꝛ species q̄s mittit ei dyabol⁹ presentare exibet intellectui suo:ꝛ intel lectum suũ quantum potest applicat humano intellectui tanquã speculum speculo:vt in ipso resultet ita subtiliter vt videatur homi q̄ sint co/ gitatiões sue Unde Cassia/ nus in li.Collationuȝ. Non est mirum spiritum insensibi liter anime cõiugari siue cõ/ iũgi ad suadendũ que placita sunt ei.Est eñ inter spirituȝ ꝛ spiritum sic̃ inter homies quedam similitudo ꝛ cogna tio substantie:nunq̄ aũt sibi ita vniri possunt simul vt alt̃ alterius sit capax.Hoc enim soli deo conuenit.Hanc aũt applicationẽ sui cum anima forte facit dyabolus qñ tem ptat de rebus pure sp̃ualib⁹: que non apprehendunt yma ginatiõi corporali:vtpute de fide ꝛ spe.ꝛc̃. S Hec aũt temptatio cõtingere po test duobus modis. Uno modo quãdo dyabolus tem/

ptat sine rationis hoĩs operatione vt dicitur in quarto gradu sequenti ¶Primo dyabolus temptat simplices quando scilicet dyabolus applicans se intellectui humano cum quadam obscuritate vmbrosa obscurat ꝛ ob nubilat eum vt veniat ĩ maximã tristiciam vel accidiaꝫ vel nimium timorem vel obliuionem eorum que sciuit vl̃ que scire debet sicut fit ĩ energuminis qui q̃dam mente patiuntur. Unde Cassianus vbi supra energumini quidaꝫ sic a demonibus vexãtur: vt ea que gerunt aut locuntur nequaquaꝫ intelligant. Quidaꝫ vero norunt ꝛ postea recordantur Item quorundam intellectum sic obnubilat vt faciat eos hesitare ꝛ in fide et in his que pertinent ad fideꝫ alios inducit intantam amaritudinem tristicie vel merorís vt nullam consolationeꝫ recipiant sicut fit quandoqꝫ circa melancolicos ꝛ infirmos quibus aliquando videtur ꝙ omnes conspirauerint in mortem ipsorum ꝛ illi qui salutem ꝛ paceꝫ eorum toto posse procurant videnť ipis onerosi. Unde cõtigit ꝙ aliqui extreme odiunt ꝑsonas persuadentes eis viam salutis etiam conformes dicẽtes Ego non possum illum diligere neqꝫ bene videre: et tamen fatentur ipse nihil mali michi fecit: ita iudei fuerunt temptati contra xp̃m qui in omnibus eis benefecit: et tamen nõ poterant bene videre eum Item alij sic inuoluuntur in omnibus factis et dictis vt semper timeant se peccare mortaliter ꝛ vix volunt vel possunt credere vel fidem adhibere consilijs meliorum: alij sic se deo reputãt in omnibus displicere ꝙ in nullo meritum se habere credunt vel nunquam posse salutem acquirere alios in tantam desperationem inducit: ꝙ ex desperatione seipsos interimunt: submergunt: suffocant: vel suspendunt. Sicut patet de Chayn. Juda ꝛ Achitophel ꝛc. Quomodo etiam dyabol⁹ nititur

viros sanctos in desperatōȝ inducere patet per hoc qd legitur in vita beati Anthonij vbi dicit᷑ ꝙ cum oraret vidit se raptuȝ per aera deduci ab angelis ⁊ vidit infinitos demones ei occurere ⁊ peccatum adolescencie sibi replicare ⁊ augmētare ⁊ eū de hijs accusare: ⁊ cū econtra angeli dicerent ea ꝑ dei misericordiam sopita: ideo si quid haberent ex quo factus fuerat monachꝰ id obicerent ⁊ ipsi multa falsa imponebant: sed cum angeli libꝝ consciencie vel consensus eiꝰ reuoluerēt ⁊ de hijs q̄ obijciebant nihil inueīrent confusi ⁊ obmutescentes demones recesserūt ipse aūt Anthoniꝰ inuenit se vbi prius erat. Item in vita beati Bern̄. legit᷑ ꝙ cuȝ graui infirmitate laborarȝ vidit se raptum ante summū iudicem Cui cum pñtaretur affuit sathan multis accusationibus eum improbissime pulsans: cum aūt omia quitcūqȝ habeat sathanas ꝯtra sanctū dixit nihil perterritꝰ respondit bene fateor nō sum dignꝰ nec ꝓprijs meritis possū obtinere regnum celoꝝ sed duplici iure obtinuit mihi deꝰs meus iesus cristus hereditate scȝ patris ⁊ merito passionis altero sibi contentus est ⁊ alterum mihi donat Item quitquit agant merita michi misericordia dei super vitas. Hoc autē audiens sathanas confusus recessit. Item in vita beati Martini legit᷑ ꝙ cum animā sancti deducerēt angeli in paradisum scȝ celestem occurrerunt infiniti demones cum accusantes ⁊ eū detinere volentes sed cū nihil suum inuenirent in eo cōfusi recesserunt ¶ Item aliquos contra caritatē induxerunt in amaritudinē odij i uidie vel rancoris sic iudeos dicentes de deo grauissimus est nobis etiāȝ ad videndum quoniā ꝯtrarius est operibꝰ nr̄is. Exemplū de hoc habemus ꝙ aliqui de fide ꝯtra fidem temptant᷑. Vir quidam lr̄atus ⁊ bonus religionēȝ ingressus in nouiciatu suo sic fuit temptatus ⁊ laqueis diaboli implicatus vt cogitaret vtrū mundus esset aliud nisi somnium. vtꝝ ipse animā ha

de bō Antō nio lgō

heret: et vtrũ etiã de hijs do lebat ad mortẽ: et p̃ hoc fere in desperatiõẽ cadebat vl' ad sui occisionẽ videbatur indu ci: nisi saniori ꝯsilio credidis set dicenti sibi ꝙ ex quo illa excogitatio que est dyaboli temptatõ sibi displicebat po tius erat meritum q̃m culpa qm̃ sicut ait Grego. Tẽpta tio cui non consentit̃. nõ est peccatũ sed materia exercẽ de virtutis ¶ Item mulier q̃ dam nobilis ad heretice pra uitatis inquisitorẽ accedens petiuit vt cõbureret̃ tanquã heretica pessima deterior oi bus alijs qui pro ĩfidelitate: vel heresi concremabant̃ cũ lacrimis multis asserẽs ꝙ et de articulis fidei et de sacra mentis pessima cogitaret. in quisitor quesiuit si hec ei pla cebant vel illis acquiescebat Rñdit ꝙ potius vellet esse mortua et ideo dolebat com buri vt ab istis posset penit⁹ liberari. Cum aũt diceretur ei ꝙ ista contemneret et cor suum transferret ad alia co gitanda ꝯsolationẽ recipiẽs plene fuit ab omib⁹ liberata Hec p̃ ordinem Uin. in spe. vbi s. ¶ Quart⁹ gra dus temptatiõis est dum ali qñ homo tẽptat̃ de fide cau sa argumentatiõis vel ratio nationis: puta qz dyabolus p̃ robat per aliqua verba scri pture qui prima fronte vidẽ tur fidei repugnare vel per aliquas naturales et philoso phicas ratiões impossibiles esse: sicut fides tenet circa ar ticulos fidei et ecclesie sacra menta: vel qñ in aĩa est stre pitus cogitationũ malarum. ratione dyaboli ꝓcuratione aliter occupata vel non cor rigente vel negligente repri mere vel repellere differẽte Uñ scriptũ est Iere. iiij. Us qz quo morabunt̃ in te cogi tatiões noxie Hinc est ꝙ dia bolus qñqz probat aliquib⁹ verisimilib⁹ rationib⁹ vel au toritatib⁹ aliq̃d in qd̃ debeat intellectus faciliter assentire sicͭ dño quẽ rationabilẽ iudi cabat quicq̃d ei suggerebat autoritatibus confirmabat. Mat. iiij. Lu. iiij. dicẽs. Si filius dei es mitte te deorsũ Scriptum est eñ qz angelis suis man. Et iterũ Si filius dei es dic vt la. et c. Sicͭ etiã

legitur in passione Cipriani ꝛ Iustine vbi dyabolus ꝓbabat autoritatibus vete. ꝛ noui. testamenti matrimonium esse melius virginitate. Simile fecit beato Anthonio i deserto dumó i specie mulieris cuiusdam magne ꝛ nobilis dñe relicte regis cum pluribꝰ virginibꝰ apparuit ostédens se beato Anthonio de notaꝫ neqꝫ respicere debere virum in faciem mulieris et quomó deꝰ suis meritis sibi ꝯcessisset facere miracula sicut supra aquas ambulare neqꝫ mergi: debiles ꝛ ifirmos curare sed nó mortuos suscitare. Et tandem sub specie religionis inducés Anthoniū: vt sibi matrimonio iungeretur quatinꝰ sic ambo in matrimonio deo liberiꝰ seruire possent quomó etiaꝫ plures principes in matrimoniū habere potuisset sed noluisset: qꝛ illoꝝ vita sibi non placuisset: sed vita sancti Anthonij quem deus sibi ostendisset: ꝓbabat etiā tunc multis rationibus matrimoniuꝫ ꝓualere virginitati ꝛ autoritatibꝰ incipiens in Geñ. Crescite et multiplicamini. Et iterū: frater qui adiuuat a fratre quasi ciuitas firma. Et iteruꝫ dixit ei. Nonne scis ꝙ dñs eadem hora que creauit Adaꝫ creauit et Euam Et iterum ꝯstat Adam non esse ꝓiectū a paradiso ꝓpter matrimonium sꝫ ꝓpter inabedienciā. ꝛ sic de alijs multis sic habetur i muscipula beati Anthonij sed licet anthoniꝰ ad hec verba mollesceret tñ diuina grā tandeꝫ nouit esse dyabolum dicens: quia dudū mihi cóminatus est dyabolꝰ quia p mulierem me decipere vellet ꝛc̃ Ecce quantum dyabolus nititur homineꝫ deijcere per peccatum carnis cū muliere Aliud exemplū in hystoria iosaphat ꝛ barlaam dicitur: ꝙ cum rex armenie nó posset iosaphat filium suū a xp̄ianitatis ꝓposito reuocare ꝯsilio Theode. magi. seruientibꝰ qui ei seruiebant expulsis: posuit cum eo puellas speciosissimas q̄ corꝛ eiꝰ emollirent ꝛ ad amorem suū ip̄m allicerent. Theodas etiā adiurans demones qui cum interius inflāmerent ꝛ mulie-

tres exterius inter quas vna
nobilior & speciosior ceteris
filia regis suadendo em̄ pro
mittebat ꝙ fieret cristiana si
consentiret ei matrimoniali
ter copulari & dyabolo linguā
eius volente ꝓbabat autori
tatibus Vete. & no. testamē.
oportunū esse modum viuen
di adducens verba apostoli
honorabile coniugiū cui ta-
men Josaphat non assensit.
Ecce qualiter dyabolus tem
ptat per mulierem tam peri
culose tanꝙ vltimo & validis
simo temptatiōis iaculo. sic
ergo habetis quatuor gradꝰ
temptationis dyaboli grauis
simos Rogemus deum vt
in temptatiōe nos custodiat

Vigilate & oratē ne in
tretis i temptationē Mat.
xxvj. Luce xxij.

Sermo Sedecimus

In precedentibus
sermonibus audi-
stis d multiplici tē
ptatione nobis satis pericu
losa. a carne: a mundo: a de-
mone Et singulariter multi
plices. astucias & versucias
demonū apertas & occultas
exteriores & interiores vide
licz in fantasia siue ymagina
tione i intellectu & memoria
vt patuit in precedentibus.
Nunc videndum est de mul-
tiplicibus occasionibus tem
ptationis que necessarie sūt
nobis fugiende si non volu-
mus capi siue vinci i tempta
tione iuxta verba thematis.

Pro gratia. Aue maria.
Vigilate & orate ne intretis
in temptationem &c.
A Circa hec verba
thematis est aduertendum:
quantum ad occasiones tem
ptationum Ex quo nos ipsi
sepe damus demonibus oc-
casionez ad nos temptandū.
Ideo necesse est scire quibꝰ
modis nos damus dyabolo
occasionem ad temptandum
nos vt hijs cognitis diligen
cius caueamus & nos custo-
diamus sicut patet infra Est
ergo in presenti sermōe No
tandum ꝙ multa sunt quibꝰ
damus dyabolo occasionem
ad temptationem &c

Occasiones temptationis quas dyabolo damus		
	Ociositas	Hec Vincen.
	Vana gloria vel laus humana.	i spe.
	Presūptio siue nimia securitas.	mo.
	Sōnolēcia siue pigricia	li.3.p.j.di.vij
	Nimia implicatio ꝛ delectatio frenoꝝ curiositas ꝟsuū ꝛ icautela eoꝝ⸗cmollcō	
	Boni ꝓpositi fractio ꝛ asuete aspitatis istabilitas bois ꝛ motuū extioꝝ leuitas	

Ocia si tollas periere libidinis artus

Per ocium a diabolo tentamur

Per ocium a diab

B Prima occasio quā damus dyabolo ad nos temtandū est ociositas quez enī non inuenit dyabolus occupatum i ope diuino libenter occupat in suo Unde Jero. Semp aliquid opis scȝ boni facito vt te dyabol⁹ inueniat occupatū Et Gre. Cū ociosam animā callidus hostis inuenit ad eam q̄si occasionib⁹ allocutur⁹ aduenit. Vñ poeta Ocia si tollas perire libidinis artus Et Mat.xij.dr ꝙ spūs immund⁹ inuenit domum vacantem ꝛ intrat eandem Ex illis infert ꝙ per ocium maxime dam⁹ dyabolo occasione temptandi nos Unde Jobā.cassiodo.dicit. Mens ociosi nil aliud cogitare nititur q̄m de ventre et libidine cuius ratio est. Cor enī cuȝ sit in continuo motu semper vult circa aliquid occupari etiaȝ dormiendo ꝛ q̄a coꝛ pronius est ad malum q̄ ad bonū vt patet Geñ.viij. Ideo nisi occupet circa bonum semper versatur circa malum vnde ver. Ocia dant vicia fugiant ergo ꝓcul illa.

Secundo infertur ꝙ cuilibet homini ad vitādum peccata ꝛ laqcos dyaboli necesse ē:vt sit i aliquo bono ope occupatus ꝛ maxime tali tē pore qd requirit ingenium ꝛ aduertenciaȝ vt studium aut laboꝛ manualis qui aduertē ciaȝ requirit Hinc est:ꝙ virgines ꝛ mulieres bonum est occupari tali laboꝛe vbi continua requiritur attentio. Ideo dicit Jero.in quodaȝ ꝓmone Non facile capitur a

dyabolo qui bono vacat exercicio. Unde legitur de Tito vespasiani filio qꝫ cū vno die nihil virtuosuz egisset circa horam vespertinam conturbatus cum suspirio dixit astātibus heu mihi amici mei qꝛ hanc diem perdidi ℭ Aliqui vero gloriātur de rebus spiritualibus vtpute de vite bonitate: alij de elemosina ꝛ religione siue deuotiōe Alij de sciēcia ꝛ aliaꝝ informatione. Alij de castitate et corporis castigatione. alij de ieiunio ꝛ abstinentia vellent enī vt alij talia ab eis scirent ꝛ tanto meliores reputarentur vel plus amarentur ꝛ sic de alijs omniū autē illorum gloria est vana ꝛ caduca. Juxta illud primi Machabe. ij. Gloria ei⁹ stercus ꝛ vermis hodie extollitur ꝛ cras non inuenietur quid enim homo habere potest in mundo de quo gloriā q̄rat cū nec ad minutum sit securus de vita: et si perdit vitā nunquid in omnibus perdit gloriam mundi vtiqꝫ: qualem ergo gloriam homo habere potest de reb⁹ transitorijs: nam si est in abūdancia si in diuicijs ꝛ potestate: si i pulcritudine ꝛ sanitate ꝛc̄. Hoc totum habet a deo. Ideo dicit apostolus. j. ad Cori. iiij. Quid habes qd̄ non accepisti si aūt accepisti quid gloriaris q̄si nō acceperis illa vtile est congitare cōtra vanam gloriam. de reb⁹ transitorijs ꝛ temporalibus: necqꝫ homo gloriari debet de rebus spūalibus: quia de talibus dicit Saluator Math. vj. Amen dico vobis receperunt mercedem suaz videlicꝫ gloriam quā ab hominibus q̄sierunt et desiderauerunt. Qualiter aūt aliqui querant vanam gloriam in reb⁹ spūalibus bene ostendit. Augustinus in li. de conflictu vicioꝝ dicens. Inanis gloria dicit age bonum qd̄ vales: ostēde cūctis bonum qd̄ agis vt bonus a cunctis dicaris vt sanctus ꝛ venerābilis ab omnibus predicerīs vt dei electus voceris vt nemo te contemnet: nemo te despiciat sꝫ vniuersi tibi debitum honorem psoluant Hec Aug⁹. ꝛ Cris super Matheum dicit dicebāt aput se sez vane gloriosi

si bene fecerimꝰ cum paupe-
rimus quis illud videt ⁊ si vi
derint non multi vident: et si
multi vident pro tpe vident:
transit tempꝰ ⁊ cum tēpore
beneficij memoria: meliꝰ est
ergo edificia facere q̇ aspici
ant oēs non in hoc tpe so
lum sʒ ⁊ ipostez Hec Crisꝰ
sed audi quid subiūgat. O in
sipiens quid tibi ꝓdest post
mortem ista memoria si vbi
es torquaris ⁊ vbi nō es lau
daris: q̄si. d. quid tibi prodest
ardere te in inferno ⁊ ab ho
minibꝰ laudari in mūdo: cer
te nihil sed magis obest quia
ex hoc tua pena grauat̄
Ex illo patet quantū timen-
da est vana gloria: ꝙ aūt ipa
det occasionē temptandi ha
bemus exemplū: de rege eze
chia. ij: paralipp. xxxij. Qui
gloriabat̄ de portentu solis
eo ꝙ sol retrocessit. x. gradi-
bus. Ysido. xxxviij. in signuʒ
clemēcie ⁊ misericordie quā
sibi fecerat deus. Et tandeʒ
recipiens principes babilo-
nis in legatiōe ad ostentatio
nem ostendit eis oīa bona
sua. Ysido. xxxix. q̄ erat po-
tens valde. Ideo dicit̄ vbi s̄
scdi. paralip. xxxij. Dereliq̄t
eum dn̄us vt temptaretur et
nota fierent omnia que erāt
in corde suo Ecce Ezechias
derelictus est a dn̄o vt tem-
ptaretur ꝓpter vanam glo-
riam quam habuit de spiritu
alibus ⁊ temporalibꝰ bonis
patet ex dictis. Tercio
dat occasionē temptandi pre
sumptio ⁊ nimia securitas: si
cut presumptō eorum q̇ sunt
in cōiugio vel extra qui pre-
summunt se posse continere
per se ⁊ ex ꝓpria virtute cuʒ
tamen non possint nisi deus
dederit s̄m illud Sapiē. viij.
Sciui q̄ aliter non possum
esse ꝯtinens nisi deus det vn̄
quanto quis de se ꝯfidit aut
p̄summit ⁊ per hoc magis se
curum se estimat tanto am-
plius parat dyabolo locū ad
temptandū Vn̄ Jero. Tūc
maxime oppungnaris cū te
inpungnare nescis. Ex quo
infert ꝙ periculosum est hoī
valde se putare secuz aut ꝯfi
dere de se vel in seipso omis
ci ꝯfidentia de seipo ē fallax
vt ptʒ. ꝓ quo notādū ꝙ multi
plicit hoies ꝯfidūt de seipsis
⁊ sic peccant vt ptʒ infra.

Sermo Sedecimus

Presumptio siue confidencia de se periculosa

- De sua fortitudine siue potencia.
- De suis diuicijs
- De prudentia sua ingenio et sapiētia
- De sua eloquencia.
- De vite sue diuturnitate.
- De amicis suis
- De sua constancia
- De sua iusticia.

D Primi aliqui confidunt siue p̄summunt de fortitudine sua siue potencia quales fuerunt Samson et Alexander magnus. Sampson ei confidens et presummens de sua fortitudine lumen oculorum amisit licz spiritusancto inspiratus postea seipsum occidēs de inimicis suis se vindicauit et sic saluat⁹ est vt patet ad Hebre.xj. Ubi apos. eum enumerat in cathalogo sanctoꝝ. Ita alexand magnus cōfidens et p̄summens de sua potencia postea in terram sepultus pedibus suorū suoꝝ calcatus fuit de quo bn̄ dixerunt philo. in eius sepultura Heri alexander imperauit toti mundo: hodie totus mundus impat ei: qꝛ corpus suū erat cadauer nulli resistere potens. Alij ꝯfidunt in multitudine diuiciaꝝ suaꝝ q̄ tn̄ q̄nqz subito: nec dum illis sed et vita priuant. Un̄ Baruth.3. Ubi sunt qui argentum thesaurisant et aurum in quo ꝯfidunt hoies: exterminati sunt et adinferos descenderunt Tercij sunt qui cōfidunt de sua prudencia ingenio et sapiencia de quorū numero fuit Salomon qui tn̄ postea in senio infatuat⁹ fuit p mulierē vt ydola adoraret. iij. Reg.xj. sic plures de sua prudencia ꝯfidentes seipsos decipiunt ex ꝓprijs consilijs coꝝ sic Achitophel scdi Re. xvij. qui ꝯsuluit Absolō quō ad se recipe vellz duodecimilia viroꝝ et nocte interficere dauid patrē eius: sed diuino nutu dissipatū est consilium ei⁹ p chusi qui oppositū cōsuluit et achitophel suspēdio interijt. vt ptz ibidem: qꝛ diuino iudicio seipsum suspendit

ẽo ꝙ suum consilinm nõ ha-
buit executionem. Ita sepe
hodierna die dñus misericor
diter dissipat consilia impio
rum. Bene ergo fatuus est
qui de ꝓprio ingenio cõfidit
quasi nõ possit impediri. ſm
illud ꝓuerbioꝝ .xxviij: Qui
confidit in corde suo stultus
est. Quarti sunt qui presum-
munt siue confidunt de sua
eloquẽtia sicut causidici siue
aduocati: putantes ṽbis suis
alios cape posse: quorũ etiaꝫ
p̃sumptio dei ordinatione se
pe dissipatur. Quinti confi-
dunt de vite sue diuturnitate
q̃lis fuit diues ille Luce. xij.
dicens. Anima mea habes
multa bona ꝛc̃. sed dictuꝫ est
illi. Stulte hac nocte animã
tuam repetent a te ꝛ q̃ para-
sticus erunt. Sexti confidũt
in amicis non attendẽtes q2
tp̃e prosperitatis sunt multi
amici ꝛ tp̃e aduersitatis pau
ci: ſm illõ Eccle. vj. Est ami
cus mense ꝛ non permanet
in die necessitatis. Ideo dici
tur Jeremie xvij. Maledi-
ctus homo qui cõfidit in ho
mine ꝛ ponit carnem brachi
um suum id est adiutoriũ suũ

Septimi p̃summunt siue cõ-
fidunt de sua cõstancia sicut
sepe virgines ꝛ mulieres cõ
fidẽtes sic se caste viuere ex
ꝓpria ṽtute que grauissime
ceciderunt deo permittente
Octaui sunt q̇ confidunt de
sua iusticia siue de ꝓprijs me
ritis qualis fuit ille pharise9
Luce xviij Qui gloriabatur
in templo dicens. Grãs tibi
ago: q̇a non sum sicut ceteri
hoim ꝛc̃. E Ex quo
infertur ꝙ nullus homo quã
tumcũqꝫ magni meriti ḋ sua
iusticia p̃summere debet. Et
hoc ex triplici causa. Pria
q̇a nostre iusticie incerte sũt
nullus em̃ ꝓ certo scire põt
an opera sua sint iusta vel in
iusta quantũ ad deum q̇a ne
scit homo an odio vl̕ amore
dignus sit Ecclesia. ix. Ideo
dixit Job. Et si simplex fue
ro hoc ipsum ignorabit ania
mea Job. ix. Et apostolus. j
ad Cori. iiij. Nihil mihi con
scius sum sed non in hoc iu-
stificatus sum Secũda cau
sa q̃a nostre iusticie pure nõ
sunt semp em̃ habẽt aliquid
maculis peccati ãnexũ. Vñ
Ysido. lxiiij. Facti sumus vt

immundus oĩes nos quasi
pannus menstruate omnes
iusticie nostre. Et Eccle. vij
Non est homo iustus in ter
ra qui faciat bonum et non
peccet suple aliquãdo veni-
aliter Jta etiam intelligitur
illud verbũ ꝓuer. xxiiij Sep
cies in die cadit iustus ⁊ re-
surgit: scilicz peccato veniali
ẜm Jero. Si ergo omẽs iu-
sticie nostre sunt impure qs
dicere potest Mundum est
cor meũ Purus sum a pec-
cato ꝓuerbio. xx. Tercia
causa quia nostre iusticie ad
huc non sunt approbate. sed
adhuc oportz eas adduci ad
examen diuine iusticie: distri
cti iudicij dei. ẜm illud psal.
Cum accepero temp⁹ iusti-
cias ego iudicabo Et ideo
dicit Job. ix. ca. Si equitas
iudicij queritur apud deum
nemo audet pro me testimo
niũ reddere si iustificare me
voluero os meũ ꝯtemnabit
me si innocẽtem me ostende
ro cõprobabit prauuz. Ecce
si hoc de se dixit Job: quid
dicem⁹ nos miseri pctõres.
nullus ergo debet ꝓsumere
vel cõfidere de se ⁊ meritis
siue factis suis. Ex quib⁹
finaliter habet̃ ꝙ in solo deo
ponẽda est confidẽtia nostra
quia omnis alia confidentia
est vana incerta ⁊ periculo-
sa vt audistis ex premissis
¶ Quarto somnolẽtia
siue pigricia dat dyabolo oc
casionem temptandi hoc be
ne ostendit domin⁹ in eo ꝙ
sepius excitauit apostolos:
⁊ eos hortabatur ad vigilan
dum imminente tẽptatione
dicẽs Mat. xxvj. ⁊ Mar.
xiiij. Luce. xxij. Vigilate ⁊
orate vt non intretis in tẽp
tationez. Unde glo. sup illo
ad Roma. iz. Non incubili-
bus ⁊ impudicicijs di. Som
nolentia est ãminiculuz gule
⁊ luxurie. Jn somno eñ fit
digestio ⁊ sepatur id qd de-
seruit nutritiue potentie ab
eo qd supfluum est qd deser-
uit generatiue ex quo homo
stimulatur ad luxum. Et ad
hoc multũ defuit molle stra
mentũ vnde fiunt illusiones
Et ideo ꝯtra hoc. iacob sup-
posuit lapidẽ capiti ⁊ sic me
ruit videre in somnis visio-
nes angeloꝝ Geñ. xxviij.
¶ Quinto occasionem

tēptandi dyabolo dat nimia
implicatio ⁊ delectatio ter-
renorum. In cuius figuram
dicitur. Gen̄.iij. de serpente
ꝙ supra pectus suum gradit
qui tamen prius solebat ire
erectus ad designandum ꝙ
querit deuorare eos qui ad-
heretur terre. Ideo di. apo-
stolus. j. ad Thi. vj. Qui vo
lunt diuites fieri incidunt in
temptationez et in laqueum
dyaboli ⁊ desideria multa et
nociua que mergunt homi-
nes ininteritum ⁊ pditionez
Ex quo clare patet ꝙ licz
ſm se diuitie non sunt pecca
ta tamen veraciter sunt oc-
casiones peccatorum quod
⁊ bene Saluator innuit. Lu
ce. vj. dicens. Ve vobis diui
tibus qui habetis hic conso
lationem vestram. Nullam
enim causam damnationis.
Saluator ibidem ostendit di
uitibus nisi quia habent hic
consolationem suam propte
rea dicit propheta. Diuitie
si affluant nolite cor appo-
nere: per multas enim tribu
lationes oportet nos intra-
re regnum dei. Actuū. xiiij.
Non per consolationem in

terrenis. Idem dico de illis
qui ⁊ si non habent multas
diuitias neqz querunt illas
hr̄e: sunt tamē alias implica
ti terrenis ⁊ mūdanis nego
tijs ꝙ non bene valent insi-
stere spiritualibus. Et ideo
per hoc dant eo ampli⁹ dya
bolo occasionem temptan-
di. ¶ Sexto dat dyabo
lo occasionē temptandi curi
ositas sensuum et in cautela
exponendi eos sicut patz in
prima temptatione. Gen̄. 3.
Vidit mulier ꝙ esset pulcrz
ad vescendum ⁊c̄. Ecce eua
non custodiuit oculos suos.
Ita dyna filia Iacob. a sich
en erat corrupta quia vide-
re voluit mulieres regionis
illius. Gen̄. xxxiiij. Ita da-
uid ex incauto aspectu tem-
ptatus commisit adulteriuz
cum Bersabe. scđi Regū. xj.
Ita hodie incautus aspect⁹
est occasio viris et mulieri-
bus ad multa peccata et ad
temptationē dyaboli ad aua
riciā: ad luxuriam: ad super-
biam. ad gulam ⁊ cetera. qa
res vise delectabiles placet.
⁊ placentes concupiscuntur
Ita suo modo in caute

la oculorum est multis occa
sio ꝙ alios indiscrete iudi-
cant ⁊ spernūt. Idem de au
ditu dum quis audit alioruz
defectus ⁊ peccata ⁊ ex hoc
male iudicat. Ecce incaute-
la auditus sibi est occasio et
maxime hoc est per illos du
os sensus scilicz visum ⁊ au-
ditum. Et non nunquā quis
grauissime inflammatur per
tactum sicut lacius supra di-
ctum est de quinqz sensibus
exterioribus. ¶ Septi-
mo dat occasionē temptan-
di boni propositi fractio et
asperitatis asuete emollitio
patet ex illo. Mathei .iiij.
Dic vt lapides isti panes fi
ant. Hec dixit temptator do
mino. quasi diceret dura ti-
bi mollifica: aspera: relaxa.
hostes enim quando vident
aliquam fracturam in muro
castri p illam ingredi molli-
untur Unde sup illo .j. pe .v.
Tanquā leo rugiens circuit
dicit Glo. Nota audet dya-
bolus ingredi homīes duros
⁊ asperos aspitate penitētie
in volutos sed molles ⁊ dis-
solutos vt aqua ptz illud ex-
perientiam in his qui qn̄qz

castigauerunt corpora sua ⁊
habenas relaxantes in ieiu-
nio vel oratione postea gra-
uius tēptati a dyabolo lapsi
sunt. ¶ Octauo dat oc
casionē tēptandi homīs in-
stabilitas ⁊ motuū exterior
leuitas p que iudicat dyabo
lus de interiori leuitate ⁊ ꝙ
leuiter poterit hominem ad
malū inclinare Si homo est
leuis ipse est virtus q̄ cito ra-
pit leuia ſm illud. Exodi .x.
Uentus vrens leuauit locu
stas. Et in ps. Sicut puluis
quē pijcit ventus a facie ter
re: leuis est ⁊ per nature sue
leuitatem leuiter facta vl di-
cta cognoscit. Unde Orige
super illud Job .ij. Circuiui
terram dicit tanquā spiritus
volans: ea que dicunt voce
extra audiēs: vel que in ope-
ribus sunt cuncta sciens ⁊ vi-
dens: ea vero que in corde
tractantur nesciēs. Item in
collationibus patrum Johā-
nannes Cassio. ait ipsas co
gitatōes q̄s ipsi demones in
gerūt vtrum suscepte vl quō
suscepte sciūt non p eius anīe
naturā non p ipsius anīe mo
tū in medullis latentē sed ex

motibus indicijsq; corporis dephendunt vtputa si castri margiam suggerunt suadent monachum ad fenestram vel coquinam curiosius aspicere si viderint eum de cibo loquenté: fornicationé suggerunt: si viderint cũ carne cõ motum petulanter aspicere aut loqui: aut aliud tangere. Et similiter in ceteris vicijs qualiter etiam aliquãdo a viris prudétibus deprehendit Cogitationes aũt q̃ de intimis anime sensibus nõdum proderunt adire vel cognoscere omnino non possunt.

L Sic ergo habetis quomõ octo modis quis occasionem temptandi dyabolo dare poterit qui modi siue occasiones cuilibet rationem habenti essent bene ɔsiderandi vt illis cognitis homo diligentius vigilaret et oraret ne intraret i temptatõem id est ne a dyabolo caperet̃ i temptatõne qđ vt facere valeamus. Imploremus dei adiutorium vt temptationem vincamus Amen.

Vigilate et orate ne intretis intemptationem Mat. xxvj. Luce. xxij.

Sermo. xvij.

In precedentibus sermonibus audistis de multiplici temptatione et signanter de varijs laqueis et astucijs dyaboli et tandem de hijs que dant occasionem temptandi. Nũc necessarium erit videre de remedijs contra temptationes. Et licet summum remedium est fugere et vitare occasiones dictas in precedenti sermone attamẽ adhuc sunt plura remedia quibus se homo iuuare potest i temptationibus quibus diligenter considератis faciliter

A Circa illa verba Est notandum q̃ quamuis omnipotens deus angelos suos nobis deputauit in custodiam qui nos in temptatione adiuuant et hostem repri-

munt tamen ipsi angeli sunt proniores et fortiores ad nos iuuandum et custodiendum siue fortius nos adiuuant cũ homo facit debitũ suum q̃m si tepidus sit ad resistendum vult em̃ dñs õs vt i hoc mũdo militemus et pugnemus contra aduersarios nostros carnem mundum et demonem ꝭm illud Job.vij. Milicia est vita hominis super terraz Nemo enim coronat᷑ nisi q̃ legitime certauerit.ij. ad Thimothe.ij. Ideo sunt consideräda aliqua iuuamẽta siue remedia quibus homo faciendo qđ in se est vincere potest temptationem. Et licet talia sint multa ꝭm Doc.quia ꝛwilhelmus parisiensis in tractatu suo de virtutibus ponit ad minꝰ.xviij Et Vincentius in spe.morali.libro.iij.par.j.distincti. vij.de tẽptatione ponit quidecim tamen ex his omnibus ego collegi aliqua q̃ mihi videntur magis consideranda et in memoria retinenda in quibus etiam alia quãtum necesse est videntur cõprehendi. Et sunt in numero.xij.per ordinez. Et si forte quis diceret dixisti supra multas occasiones temptationum et nunc multa remedia.quis potest singula capere et memorie commendare Respondeo ꝙ licet bonum esset hec singula attẽdere et retinere attamẽ non est cuilibet necesse ad salutem maxime simplicibus et indoctis sufficit enim talibus in genere haurire ex omnibus illis talem doctrinam. vt sint cauti ne dent dyabolo occasionem ad temptandum siue carni aut mundo. Et si temptati fuerint ꝙ tunc recurrãnt ad remedia infra dicenda considerando de illis qui considerare possunt. Unde quodlibet dicendorum valet homini contra temptatõem ideo qui non potest ꝯsiderare singula ꝯsideret saltez aliqua puta sex septez quatuor tria.ij. vel saltem vnum si a deo simplex est sicut oratioinem conformẽ et sic de alijs sicut patet infra illa recitando per ordinem primo summatim postea qđlibet in speciali tractando.

Remedia ꝯtra tēpta tiones

Virtutes theoloyce fides spes ⁊ caritās
Timor mortis iehenne iudicij ꝑticularis et
vniuersalis ⁊ dei enim nunc oīa sunt apta
Consideratio turpitudinis peccati ad quod
quis temptatur ⁊ damni sequentis
Consideratio dignitatis humane nature
Virilitas resistendi ad qd mouere debēt ex
empla grauissime temptatorum
Oratio cum inuocatione diuini auxilij
Lectio ⁊ recordatio diuine scripture.
Confessio peccatorū vel saltim discreto tem
Humilitas ptationis reuelatio
Laboris occupatio ⁊ rigoris discipline con
Virtus passionis christi. tinuatio
Eukaristie sacramentuȝ ⁊ nobilitas corone
vincenti temptationem preparata

¶ Primū ergo remedium quo vincunt̄ tēptationes est vt hō se cōuertat ad ꝟtutes theoloycas fidē speȝ ⁊ caritateȝ. vñ de fide di. pe. aplus pastor ecclesie. Vigilate quia aduersarius vester dyabolus tamquā leo rugiens circuit querēs quē deuoret. Et sequit̄. Cui resistite fortes in fide. j. pe. v Et apostolus ad Ephe. vj. dicit In omibus summentes scutum fidei in quo possitis oīa tela nequissima ignea extinguere. Et ad hebre. xj. Sancti ꝑ fidem vicerunt reg. Sides enim habēs crucifixum ꝓ vexillo ostendit militi vel pugili coronā ꝓ mercede et patibulū inferni. Illo modo ergo tēptatus fide se iuuat credēdo qꝛ deus nō derelinquit suos in temptatiōe sed et adiuuat iuxta sententiam apostoli. j. ad Corin. x. dicētis. Fidelis est deus qui nō paciet̄ vos tēptari sup̄ id qd potestis sed faciet cū tēptatione etiam ꝓuentum vt possitis sustinere Exemplū dat ꝛwilhelm⁹ pisieñ. vt s. Si qs temptat̄ de vxore ꝓximi sui talis recurrat ad fidem ꝯsu-

lendo eam q̇ sibi responde-
bit nequaquā illud facias q̄
intoxicata ꝛ mortifera ē hec
voluptas ne bibetis eam: q̄
ꝑ hoc inimicus dei constitu
eris qui a te retrahet auxili
um suū ꝛ sancti angeli eius
contra te mouebunt. Re-
currat deniq̄ ad spem diuine
misericordie confidendo de
adiutorio dei ſm illud psal.
Ad te domine leuaui animā
meam deus meus in te con-
fido non erubescā. Et iterū
Uniuersi q̇ te expectāt non
confundent ꝛc. Spes eñ
dum ↄsulitur dicit. Quid mi
hi offers in terris caducam
ꝛ miserā voluptatē cum ex-
pectez tam grandia in celis.
certe non perdā neq̄ dimit
tam illa eterna gaudia pro-
pter hanc quā mihi offers
falsissimā voluptatē turpissi
mam ꝛ breuissimā. Cari-
tas vero dicit ego dn̄m deū
meū habeo mihi caruz ideo
ꝓ tam vili precio ipsuz non
vendā aut amittā neq̄ pro-
pter te miserā voluptatē il-
lum offendā. Ideo dr̄ Cañ.
viij. Fortis est vt mors dile
ctio ꝛ sequit̄ ibidē aque mul
te non poterunt extinguere
caritatē nec flumia obruēt il
lam. Uñ Gre. Qui caritati
adheret nullo modo potest
subici vanitati. Omnia eñ
vincit amor: teste poeta Sic
eñ musca non audet inside-
re sup ollā feruentē: aut sup
scutellam nimis calidā. Ita
dyabolus valde timet tēpta
re eos qui ardent caritate.
accedit quidē vt musca cir-
cumuolitās sed dūmō videt
resistentiam confusus rece-
dit ꝛc. ¶ Secundū re-
mediū ↄtra tēptatōes est ti-
mor vicȝ mortis iudicij pti ꝛ
vniuer. ꝛ iehēne ꝛ domi dei
cui nūc oīa facta sūt apta.
Uñ eñ tēptatus timet ne si
vict⁹ fuerit deū offendat et
sic forte in pctō moriat̄ ꝛ dā
netur ꝛ ab hostib⁹ ↄfundat̄.
pugnat fortiter ꝛ de⁹ illū ad
iuuat ſm illud Eccle. xxxiij.
Timēti deū nō occurrēt ma
la sed in tēptatōe de⁹ illū cō-
ſuabit ꝛ liberabit a malis: as
sumat ergo tēptat⁹ mortē ꝓ
remedio ↄsiderādo q̄ certis-
sima sit mors ꝛ hora mortis
penitus icerta qd̓ et bñ nos
docuit spūssctūs ꝑ illō Ecci

vij: Memorare nouissima
tua et ineternum non pecca-
bis Et Socrates dicit. Sū-
ma philoso. ē cogitatō mor-
tis assidua: hoc autem dixit
quoniaz philoso. in hoc esse
credidit vicz in custodia et ō
fensione a presentibus volup
tatibus quibus anime inebri-
antur: captiuant. et ab omni
vigore suo ēneruant. memo
ria vero mortis appetitum
huiusmodi voluptatū extin-
guit. Ideo di. Hiero. in Epi
stola ad paulinū. Facile con
temnit om̄ia qui se semp co-
gitat moriturū. Qui em̄ at-
tente cogitat de morte sua p
quam eum omnia presentia
oportebit derelinquere et ne
scit quādo: ymo nec ad horā
certus est de vita: merito di-
cet sibiipsi cur volo pro tam
vili et caduca re om̄ia bona
mea pdere et eterna vita ca-
rere ponerem em̄ me p hoc
ad incertum statuz: statū vi-
delicet damnatorū et nescio si
vnquam exire potero illum
Consideret etiam tēptatus
quā horrenda erit caro mor
tua ad quā nunc viuā tantuz
afficit siue sit ppria siue alie
na in ea delicias ↄstituendo
cum bestijs in terris Consi-
deret quale erit cadauer ho
minis mortui oculi fracti: dē
tes clausi: aures mox vermi
bus replēde q̄ nunc detracti
onis voces et vana queqz cū
delectatiōe audiunt: dentes
qualiter stringent. qui nunc
gaudet de gula et edacitate.
nares quomodo putrefient
que nunc in vanis delectant
odoribus: oculi ad interiora
capitis flexi q̄ nunc delectā
tur aspectibus: labia horre-
bunt: q̄ in vanis nūc risu dis-
soluunt lingua plena sanie: q̄
nunc sepe inania et nociua p
fert: artabit gutt: vēter ver-
mibus replebit: et sic totum
corpus quāto fetore et hor-
rore replebit qd nunc dele-
ctat in voluptatibus. vbi tunc
superbia: vbi ceruix erecta.
vbi iactantia verborū: vbi or
natus vestiū: vbi varietas de-
liciarū: velud somnū omnia
euanuerūt et amatorez suum
miserrimuz reliquerunt etc̄.
Et recitat Wilhel. parisiē. q
hoc remedio vsus fuit qdaz
iuuenis in ptibus Burgun-
die. Accepit em̄ caluariaz .i.

caput cuiusdã speciose muli eris defuncte: postquã putre facta fuerat: et caput illud omnino carnibus denudatũ secum deferebat vt quotienscumq3 eum arripet carnis titillatio intueret illud: et propter hoc despicere3 pulcritudinem viue carnis quã sciebat cito per morte3 et putrefactioné ad illam deformitatem horrificã3 deuenturam. Hoc aũt sepe faciens tante efficacie remediũ in illo capite inueuit: q in eo victus erat penitus ardor carnis. Sic ergo pt3 quomõ timor mortis est ɔtra téptationes D Suo mõ id declarari põt de timore iudicij particularis et vniuersalis. Unde merito timere hét iudiciũ pticulare: in quo sibi oĩa pctã sua que vnquã p totum vitã suã gessit: quantũcũq3 horréda et secreta in facié obijciétur: eruntq3 accusatores demones: testis ppria ɔsciétia: et quid dicere possit misera anima. Uñ se excusaret: nõ habet expectabitq3 sententiam iudicis statim ɔtra se fulminari. In vniuersali vero iudicio non solũ deo, sctis et sibijpi manifesta erunt pctã singula: sed et toti mũdo. O quanta tunc erit verecundia horrendoꝝ peccatorũ in multis: q̃ iam incedũt honorabiles et ab omnibus boni iusti et honorabiles volunt dici. Ita et tercio declarandum erit de timore iehẽne. Nam ɔsideratio ignis iehẽne et infernaliũ cruciatuum qui sũt eterni duratione: et intollerabiles acerbitate: qui em̃ illa attente et iugiter considerat haud dubiu3 de calore illius eterni ignis faciet sibi refrigerium temptatiõm: puulis em̃ virga aut flagellũ ostenditur vt timore illius a puerilitatibus et stulticijs deterreant sic et sibi debet homo p attentam ɔsideratõm osté dere infernalé carceré vt deterreatur a stulticijs suis: ne ɔsentiat temptationibus ad pctã. E Quarto timor dei et verecũdia pctõꝝ deb3 hoĩem retrahere ne ɔsentiat téptationi. Ad hoc valet attenta consideratio: q homo omés actus suos malos iteriores et exteriores et om

nes gestus et motus suos facit in clarissimo aspectu dei angelorum et sanctorum que in oculis vel aspectu vilissimi grationis facere non auderet. Si ergo vir vel mulier tantum. Timet aut verecundatur turpia agere coram pessimo homine: quantomagis in oculis omnia videntis dei nihil turpe aut quod ei displiceat facere debemus. vel etiam cogitare. Illud remedium docet Boheci9. in libro de consola. phie. dicens. Magna nobis est indicta necessitas probitatis. dum omia agimus in oculis omnia cernentis. Erubescere ergo anima xpiana in cospectu sponsi tui domini dei turpe aliquid: aut sibi displicens agere aut etiam cogitare: time zelum ipsius quia non parcet in die vindicte nec acquiescet cuiusquam precibus: nec tunc accipiet pro redemptione dona plurima prouerbiorum. vj. nec putet homo nunc quitquam latere eorum que in ipso sunt aut fiunt cum scriptum sit Sapien. j. auris celi audit omnia. Et ad hebre. iiij. Omnia nuda et aperta sunt oculis eius. Expauesce ergo. O homo expauesce oculos et intuitum iudicis qui reddet vnicuique iuxta opera sua Sic ergo habetis quadruplicem timroem qui merito debent esse cuilibet remedium in temptatione videlicet timorem mortis: iudicij: particularis: et vniuersalis iehenne et dei omnia cernentis

Et hec de Scdo remedio scz timore. ¶ Terciu remedium est cosideratio turpitudinis peccati ad quod quis temptatur et damni sequentis. Recipiamus in exemplum peccatum luxurie siquis ad eam temptatur considerz quam turpe sit nobilissimam. animam ad ymaginem dei formatam tanto fetori subicere valde enim verecundum sibi reputaret nobilis et famosus miles se vinci a vili persona: et ribaldo aliquo ita et nos valde obprobriosum reputare debemus vinci a rebus qui vilissime sunt respectu homis qui tam nobilis est ratione anime valde ergo scandalosum est vin

ti a vino. a carne: a diuitijs-
a dyabolo: a fetorib⁹ luxurie
⁊c. ita pōt declarari p singu-
la peccata. Cōsideretq; tem
ptatus quantū damnum sibi
inde sequat. ¶Non enim solū
ex hoc habet damnū in ani-
ma sed ⁊ in corpore: in reb⁹
⁊ bonore Unde p luxuriam
conscientia maculatur. deus
irritatur: corp⁹ debilitat. et
honor hominis cōfunditur.
quia non manet omnino il-
lud peccatuz sepultum quin
de se infamiam vt fetorē fu-
migare faciat ⁊ nōnunq̄z to-
ta hominis substantia ener-
uatur. vnde Jero. in quadaz
epistola. O ignis infernalis
luxuria: cuius materia gula.
cuius flāma superbia: cuius
scintille praua colloquia: cu-
ius fumus infamia: cuius ci-
nis inopia: cuius finis iehē-
na: quid tunc de illis qui lu-
xuriose viuendo consumunt
ea q̄ in pios vsus cōuertere
deberent vt persone spiritu
ales ⁊ seculares hij vltra p̄-
missa obligantur pauperib⁹
ad satisfactionem. quilibet
enim beneficiatus vltra ne-
cessitatem suam residuū ob-
ligatur conuertare in pios
vsus: adhuc sunt innumera-
bilia damna que homo in-
currit ex peccato de quibus
aliqua dicere satis necesse
esset sed breuitatis gratia tā
quam alibi dicta nunc tran-
sco illa. ¶ Quar-
tum remedium est cōsidera-
tio dignitatis et nobilitatis
humane cōditiōis siue huma
ne nature qui ei intelligit et
diligenter considerat nulla-
tenus intante imundicie clo
acam peccatorum ipsam fa-
ciliter proijcit: de qua digni
tate ratione anime dixi. ser.
j. E Ideo ꝓpter huiusmodi
dignitatem humanam vere
cundissimū debet videri ho
mini q̄ ipse descēdat ad ope
ra brutorum et non potius
eleuetur ad opera virtutum
⁊ per hoc ad conuersationē
⁊ intelligentiam angelorum
cum quibus conuenientiam
habet s̄m partem potiorem
scilicet rationem. Rex enim
prepotēs ⁊ nobilis valde ve
recundaretur in operib⁹ su-
torie. In hoc enim vi-
deretur multum degenera-
re a sua nobilitate in com-

parabiliter plus degenerat
homo cum se dat ad petulā-
cias brutorū ⁊ ad vanitates
refugas mundanoꝝ. Attē-
dat insuper homo christia-
nus quomō consecratus est
in baptismo ⁊ caracter chri
sti sibi impressus est propter
qd valde verecundum est si-
bi aliquam de ordinationez.
aut turpitudinem permitte-
re fieri in se ⁊ in viribus ani
me sue. heo enim homo refu
geret in ecclesia aut alio lo-
co consecrato fieri quanto
magis homo in se ⁊ de se ve
reri debet huiusmodi: cuz sit
magis consecratus. San-
ctitas quippe christiane ani
me tanto maior est tantoq3
venerabilior sanctitate tem
porali siue materiali: quanto
veritas est prestantior figu-
ra. Et quanto res est subli-
mior suo signo. quia sancti.
tas que ecclesijs prestat cō-
secratione. Episcopali soluz
figura est ⁊ signum sanctita
tis baptismalis cum ergo ne
mo sit qui non vereatur tur-
pe aliqd in ecclesia cōmitte-
re consecrata propter figu-
ram ipsam ⁊ signum sancti-
tatis. quanto fortius ꝓpter
ipsam veritatem sanctitatis
considerator in seipso talia
formidare debet Ad
idem facit cōsideratio yma-
ginis dei in nobis: quia ad
ymaginem suam fecit deus
spiritū nostrum si ergo yma
go lignea crucifixi aut ex q̄-
cumque alia materia facta
in tanta veneratione ⁊ reue
rentia est apud vnumquem-
que fidelium sic vt nullus eo
rum inquinare sordidare ꝑ-
cutere deijcere vulnerare.
aut alio modo irreuerenter
eaz audeat tractare quid est
vnicuiq3 nostrū3 cogitandū
aut faciendū de imagine dei
viua ⁊ vera videlicet anima
hominis: certe omni diligen
tia conandū est vt eam orne
mus caritate ⁊ omnium vir
tutum decore ⁊ sollicite no-
bis est cauendū ne eam ma-
culemus per peccata ⁊ vicia
propter qd fortissime est no
bis resistendum temptatio-
nibus ⁊ conandum ad ope-
ra virtutum. Ad idem
facit consideratio ꝙ fidelis
anima est regis regum spon
sa soror et filia. Sicut

legitur in libro. Canticorũ
quã sacrileg⁹ ergo ausus est
siue audacia quam impia te
meritas est corruptoris⁹ in-
fernalib⁹ eam exponere pol
luendã ꝛ viciorũ turpitudini
bus eam ꝓstituere: quocũqꝫ
modo violandum quis hoc
duci suo aut principi facere
auderet: aut ꝯtra ipm etiam
cogitare. Sic ergo habetis
quartũ remedium ꝯtra tem
ptationes vicꝫ dignitatẽ hu
mane nature. ¶ Quin-
tum remedium est virilitas
velociter resistendi ad quod
etiaꝫ debent nos mouere ex
empla multorũ sanctoꝝ gra
uissime temptatorum. Est
autem optimum resistere a
principio temptationis. ſm
illud poete. Principijs ob-
sta sero medicina paratur
Cum mala prolongas con-
ualuere moras. Unde quaꝫ
cito latrũculus incipit intra
re domum resistendum est si
bi ꝛ non debet homo ꝑmit-
tere ꝙ domum effodiat.
Pugil quam cito videt ad-
uersarium suum velle se per
cutere obsistit ei. Unde pro
pheta. Beatus qui tenebit
et allidet ꝑuulos suos ad pe
traꝫ .i. cogitationes ad chri-
stum. Ita qui vult serpenteꝫ
occidere caput eius cito at-
terat id est initium temptati
onis. Unde Gregori⁹. Lu-
bricus est antiquus hostis q̇
nisi capite teneatur totis vi
ribus illabit̃. Ideo dicit apo
stolus ad Ephe. iiij. Nolite
locuꝫ dare dyabolo. Et Ja
cob. quarto. Resistite dyabo
lo ꝛ fugiet a vobis.

Est tamen aduertendum
ꝙ quandoqꝫ vincitur temp-
tatio fugiendo ꝛ specialiter
tẽptatio carnis ſm illud apo
stoli. j. ad Corinthe. vj. Fu-
gite fornicationem cum ce-
teris enim vicijs apostolus
dicit esse luctandũ sed forni
cationeꝫ fugiendam. Unde
Ecclesiastes. vij. Qui timet
deum effugiet illam scꝫ mu-
lierem per quaꝫ significatur
concupiscentia carnis optet
enim fugere omẽs occasio-
nes. Temptatio auteꝫ de di-
uitijs habendis vincit diui-
tias contẽpnendo qd̓ fit mo
lestias paciẽdo ꝛ delicias fu
giẽdo. Ad hoc ergo nos me
rito mouere debet exempla

sanctoruz vt viriliter et velociter resistamus temptatoni que valde multa sunt.

Refferam de sancto Hylarione pauca qualiter temptatus sit sicut de eo dicit Jero in vitaspatrum quod dyabolus sepius sibi nudas mulieres cubanti circumiacere finxit et multoties ei esurienti largissime apparuere dapes interdum orantem lupus vlulans et vulpecula ganniens transiliuit psallenti qz gladiatorum pugna spectaculum prebuit. vt vnus quasi interfectus et ante pedes eius corruens sepulturam rogaret. Orabat etiam semel fixo capite in terram. Et cum nunc orare mens quiesceret forte aliud cogitando sicuti est humanum statim insiluit dorso eius festinus agitator et latera calcibus ceruicem flagello verberans eya inquit cur dormitas et desuper ridens et subridens an cibum vellet suscipere. Ecce quantum iste sanctus pater temptatus fuit sed viriliter et velociter resistens omnem hanc temptationem vt fumum a se repulit cum tamen tunc erat etatis solum quindecim annorum postea vero ab anno .xvi vsqz ad viginti etatis sue annuz estus et pluuias breui tuguriunculo declinauit quod iunco et carice texerat latitudine pedum quatuor altitudine peduz .v. et longitudine pauloamplius quam eius corpus paciebatur vt sepulcrum potius quam domus diceretur eius habitatio super nuda terra. strato iunco vsqz ad mortez cubitauit. Saccuz vero quo semel fuerat indutus nunquam lauit superfluum dicens mundicias in cilicio querere nec mutauit alteram tunicam nisi cum prior penitus scissa esset tanta vixit abstinentia: vt incredibile videatur: postea tot coruscauit miraculis quod ea nullus valz exprimere: fugit de vna prouincia in aliam vt esset ignotus: ne vana gloria eum occuparet et semp dyaboli eum prodiderunt. Vnde accidit semel quod infra septem dies vt refert Hieronimus bene .200. milia hominum curaret demoniacus et infirmos etc. Ecce si tanta

sustinuit tantus sanctus a iuuentute deo seruiens: quid nos miseri facere debemus.

Audiatis aliud exemplum de sancto Anthonio.

Hic cum esset nobilis ortus a parentibus religiosis in egipto post mortem amborum parentum annorum existēs circiter .xviij. seu .xx. cum sorore puula derelictus est et domum regebat nec dū sex confluxerant menses recordabatur vt aliquando audierat quomō apostoli omnibus relictis secuti fuissent saluatorem. et quomodo domulti in actibus apostolorum facultatibus suis venditis precia eorum ad pedes apostolorum detulerunt egentibus distribuēda talia secum voluens possessionem: quam in rure habebat tricēta iugera: vbera et opima vicinis largitus est ne in aliquo sibi vel sorori molestia gigneretur cetera q̄ habebat in mobilibus vendidit et non exiguo precio agregato indigentibus dedit paruis reseruatis pro necessitate sororis quam fidelibus et notis virginibus commendauit et non longe a sua villula deo seruiēdi locū sibi elegit. Et visitans quos sciuerat patres illorum virtutes sectabat̄. Cum itaqz per singulos dies animum roboraret vt nec cogitaret de diuitijs paternis et cognatis et affinibus sed operaretur manibus. vnde manducaret et egenis succurreret ita vt a vicinis et monachis specialiter deicola vocaret̄ et omnibus carus haberetur. Hec itaqz considerans inimicus christiani nominis dyabolus. impaciēter in eo tantas ferens virtutes suis aggressus est cum fraudibus.

Primo temptās si ab incepto eum posset reuocare. immittebat ei memoriā possessionum: sororis in defensionem: generis nobilitatem. amorem rerum: seculi gloriam: esce variam delectationem et plura similia: postremo virtutis arduum finem. et maximum puniendi laborem: nec non corporis fragilitatem: etatis spacia plixa. prius maximā ei cogitationū caliginé suscitabat. postquā

autem dyabolus orationib9 eius: p fidem passionis xpi se intellexit, elidi nocturnis eũ inquietabat illecebris: iam p cogitationes sordidas: iam carnem titillando, ꝛ inflammando iam p noctes in pulchre mulieris vertebatur ornatũ nulla omittens figmenta lasciuie. Anthonius vero econtra sibi proposuit vltrices iehenne flãmas ꝛ dolorem vermis recordans ꝛ iudicij: tormẽta ꝯsiderans illesam anime puritatez huabat: quẽ omnia ad maiorem dyaboli ꝯfusionez fiebant vt ille qui deo similem se fieri posse putabat ab adolescẽte vinceretur: postremo dyabolus videns se victum apparebat q̃lis est sez in vultu: puer horridus atqz niger: ad ei9 se genua prouoluens ꝛ humana voce flendo dicens. Multos seduxi ꝛ plurimos decepi nunc aũt vt a ceteris sanctis ita ꝛ tuo labore sum ꝓstratus: quẽ cum interrogasset Anthonius quis esset q̃ talia loquereť ait. Ego sum fornicatõis amic9 ego mi'timoda turpitudis arma aduersus adolescentes suscepi Hinc ꝛ spiritus fornicatõis vocor quantos volentes pudice viuere decepi ꝙ in ope cõsumatos ad pristinas sordes redire ꝑsuasi. Ego sum propter quem propheta lapsos increpat dicẽs. Spiritu fornicationis seducti estis. Osee. iiij. Et reuera per me illi fuerunt supplãtati. Ego sum qui ꝛ teipsum nũc sepe tẽptaui ꝛ semp repulsus suz Cum hoc sanctus Anthonius egisset primuz grãs agẽs deo tandem maiori audacia aduersus inimicũ ait. Multum ergo despectus multum qz contẽptus es nulla michi nunc de te cura est dominus michi adiutor ꝛ ego exultabo sup inimicos meos ꝛ statim ad vocez eius fantasma qd̃ videbať euanuit. Et hec fuit prima victoria Anthonij contra dyabolum Ita de multis alijs sanctis patrib9 similia possunt recitari exẽpla. ℞ Sextum remedium contra temptationes est oratio cum inuocatione diuini auxilij tam propria quã aliorum bonorũ hominum.

Oratio quidam ꝓpria sic do
cet Saluator Math.xxvj.
Vigilate ⁊ orate ne intretis
in temptatioẽ Et.j.Pe.v.
Vigilate q2 aduersarius ve-
ster dyabolus tanq̃ leo rugi
ens querit quem devoret ⁊c.
Euidentissimum exemplum
habemus Exodi xvij de ora
tione moysi Huius auxilij ⁊
remedij necessitatem sciens
ecclesia omni hora dicit: deꝰ
inadiutorium meum intende
Et sepe clamans ad dominũ
dicit expugna impugnãtes
me exurge i adiutoriũ mihi:
scit enĩ viribus suis tot ⁊ tã-
tis certaminibꝰ nõ posse suf
ficere sm qd scriptum est ni-
si dñus custodierit ciuitatẽ
frustra vigilat q̃ custodit eã
Quod aũt oratio bonoꝝ fu-
gat demones ⁊ temptatiões
eorum patet ex illo Sapien.
xviij. Tetigit aũt iustos tem
ptatio mortis. Et sequit: nõ
diu permansit ira tua: prope
rans enĩ homo sine querela
deprecari ꝓ populis: pferẽs
seruitutis sue scutum oratiõẽ
⁊ pincensum deprecationẽ
allegans resistit ire: ⁊ finem
imposuit necessitati: ostẽdẽs
qm̃ suus est famulus Exẽ
plum de hoc i vita marie de
Oyga legit: ꝙ diabolus quã
dam sanctimonialem simpli
cem tẽptauit: vt refert Vin.
vbi s. Primo in mundis co
gitationibꝰ: ⁊ ad vltimũ blas
phemosis ita ꝙ se omnẽ ami
sisse fidem credebat ⁊ omni
no fastidiuit despata: nec cõ-
fessionem peccatoꝝ poterat
facere: nec eucaristiã recipe
nec verbum predicatiõis au
dire: quã cum alie sanctimo-
niales adduxissent ad dictã
mariam ⁊ ꝓ illa orassent nec
liberationem sic obtinerent.
Cogitauit fortiori potentie
fortiꝰ remedium adhibendũ
⁊ ꝙ hoc genus demoniorum
vt dñus dicit Mar.ix. Nõ
eijcitur nisi in ieiunio ⁊ ora-
tione fortius se afflixit virgi
ni compatiens p.xl.dies ni-
hil manducans nisi bis vl' ter
in septimana in oratione ⁊ la
crimis se macerauit ⁊ flicta
virgine ille deterrimꝰ spiritꝰ
cum multa confusione com-
pulsus est ab angelo venire
coram ea miserabiliter vt vi
debatur afflictus: videbatur
enĩ ei ꝙ euomiussẽ omnia in

teriora sua et quod portare com pelleret omnia intestina sua super humeros suos. Omnipotens enim deus aliquando vult ostendi per signa exteriora visibiliter que fiunt inuisibiliter Rogabat autem eam vt eius misereretur et ei quantancunque penitentiam iniungeret quia ad eam perficiendam cogeretur. Super hoc autem requisito consilio a quodam magistro eius consiliario qui ei dicebat quod in desertum eum mitteret alius feruentior superueniens dixit non sic euasurum illum proditorem sed mittendus esset in infernum. Cum autem illa illuc eum mitteret et sic eum vllulato maximo descenderet in finitum clamorem malignorum spirituum ipsa audiuit in spiritu ad ruinam illius magni principis: virgo autem predicta liberata facta confessione animo libenti et recepta communione ad suum monasterium est reuersa Hec Vincen. vbi supra ¶ Septimum remedium est scripture sacre lectio siue recitatio aut meditatio dominus enim nouit temptatorem non fortitudine superare: sed autoritatibus vincere dicens ei. Scriptum est. Non in solo pane viuit homo etc. Et iterum scriptum est. Non temptabis dominum deum Mat. iiij. et Luce iiij. Unde Sapi. vj. Melior est sapientia quam vires et vir prudens magis quam fortis. Et ibidem vij. Sapientia vincit maliciam Iterum ibidem x. Certamen forte dedit ei vt vinceret et sciret quoniam potentior omnium est sapientia. hoc venditum iustum non dereliquit sed a peccatoribus liberauit. Unde in diuinis scripturis inueniuntur verba medicinalia multifaria contra omnem vexationem spiritualem. Similiter exempla ad hoc deseruiencia cominationes premiationes commendationes et infinite consolationes in temptationibus turbatorum hominum ¶ Octauum remedium est confessio peccatorum vel saltim reuelatio temptationis alicui discreto Ad hoc sunt multi autoritates rationes et exempla de quibus de confessione deo adiuuante dicam Referam tamen exemplum quod dicit Vincen. in spe.

mo.li.3.par.x.de confeß Clericus quidā dum bene ꝛ sancte viueret inuidēs ei dyabolus fortiter impūgnauit eum vt caderet qui i aliquod graue ꝛ enorme ꝓlapsus est peccatum Cum autez dyabolus vellet eum cōfundere ꝛ assūpta humana specie euz corā suo episcopo accusasset et assignata esset dies in q̄ que dicebat dyabolus ꝓbare debe ret afferens kartas suas coram iudice in quib⁹ continebat̄ locus: tempus ꝛ persone quibus scientib⁹ peccauerat Dictus aūt clericus videns se in periculo positū ꝯfessus est omnia dolens ꝛ ꝓponēs non redire ad peccata Cum aūt esset coram iudice ꝛ dyabolus diceret se habere multa ꝯtra eum q̇ poterat ꝓbare p scripta ꝛ testes reuoluēs scripta inuenit ea oīa deleta Dicēs certe hodie erāt oīa que habebam ꝯtra istum hic scripta: sed nescio q̇s hec oīa deleuit ꝛ hoc dicto euanuit. Clericus aūt in secreto confessiōis epo omia hec narrauit. Ecce q̄m vtile remediuz est ꝯfessio peccatoꝝ Qȯ aūt vtile sit temptato ꝓ tēpore alicui discreto apire suā temptatiōz Habemus de hoc doctrinam in vitaspatꝝ. Ubi q̇dam senior cuidam a spū fornicationis impūgnato dixit. Fili ne abscondas cogitationes tuas: ita em̄ ꝯfusus spūs immund⁹ discedit a te: nichil em̄ ita cōfundit ꝛ allidit virtutem demonum: sicut si q̇s secreta cogitationū reuelauerit sanctis ac bonis patrib⁹ siue ꝯfessori suo discreto ꝛc.

O Bonum remediū est cordis humilitas similiter ꝛ operis. Uñ sic luctator ad hoc se inclinat vt aduersariū vincat ꝛ deijciat: sic humilis dyabolum temptantē vincit. Illius exemplum habemus in vitaspatruz. Uidit Anthonius mundum plenum laqueis dyaboli ꝛc̄. Et cum quereret quis per transire posset: audiuit vocem sibi dicentez: humilitas sola. Itez in vitaspatrum. Cuidaz fratri apparuit dyabolus transformat⁹ in angelum lucis. ꝛ dixit ad eū Ego suz gabriel ang⁹ miss⁹ ad te; ille rn̄dit vide ne ad

alium mittaris: quia nō sum dignus vt angelus mittatur ad me. Itē ibidem cum vellent demones semel quendā senē seducere Dixerunt vis videre xp̄m: ait: anathematiso eum de quo dicitis: qr xp̄o meo credo dicenti. Si dixerint vobis Ecce hic est xp̄us nolite credere sic̄ pz Mat. xxiiij. Qui tandē confusi disparuerunt Itē iterū de quodam fratre: qui cum p triduum pstratus flens orasset: et dicerent ei cogitationes sue q magnus effectus esset: clamabat dicens. Ubi sunt nūc peccata que ego feci: q̄si diceret peccata mea ostēdūt me miserū. Si aūt cogitatiōes impperabant ei suas negligēcias dicebat: q pp̄ter paruum seruiciū: dei pietas misericordiam ei faceret cui apparuerunt demones dicētes se turbatos in eo qr cū eum extollerent ipse se depremebat et cum eum depmerent ad altū misericordie dei ascēdebat. ¶ Decimū remediū est laboris occupatio et rigoris discipline continuatio. Uñ homini post lapsum indictus est labor siue laboris exerciciū Genes. iij. In sudore vult⁹ tui ves. pa. et Ideo valde vidēdum est ocium sic̄ s. pz ser. xvj. B. Uñ in vitaspatz. Cum temptationes fornicatiōis impūgnarent quendam fratrem: arte figuli fixit in luto formā mulieris dicens. Ecce vxor tua oportet ergo te in duplo pl⁹ laborare q̄m ante: vt habeas vt pascas eam qd̄ cū fecisset Fixit tandem de luto formā filie: quā vxor ei peperissz: et sic triplicauit laborem: et sic deinceps vsqzquo deficeret: non valēs in fine tantum laborem sustinere. Uidens aūt deus eius feruēs ppositum eum a temptatiōe liberauit. Item Bern. ad fratres de monte dei. id est carthusieñ. Rusticus habens suos neruos fortes laceratos exteriora non sentit. hoc facit vsus: vsus exercicium: exercicium vires in omi labore sūmimistrat. Qr aūt rigor discipline valeat ꝯtra temptatiōes: d̄ hoc dicit Gerard⁹. Quid mirum si hoste debilitato p disciplinam tu fortior efficie

ris. Ideo sancti terribiliter fuerunt rigidi in custodia disciplinę sicut patet de sancto Anthonio hylarioñ. anub et ceteris patribus. Legit etiã de sancto Benedicto q̄ cuȝ sensisset carnis stimulos nudum se proiecit inter vepres ꝛ vrticas: vt sꝑ vulnera carnis extingueret ardorem mẽtis: Et de beato Francisco legitur: q̄ cum temptationis motum modicum sensisset cum corda sua durissime se verberans. dicebat corpori suo. eia frater asine sic te decȝ atteri Sic durum subire flagellum postmodũ in ortum exiẽs se nudum volutabat in niue: et septeȝ ymagines compingẽs vni dicebat. Ecce ista est vxor tua. Iste quatuor sũt duo filij ꝛ due filie. Isti alij duo sunt seruus ꝛ ancilla: omnes istos festiaȝ induere: quia frigore moriuntur. Si aũt tanta sollicitudo te molestat potius vni dño serui. Quo facto temptator vict⁹ abscessit ꝛ vir sanctus sic plene victor extitit. q̄ nunquaȝ deinceps aliquid tale sensit. Item i vitaspatrũ legitur: q̄ dum quidaȝ iuuenis grauiter temptaret: nec aliquomõ posset flãmã ignis extinguere: abbas monasterij precepit cuidam viro graui et aspero: vt cum insequeretur verbis: virgis ĩiurijs ꝛ querimoniã deponeret ꝯtra eum: ꝛ testes aduersus eum loquerentur. Ideo iuuenis flebat quottidie maxime pro eo: q̄ nullus ei crederet vel compati videbatur Eum aũt post annum interrogaretur q̃liter esset ei. Respondit sic michi non placet viuere: ita nec fornicari. Sic ergo per artem abbatis suppressa libidine: saluat⁹ est.

Ecce quãtum valet afflictio corporis contra temptationes. Unde dicit wilhelmus parisieñ q̄ salubre sit tale remedium hora blandientis tẽptationes apponere. Dicit eñ q̄ suo tẽpe hoc remedio vsus fuerit quidam episcop⁹ habens ferrea instrumenta sic aptata vt absq̄ vulneratione caro vehementer pungi posset ꝛ doloris vehementis molestiam absq̄ʒ vlla sanguinis effusione inferret quod ꝛ alios facere docuit pungẽs

q̃ʒ eos tam fortiter vt eos cõpelleret ad clamorẽ. Nec dubitandum est quin satis leui punctiõe lesione: vł afflictione huiusmodi temptatio carnis extinguatur ad horam ⁊ cum iteruʒ surrexit adhibeatur iterum remedium credendum ei est asuefactione hui⁹ remedij hominem multũ ꝓficere ad domandum carneʒ vt rebellare disuescat: nulluʒ enim est animal taʒ insanum q̃d non de verberibus etiam a sua natura ⁊ a sua cõsuetudine mitescat Q Undecimum remediuʒ est virt⁹ passionis cristi ⁊ sancte crucis. Unde hoc signuʒ sancte crucis ⁊ memoria passionis cristi valde terret demones. In cuius figura precipit̃ angelo Ezechielis nono. Trãsi per mediam ciuitatem iherusalem ⁊ signa Thauro super frontes virorum gemencium ⁊ dolencium super cunctis abhominationibus que fiunt in medio eorum Et angelis dixit. Transite sequentes eum ⁊ percutite nõ parcat ocul⁹ vester nec misereatur senem adolescentulũ parnulum virginem ac mulereʒ interficite omnem autem super quem videtis Thau ne occidatis. Thau est l̃ra hñs figuram crucis sine capite: quia non dum fuit apposita tabula complens crucem in qua erat titulus cristi descriptus quia nondum fuit xp̃us passus sed tantum figura precessit. Unde Augustinus super Johanneʒ. Signum crucis a nobis expellit exterminatorem: id est dyabolum: si tamen cor nostrum xp̃m habeat in habitatorem. Ita de passione cristi dicit Bernardus. Nihil ita repellit impetus demonũ sicut deuota meditatio passionis cristi: nihil ita medicinale est peccatoꝝ. nihil ita peccatum interficit. vicium crucifigit: temptamẽta extinguit: ⁊ omne genus mali depellit: sicut memoria passionis xp̃i R Duodecimum remedium contra temptationes est eucaristie sacramentum ⁊ nobilitas corone temptationem vincẽti preparata. Uñ reffert Uincencius in specu. morali. vbi supra: q̃ fallax ipe dyabolus

ausus e temptare et volebat decipere mulierez sub specie cristi q post perceptione corporis cristi multum robur vite obtinuit. Consideret etiaz temptatus nobilitatem corone qm deus preparauit certantibus et vincentibus cui nulla molestia huius mundi potest adequari iuxta verba apostoli Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam q reuelabitur i nobis ad Romanos viij. Si enim tot et tanta prelia: discrimina et pugnas faciunt et sustinent pro temporali gloria que est momentanea et vilissima quid facerent bellatores spirituales si lucide et veraciter attenderent ad coronam eterne glorie q eis promittitur in celis. Attendant ergo cristi fideles quantam gloriam et honorem consecuti sunt victores spirituales certantes contra carnem mundum et demonem: ne dum in alio seculo sz et in hoc mundo vbi post mortem suaz adhuc maximis celebritatibus coluntur et eorum ossa cinguli viles cappe aut calcei a mundanis quasi adorantur: et auro vestiuntur eorum ossa que in hac vita cilicio premebantur: gloria autem carnalium et mundanorum quantuncumq3 diuites deliciosi aut potentes fuerunt perijt cuz sonitu. relicto post se timore eterne dampnationis et multiplici detractione: et execratione: ab hijs quos hic oppresserunt: impediuerunt aut contempserunt in superbia sua: hec omnia vel saltim eorum aliqua si fidelis xpi miles attenderet. haut dubium potenter contra tres inimicos anime sue militaret: et eosdem deuinceret vt eterne glorie corona inde sibi acquirere posset: quod et nobis concedere dignetur dns noster ihesus cristus in secula benedictus Amen

Omne gaudium existimate: fratres mei cum in temptationes varias incideritis Jacobi .j.

Sermo decimusoctauus.

In precedentibus sermonibus audistis de multiplici temptatione et fraudibus dyaboli: de multiplici occasione temptationis: de remedijs contra temptationes quibus homo se debet iuuare cum temptatur. Nunc videndum est de multiplici vtilitate quam homo consequitur ex temptatione quam vtilitatem apostolus Jacobus bene innuit in verbis thematis dicens omne gaudium existimate etc. q.d. gaudere debetis de temptationibus varijs: quia multiplex fructus et vtilitas vobis consequitur ex ea.

Pro gratia Aue maria

Omne gaudium existimate fratres etc. vbi supra

A Circa hec verba apostoli est Notandum secundum Augustinum de Ancona quod boni et iusti dum patiuntur: vexantur aut turbantur in hoc mundo siue sit in rebus. corpore vel fama: non debent ex hoc indignari si mali in mundo florent et ipsi patiuntur quia vt dicit glosa super verbo thematis. Non est cristiane dignitatis in temporalibus exaltari: sed potius opprimi. Nam mali nihil habent in celo: boni vero nihil debent habere in mundo. sed propter spem illius boni quicquid hic in via eis contingit de hoc debet semper gaudere. Sic ergo patet quod temptatio cum gaudio est recipienda: sed non est securum appetere temptationes: quia homo timere debet de casu suo. Secundo Notandum secundum Vincen. in specu. mora. lib. 3 par. j. distin. viij. De temptatione: quod temptationes sunt homini vtiles ad multa: quia multa bona faciunt homini si patienter eas sustinet sicut patet in sequentibus.

B

Temptatio multa bona facit

Purgat peccata: et negligentiam expellit.
Humiliat hominē dū defect9 suos ꝯsiderat
Instruit tēptatū ad cognoscēdū se et alios
Meretur homo per eam multipliciter
Confirmat hominem in amore dei: qui eū protegit in temptatione
Docet compati proximis per experientiam de se receptam
Perficit hominem alijs in exemplum.
Glorificat deum et glorificat̄ tēptat9 a deo

C Prima vtilitas temptationis: q̄a temptatio purgat peccata ꝑpterea: dauid in ps̄. Non solum sustinebat patienter ymmo petebat temptationem dicens Proba me dn̄e et tempta me. qualiter autem temptari petiuerit subiungit dicens. Ure renes meos et cor meum: id est purga delectatiōes cordis et corpis: qm̄ misericordia an̄ oculos meos est: id ē scio q̄a misericorditer assistis tēptatis et purgas misericorditer a peccatis. Ecce fatetur aperte per temptationem purgari peccata. Ideo dicit̄ Eccl. xxxiij. In temptatione deus timentem se conseruabit et liberabit a malis: ꝙ aūt temptatio negligentiam expellit patet: quia illi qui nō senciūt contra se hostes frequenter pigrescunt munire castra sua Sic et impungna spirituali qui sentit se quietum a temptatione negligenter agit in spiritualibus Unde glosa super illo ps̄. Proba me dn̄e. et tempta me dicit. Nisi temptaret negligentes essemus

D Secunda vtilitas est: quia temptatio humiliat hominez dum defectus suos considerat deo bene temptatio est cordis humiliatio et humilitatis conseruatio Un̄ Grego. dum vicia nos temptant proficientes in nobis virtutes humiliāt et sequitur temptari permittit dominus vt dum per temptationē hō concutitur inbecillitate cog-

nita in deo fortius solidetur Exemplum in vitaspatrum. Narrabant quidaz pater pascasius nomine cuidam spiritu fornicationis fortiter temptato ꝙ post quindecim annos etatis sue: ꝛ postꝙ in cella sua manserat i heremo sollicitus de salute anime sue p duodecim ãnos die ac nocte non cessauit eum impugnare spiritus fornicationis. cuz autem crederet se a deo derelictum esse eligẽs magis vorari a bestijs q̃m tam bestialem sustinere passionem exiuit circuiens fere totam solitudine ꝛ veniens ad speluncam leonum. nuduz se posuit in ea iacere vt eum venientes bestie deuorarent. Cum autem per totam diem ibi iacuisset in nocte veniẽtes leo ꝛ leena adorãtes a capite vsqꝫ ad pedes postea recedentes cesserunt ei. Cum autez cogitaret ꝙ deus ei pepercisset ad cellam redijt: post paucos dies temptatio validior surrexit: venit dyabolus i specie mulieris siue puelle ethyopisse quaz aliquando i messe viderat: que supra genua sua stans multuz eum ad peccandum commouit: quam cũ a se repelleret dans ei pugno alapas i maxillis fugauit eam ꝛ per biennium fetorez manus qua caz tetigerat ferre non poterat. Cum autem pre tristicia fere desperaret ꝛ deficeret tabefactus. audiuit vocem dicenti sibi. Uade pascasi certare propterea pmisit te deus temptationes sustinere vt non altum de te sapias ꝛ ne quasi de virtutibus extollaris ꝛ vt infirmitatem tuaz recognoscas. Redijt ergo ad cellam: reliquos pacificos habens dies: sicut loquitur ac. Bene hoc ostendit apostolus de se ipso dicens ij ͤ secunda ad Corintheos. duodecimo. Ne magnitudo reuelationum extollat me: dat⁹ est mihi stimulus carnis mee angel⁹ sathane qui me colaphizet. Et certissime verum est ꝙ temptatio humiliat: Nam multi de se maxima sentiunt ꝛ alios temptatos et victos despiciunt qui tandem modica temptatione corruunt vt ex tali temptatione humiliores fiant. E Tercia

utilitas: quia temptatio in-
struit temptatum ut vere co
gnoscat se et alios per experi
entiam facit enim interiorez
sapienciam et exteriorem ex
perientiam Ex hoc namqz
homo cognoscit fragilitatez
suaz ut supra dixi sicut aliqn
antequaz temptantur se esti
mant patientes fortes cau-
tos. castos etc. qui superueni
ente temptatiõe deficiunt et
defectus suos cognoscunt
Exemplum habemus de san
cto Petro apostolo qui di-
cebat Mathei vicesimosex-
to. Domine paratus sum te
cum et in carcerem et in mor
tem ire. Et iterum Si opor-
tuerit me mori tecum non te
negabo: qui tñ ad vocẽ vnius
muliercule cristum negauit:
quis autem Petro fidelior
quis eo feruentior: quis eo i
ter xpi socios et amicos may
or: et tamen modico impulsũ
temptationis cecidit. Quis
ergo nunc audeat de se con-
fidere: quis imminente graui
temptatione debeat non ti-
mere: nisi iam in temptatio-
nibus sit expertus. Quomodo
in temptationibus cognoscit
homo mundi malicias et de
monum insidias: astucias et
artes eorum innumeras q̃s
non expedit ignorare: Item
per hoc experitur homo dei
misericordiam assistentẽ sibi
Hinc est q̄ propter ignoran
ciam modorum temptandi mul-
ti ceciderunt et hodie cadunt
propter astucias dyaboli qui
suadet vicia sub specie virtu
tum et mala sub specie boni:
Ut dicit Gregorius in mora.
Ideo dicitur Ecclesi. xxxiiij
Qui non est temptatus quid
scit: vir in multis expertus co
gitabit multa et qui multa di
dicit ennarrabit intellectum
et statim sequitur qui tempta
tus non est qualia scit scz de
bello spirituali ad quaz scien
ciam summe valet experien-
cia sicut experiẽtia belli cor-
poralis plus valz q̃m sola sci
encia eo q̄ expertus non ar
tifex cercius operatur q̃m ar
tifex nõ expertus primo me
thaẽ. Hec de tercia vtilitate.

Quarta vtilitas. quia per temptationem homo multipliciter meret: et sic magna sibi vtilitas est meritorum acquisitio et cumulatio quod bene et singulariter ostensum ē in Job: cum post temptationes omia reddita sunt ei duplicia vt patet Job vltimo. Item Genes vicesimosecūdo. Postq̄ deus temptauerat Abraam dixit ei. Benedicam tibi et multiplicabo te Ista benedictio est meritoꝝ cumulatio. Quia sicut dicit prouerbioꝝ decimo. Benedictio domini diuites facit. scʒ diuitijs meritoꝝ. Exemplū illius habemus in vitaspatꝝ de abbatissa Zara que per viginti tres annos grauissime fuit temptata spiritu fornicationis: nec vnquam petijt se semel liberari ab eo: sed semper dicebat da mihi fortitudinem domine deus me⁹. Itē in vitaspatrū dicebat abbas Pastor de abbate Johāne breui q̄ rogauerat dominuʒ vt aufferret ab eo omneʒ impungnationem vt ipse fecit. Et cū ipse retulisset hec cuidam seni q̄ quiesceret securus ab omni impungnatiōe: et hoc precibus se obtinuisse arguens eum ille senex consuluit ei q̄ peteret a domino in se moueri pungnam: quia in pungna perficitur anima: quod cum fecisset pungna rediit: nec postea orauit a se aufferri pungnam sed q̄ de⁹ daret ei tollerandi virtutē. Itē discipulus cuiusdam senis tēptabat grauiter et resistebat et se grauiter affligebat. Senex videns hoc ait. Uis fili q̄ rogem dominum vt auffe rat a te hanc temptationem Qui respondit non pater: qꝛ sentio in ea anime mee profectum: quia occasione hui⁹ amplius ieiuno et oro verumtamen ora pro me vt de⁹ det mihi fortitudinem quod audiens senex cōmendans euʒ gauisus est. Ex illis patet q̄ temptatio valet ad expellendum negligentiam: qui enim non sentiunt cōtra se hostes frequenter pigrescunt munire castra sua: sic et impungna spirituali qui sentit se quietū a temptatione negligenter agit in spiritualibus. Hec de quarta vtilitate. G

Quinta vtilitas: quia temptatio confirmat hominez in amore dei: et deus etiam illū ꝓtegit in temptatione: ꝓbat enī deus amicos suos vt approbet et in amore cōfirmet. ẜm illud Eccle. xxvij. Vasa figuli ꝓbat fornax: et hoies iustos temptatio tribulationis. Exemplum illius habemus in Thobia. cui dixit angelus raphael postq̄m a cecitate curauit eum. Quia acceptus eras deo necesse fuit vt temptatio ꝓbaret te Thob. xij. Et illa sancta mulier Judith adducit Abraam in exēplum dicēs Judith viij. Abraham pater noster per multas temptationes ꝓbat⁹ est. et per multas tribulationes transierunt fideles: illi autez qui tēpttaiones non susceperunt cum timore dn̄i et paciēciam suam: et impꝓperiū murmurationis sue contra dominum ꝓtulerunt: exterminati sunt etc. Quod aūt deus homines temptatos protegit et seruat habetur Eccle. xxxiij cum dicit̄. Timenti deū non occurrunt mala scilicz futura eterna: et sequitur: sed i temptatione deus illum ꝯseruabit et liberabit a malis. Vtiqz verum est ꝙ mala futura non occurrent temptato qui bene se habet in temptatiōe quia licet iusti in presenti patiantur mala p̄sencia et transitoria tn̄ per hoc ab eternis malis liberantur: ymmo de⁹ illos conseruat ne cadant ꝑ impacientiam: et consolatur eos in temptatione. Nam q̄ temptationes sustinent i mūdo merētur a deo et angelis visitari et dulciter consolari. In huius exemplum legitur Mat. iiij. ꝙ completa temptatione cristi reliquit eum dyabol⁹: et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Ad hoc sunt infinita exempla de sanctis virginibus et martiribus vtriusqz sexus pro cristi nomine occisis ¶ Sexta vtilitas est ꝓximoꝝ compassio: vt scz homo sciat compati alijs in temptationibus eorum. Multi enī qui non sunt experti temptatiōes nō sciunt compati temptatis. sic habetur exemplū in vitaspa. Cum quidam iuuenis temptatus grauiter a spiri tu for

nicationis a quodaz sene cō-
silium ⁊ solacium requisisset
Senex iuuenez fere in despe
rationem immisit dicens ei
ꝙ deus oderat eum: ⁊ ꝙ non
erat dignus habitu monachi
nec societate fratrum suorū.
quibus verbis cōmotus redi
bat ad seculum: vbi deo ꝓui-
dente in itinere ali⁹ compas-
sus est ei: ⁊ ꝯsolatus est eum
⁊ ad monasterium ipm redu-
xit. Orauit aūt deum vt per-
mitteret illum senem qui in
desperationem illum induxit
temptari: quo facto senex q̇
prius iuueni durissimus erat
temptationes carnis sustine-
re non valens ad seculum re
dire voluit sʒ per eundem li-
beratus. Ex hac em̄ causa ꝑ
misit de⁹ beatum Petrum
temptari: vt ipse futurus pa-
stor ecclesie disceret peccato
ribus misereri. ⁊ ob hoc eciā
dn̄us temptari voluit vt no-
bis compati posset ſm illud
Ad hebre. iiij. Non habem⁹
pontificem qui nō possit cō-
pati infirmitatibus nostris.
Temptatum aūt per omnia
ꝑ similitudine absqʒ peccato
didicit ergo xp̄us per experi-
entiam compati temptatis:
sicut medicus per simplicem
noticiam artis sue sicut com-
pati cum infirmatus sit ⁊ di-
scit compati per experientiā
infirmitatis sue. Et hoc dat
nobis magnam fiduciam ob-
tinendi misericordiam aput
deum. Ideo dicit̄ ad Hebre.
ibidem Adeamus cū fiducia
ad thronum gratie vt miseri
cordiam consequamur: ⁊ gra
tiam inueniamus in auxilio
oportuno ¶ Septima
vtilitas: quia temptatio per-
ficit hoīem alijs in exemplū
Et ideo non solum patiēter
sed etiaʒ gaudenter debem⁹
temptationes sustinere ſm il
lud Jacobi. j Omne gaudiū
existimate fratres cum in tē-
ptationes varias incideritis
scientes ꝙ tribulatio pacien
tiam operatur: pacientia aūt
opus perfectum habet vt si-
tis perfecti ⁊ integri i nullo
deficientes. Propter quod
⁊ beatus Paulus apostol⁹
⁊ alij sancti viri gloriabātur
in temptationibus ⁊ tribula
tionibus. De Paulo patet
secunda ad Corinthe. vnde-
cimo ⁊ duodecimo capitulis

Quod autem temptationẽz deus permittit alijs in exemplum patet Thobie secũdo. hanc permisit deus temptationem euenire illi vt posteris daretur exemplum paciẽtie sic̄ ⁊ sancti Job ⁊c̄ ℟

Octauo temptatus deũ glorificat ⁊ glorificat ab eo. Nam qui sustinent patiẽter temptationes sicut proximos edificant per exemplum ita deum glorificant s̄m illud. p̄ma Petri p̄mo. In deo exultabitis modicũ: nũc si oportet contristrari in varijs temptationibus vt probatõ fidei vestre m'lto preciosior sit auro quod per ignez probatur: inueniatur autem in laudem ⁊ gloriam et honorem in reuelationem ihesu cristi domini nostri. Quod autem tales econuerso glorificẽtur a deo patet: quia deus illis in p̄senti retribuit: nomen eorum et famam diuulgãdo celebre et honorabile faciendo: sicut dicitur de Abraham Ecclesia. xliiij. In temptatione inuentus est fidelis ideo iureiurando dedit illi gloriam in gẽte sua crescere illum Itez in vita beati Anthonij legit: q cum demones diuersimode eum temptantes fingerent diuersas voces ⁊ similitudines serpentium ⁊ ferarũ nec preualere possent: patefactis parietib9 domus eius attrociter irruentes in eum verberauerunt eum vsqz ad mortẽ. Cum autem se eleuans oculos apperiret vidit lucis radium desuper venientez cui9 splendore penitus omnis dolor ⁊ demones effugabantur ⁊ domus eius et omnis valitudo corporis reparabatur. Scientes autem dei presentiam ait. O bone Ihesu vbi eras vbi eras cum me sic demones flagellarent: q̄re non a principio affuisti Respondit Hic eram sed expectabaz certamen tuum. Nunc autez quia fideliter dimicasti auxiliabor tibi ⁊ i orbe toto te faciam nominari. Item in futuro deus glorificat temptatos taliter eternaliter Jacobi primo capit. Beatus vir qui suffert temptationẽ quoniaz cum p̄ futu. acci. coronã

vite ⁊c̃. Et Luce. xxij. Vos estis qui permansistis mecū in tēptationibus meis ⁊ ego disponaꝫ vob̄ sicut disposuit mihi pater meus regnum vt edatis ⁊ bibatis super mensam meā in regno meo L

Ex illis infertur ꝙ licet dyabolꝰ sciat huiusmodi fructus ⁊ vtilitates temptationis tñ adhuc aliquos multū temptat: alios vero raro tēptat Illos em̄ raro temptat qui sibi gratis voluntarie seruiunt sicut dicit Gregorius. Illos pulsare negligit quos iure quieto possidere se sentit quos vero xp̄o magis seruire considerat magis temptationibꝰ vexat. Et hoc ex pluribꝰ causis Primo q̇a superbus est: Et ideo quādo noscit aliquē sibi repugnantem quasi indignatus insurgit in eum vt vincat sic̄ dicit. Grego. Antiquus hostis tā to grauius ꝯtra hominem se uit quanto se vallari cōspicit.

Secundo ex eo qꝛ inuidus est. Inuidia em̄ quā a principio concepit contra hominē ne in locuꝫ vnde cecidit ascē deret adhuc in eo manet Et ideo qñ videt illic bonos tendere nititur eos impedire vt dicit Grego. Tercio ſm Grego. quia ꝓpter hoc ꝙ superatus est a sanctis nititur se vindicare Vñ dicit Gre. In hominis fractione duriorem se exibet: quantoplꝰ ab eo ꝑiectus fuerit dolet Potest esse adhuc alia causa. Quarta in ordine spes depdandi sic̄ raptores faciūt qui libenter turbant patriam vt plus valcant deprędari. Vñ Grego. hoc ꝯtra bonos maligni spiritus indesinenter inſeunt: vt quos seruire deo in tranquillitate cōspiciunt turbati ad voraginē culpe ptrahantur. Quinta potest esse causa qꝛ dyaboli fatigādo homines temptationibꝰ intendunt eos impedire i alijs bonis operibus: q̇ forte tunc facerent alios adiuuādo informando vel ad bonum dirigēdo. Ideo em̄ demones graues temptationes alijs ingerunt: vt tantum habeāt facere circa se vt aliorꝫ ꝑfectibus succurrere non possunt Vñ Grego. Fit plerunqꝫ vt hostes callidi dei militem terri

bilius in semetipso temptét
quãto eum preualere in cor
de alienorũ vident:vt dum illũ
ad se tuenduz reuocant,libe-
rius aliena corda inuadant.
sed aput sanctos electos dei
decipiunť. Unde in vitaspa
trum legiť ꝙ dyabolus adiu
ratus cur sanctos fratres fre-
quenter suis temptatiõib us
molestaret respondit:vt eos
in suis deuotionibꝰ impedi-
ret. Sic ergo habetis plures
vtilitates temptatõis dũmo
do homo facit qđ in se est pa
cienter sufferẽdo et viriliter
resistẽdo:nullus ergo ex hoc
ꝙ varijs temptatiõibus im-
pulsetur sibi imputare debet
ad malũ:neqꝫ cogitare debꝫ
ꝙ sit datus in ptãtem demo-
nis:sed potius ex hoc debet
gaudere iuxta verbũ aposto-
li:quia si dyabolus illum cõ-
prehẽdisset plene laqueis su
is:non tantum circa eum tẽ-
ptando laboraret:sic ergo vi-
gilemus ꝛ laboremus in tẽ-
ptatione vt cum cristo tem-
ptato gaudiũ ineffabile cõ-
sequamur Amen.

Beati qui audiũt verbuz
dei ꝛ custodiũt illud Lu.xj.

Sermo decimus nonus.

Uia a principio hu
ius tractatus de pre
seruatione homis a
peccato dixi quatuor esse p̃-
cipua ad preseruandũ homi
nem a peccato : vicz rõnalis
anie dignitas :rationis siue
anime seriosa circũspectio ꝛ
discussio:fidelis ipsius impũ
gna defensio ꝛ verbi dei au
ditio siue lectio. Et iã tandẽ de
hijs per ordinẽ latius sermo
nes plures feci:vicz de his q̃
amplius deseruiunt ad p̄ser
uatiõem anime a peccato et
seriosam eius circũspectõez
puta custodia cordis :custo-
dia ligue :custodia quiqꝫ sen
suum exteriorꝝ:ꝛ tandem de
pugna in temptatõem et de
occasionibꝰ remedijs ꝛ vti-
litatibus eiusdez vt latius il
la audistis. Nunc supest am
plius videre de quarto p̄ser
uante a peccato. vicz de ver
bo dei:de quo etiã dixi a pri
cipio quomõ ipsum sit diligẽ
ter audiendũ multiplici rati
one vicz ꝑpter eius dignita
tem ꝛ preciositatez :ꝛ ꝑpter
eius sanctitatẽ ꝛ multiplicez
vtilitatẽ. Ideo nũc videndũ

est specialiter de vtilitatib⁹. siue fructibus verbi dei.pro gratia Aue maria.

Bti q̄ audiūt v̄bū dei ₇c.

A Circa hec verba thematis.Est merito cuilibꝫ aduertenduꝫ quantū xp̄us dn̄s diligit illos qui diligēter audiunt verbū dei cū volūtate meliorādi vitam suā ₇ se verbo dei ꝯfirmādi:q₂ dicit eos eē btōs.q.d.beati sūt in hac vita q₂ in hoc se ꝯformāt voluntati oīpotētis dī:₇ ꝑ hoc tandē acquirūt eternā beatitudineꝫ in qua clare que hic diligēter audierūt intelligēt ₇ se ex hoc btōs esse ꝯgnoscent.Ut aūt tanto ardentius fideles verbum dei audiant.Sunt diligenter Notāda fructus ₇ vtilitates ꝓuenientes homini ex hoc ꝙ cū diligentia verbum dei audit Et licet vtilitates sunt innumere siue bona sine numero qui verbum dei facit in anima ſm illud Sapien.vij.venerunt mihi oīa bona pariter cum illa scilicet sapientia et innumerabilis honestas per man⁹ illius :de multis tamē pauca collegi.ex q̄bus ₇ alia diligenter attendēti cognosci possunt.Preterea ānotaui.xij.fructus siue vtilitates quos vel quas verbū dei facit in aīa hoīs illud diligent audiētis.Ex vi.in spe.mora.li.3.p.1.d.ix.

Verbū dei,
- Pascit ₇ sustentat
- Potat ₇ inebriat
- Rigat ₇ fecundat
- Sanat ₇ viuificat
- Seruata casū spūali ₇ natali
- Penetrat ₇ ditat
- Incēdit ₇ mollificat ₇ illuīnat
- Indulgeat ₇ confortat
- Erudit ₇ informat
- Armat ₇ pugnat
- Mundificat
- Impetrat gratiam in presenti ₇ glīaꝫ in futo

B Prio ergo v̄bū dei pascit ₇ sustētat.Sic enim v̄buꝫ dei est pabuluꝫ angeloꝝ in celo ita verbū dei est pabululū aīaꝝ sctāꝝ in terra. vn̄ dn̄s dixit dyabolo:q̄ ieiunaserat hoc cibo Mat.iiij.nō in solo pane viuit hō : sed in oīni verbo qȯ ꝓcedit de ore dei.Sic eīn aues pascunt et nutriūt filios suos cibo quē eis emittūt de ore suo.sic ds

suos de verbo suo. vñ Job. xxxviij. Quis pparat coruo escã: qñ pulli eius clamãt ad dñm. vbi dicit. glo. ꝙ pullos coruoꝝ deus rore celesti pascit quousqȝ nigrescãt et de eis pntes eoꝝ curã habeant qui nõ ꝓuidet eis in aliquo ꝙdiu vident eos hře plumas albas: sȝ quã cito nigrescunt eos nõ q̃si degeneres sed eis siľes pascũt. Sic de⁹ facit v̓bo suo pascẽdo quos mũdus abicit ꝯm illud Sapi. xvj. nõ natiuitatis fructus pascunt hoies: sȝ ꝯmo tu⁹ hos q̇ in te crediderint ꝯſuat. Vñ in vitaspa. legit̃ ꝙ q̇dã frater vi-dit in eadẽ mensa alios mel ꝯmedẽtes alios panez alios fructus ⁊ oranti prorecula-tione: vox ait Primi sunt q̇ semp orant: alij q̇ grãs agũt tercij qui murmurãt et cibo detrahũt. Sic in eodẽ ꝯmõe alij reficiunt intellectuȝ: alij affectũ alij murmurãt vľ de-trahũt pdicatori vel v̓bo dei hoc cibo reficiebat̃ Maria magda. ad pedes dñi audiẽs sic verba oris ei⁹ vt obliuioni traderet cibũ ventris. Sic ⁊ duo fratres fecerũt de q̇bus in vitaspa. dr̃ ꝙ cum pa[ss]ent refectoȝ post ieiuniũ inc[e]pe-runt loqui de deo et ita vsqȝ incrastinũ loquendo de deo assidue pseuerauerunt sic ꝙ cibum corpalem obliti sunt. ⁊ mirabant̃ si cõmedissent.

¶ Scd̓o verbũ dei po-tat ⁊ inebriat q2 est fons vi-te ad quẽ serpens venenum effundẽdo ceruus cornua de-ponẽdo aq̇la plumas rostrũ ⁊ vngues inmutãdo renouã-tur. Vñ in ps̃. Queadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquaꝝ ⁊c̃. Idem renouabit̃ vt aq̄le iuuẽtus tua Et apo-ka. xxj Ego sicienti dabo de fonte aq̄ viue gratis hoc aũt totũ est intelligendũ spũalit̃ q2 v̓bũ dei fons ẽ cui⁹ v̓tute s[u]bito aie spũalit̃ imutant̃ ⁊ i-nouant̃ Ita vt ad modũ s̓pẽ-tis malicios⁹ euomat venenũ malicie inobediẽs ⁊ r̃bellis cornua in obediencie ad mo-dum cerui: auarus vngues tenacitatis ⁊ rapine plumas ꝯuersationis antiq̄ ad modũ aq̇le ⁊ rostꝝ verboꝝ maloꝝ Nõ solũ aũt v̓bũ dei potat s̓ etiam potãdo inebriat. vnde Jere. 23. Factus sum sicẽ vir

ebrius ꝛ q̃si homo madidꝰ a vino a facie domoꝝ dei Taliter erant apostoli ebrij qui q̃si musto inebriati non poterant se ꝯtinere ab hmõi locutione ꝑ indiuersas voces diuersaꝝ linguaꝝ verba sua expresserit. vñ ꝛ iudei eos ebrios reputabãt sic ptꝫ actu.ij. Sic iebriati martires se rebus tpalibus denudabãt vulnera ꝛ cruciatus corpis ꝓnihilo reputabãt, ymo ad mortem alacriter ꝓperabant vt Uincẽtius laurẽcius barba. katheria agnes Lucia dororothea. Unde apostol'.ij. ad Thimo.j. Scio cui credidi ꝛ certus sum q2 potẽs est depositũ meũ seruare ꝛc̃. Uñ Bern̄. Quẽ talis gustus inebriauerit ad omne opus et ad omnem laborẽ hylarescit laborat nec lacescit :festinat nec deficit:dolet ꝛ nõ sentit: lacrimat̃ ꝛ nescit:irridetur ꝛ nõ aduertit. Ideo de sacra scriptura legit̃ Cañ.j. Meliora sunt vbera tua vino. et sequit̃ vbera tua assilata sũt botris.i.duobus testamẽtis. Et ꝓuer.v. Ubera eius inebruent te om̃i tpe. B

Tercio verbũ dei rigat ꝛ fecũdat:ꝛ sic fructificat ꝛ facit mori in pace. Uñ Isaie. lv. Quẽ admodum ymber ꝛ nix descendit de celo ꝛ inebriat terrã:ꝛ infundit eam. ꝛ et geminare eam facit ꝛ dat semen semianti:ꝛ panẽ comedenti:sic erit verbũ qd egredict̃ de ore meo: vbi in niue eius effectus notat̃. Ad idez deu.xxxij. fluat vt ros eloqum meum. O deus vtinam dura ꝛ rebellia corda verbũ dei:sic rigaret ꝛ mollificarꝫ sicut ros vel ymber terrã ad fructificandũ :huius figuraꝫ habemꝰ Exo.xvj.ꝛ Nume, xj.vbi dr̃ ꝙ cum mãna descẽderet ros pariter descendebat Compat̃ ergo verbũ dei lemini q2 fecũdat Mathe.iꝫ. Semẽ est verbũ dei. Est em̃ semẽ totiꝰ boni qd ꝛ si aliqñ diu latet in corde:tñ post tpa germiat mlta calescit in fructum. Uñ dicit Uin. vbi s̃. dum quidã argueret quẽdaꝫ ribaldũ de hoc ꝙ frequentabat ꝓmones Respondit. Et si mõ statim non imutor tamen semen recipio:ꝙ aliqñ mollescet in fructuꝫ. Et erit

mihi domino donante ver-
buz qͦ modo audio causa sa
lutis ⁊ emendationis. Hoc
aput multos cōptum est: qui
ex verbo dei qͦ ante plures
ānos audierūt cōpuncti sūt:
ꝙ autē verbū dei fructificat
habet ad Col. j. vbi aposto-
lus dicit sentencialiť verbuz
veritatis ⁊ euangelij qͦ per
uenit ad vos fructificat ⁊ cre
scit in vobis vt dicit glo. fru
ctificat. i. homines fructifi-
care facit: per bona opera ⁊
crescit. i. crescere facit aug-
mento scientie ⁊ numero fi-
delium: de hac fructificatiōe
dicit puerbioꝝ. viij. Meli
oꝛ est fructus meus auro: et
omni lapide precioso: bn̄ ve
rum est: quia omne aurum ⁊
lapides preciosi totius mūdi.
non possunt tollere vnū pec
catū moꝛtale quin potiꝰ cu-
mulant peccata moꝛtalia: sꝫ
verbum dei aufferꝫ rubiginē
peccatoꝝ: ⁊ fructū facit bo-
noꝛum operū: qͦ ⁊ bene sal-
uatoꝛ ostendit Mathei. iꝫ.
dicēs: ꝙ semē verbi dei aliud
fecit fructum tricesimuz: ali-
ud sexagesimū: ⁊ aliud cente
simum. Exemplum illus ha

bemus in vitas patruz. Cum
Effrem esset puer sanctꝰ vi
dit somniū: quod de lingua
sua exibat vitis totā terram
implens: cuius fructus quan
to amplius comedebant vo
lucres celi in tāto magis ab
undabant. Item ibidez
Quidam sanctus vidit oꝛdi
nem angelicum descenden-
tem de celo ferentez libꝛum
scriptum totum intus et fo-
ris ⁊ dicebant adinuicez cui
tradendus erat ⁊ cum multi
multos nominassent sanctos
dixerūt vniformiter licꝫ om-
nes nominati sancti sint Et
boni non potest tamen tra-
di nisi Effrem et sic hunc ei
detulerunt. Senex autez cui
facta fuit reuelatio Vidit in
mane Effrem verba dei do
centem quasi fontem ebuli-
re ⁊ cognouit quia quod vi-
derat sancti spiritꝰ opere fa-
ctum erat: huius autem ver
ba multum in ecclesia lecta
fuerunt ⁊ fecerunt fructum.
multum. Simile habemꝰ de
Isaia propheta cui dominꝰ
dixit Isa. viij. Summe tibi
libꝛum grandem et scribe in
eo stilo hominis ⁊c̄. Qͦ au

tem verbuz dei facit mori in pace ptz de Symeone dicen te Lu.ij. Nūc dimittis suuz tuū dn̄e scd̄m verbuz tuuz in pace ₇c̄. Legit̄ etiaz in vitas patr̄ q̄ cum abbas Muci-us visitaret quendā frem la borantē in extremis; ₇ vide-ret eum horrere ₇ pauere re mordēte ɔscia ait. Surge da tur tibi spaciū trium annor̄. qui statim sanus factus vixit p tres ānos cum dicto patre quasi angelus dn̄i: ₇ cum ex pleto hoc tp̄e predicaret di-ctus pater de fructib⁹ peni-tentie; frater ille quasi suaui ter dormiēs migrauit ad do minum. ₠ Quarto ver bum dei sanat ₇ viuificat. q̄ sanet ptz in ps̄. Misit deus verbū suum ₇ sanauit eos. ₇ Sapien. xvj. Non enim her ba neqz malagia sanauit eos sed omnipotens sermo tuus qui curat omia. Cui⁹ exem-plum habemus a xp̄o q̄ non alio medicamine herbe: vel radicis vsus est dominus ad curatōem infirmor̄ nisi ver bi sui. dixit enim leproso mū dare ₇ mundatus est. Ma. viij. Unde ₇ centurio dixit ei: dic tantū verbum ₇ sana-bitur puer meus ibidem. Et bene sermo dei dicit̄ omni-potens quia magne virtutis diceret̄ aliqua confectio de multis si cum multis sumpti bus haberet vnum homiem ab vno morbo curare In vno autem sermone omnes qui audiunt verbum dei et obediunt curantur ab omni infirmitate, spūaliter ₇ aliqn̄ do etiam corporaliter vt fie bat in sermonibus apostolo rum et dei frequenter dum curabant̄ infirmi. Quod au tem verbum dei viuificat et saluat patet ex eo quia dicit̄ fons vite. prouerbiorū. xvj. Fons vite erudicio possidē-tis id est cristi: de quo fluunt quatuor flumia pa̅disi. id est quatuor euangelia. Ideo dr̄ puerbior̄. x. Os iusti vena vite. Et Joh. v. Omēs qui in monumētis sunt audient vocem filij dei et q̄ audierit viuent. Et postea sequēti ca pitulo dicit v̄ba que ego lo-cutus sum vobis spūs ₇ vita sunt: quia vicz ɔferunt vitaz nature: gratie: ₇ glorie. Naz cum dn̄s suscitauit puellam adolescentē ₇ lazaruz verbo viuificabit eos: dicēdo laza-

re veni foras ad cui⁹ vocem
ꝯtinue surrexit ad vitam na
ture ⁊ gratie. Item ad vni-
cam vocē eius surgēt oēs
mali solum ad vitam nature
non grē: nec glorie. vbi sup.
Joh.v. Oēs qui in monu
mentis sunt ⁊c. De hoc ha
bem⁹ scriptū Ezech.xxxvij.
De cāpo pleno ossib⁹ mor
tuorū. vbi dicit. Fili homis
vaticinare de ossibus istis ⁊
dices eis. Ossa arida audite
verbū domini hec dicit dñs
de ossibus hijs Ecce ego in
tromittam in vos spiritū et
viuetis ⁊ dabo sup vos ner-
uos ⁊ succrescere faciā sup
vos carnes ⁊ superextendā in
vobis cutem et dabo vobis
spiritū ⁊ viuetis Et sequitur.
Factus est aūt sonit⁹ ꝓpha
nante me ⁊ ecce cōmotio. et
accesserūt ossa ad ossa vnū-
qđqꝫ adiuncturā suā: ⁊ vidi
⁊ ecce sup ea nerui ⁊ carnes
ascenderūt et extensa est in
eis cutis desup ⁊c. Et sequi
tur. Et ingressus est spūs in
ea ⁊ vixerūt. Ecce iam satis
ptꝫ quomō verbū dei viuifi-
cat ⁊ sanat ad litterā. Nam
verbo dei vt patꝫ ex ꝑmissis
curati sunt infirmi ⁊ suscita-
ti sunt mortui. Verbo etiā
dei erit generalis resurrectō
mortuorum vt patet in Eze
chiele loco preallegato

¶ Quinto verbum dei
seruat a casu spirituali. simili
ter a morte naturali. ꝙ a spi
rituali patꝫ illud ex precedē-
tibus. Vñ in miraculis bea-
ti Andree legitur de quodā
Nicolao sene portante euā
geliū in sinu ad scortū post
preconceptam cōtinentiam
qui dum fornicari vellet di-
xit ei meretrix egredere se-
nex quia angelus domini es
tu ne me ꝯtingas: qui tandē
cogitans se secum hrē euan
gelium adijt apłm ⁊ penitu
it. legit etiam in eisdē mira-
culis be. andree ꝙ cum bea.
andreas ꝯuertisset ꝯcubinā
eiusdē prepositi .i. iudicis in
predicatōe sua: dedit ei euā
gelium vt id portaret ⁊ vt ei
us mēoria in virtute ipsius a
peccato sibi caueret. Uxor
autem dicti prepositi adhuc
habēs eam suspectam fecit
eam capi ⁊ ad lupanar trahi
et lenonibus tradi vt ab eis
ludificaretur. Et cum

accedebāt ad eam pdebant vires suas. vnus autē ex eis cum eam vellet violētare illa clamante ad dn̄m leno suffocat̄: ⁊ angel⁹ dn̄i ei apparuit ꝯfortās eam ⁊ liberans Uxor aūt dicti ꝓpositi balneans se cum adultero suo a dyabolo suffocant̄: ⁊ tn̄ ad p̄ces dicte mulieris vterqȝ suscitat̄ ⁊ cōuersi sunt ad dn̄m Ecce ex his ptȝ qn̄o euāgelium siue verbū dei seruat a casu spirituali.i.a mortalib⁹ peccatis. Jdeo dicit ꝓpheta in ps̄. Misit deus verbū suūȝ ⁊ sanauit eos et eripuit eos de inter. eorum. Et Joh.viij. Ueritas liberabit vos ⁊c̄. Quis etiam dubitat quin multi audiētes verbum dei habentes ꝓpositūȝ peccādi sepe ꝯpungunt̄ cessantes a malo ꝓposito et sic per verbū dei preseruant̄ ne cadāt. Jd̄o dixit dn̄s ad Jeremiam ꝓphetam. Noli subtrahere verbū d̄i si forte audiant ⁊ ꝯuertant̄ vnusquisqȝ a via sua mala Jeremie.lxij Quis aūt sufficiēter enumerare potest eos quos apl̄i ⁊ sancti alij ꝯfessores ⁊ martires p verbū dei preseruauerūt a ruina spūali. Jdeo noluit dn̄s corneliū instruere p angeluȝ: sed mādauit ei vt accersum Symonem petrū ⁊ ille doceret eum et diceret quid eum facere opteret: ⁊ loquēte tūc petro cecidit spūssanctus sup omnes qui audiūt verbum Actuū.x. ymo verbum dei non solum seruat a morte spūali: sed etiā a morte reali naturali. Cuius exemplū ponit Uincenti⁹ vbi s̄.dicens. Jn ciuitate cuiusdam regni erant magne nūdine. filius aūt regis iuit cuȝ socijs per nūdinas videre diuersitateȝ merciū si forte ibi videret qd̄ ei placeret Et cū ptransiret vidit domū mirabiliter ornataȝ ⁊ paratā pānis sericis ⁊ deauratis tn̄ intus vacuā admiratus intrauit ⁊ nihil vidit intra nisi seneȝ in cathedra sedentē ⁊ in manu libꝝ tenentē ⁊ legentem: a quo quesiuit quid sibi hoc vellet qui respōdit ei ꝙ domus illa erat in qua venderent̄ ꝓciosiora et vtiliora que essent in nūdinis maxiē hominibus qui alios haberēt

regere z si ipse vellet emere vonderet ei.c.libros. Tūc se nex scripsit ei in cedula: hoc in omibus, factis tuis ꝯside ra anteq̄m aliquid facias ad quē finem inde venire vale as: adiūgens ꝙ si hoc semp̄ haberz pre oculis plus ei va lere posset quā vnū regnum zc. Juuenis aūt mortuo pa tre rex factus verba illa scri psit in mēsa z maxie in map pis z alijs rebus quibus vti poterat. Cum aūt barones eius ꝯspirassent contra eum fecerūt pactum cum barbi tonsore eius ꝙ eum occide ret. Cum aute hec vellet fa cere z radendo barbam sibi guttur amputare legit quod erat scriptū in mappula z ce pit stupere: fremere: z treme re: qd rex aduertens fecit eū tenere z vrgere quousqz di ceret veritatē: qui ꝓditores suos capi fecit: z ipse a mor te liberat9 est. Ideo bene di cit de ipsa sapientia siue ver bo dei ꝓuerb.3. Melior est aquisitio eius negociatione auri z argēti. Hec Vincen. Stat ꝙ illa apparitio dom9 z senis fuerit vna visio quas sic ille autor recitat.

Sexto verbum dei pene trat z ditat in bonis spūali bus: ꝙ penetret patz ꝑ illud apl'i ad Hebre.iiij. Viu9 est s̄mo dei z efficax z penetra bilior omī gladio ancipiti z ꝑtingens vsqz ad diuisiōem anie z spiritus: ꝯpagum quo qz z medullaꝝ: qꝛ non solum penetrat corp9 z eius sensus sed z spiritū vsqz ad cogita tiones affectōes z intentio nes: vt ptz ex textu recitato Illius exemplū bene habe mus in his qui missi fuerunt ad capiendū xp̄m dn̄m Job vij. Nam audiētes eius ver ba ita fuerūt illis penetrati z capti ꝙ redeūtes iudeis q̄ rentib9 q̄re non adduxissent eum dixerūt. Nunquā sic lo cutus est hō sicut hic hō lo quit. Sic saul audiēs ꝓphe tas mutabat in virū alteꝝ.j. Reg.x. Ita verbū dei pene trauit z supauit bonos mar tires quos materialis gladi9 supare nō potuit Ita hodie sepe verbū dei penetrat cor da pctōꝝ vt ꝯpungant: dato etiā ꝙ ante hoc nullū q̄ inten derit a pctis cessare zc. Nō

aūt verbum dei ditat in bonis spūalibus patz ex illo ꝓuerbi.x. Qui indocti sunt in cordis egestate morient̄. benedictio autē dn̄i diuites facit benedictō scz sapie ꝛ verbi dei. Et iterū Sapien.vij. Venerūt mihi omnia bona pariter cum illa: quia spūssanctus replet corda audientiū ꝛ dat bona spūalia. Ideo dicit Actuū.x. adhuc loquente petro cecidit spūssanct⁹ sup omnes qui audiebāt verbuz Propterea Johānes euāgelista dicit epm esse pauperem ꝛ miserū qui caruit his diuitijs. Unde Apocal.iij. Dicis quia diues sum ꝛ locupletatus ꝛ nullius egeo: ꝛ nescis quia tu es miser miserabilis et pauper ꝛ cecus et nudus. Et sequit̄ Suadeo tibi emere a me aurū ignituz et ꝓbatum vt locuples fias ꝛc̄. Nam verbū dei facit hominem sibi in omibus sufficere si ei obedit. ¶ Septimo verbū dei incēdit mollificat ꝛ illumiat: ꝙ verbum dei incendat ptz in ps̄. Ignitum eloquiū tuū vehemēter Iterū Eloquiū dei inflāmabit eum. Et Iere.xxiij. Nūquid verba mea sunt q̄si ignis ardens. Ideo dr̄ de Helia propheta. Ecclesi.xlviij. Surrexit helyas ꝓpheta q̄si ignis ꝛ verba ipsius q̄si facula ardebāt. Hīc est ꝙ dabat̄ apostolis ꝛ alijs xp̄i discipulis spūssanctus in linguis igneis. Actuū.ij. Et btō martino diuina celebrante appa/ruit globus igneus super caput eius. Item de beato dominico legit̄ ꝙ videbat̄ matri eius pregnanti ꝙ haberz in vtero cattulū: facez in ore portantē ꝛ inflāmantez totū mundū ꝙ erat signū illi⁹. qz filiū haberet q̄ lupos.i. hereticos īpugnaret: gregem xp̄i ↄ̄seruaret: ↄtra dormiētes in vicijs latraret ꝛ mundū illuminaret ꝛ inflāmarz. Sic ꝛ verbum dei cor mollificat̄ ƀm illud Can̄.v. Anima mea liq̄facta est vt dilect⁹ locutus est Exemplū illius in petro qui recordat⁹ verbi iesu audiēs gallum cantantē fleuit amare. Ecce q̄no verbū xp̄i mollificauit eum q̄ sonū habuit in mēoria ꝛc̄. Itē in vitas patꝝ dum quidā querent ab

abbate Johāne de duricia cordis respōdit q̄d durius lapide: q̄d mollius aq̄ et tñ gutta sepe cadendo lapidē penetrat. Sic verbū dei cor durū apperit ad timorē dei Euaz ponit̄ exemplū de hoīe imutato et in lacrimis resoluto. Cū audiuit verbū ys. primo lauamini et mundi estote auferte malū cogitatiōz vr̄az. Ita et tercio verbū dei illuminat mentes hoim ₰m illd ps. Lucerna pedibus meis verbū tuū. Et iteꝝ declaratio sermonū tuoꝝ illumiaut tc̄. Item preceptuz domini lucidum illuminans oculos. Et puer. vj. Lucerna mandatū et lex: lux et via vite: interpretatio discipline. Hui9 exemplū habem9. Lu. xxiiij quādo discipuli cognouerūt dn̄m in fractōne panis. Sed heu multi sūt vt noctue odientes lumen ₰m illud Jo. 3. Quī male agit odit lucemr Sunt etiam tales vt hely sacerdos q̄ non correxit filios suos vt debuit: q2 non poterat videre lucernā dei. j. Re. iij. ita ō pluri b9 alijs J

Octauo verbū dei indulcat et ꝯfortat: q̄ verbū dei indulcat siue dulce sit ptz i ps. Quaz dulcia faucibus meis eloquia tua. et Cañ. iiij. Eloquium tuum dulce tc̄. Hāc dulcedinez non sentiunt qui habent palatū infectū febre iniquitatis Recte sicut Bufo non potest sustinere bonum odorez vince florentis. sic nec pctōr durus verbum dei. Sed cōuerti volentibus verbū dei est q̄si mel in ore. In cuius exemplū volumen Ezechieli traditū factuz est in ore eius tanq̄ mel dulce. Eze. ij. et 3. et de sctō Ambrosio. Dum esset puulus dormiēs: examen apū subito aduenies faciē eius et os ita cōpleuit vt quasi in aluecolū sum intraret: pariter et exirēt que postea euolantes in tantam aeris altitudinem subleuate sunt vt vix humanis oculis viderentur per quod bene ostendebatur q̄ os suum erat mellifluum dulcedine verbi dei de quo miraculo pater suus territus valde mirabatur dicens. Si vixerit infantulus iste aliq̄d magni erit tc̄. Habemus etiam

similitudinē verbi dei in mā
na celesti quod habuit dulce
dinem z gratum saporē. ſm
quod homo afficiebatur in
gustu illius. Habebat enim
omne delectamentum z om-
nis saporis suauitatem. Sa-
pientie. xvj. Deseruiebat eti-
am vniuscuiusqz voluntati: z
ad quis quisqz volebat ꝯuer
tebatur. vt dicit Uincenti⁹
vbi supra. Jta verbū dei cui
libet sapit vt vult. ſm quod
est dispositus z cetera. Ecce
dulcedo verbi dei: ꝙ autem
verbum dei confortat z con
firmat ptz in multis qui ver
bo dei confortati sunt spiri-
tualiter. Non sicut Helyas
qui confortatus erat in cibo
quem sibi angelus tradidit.
Jta vt in fortitudine cibi ei-
usdem ambularet quadragi-
ta diebus et. xl. noctibus vs-
qz ad montem dei Oreb vi-
dit enim ad caput suum sub-
cinericium panem z vas aq̄
tercij Regum. xix. Sed in
fortitudine verbi dei. et eius
efficacia sepe quis ambulat
per quadraginta annos co-
gitans ea que audiuit longe
preteritis temporibus z in-
de cōpungit̄ z ambulat vs-
qz ad montem padisi per vi-
am penitentie. Jta sepe ver
bum dei realiter ad lram cō
fortat pugnare volentes cō-
tra fideles: corpaliter: cū vi-
delicet audiūt quanti sit me-
riti sanguinē fundere ꝓ fide
aut in bellum pro fide se of-
ferre: vel cum audiūt largissi
mas se ap. ex thesauro eccle
sie indulgētias in quibus au
ditis exhylarescūt z gaudēt
se posse absolui a magnis pe
catis et pro hijs satisfacere
huius exemplū bene habe-
mus in Juda machabeo. qui
suis verbis ꝯfortauit iudeos
ꝯtra gentiles. ij. machabeo.
xj. vbi dicit̄. At aūt macha-
beus z qui cum eo erant co-
gnouerūt expugnari p̄sidia.
rogabāt dn̄m cum fletu z la
crimis et omis t̄ba simul: vt
mitterz eis bonū angelū ad
salutē. Et ipse macha. prim⁹
assūptis armis: ceteros ad-
hortatus est simul secū picu
lum subire z ferre auxilium
frib⁹ suis z seq̄t̄. Cūqz pariter
animo ꝓcederēt iherosolimis
apparuit p̄cedēs eos eques
in veste cadida armis aure⁹

hastam vibrans: tūc omnes
simul benedixerūt misericor-
dem dn̄m ⁊ ꝯualuerunt ani-
mis: non solum homies sȝ et
bestias ferocissimas: ꝟ ⁊ mu
ros ferreos pati penetrare.
Et sequit̄ Ibāt ergo ꝓmpti
de celo habētes adiutorez ⁊
miserantē sup eos dn̄m: leo-
num aūt more impetu ruen-
tes in hostes ꝓstrauerūt ex
eis .xj. milia peditum ⁊ equi-
tum mille sexingentos: plēs
vero ex eis vulnerati: nudi
euaserunt ⁊ sic vniuersos ali
os in fugaz ꝯuerterunt. Ec-
ce quomō angelus eques in
veste candida eis apparuit.
⁊ quā fortes facti sunt in ani
mo. Quis autez dubitat qui
plures signati sic sunt ꝯforta
ti ⁊ ꝯfortabuntur hinc est ꝙ
cruce signati ⁊ alij recta in-
tentione preliantes contra
hereticos aut alios infideles
sunt multo magis strēnui ꝙ̄
hij qui pricipaliter propter
stipendiuȝ aut rapinam hoc
faciunt. Cogitant eīm illi bo
na intentione pugnātes q̇d
si morior tamē pro fide mori
or ⁊ sic saluabor: alij vͦo mor
tem timent: habentes mor-
dentem cōscientiam de pec-
catis suis ⁊ sic de alijs vtinā
omnes hec aduerterent.

K Nono verbū dei eru
dit ⁊ informat ꝟm illud apo-
stoli ad Ro. xv. Quecunqȝ
scripta sunt ad nostrā doctri
nam scripta sunt vt per paci
entiā ⁊ ꝯsolatōem scriptura
rum spem habeamus. Et .ij.
ad Thimothe. ȝ. Omis scri-
ptura diuinitus inspirata vti
lis est ad docendū: ad arguē
dum: ad corrigendum: et ad
erudienduz in iusticia. Quis
dubitat quin multiplicit̄ ver
bum dei erudiat ⁊ informet
quā multos qui in sermone
verbuz dei instruunt̄ ⁊ infor
mantur qualiter bona face-
re: peccata vitare: deū ꝯguo
scere: grates pro beneficijs
a deo acceptis sibi ipendere
⁊ se per penitentiā ad deum
conuertere debeant ⁊ sic de
alijs multis qui aūt sic ꝑ ver
bum dei instruuntur ⁊ obedi
unt. Beati a spiritusctō di-
cuntur. ꝟm illud psal. Bea-
tus homo quem tu erudie-
ris domine ⁊ de lege tua do
cueris eum vt vicȝ nouicios
et discipuloos: facias viros

pfectos ⁊ de malis bonos sicut ⁊ de rudibus piscatorib9 ⁊ simplicib9 homibus tibi fecisti apostolos verbo tuo optime instructos. Ita in vitas patꝝ multi simplices heremite per vitam bonā in solitudine habitā facti sunt doctissimi Sicut sanctus Anthonius hylarion panucius pafuncius ⁊ alij plures Bene hoc iterum ostendit propheta dicens in psal. Bonū quia humiliasti me vt discam iustificatōes tuas Et iteꝝ. Lucerna pedibus meis verbū tuū ⁊ lumē semitis meis. Et iterum. Declaratio sermonuꝫ tuoꝝ illuminat ⁊ intellectū dat paruulis. Ex his oībus satis ostendit quomō verbū dei erudit ⁊ informat ¶

Decimo verbum dei armat et pugnat materialiter ⁊ spūaliter tripliciter ꝗꝑ armat vt gladius patet ꝑ illud apostoli ad Hebre.iiij. Viuus est sermo dei ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti. Et ad Ephes.vj. Galeaꝫ salutis accipite ⁊ gladiuꝫ spiritus quod est verbum dei. De hoc gladio habem9 exemplum eligans scōi Machabeoꝝ.xv. de visione Iude cui apparuit Jeremias ꝑmittens ei victoriaꝫ ⁊ porrigens ei gladium aureū dicens. Accipite gladium sanctum munus a deo in quo deijcies aduersarios ⁊c. qd ⁊ fecit. Et statim añ hoc dicitur. Armauit Judas singulos non clipeis nō haste munitione sed sermonibus omnipotentis. Secūdo armat vt clipeus contra temptationes. De hoc iterum in ps. Scuto circumdabit te veritas eius. Et prouerbio.xxx. Omnis sermo domini ignitus clipeus est sperantibus in se. Tercio pugnat verbuꝫ dei contra malam voluntatem. Est enim aduersari9 noster cui consentire debemus de quo dicit Saluator. Mathei.v. Esto consentiens aduersario tuo quaꝫ dius es in via. Nam verbum dei aduersatur malis hominibus. hic in via aduersatur etiā bonis quantum ad sensualitatem. Ex illis ergo patꝫ quomodo verbuꝫ dei armat ⁊ defendit hominem ⁊ pug-

nat contra aduersarios hominis visibiles et inuisibiles De quo supra latius dictuz est de temptatione sermone xiij. L. E. F. P. et sermone. xvij. M. Dicitur autē bene verbum dei gladius: quia eo percussis diuiditur a mūdo. Etiam ex hoc quia per verbum dei percutitur caro mundus et dyabolus. appe rit enī astucias dyaboli: carnem docet calcari: et mundū contempni. Hinc est qꝫ dum in libro Esdre fit disputatio quid sit fortius: an rex: an vinum: an mulier: an veritas. Concluditur finaliter veritatem esse fortissimā: vt habetur secundi Esdre. iij. Et. iiij. Unde ibidem dicitur qꝫ dum rex darius fecisset cenam magnam omnibꝰ vernaculis suis purpuratis. pretorbus: consulibus et prefectis ab india vsqꝫ ad ethiopiam centum vigintiseptē prouintijs et cetetera.
Et cum manducassent et bibissent saciati reuertebant.

Tunc Darius rex ascendit in cubiculo suo et dormiuit et expergefactus habuit secuz tres iuuenes custodes corporis sui. Et illi tres dixerunt alter alteri. Dicamus vnusquisqꝫ nostruz sermonem qui precellat et cuiuscunque apparuerit Sermo sapientior alterius. Dabit illi darius rex dona magna. Tunc scribentes singuli verbum suum.

Unus scripsit forte est vinuz. Alius scripsit fortior est rex. Tercius scripsit. fortiores sunt mulieres super omnia autem vincit veritas. Et cum surrexit rex dederunt illi scripta sua. qui vocauit omnnes magistratus persarum et medorū Et lecta sunt scripta coram ipsis: quo facto vocati sunt adolescentes. vt iudicarent scripta sua. Tunc primus dixit de vino viri: quantum preualet vinumomnibꝰ hominibus qui bibunt illud. seducit mentez. Itemqꝫ regis et orphani facit mente vanā

Item serui ac liberi pauperis et diuitis et omnē mentem ꝯuertit in securitatez et iocunditatem: et nō meminit omnez tristiciā: et nō metuit

regem ⁊ magistratū ⁊ omīa
per talenta facit loqui :⁊ nō
meminerūt cū biberint ami
ciciā ⁊ fraternitatē:sed post
non multuȝ sūmunt gladios
⁊ cum a vino surrexerint scȝ
ad sobrietateȝ:nō meminerīt
que gesserunt hic primus de
vino ⁊ hoc in tercio capitu-
lo. ¶ Tunc scōus de
fortitudine regis dicens. O
viri non precellūt homies q̇
terrā ⁊ mare obtinent ⁊ om
nia que in eis sunt. Rex aūt
sup omnia precellit ⁊ domi-
natur eoꝝ :⁊ omnia quecun
qȝ dixerit illis faciūt:⁊ si mi-
serit illos ad bellatores va-
dunt et demolliunt montes
muros ⁊ turres iugulant et
iugulant ⁊ verbuȝ regis nō
preтereūt .Et si vicerint af-
ferunt regi omia que preda-
ti sunt. Et ipse vnus solus si
dixerit occidere occidunt:si
dixerit remitte remittunt:p-
cute et percuciunt :⁊ omnis
plebs in circuitu eum custo-
dit etiam si recumbit bibit ⁊
dormit ⁊c̄. Tercius de muli
eribus ⁊ veritate zorobabel
vocatus dixit viri nō magnꝰ
rex nec multi homines :nec
vinum precellit :quis est er-
go qui dominatᷣ eoꝝ :nonne
mulieres genuerunt regem
Et omnem populuȝ qui do
minatur mari et terre :et ex
illis nati sunt:⁊ ipsi educaue-
runt eos qui plantauerūt vi-
neas ex quibus vinum fit:et
non possunt homies separi
a mulieribꝰ. Si ꝯgregauerit
aurum ⁊ argentū ⁊ omnem
rem speciosaȝ ⁊ viderint mu
lierem vnam bono habitu ⁊
bona specie omnia hec reli-
quentes intendunt in eam ⁊
eam alliciūt magis quā au-
rum ⁊ argentū ⁊ omnē rem
preciosam. Et relinquit ho-
mo patrem ⁊ matrem ⁊ re-
gionem suam ⁊ ad mulíereȝ
se ꝯiungit ⁊ cum ea remittit
aniam suam id est vitā suam
Et sequitᷣ hinc oportet vos
scire:qm̄ mulieres dominan
tur vestri:nonne doletis. Et
accipit homo gladiū suum ⁊
vadit i via facere furta ⁊ ho
micidia ⁊ mare nauigare et
flumina ⁊ leonem videt ⁊ in
tenebris ingreditᷣ. ⁊ cū fece-
rit furtum fraudes ⁊ rapinas
amabili sue affert. Et iteruȝ
diligit hō suaȝ vxoreȝ magis

quam patrem et matrem. Et multi dementes facti sunt propter suas vxores et serui facti sunt propter illas. Et multi perierunt et iugulati sunt et peccauerunt propter mulieres. Et nunc credite mihi: quia magnus est rex in potestate sua quoniam omnes regiones verentur tangere eum. Uidebam tamen concubinam regis sedentem iuxta regem ad dexteram et aufferentem dyadema de capite regis imponentem sibi et palmis cedebat Regem de sinistra manu Et super hoc aperto ore intuebatur eam et si arriserit ei ridet. Et si indignata fuerit ei blanditur donec reconciliet in gratiam. O viri cur non sunt fortiores mulieres. Tunc rex et purpurati intuebantur in alterurum: Et tunc inchoauit loqui de veritate dicens O viri none fortes sunt mulieres. Magna est terra: et excelsum est celum: et velox est cursus solis. None magnificus est qui hec facit et veritas magna et fortior pre omnibus. Omnis terra veritatem inuocat: celum etiam ipsam benedicit et omnia opera mouentur et tremunt eam et non est cum ea quicquam iniquum: iniquus rex: inique mulieres: et iniqui omnes filij hominum: et iniqua omnia illorum opera: et non est in ipsis veritas et in sua iniquitate peribunt: et veritas manet in eternum. Nec est aput eam accipere vxores. personas: neque differentias sed que iusta sunt facit omnibus iniustis ac malignis. et omnes benignantur in operibus eius: et non est in iudicio eius iniquitas. sed fortitudo et regnum et potestas. et maiestas. Benedictus deus veritatis et sic eo cessante loqui. Omnes populi acclamauerunt et dixerunt. Magna est veritas et preualet. Tunc rex ait illi: pete et si quid vis amplius quam que scripta sunt et dabo tibi secundum quod inuentus es sapientior proximis et proximus mihi sedebis et cognatus meus vocaberis etc. Ecce iam patet veritatem esse fortissimam per quam homo bene potest

se armare et pugnare contra omnes aduersarios suos: talis autem veritas est verbũ dei de quo ß. ¶ Undecimo verbum dei mundificat scilicet animam peccatis inquinatam ſm illud Johannis. xv. Vos mundi estis ꝓpter sermonem quẽ locutus sum vobis. Et ad Hebre. primo verbo virtutis sue purgationem peccatorũ faciens. Exemplum illius habemus in vitaspatrũ: dum quidam cuidam dicenti sibi quid ei valeret audire verbum dei: qa licet illud libenter audirẽ: tamen cito traderet obliuioni que audiebat: tunc pater tradidit ei colatum vulgariter syb: immundum et fumo nigrum et fulgine plenum. dicens vt in fontem illud immergeret et plenum ei deferret: quod cum attemptaret semper cum aqua plenuз extrahere de fonte aqua exiuit qui cum videret se non posse in eo aquaз deferre rediit tristis: eo ꝙ sepius immergendo inutiliter laborasset. Cui dixit pater. Et si aquaз non detulisti tamen colatuз hoc mundasti. Sic est de corpore per quod transit verbũ quia per illud mundatur homo in anima: etiaз si non retineat: hoc est consolatoriuз multis non valentibus memorie verbum dei auditum commendare. Si ergo verbum auditum et non retentũ taliter mundat quãtuз tunc mundat animaз illoruз qui illud auditum retinent. Et diligenter sue memorie commendant ad emundationem suarum conscientiaruз propter illum solum fructuз quilibet tanto libentius audire deberet verbum dei.

¶ Duodecimo et vltimo verbuз dei impetrat gratiam in presenti et gloriam in futuro. Quod impetret gratiam patet ex premissis: quia mundat animaз a maculis peccatorum.

Illud patet multipliciter in actibus apostolorum. vbi ostenditur ꝙ ad predicationem apostolorũ plures sunt conuersi: qui acceperũt gratiaз spiritussancti. Sicut patet de cornelio et de his qui cum eo erant. Qui ad predi

cationem Petri acceperūt gratiam spiritussancti :etiaȝ in signo sensibili:quia loquebantur varijs linguis antequam baptisarentur. Similiter Actuum scđo. Ideo bene dicit Saluator Luce.xj. Beati qui audiunt verbum dei ⁊ cetera. Et tercij Regū decimo. Dixit regina Saba ad Salomonem. Beati serui tui qui stant coram te semper ⁊ audiunt sapientiaȝ tuam. Exemplum habemus in vitaspatrum. Dum quidam audiendo et legendo sacra verba non sentiret in eis profectum :accedens ad quendam senem dixit ei. Quot omnia audita ⁊ lecta obliuioni tradebat.

Tunc senex habens duo noua vasa precepit alterum impleri oleo plures ⁊ refundi. Ad vltimum dixit oleo effuso ꝙ sentiret in vtroque. Et dixit ille ꝙ illud vas suauius erat in quo erat oleum effusum ⁊ pinguius quam alterum. Sic est cor hominis quod sepe suscipit verbum dei:hoc fit deuotius et paracius ad omne bonum.

Et valet etiam hoc exemplum ad precedens de mundificatione cordis siue anime. Aliud exemplū quidaȝ pater impetrauit in oratione quod nūquam dormiret in predicatione cum dicerentur nobis verbum edificationis. Cum autem diceretur verbum ociosum aliquod nobis non pertinēs ad edificationem statim dormiebat. Cum auteȝ aliquando fratribus loqueretur de diuinis omnes dormierunt. Quod aduertens ex industria inseruit verbuȝ ociosum. et omnes excitati sunt quos arguit ostendens deceptōnem dyabolicam

Item ibideȝ dicitur ꝙ cū fratres conuenirent ad audiendum verbum dei. Quidam pater vidit pnulos ethiopes eorum oculos claudentes ⁊ ad dormiendū eos icitātes. Ex his ergo clare ptȝ ꝙ dyabolus multos dormire facit dum audiunt verbū dei ne ipsi conpungantur et per conpunctōem peccato

impetrent gratiam dei hic in presenti et tandem gloriam in futuro. Iuxta illud verbum saluatoris Johan. viij. Amen amen dico vobis Si quis sermonem meum seruauerit non gustabit mortē ineternum. Sic ergo habetis duodecim notabiles. fructus verbi dei qui merito quēlibet sane mentis mouere deberent ad diligenter audiendum verbum dei.

Ut si non omnes saltem aliquos consequeretur ex fructibus premissis. Non est enim possibile aliquem attente audire verbum dei. et non consequi aliquez ex fructibus premissis: quia ad minus penetrat. aut illuminat erudit vel aliquo modo madidando ad gratiam preparat et cetera.

P Ex omnibus premissis et collectis in decemnouem sermonib⁹ quorum aliquos ad populum in plures distinxi. Habenť quatuor a principio huius tractatuli de preseruatōne hominis a peccato distincta videlicet. Primo rationalis anime dignitas que merito debet mouere ad cōseruandum animam tam dignā immaculatam a peccato.

Secundo rationalis anime discussio siue circumspectio seriosa. que consistit in tribus in diligenti custodia cordis lingue et sensuum exteriorum.

Tercio ipsius anime rationalis impugna defensio: Ad quod valet noscere temptationes carnis mundi et demonis. fraudes et astucias dyaboli. occasiones temptationum. Remedia contra temptationes et vtilitates temptationum.

Quarto diuini verbi. attenta auditio: studium aut meditatio. Ad quod iterum mouere debet duodecim fructus siue vtilitates superius expresse. Quibus omnibus diligenter cōsideratis haut dubium homo se conseruare ⁊ preseruare potest a peccatis ne incidat in laqueum dyaboli que per ordinez deo auxiliante: collegi quantum ad maiorez partem ex Vincētio in speculo morali. pau

ea ex alijs doctoribus addē do legentibus et audientibꝰ ad profectum vt hic a pecca tis purgati siue custoditi per gratiam. ego cum illis merear adipisci victorie palmam quā nobis concedere digne tur dominus noster iesus cristus in secula benedictus. Amen.

Collecti sunt Sermones isti per Paulum wann artium ꝛ sacre pagine indignum pfessorem. Anno domini Millesimoquadringē tesimosexagesimooctauo. ꝛ finiti Anno Sexagesimonono. tunc Patauie predicatorem ꝛ ad populū p aduentum ꝛ tempus sequens pronunciati. Oret pius lector ꝛ auditor hoꝝ p eo.

Impressum per Johannem Schopser In Monaci.